

Tvedestrand kommune Forvaltning og plan

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 23/1026-12
Saksbehandler Martin Due-Tønnessen

Utvalg	Møtedato
Teknikk-, plan- og naturutvalget 2023-2027	
Kommunestyret 2023-2027	

Plan for friluftslivets ferdselsårer - Sluttbehandling

Kommunedirektørens forslag til vedtak

<Tvedestrand kommunestyre godkjenner «Plan for friluftslivets ferdselsårer»>

Vedlegg

Ferdselsåreplan Tvedestrand kommune - sluttbehandling 2026

Bakgrunn for saken (fakta)

Friluftsrådet Sør har utarbeidet et forslag til «Plan for friluftslivets ferdselsårer» etter at det ble gitt et tilskudd fra Fylkeskommunen. Planen viser status for stier og turveier i kommunen, og muligheter for videre utvikling. Planen har vært på høring blant annet til skogeierlag og bondelag, samt aktuelle lokale velforeninger etc. Planen skal nå sluttbehandles.

Problemstilling

Skal kommunen vedta en plan for friluftslivets ferdselsårer.

Faglige merknader/historikk

Miljødirektoratet retter fokus mot infrastrukturen for friluftslivet, kalt «friluftslivets ferdselsårer». Det er en målsetting at det i alle byer og tettsteder skal være maksimalt 500 meter fra bosted til et sammenhengende nettverk av ferdselsårer. Alle kommuner oppfordres til å skaffe seg oversikt over eksisterende turstier, skiløyper og sykkeløyper, digitalisere dem og lage en plan for oppgradering og vedlikehold i samarbeid med lag og foreninger.

Hensikten med planen er å sikre nåværende og kommende generasjoner tilgang til turløyper i umiddelbar nærhet av tettsteder og sentrumsområder, og ivareta dem på en bærekraftig måte i arbeidet med kommuneplanens arealdel og øvrig kommunal planlegging.

Planen er utarbeidet i samarbeid med aktuelle turlag/ velforeninger/ idrettslag som jobber med turstier. Det har blant annet vært åpne møter hvor aktuelle lag og foreninger ble invitert.

Planarbeidet startet i 2023, og har tatt lenger tid enn planlagt på grunn av manglende ressurser i Friluftsrådet Sør.

Dokumentnr.: 23/1026-12

side 1 av 2

Planen har vært på høring til lokale velforeninger/ idrettslag som har ansvar for forskjellige stier og løyper. Skogeierlaget og Bondelaget har også fått tilsendt planen på høring på vegne av grunneierne. Det har ikke kommet inn noen merknader til planen.

I etterkant av høringen er det tatt inn noen presiseringer knyttet til økonomi, folkehelse og klima/bærekraft.

Folkehelse

Friluftsliv er en svært viktig faktor for folkehelse, og planen gir en god oversikt over dagens situasjon og en videre ønsket utvikling.

Konklusjon

Plan for Friluftslivets ferdselsårer kan vedtas slik den foreligger.

Tvedestrand, 10.08.2026

Kommunedirektøren

Plan for friluftslivets ferdselsårer

Vedtatt av kommunestyret XX.XX.2026

Friluftsrådet | Sør

TVEDESTRAND
KOMMUNE

INNHALDSFORTEGNELSE

BAKGRUNN FOR PLANEN	3
FORMÅL MED PLANEN	4
FORHOLDET TIL ANDRE PLANER OG NASJONALE FØRINGER	5
DEFINISJONER.....	7
OM PLANARBEIDET	8
ROLLER OG ANSVAR	10
EKSISTERENDE FERDSELSÅRER	11
KART - TVEDESTRAND NORD	15
KART – TVEDESTRAND SØR	16
KART – TVEDESTRAND VEST	17
KART – TVEDESTRAND VINTERLØYPER.....	18
TILTAK OG STRATEGIER 2026 - 2030	19
PLANLAGTE TILTAK	19
TILRETTELEGGING.....	20
KART – TVEDESTRAND VEST	21
KART – TVEDESTRAND MIDT	22
KART – TVEDESTRAND ØST.....	23
FORESLÅTTE FERDSELSÅRER.....	24
TILRETTELEGGING.....	24
KART TVEDESTRAND NORD	25
KART TVEDESTRAND SØR	26
KART TVEDESTRAND VEST	27
VEDLEGG	28
FRILUFTSLOVEN OG ALLEMANNSRETTEEN	28
AVTALE OMTILRETTELEGGING OG MERKING AV TURSTIER	31

Forsidefoto fra Gjeving, fotograf: Kristian Hansen

BAKGRUNN FOR PLANEN

Friluftslivets ferdselsårer er en nasjonal satsning i regi av Miljødirektoratet og fylkeskommunene for å etablere et systematisk kunnskapsgrunnlag om friluftstilbudet i kommunene. Miljødirektoratets veileder for plan for friluftslivets ferdselsårer ligger til grunn for arbeidet.

Tvedestrand kommune har et mangfoldig sti- og løypenett av ulik standard, varierende grad av skilting/merking og øvrig tilrettelegging. Det mangler imidlertid en samlet oversikt som viser status, vedlikeholdsansvar, driftskostnader, behov, finansiering med mer. Plan for friluftslivets ferdselsårer skal gi en systematisk og samlet oversikt over eksisterende merkede ferdselsårer i kommunen. Planen vil også gi en prioritert liste over forslag til nye merkede ruter og andre tiltak som kan bidra til økt utøvelse av friluftsliv i befolkningen. Et attraktivt friluftslivstilbud nært der folk bor i kommunen bidrar til bedre folkehelse, livskvalitet, bolyst og reiseliv.

Det understrekes at planen omhandler merkede stier og turveier, og gir ikke en oversikt over umerkede stier. Det betyr at mange stier som benyttes, ikke fremkommer her. Planen skal avklare hvilke stier/turveier som skal være merket og inngå i nasjonal database for tur- og friluftsruter (turrutebasen) samt avklare eventuelle behov for oppgradering av disse.

Planen har status som temaplan. Dette innebærer at planen verken binder inngrep, arealbruk eller økonomiske prioriteringer. Skal tiltak som foreslås i planen bli bindende, må det innarbeides i annet planverk. I forhold til øvrig kommunal planlegging vil planen være et hjelpemiddel og kunnskapsgrunnlag for kommuneplanens arealdel, reguleringsplaner og kommunedelplan for idrett fysisk aktivitet.

Kommunen har ingen faste budsjettposter knyttet til turløyper. Kommunens utgifter er knyttet til lønn til fast ansatte. Typiske arbeidsoppgaver der kommunen bidrar er:

- Veiledning til lag og foreninger i turstiprosjekter
- Gjennomføring av prosjekter blant annet i statlig sikrede friluftsområder
- Tilrettelegging og tilsyn ved dagsturhytta

FORMÅL MED PLANEN

Det overordnede målet med planen er å sikre og tilrettelegge for at kommende generasjoner skal ha gode muligheter for å utøve friluftsliv. Planen gir en oversikt over hva vi har av merkede stier og løyper. I tillegg er det en prioritering av hvor det bør merkes nye turstier, tilrettelegges eller eventuelt gjøres andre tiltak.

Hovedmål:

- Alle innbyggere skal ha gode og tilgjengelige turmuligheter nært der de bor.

Delmål:

- Gode turløyper skal gi økt fysisk aktivitet og bedre fysisk og psykisk helse i befolkningen.
- Kommunen skal legge til rette for allmennhetens tilgang til strandsonen, gjennom gode reguleringsplaner og byggesaker.
- Fortsette et godt samarbeid mellom offentlig- og frivillig sektor.
- Skape økt attraktivitet for bosetting og reiseliv.
- Befolkningen skal ikke ha mer enn 500 meter fra boligområdet til nærmeste merkede turvei/sti.
- Skoler og barnehager skal ha en turvei/sti tilpasset deres bruk i umiddelbar nærhet.

FORHOLDET TIL ANDRE PLANER OG NASJONALE FØRINGER

KOMMUNEPLAN FOR TVEDESTRAND KOMMUNE 2017 - 2029

Kommunestyret vedtok 06.02.2018 syv strategier i samfunnsdelen av kommuneplanen: Gode levekår for alle, næringsutvikling, digitalisering, frivillighet og samskaping, vekst og utvikling i hele kommunen og rekruttering og kompetanseheving.

I Tvedestrand skal innbyggerne ha mulighet til å ivareta egen helse, trivsel og livskvalitet. Kommunen skal styrke helsefremming og forebygging med fokus på aktivitet, trygghet og mestring for innbyggerne i alle aldre, og tilrettelegge for fysisk aktivitet.

Plan for friluftslivets ferdselsårer vil være et aktivt skritt i så henseende.

KOMMUNEDELPLAN FOR KYSTSONEN 2011 – 2023/ KOMMUNEPLANEN 2017-2029

Hovedregelen for differensiert byggegrense mot sjø er at fortetting i 100-metersbeltet ikke skal forekomme dersom utbygging kommer i konflikt med eksisterende ferdselsmuligheter langs sjø eller vassdrag.

KOMMUNEDELPLAN FOR KULTUR OG IDRETT 2026-2030

Hensikten med planen er å ha en langsiktig plan for utviklingen av idretts- og friluftsanlegg i kommunen. I tillegg er det viktig å oppfylle kravet om at anlegg for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv, som det søkes spillemidler til må være innarbeidet i en kommunal plan.

Planen viser til at kommunen har store naturområder med gode muligheter for friluftsliv, men det er ingen tiltak i nåværende handlingsplan hvor det er aktuelt å søke om spillemidler til friluftsliv.

NASJONALE OG REGIONALE FØRINGER

- Stortingsmelding om friluftsliv (Meld. St. 18 2015 – 16) Naturen som kilde til helse og livskvalitet.
- Regjeringens handlingsplan for friluftsliv (2018) – Natur som kilde til helse og livskvalitet.
- Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv - en satsing på friluftsliv i hverdagen (2014–20).
- Stortingsmelding om folkehelsen (Meld. St. 19 2018 – 19) – Gode liv i et trygt samfunn.
- Veileder for arbeid med plan for friluftslivets ferdselsårer (M-1292 | 2019)
- Gjeldende forskrifter og forvaltningsplaner for verneområder.

FOLKEHELSE

Friluftsliv er viktig for folkehelsen fordi det bidrar til både bedre fysisk helse, psykisk helse og sosial trivsel. Helsedirektoratet peker blant annet på følgende

Opphold i naturen kan redusere stress, gi økt velvære og bidra til bedre mental helse. Fysisk aktivitet frigjør også stoffer i hjernen som kan forbedre humør, søvn og konsentrasjon.

Friluftsliv skaper møteplasser og gir muligheter for fellesskap på tvers av alder, bakgrunn og økonomi. Organiserte turer og aktiviteter kan motvirke ensomhet og styrke tilhørigheten i lokalsamfunnet.

En av de største fordelene med friluftsliv er at det er enkelt og rimelig å delta. Nærhet til stier, skog, sjø og grøntområder gjør det lettere for folk å være aktive, også for barn, eldre og personer med funksjonsnedsettelse.

Bedre helse i befolkningen kan føre til mindre sykdom, lavere helseutgifter og økt livskvalitet. Derfor regnes friluftsliv som et viktig folkehelseiltak både nasjonalt og lokalt.

Kort oppsummert: Friluftsliv styrker kroppen, forbedrer den psykiske helsen, skaper sosialt fellesskap og er en aktivitet som de fleste kan delta i. Derfor er det en av de viktigste ressursene vi har for å fremme god folkehelse.

KLIMA OG BÆREKRAFT

Friluftsliv er viktig i et klima- og bærekraftsperspektiv fordi det bidrar til å skape forståelse for naturen, fremmer miljøvennlige vaner og styrker befolkningens helse på en måte som krever få ressurser. Samtidig gir det økt motivasjon til å ta vare på natur- og friluftsområder. Flere stiprosjekter har skapt stor entusiasme og godt samarbeid i og mellom grender.

DEFINISJONER

At alle interessenter har en felles forståelse for begrepene som brukes, er en viktig forutsetning for en god medvirkning- og arbeidsprosess. I offentlig forvaltning skilles det imidlertid i flere sammenhenger mellom ulike typer stier og løyper. Følgende definisjoner er hentet fra Miljødirektoratet og merkehåndboka:

Friluftsliv: Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.

Ferdselsåre: Traséer for ferdsel som er synlige i terrenget i den sesongen som er aktuell for bruk, og leder for ferdsel på vann og over breer.

Sti: Tydelig, smalt og sammenhengende tråkk i terrenget som har oppstått gjennom bruk eller aktiv tilrettelegging.

Turvei: Opparbeidet og sammenhengende ferdselsåre med jevnt og fast toppdekke i minst 1,2 m bredde.

Kyststi: Nettverk av stier, turveier, gang- og sykkelveier og ulike typer vei, så nær kysten som mulig. I noen tilfeller går Kyststien også over svaberg.

Sykkelløype: Lite eller enkelt tilrettelagte ruten uten fast dekke for ferdsel med sykkel.

Rideløype: Tilrettelagt rute med fast dekke for ferdsel på/med hest.

Skiløype: Ferdselsårer på snødekt mark som jevnlig tråkkes eller prepareres, eller som merkes eller kvistes som traséer for vinterferdsel.

Led: Ferdselsårer på vann og over breer.

Turrute: Skilta, merka og kartfestet trasé for ferdsel i den sesongen som er aktuell for bruk. Det skilles mellom flere typer turruter, se Merkehåndboka.no for mer informasjon.

Turforslag: Anbefalt tur. Turforslag er ikke en del av det offentlige kartgrunnlaget (DOK). Turforslag formidles på ulike turportaler, som telltur.no.

OM PLANARBEIDET

AVGRENSNING

Plan for friluftslivets ferdselsårer skal omhandle **etablerte (merkede), foreslåtte og planlagte** fotturer, skiløyper, sykkelruter og rideløyper.

ORGANISERING

Kommunedirektøren har vært prosjekteier.

Det ble etablert en administrativ arbeidsgruppe bestående av Martin Due-Tønnessen og Helge Wroldsen (fram til han sluttet i 2025).

Friluftsrådet Sør har stått for det løpende arbeidet med planen. Marthe Marie Ruud hadde ansvaret for arbeidet med folkemøtene og registrering av innmeldte ønsker og behov. Geir Henning Waagsnes har stått for ferdigstilling av planen.

MEDVIRKNING

Oppstart av planarbeidet ble kunngjort i begynnelsen av april 2023. Det ble opprettet egen side på friluftsrådets FB- og nettside, med informasjon om planarbeidet og medvirkningsprosessen.

Friluftsrådet Sør har i samarbeid med kommunen arrangert to folkemøter hvor innbyggerne fikk komme med informasjon om stinettet i sinemelde inn sine ønsker. Møtene startet kl. 18.00 og varte 2 – 3 timer. De ble holdt på:

1. Kystkultursenteret på Gjeving 12.04. 2023
2. Tvedestrand kommunehus 19.04. 2023

Folkemøtene ble annonsert både i Tvedestrandsposten i lokalaviser og på Facebook. Kommunen videresendte invitasjon til møtene til lag og foreninger og delte oppdateringer fra friluftsrådets Facebook side. I tillegg til folkemøter er det gjennomført digital medvirkning via skjema på friluftsrådets nettside.

KUNNSKAPSGRUNNLAG, KARTLEGGING OG REGISTRERING

Friluftsrådets arbeid med den kommunale turkartserien og turbøker, og sykkel-/padleguide danner til sammen en god oversikt over ferdselsårene i kommunen. Innspill fra lag og foreninger, grunneiere og enkeltpersoner har vært viktig i prosessen. Registreringen har i hovedsak tatt for seg den fysiske infrastrukturen med følgende elementer:

- Merkede ferdselsårer med avklart eller uavklart driftsansvar.
- Behovet for utbedringer av eksisterende traséer.
- Behovet for eventuelle nye traséer.

DATAHÅNDTERING

Sammen med dette dokumentet ligger alle registrerte stier/turveier og løyper i Tvedestrand kommune i tre ulike kategorier: Eksisterende - anses som godt nok merket. Foreslåtte - er meldt inn i

løpet av planprosessen og planlagte – der det anbefales å gjøre tiltak i planperioden. Stiene er i SHP-format og har alle egenskaper som kreves i ferdselsåreprosjektet, knyttet til seg. Når tiltakene er gjennomført vil status med tilhørende egenskaper endres fra planlagt til eksisterende.

GIS- eller FKB-ansvarlig i kommunen oversender alle eksisterende/merkede stier til Statens kartverk for publisering i turrutebasen. De to siste kategoriene forvaltes av den enkelte kommune, som er ansvarlig for ajourføring av nye merkede ferdselsårer i turrutebasen. Sammen med kartlagte og verdsatte friluftslivsområder i kommunen, publisert i naturbase.no, vil dette utgjøre et viktig kunnskapsgrunnlag for kommunen i saksbehandling, rapportering og planlegging.

En turrute som skal forvaltes i turrutebasen må være avtalt med grunneier, merket/skiltet og være knyttet opp mot et forvaltningsregime. Det betyr at det må være noen som har ansvar for tilrettelegging og vedlikehold av skilting og merking. Merkede og skiltede turruter som ikke allerede er registrert i databasen, skal registreres. Endringer i geometri skal registreres, dersom man finner feil i dataene som allerede er lagt inn i databasen. Turruter som ikke lenger er i bruk, skal fjernes fra turrutebasen. Matestier (tilførselsstier) og stier uten skilting/merking kan registreres dersom de har en funksjon for en turrute det er knyttet et forvaltningsregime til.

Det skal ikke registreres turforslag i databasen, men turrutene som er registrert i databasen kan benyttes i karttjenester på internett og som grunnlag for produksjon av papirkart. Turmål registreres av Friluftsrådet Sør i appen Stikk Ut Norge. Stiene koples til turmålene, og suppleres med foto og tekst i friluftsrådenes egen forvaltningsløsning.

SKILTING OG MERKING

God skilting og merking sammen med informasjon og kartoppslag bidrar til trygg og skånsom ferdsel i naturen. Skilting og merking bringer folk enklere ut i naturen og terskelen for å utøve fysisk aktivitet senkes. Når det gjelder utforming, er det ikke brukt en felles standard for skilting og merking i kommunen. Design og utseende varierer derfor avhengig av hvem som har vært tiltakshaver. Det er i seg selv ikke en stor utfordring at skilt og tavler utformes ulikt, men det kan skape unødvendig forvirring og bidrar ikke til et helhetlig inntrykk av sti- og løypenettet i kommunen.

Det bør i fremtidig skilting brukes den samme standarden for å bidra til et helhetlig uttrykk og skilte og merke i henhold til [merkehåndboka](#). En rekke tilskuddsordninger krever at skilting og merking gjøres i henhold til føringene som er lagt i merkehåndboka.

På samme måte bør man tilstrebe å bruke samme type informasjonstavler i hele kommunen.

ROLLER OG ANSVAR

GRUNNEIERE

Grunneiere har disposisjonsrett over egen grunn og er med det en svært sentral aktør i planlegging, tilrettelegging og utvikling av sti- og løypenettet. Det er derfor viktig med et godt og formalisert samarbeid mellom kommunen, grunneiere, frivillige organisasjoner og brukere.

KOMMUNEN

Det offentlige er pålagt ansvaret for at det skal være mulig for alle å drive friluftsliv og er øverste arealmyndighet. Kommunen skal i henhold til friluftsloven § 22 arbeide for å fremme friluftslivsformål innen sitt område og ivareta allmennhetens interesser i alle saker av interesse for friluftslivet. Kommunen har imidlertid ikke en lovpålagt oppgave med å drifte sti- og løypenettet.

FINANSIERING AV TILRETTELEGGINGSTILTAK

De fleste som ønsker å tilrettelegge for friluftsliv har behov for ekstern finansiering. Det finnes flere kilder man kan søke finansiering fra. Ordningene har ulike frister, kriterier og krav. De mest relevante tilskuddsordningene er:

- Spillemidler via kommunen
- Agder fylkeskommune som forvalter tilskuddsordninger for friluftsliv
- Banker og sparebankstiftelser
- Kommunen (Planen medfører ingen økonomiske forpliktelser uten egne budsjettvedtak.)

EKSISTERENDE FERDSELSÅRER

Kartene på side 15-18 viser hvor i kommunen de eksisterende ferdselsårene finnes. M=1:50.000, men oversiktskartet for vinterløyper er M=1:75.000. Tabellene på side 11-14 viser at **det er merket 204,9 km med fotturer, 34,5 km ski-/vinterløyper og 13,2 km kyststi i Tvedestrand kommune. I tillegg til at 28,6 km av Nasjonal sykkelrute nr. 1 går gjennom Tvedestrand kommune.**

STIER NÆR TETTBEBYGGELSE

Område	Navn	Lengde (km)	Standard
Hanto	15 Hantovalen	2	Sti
Hanto	16 Slåtta	0,8	Vei
Hanto	17 Rosstjern - Røyrvik - Bånjefaret	3,5	Sti, vei
Hanto	18 Røyrvik - Revstjern	0,9	Sti
Hanto	19 Vesterfjell - Revstjern - Hanto	3,3	Sti
Hanto	20 Hanto	0,2	Sti
Hanto	21 Rosstjern - Vesterfjell	0,7	Sti
Nes Verk	28 Nes Verk - Øvre Flaten Rundløype	5,6	Sti, vei
Nes Verk	29 Tråglia	0,5	Sti
Nes Verk	30 Trollknuten Rundløype	2,2	Sti
Sentrum	34 Heståsen Rundløype	3,2	Sti, vei
Sentrum	5 Heståsen - Kloppemyrveien	0,3	Sti
Sentrum	36 Mjåvannskeiva	0,8	Sti
Sentrum	37 Østre Grenstøl	0,8	Sti
Sentrum	49 Øksenåsen	1,5	Sti
Sentrum	38 Melåsen Rundløype	2,1	Sti
Sentrum	39 Takseråsen Rundløype	1,2	Sti
Sentrum	40 Øvre Svarttjenn Rundløype	1,3	Sti
Sentrum	108 Fløyheia	0,3	Sti
Sentrum	42 Østerådalen	0,9	Sti
Sentrum	43 Svarttjern nordøst	0,4	Sti
Sentrum	44 Ramsdalsveien	0,2	Sti
Sentrum	110 Svarttjern sør	0,3	Sti
Dypvåg/Sagvann	56 Langesand	0,2	Sti, vei
Dypvåg/Sagvann	57 Postkjærveien	0,4	Sti
Sagesund/Eidbo	121 Eidbo - Sagesund rundløype	6,7	Sti, vei
Dypvåg/Sagvann	58 Sanden	0,9	Sti
Dypvåg/Sagvann	59 Dypvåg kirke - Slottefjell	0,8	Sti
Dypvåg/Sagvann	60 Østre Dypvågdalen - Dypvågheia	1,2	Sti, vei
Dypvåg/Sagvann	112 Østerhei	1,4	Sti
Dypvåg/Sagvann	113 Øygårdsåsen	3	Sti
Dypvåg/Sagvann	118 Steinsåsen	0,3	Sti
Dypvåg/Sagvann	115 Svartvannsåsen	0,7	Sti
Gjeving	61 Normannsvik - Brenningskjærheia rundløype	2,7	Sti
Gjeving	66 Flatberg - Skipvik rundløype	2,5	Sti

Gjeving	67 Langehei	1	Sti
Gjeving	68 Skipvik	0,2	Sti
Gjeving	69 Gjevingveien - Sparsurene - Hollmyra rundløype	5	Sti, vei
Gjeving	124 Brinsmyr - Sandvikdalen	0,4	Sti
Gjeving	125 Forgreining øst for Skipvik	0,3	Sti
Gjeving	70 Dalheiveien	0,8	Sti, vei
Gjeving	52 Plommekjerr - Gressmyr Rundløype	1,9	Sti
Gjeving	53 Eikedalen - Gressmyr	0,2	Sti
Gjeving	54 Folevannsløypa - Høysvaen	1,4	Sti
Gjeving	55 Gressmyr	0,7	Sti
Laget	126 Hellersfjell	1,5	Sti
Laget	127 Hagane lysløype	1,1	Sti
Laget	129 Strømslandsveien - Borkebuheia	1,2	Sti
Laget	48 Bjørnåstårnet Rundløype	4	Sti
Laget	134 Høgås via Bjørknesveien	1,8	Sti, vei
Laget	135 Høgås	0,8	Sti
Laget	136 Romundstad	2	Sti
Songe	142 Beråsknuten (kort)	0,7	Sti
Songe	161 Beråsknuten (lang)	1,5	Sti
Songe	163 Skaftstjenna	1,7	Sti
Songe	164 Skaftstjennbakkane	0,5	Sti
Songe	165 Myrbu - Nedre Lindland	0,8	Sti
Songe	166 Lindland	0,3	Sti
Songe	167 Lindlands-Husfjell	1,9	Sti
Songe	168 Nedre Lindland	0,6	Sti
Songe	169 Granmoen - Darten	1,1	Sti
Songe	50 Skaftstjennliene - Linduken	1,4	Sti
Songe	143 Kjerringtjenndalen - Linduken	1,9	Sti , vei
Songe	151 Sundsbekkdalen - Moltemyr	2,2	Sti , vei
Borøy	87 Kristine Berntsens vei	0,4	Sti, vei
Borøy	88 Blodkiltjenn	0,6	Sti
Borøy	89 Borøytangen	1,4	Sti
Borøy	90 Brattheia	0,4	Sti
Borøy	91 Måvika - Berberkilen	0,6	Sti
Borøy	92 Ulefjell	0,9	Sti
Borøy	93 Rendalsfjell	1	Sti
Borøy	94 Kjærteinveien	0,2	Sti
Borøy	95 Gården - Vårfjell - Kyststi	1,1	Sti
Borøy	96 Vårfjell	0,1	Sti
Borøy	97 Borøy skolevei	0,1	Sti
Borøy	98 Skolehei	0,3	Sti
Borøy	99 Dyrgeknuten - Sandvika	1	Sti, vei
Borøy	100 Dyrge - Sandvika	0,5	Sti, vei
Borøy	101 Innaforkilen - Svinhagen	0,7	Sti
Borøy	150 Milberghei	0,1	Sti

STIER LITT Lenger UNNA

Område	Navn	Lengde (km)	Standard
Nes Verk	22 Heirevann	4,4	Sti
Nes Verk	23 Lomannsringen	1,3	Sti
Nes Verk	24 Marendal	0,4	Vei
Nes Verk	25 Båslandstjenn	0,7	Sti
Nes Verk	26 Nes Verk Lysløype	2,3	Sti, belysning
Sentrum	35 Øygarden	0,7	Sti, vei
Sentrum	41 Feitstykket	1,2	Sti
Sentrum	107 Fagerhei	5,7	Sti
Sentrum	27 Østeråveien - Farerhei	0,6	Sti
Sagesund/Eidbo	45 Grønland - Røyvann	4,9	Sti
Sagesund/Eidbo	122 Sagtjenna	0,6	Sti
Gjeving	62 Steinen - Gjevingmyra rundløype	3,1	Sti
Gjeving	63 Dypvågveien - Steinen	0,5	Sti
Gjeving	64 Gjevingmyra - Langehei	0,3	Sti
Gjeving	65 Halvorstjenn	0,3	Sti
Gjeving	71 Paddetjenn	0,6	Sti
Gjeving	72 Albert Olsens kjær	0,4	Sti
Laget	130 Hofsdal - Gangdalen - Blåbærheia	4,2	Sti
Laget	128 Hagane - Dragfjellheia	1,4	Sti
Laget	132 Øygarden - Bjørnåstårnet	2,6	Sti
Laget	133 Kalvetjennheia	0,9	Sti
Dypvåg/Sagvann	141 Storfjell	2,3	Sti, vei
Songe	117 Storfjell rundløype	2,8	Sti
Songe	177 Hvidebergveien - Storfjell	0,9	Sti
Songe	178 Gamle Songevei - Storfjell	0,6	Sti
Songe	162 Langtveit	0,2	Sti
Songe	170 Darten	1	Sti
Songe	171 Barlinddalen - Tøresmyrdalen	5	Sti

STIER LENGST UNNA BEBYGGELSE

Område	Navn	Lengde (km)	Standard
Nes Verk	102 Sandvann Rundløype	4,7	Sti
Dypvåg/Sagvann	46 Ulfsryggen - Sagvann - Skotmyr	6,3	Sti
Dypvåg/Sagvann	47 Dypholet - Dalen	1,2	Sti
Dypvåg/Sagvann	116 Haukromyr	0,3	Sti
Dypvåg/Sagvann	114 Killingtjerna	0,3	Sti
Gjeving	51 Folevann Rundløype	4,6	Sti
Laget	131 Timmermannskeiva	1,4	Sti
Laget	139 Dalåsrunden	1,9	Sti
Laget	140 Hommevannsrunden	6,8	Sti, vei

Songe	144 Kjerringtjenndalen - Sandvadalen	2,7	Sti
Songe	145 Sandvann rundløype	3,7	Sti, vei
Songe	146 Bjørnåsen - Greina	3,5	Sti, vei
Songe	147 Lyngmyr	1,3	Sti
Songe	148 Djupmyrheia	1,7	Sti
Songe	149 Greinmyra	0,3	Sti
Songe	159 Sandvannet	1,6	Sti
Songe	172 Langtveit - Vegårshei gr.	1,2	Sti
Songe	173 Lomstjennheia	1,4	Sti
Songe	174 Sundbekkdalen - Lyngmyr	2,2	Sti
Songe	175 Songe - Grasåsen - Fløyfjell	4,2	Sti

KYSTSTI

Område	Navn	Lengde (km)	Standard
Askerøya	3 Nautholmene	2,6	Sti
Borøya	82 Borøy kyststi rundløype	8,7	Vei,sSti
Borøya	83 Borøykilen - Dynge	0,9	Vei
Borøya	84 Dirnes	0,2	Vei, sti
Borøya	85 Størrfjell	0,6	Vei, sti
Borøya	86 Persøygard	0,2	Sti

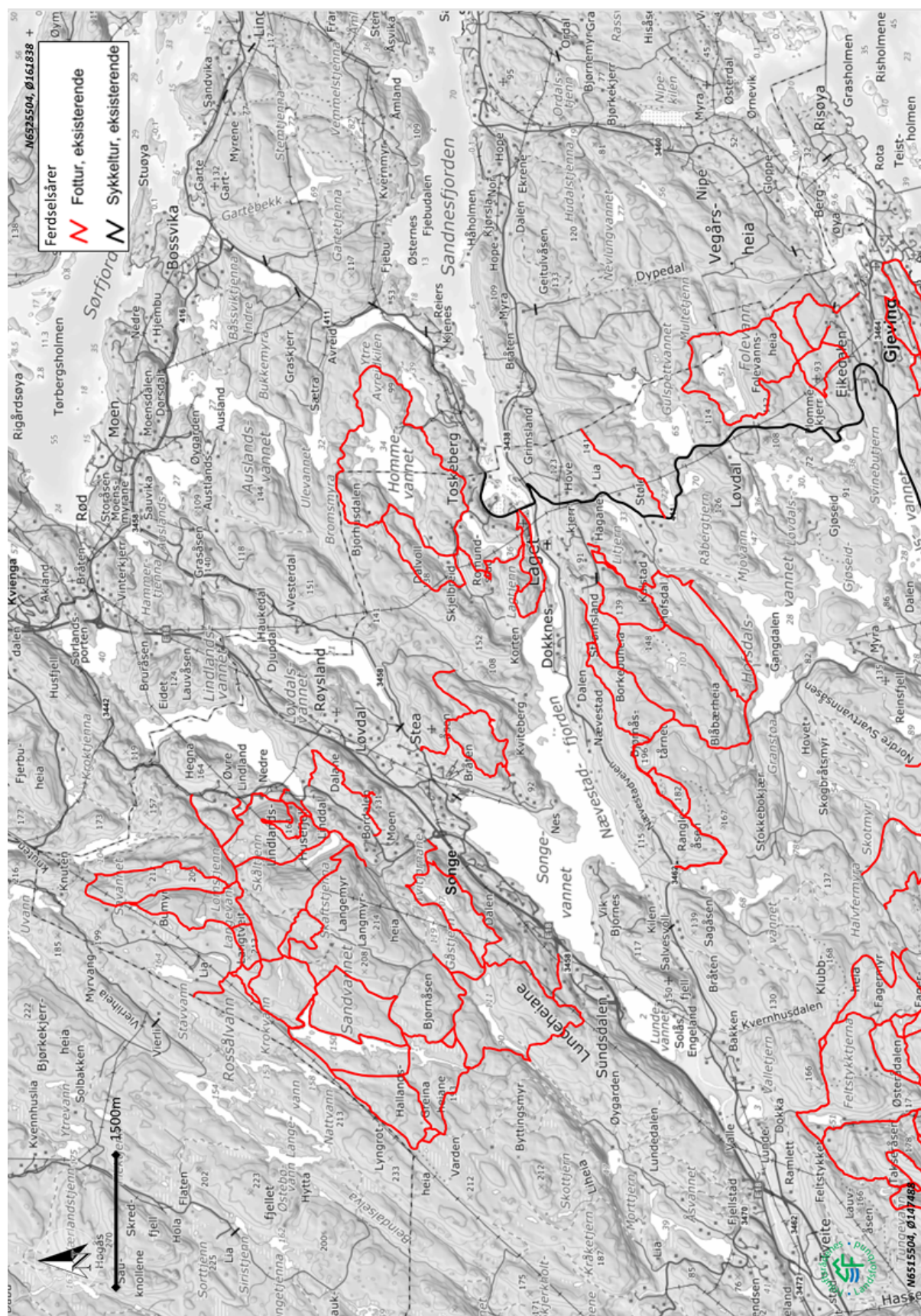
SKILØYPER

Område	Navn	Lengde (km)	Standard
Sentrum	73 Solfjell	0,8	Vinterløype
Sentrum	74 Svarttjennbakken - Feitstykket	2,9	Vinterløype
Sentrum	75 Fagermyr - Østerådalen Rundløype	9,1	Vinterløype
Sentrum	76 Skrubbekjerr	0,5	Vinterløype
Nes Verk	78 Glytjennveien	4,6	Vinterløype
Nes Verk	79 Kort Rundløype langs Vålandsveien	0,9	Vinterløype
Nes Verk	80 Golfbanen - Båslund	2,6	Vinterløype
Nes Verk	81 Nes Verk golfpark - skitrase	1,3	Vinterløype
Gjeving	77 Størdalsvann - Hofsdalsvann	5,1	På islagt vann
Gjeving	137 Løvdalsvann - Sjørdalsvann	2,2	På islagt vann
Gjeving	138 Gjøseid - Lona	1,1	På islagt vann
Gjeving	179 Promstøtjenn	1,1	På islagt vann

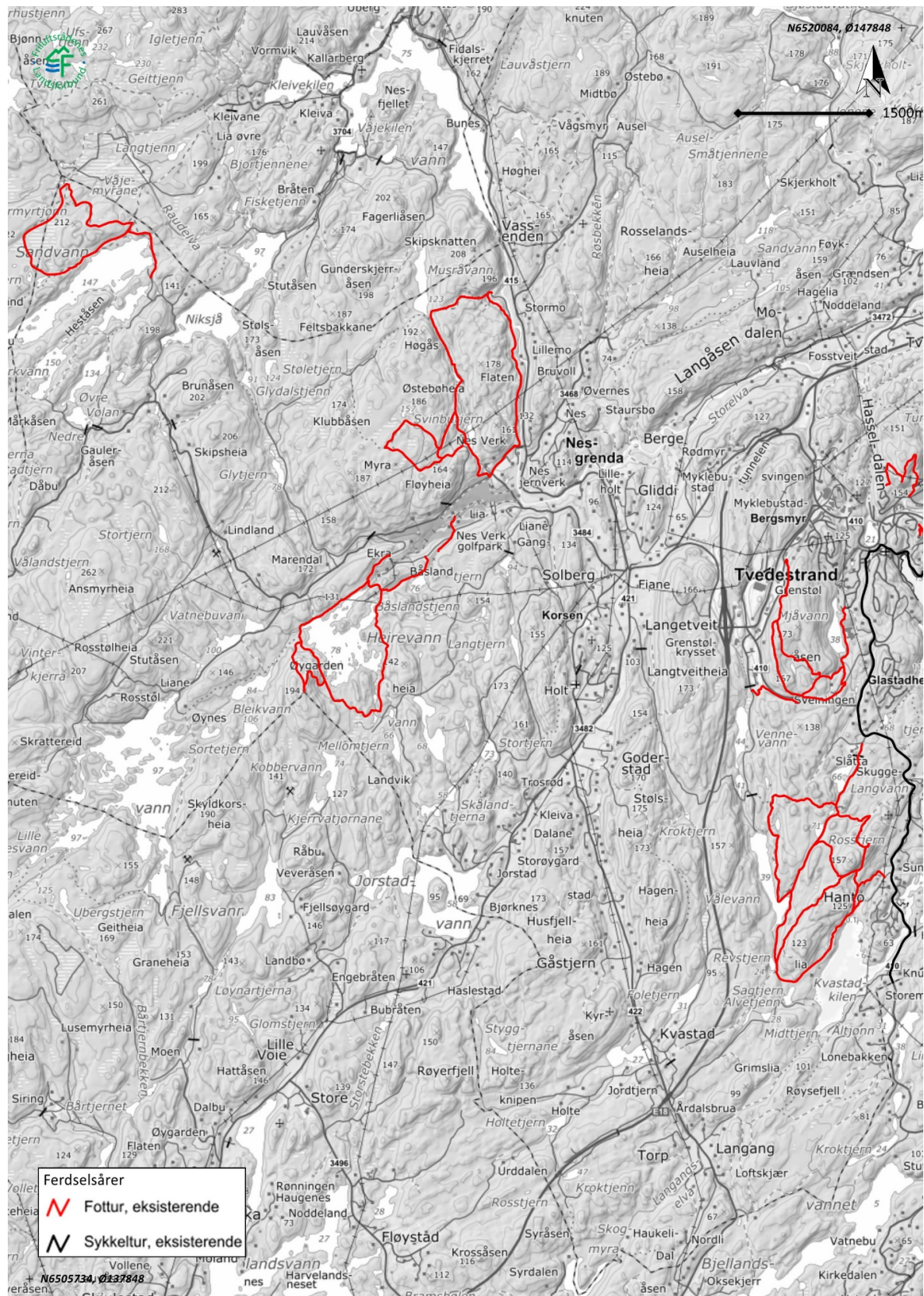
SYKKELRUTER

Område	Navn	Lengde (km)	Standard
Tvedestrand	200 Nasjonal sykkelrute nr.1 (Arendal gr. - Risør gr.)	28,6	Vei

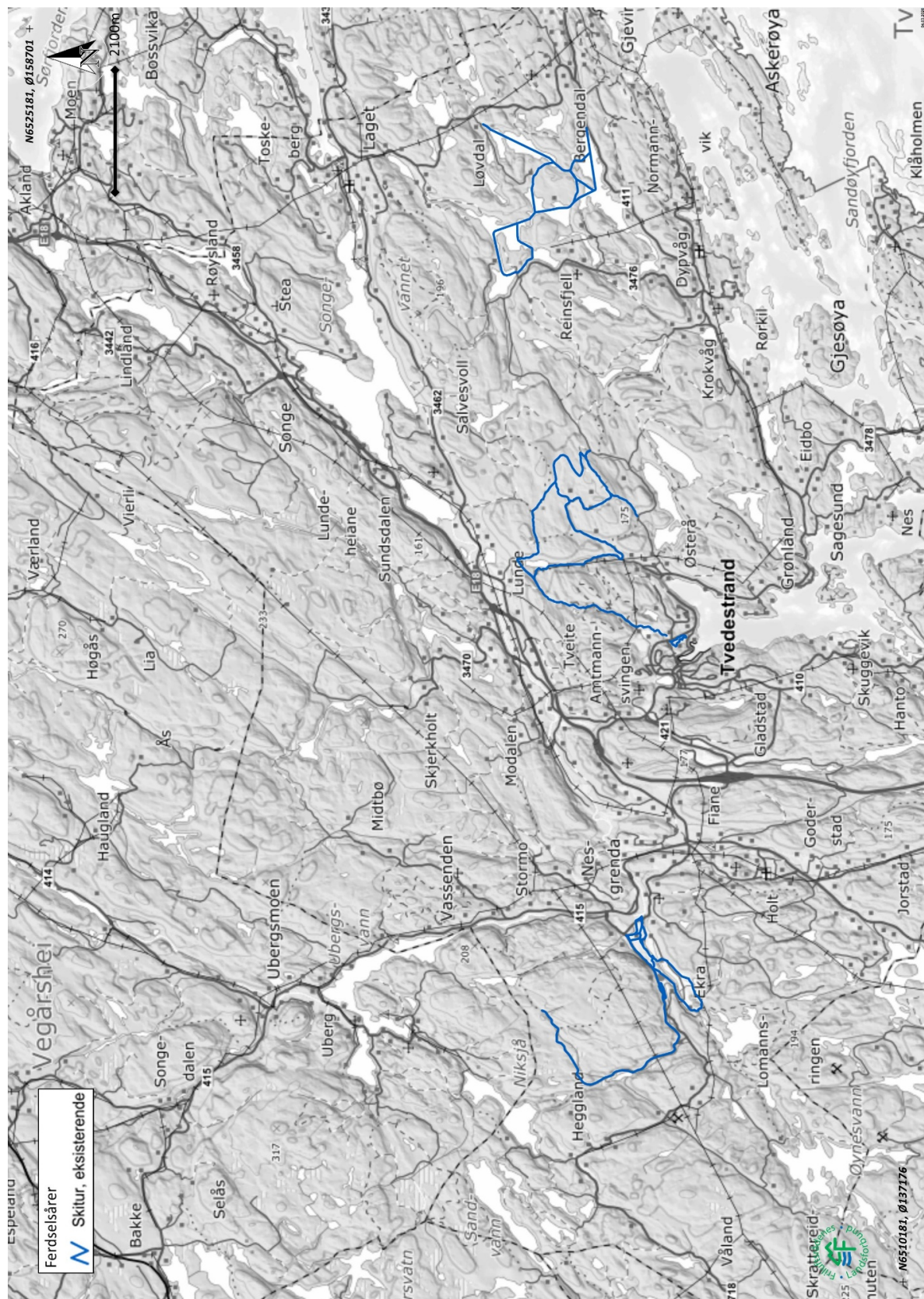
KART - TVEDESTRAND NORD

KART – TVEDESTRAND VEST

KART – TVEDESTRAND VINTERLØYPER

TILTAK OG STRATEGIER 2026 - 2030

I tiltaksplanen for ferdselsårer er kostnadsvurderingene gjort på et overordnet nivå, og ment som et hjelpemiddel ved førstegangs prioritering. Større kostnadskrevende tiltak må kostnadsberegnes i forbindelse med spillemiddelsøknader.

Dersom det ikke eksisterer en ansvarsfordeling for området tiltaket ønskes etablert i, bør kommunen føres opp som avtalepart, inntil annet er avklart.

Kommunen har ikke ressurser til å drifte og vedlikeholde ferdselsårene. Drift og vedlikehold av sti- og løypenettet er basert på betydelig innsats fra frivillige lag og foreninger. Videre utvikling av tilbudet forutsetter et fortsatt godt samarbeid mellom kommunen og frivillig sektor.

Følgende forhold er vurdert ved vektingen av tiltakene:

- Bidrar tiltaket til å oppfylle målet hverdagsfriluftsliv og fysisk aktivitet i naturen der du bor.
- Overordnet kostnadsvurdering og finansieringsmulighet av tiltaket.
- Om tiltak er mulig å gjennomføre i planperioden.

Når det gjelder det siste kulepunktet har vi i liten grad hatt mulighet for å kartlegge den enkelte grunneiers holdning til de foreslåtte og planlagte tiltakene. Friluftsrådet anbefaler på det sterkeste at man begynner med en grunneierdialog for alle planlagte tiltak, og prioriterer stier hvor tiltakene ønskes velkommen.

Tiltakene er vektet fra 1 til 3, hvor 1 er 1. prioritering, osv.

PLANLAGTE TILTAK

KYSTSTI

Område	Navn	Lengde (km)	Standard	Nye tiltak	Vekting
Risøya	160 Badeplassen	0,3	Sti	Skilting	1
Hanto	152 Hantovalen	0,1	Sti	Skilting	1
Gjeving	153 Høysvaen	0,3	Sti	Skilting	1
Tvedestrand	6 Kyststi hovedtrasé	41,4	Vei, sti	Merking og skilting	1
Sandøya	1 Sandøya Rundløype	6,8	Vei, Sti	Merking og skilting	2
Sandøya	2 Vestre Sandøya	1,3	Vei, Sti	Merking og skilting	2
Lyngør	4 Lyngør - Speken	1,7	Sti	Merking og skilting	2
Furøya	10 Furøya	1,3	Sti	Merking og skilting	2
Furøya	11 Furøya avstikker øst	0,2	Sti	Merking og skilting	2
Furøya	12 Furøya – Hestøya	0,2	Sti	Merking og skilting	2
Furøya	13 Hestøya	1	Sti	Merking og skilting	2
Furøya	14 Hestøya avstikker nord	0,1	Sti	Merking og skilting	2
Lyngør	155 Lyngør brygge – Sandbukta	0,4	Vei, sti	Merking og skilting	2
Gjeving	176 Lyngørporten	0,9	Vei	Merking og skilting	2
Lyngør	106 Odden	1,7	Sti	Merking og rydding	2
Askerøya	103 Askerøya	5,4	Sti	Merking, skilting og rydding	3
Askerøya	104 Kibbevik	1,1	Sti	Merking og skilting	3

Askerøya	105 Østpynten	0,3	Sti	Merking og skilting	3
Sagesund/Eidbo	8 Groviktangen	2	Vei, sti	Merking og skilting	3
Sagesund/Eidbo	9 Borøyveien - Frydendal	3,2	Vei	Merking og skilting	3
Hanto	157 Skottevik	2,2	Sti, vei	Merking, skilting og rydding	3
Dypvåg/Sagvann	154 Amalies åker	0,9	Sti	Merking og skilting	3
Gjeving	33 Måkeheia	0,8	Sti	Merking, skilting og rydding	3
Risøya	7 Risøya FHS	0,4	Vei, Sti	Skilting	3

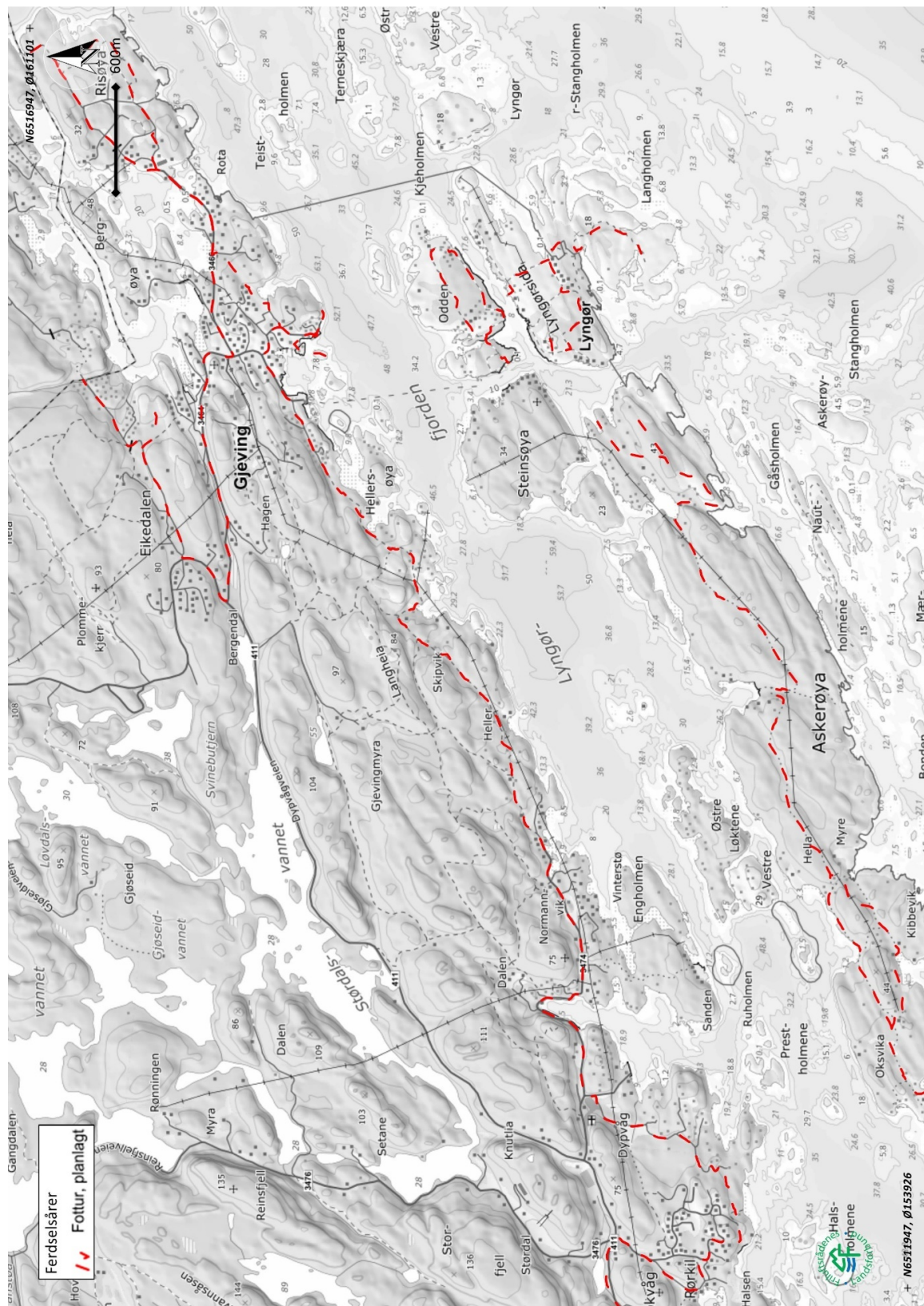
Friluftsrådet Sør har fått tilskudd til å skilte og merke hovedtraseen gjennom Tvedestrand kommune med korte avstikkere, totalt 42,1 km. Videre ønsker friluftsrådet å få merket og skiltet flest mulig av strekningene vektet som 2. og 3. prioritering, i løpet av planperioden. Hvis alle tiltakene lar seg gjennomføre vil det resultere i ytterligere 26,7 km med kyststi i kommunen. Tar vi med de 13, 2 km med kyststi som allerede er etablert på Borøya kan det resultere i inntil 82 km med kyststi i kommunen.

TILRETTELEGGING

Tilrettelegging bidrar til økt ferdsel og trygghet for alle som ferdes. Rydding, merking, skilting og annen tilrettelegging må skje på naturens premisser.

- Utgangspunktet er at det skal foreligge skriftlig avtaler mellom grunneiere og tilrettelegger.
- Ved tilrettelegging skal det fokuseres på bærekraftige tilretteleggingstiltak.
- I tilknytning til beiteområder, bør selvlukkende grunder eller gjerdeklyv etableres.
- Ved merking og skilting skal Merkehandboka legges til grunn.
- Enkelte områder kan være belastet på grunn av mange brukere og ulike brukergrupper. Merking og skilting kan bidra til å kanalisere trafikken utenom de mest sårbare områdene.

KART – TVEDESTRAND ØST

FORESLÅTTE FERDSELSÅRER

I denne delen gis en oversikt over forslag til tiltak, vesentlig som skilting og merking av umerka stier, for dårlig merket stier eller forslag til etablering av helt nye stier, kommet frem under folkemøtene eller innmeldt digitalt via friluftsrådets hjemmeside.

Forslagene er vektet i henhold til kriteriene på side 15, slik at det blir enklere å prioritere tiltakene med tanke på neste planperiode. Totalt dreier det seg om 20,2 km sti. I tillegg kom det inn et ønske om å opparbeide en sti rundt Hovdansvannet ved Eidbo, men traseen er ikke fastsatt ennå.

FOTTURER

Område	Navn	Lengde (km)	Standard	Nye tiltak	Vekting
Sentrum	111 Bertnes	0,1	Sti	Merking og skilting	1
Holt	158 Presteveien	4,4	Sti, vei	Merking og skilting	2
Songe	156 Fredvika - Balttjennhovet	0,7	Sti	Merking og skilting	2
Nes Verk	31 Vassenden Rundløype	4,5	Sti	Merking og skilting	2
Nes Verk	32 Nøkkelåsheia	0,3	Sti	Merking og skilting	2
Dypvåg/Sagvann	119 Ulevåg - Røyvann	2,6	Sti	Merking og skilting	3
Dypvåg/Sagvann	120 Røyvassliene	1,6	Sti	Merking og skilting	3
Sagesund/Eidbo	123 Stokkebovannet	2,7	Sti	Merking og skilting	3
Sentrum	109 Svartvannsåsen	3	Sti	Merking og skilting	3

TILRETTELEGGING

Tilrettelegging bidrar til økt ferdsel og trygghet for alle som ferdes. Rydding, merking, skilting og annen tilrettelegging må skje på naturens premisser.

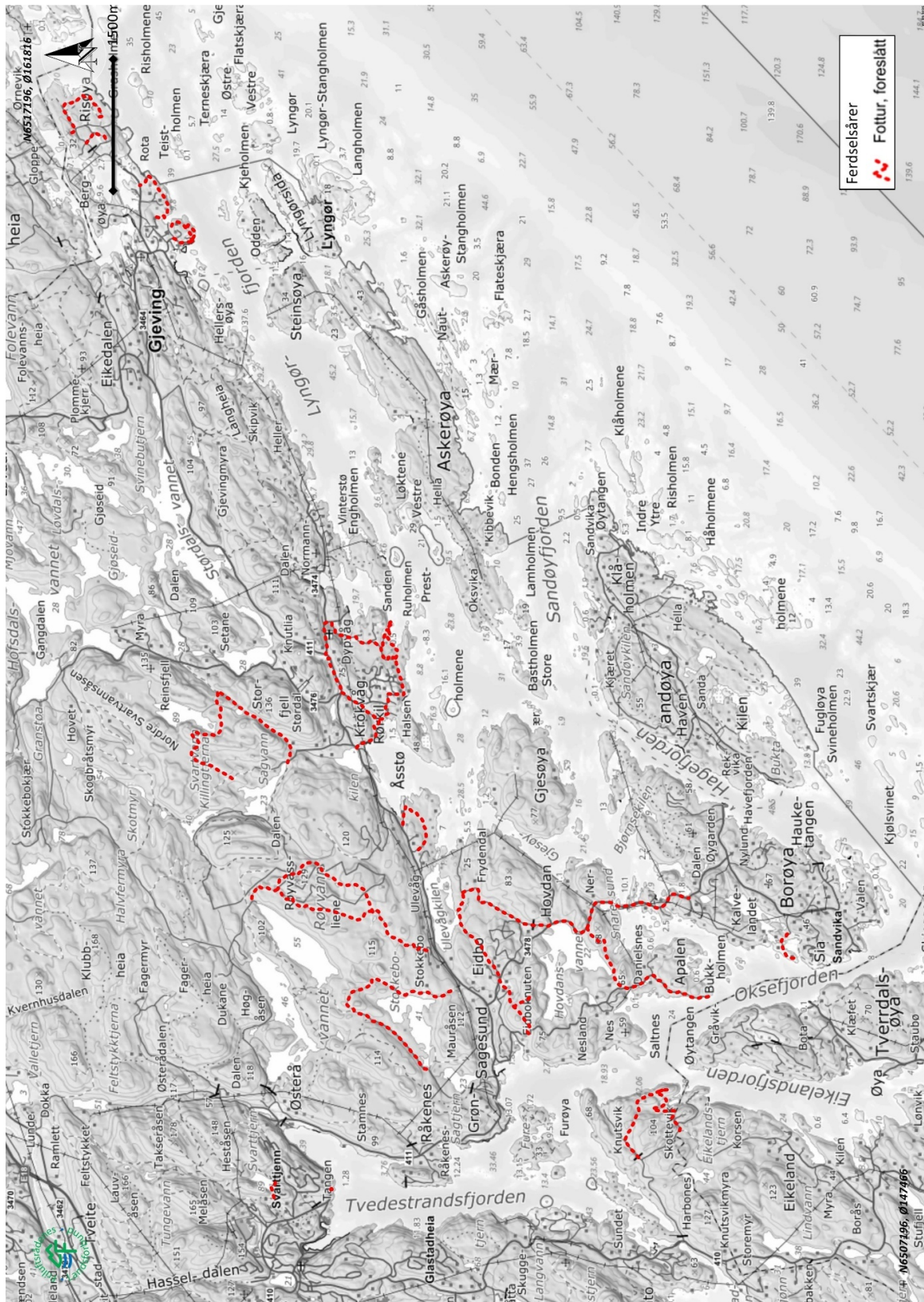
- Utgangspunktet er at det skal foreligge skriftlig avtaler mellom grunneiere og tilrettelegger.
- Ved tilrettelegging skal det fokuseres på bærekraftige tilretteleggingstiltak.
- I tilknytning til beiteområder, bør selvlukkende grunder eller gjerdeklyv etableres.
- Ved merking og skilting skal Merkehåndboka legges til grunn.
- Enkelte områder kan være belastet på grunn av mange brukere og ulike brukergrupper. Merking og skilting kan bidra til å kanalisere trafikken utenom de mest sårbare områdene.

VEIEN VIDERE

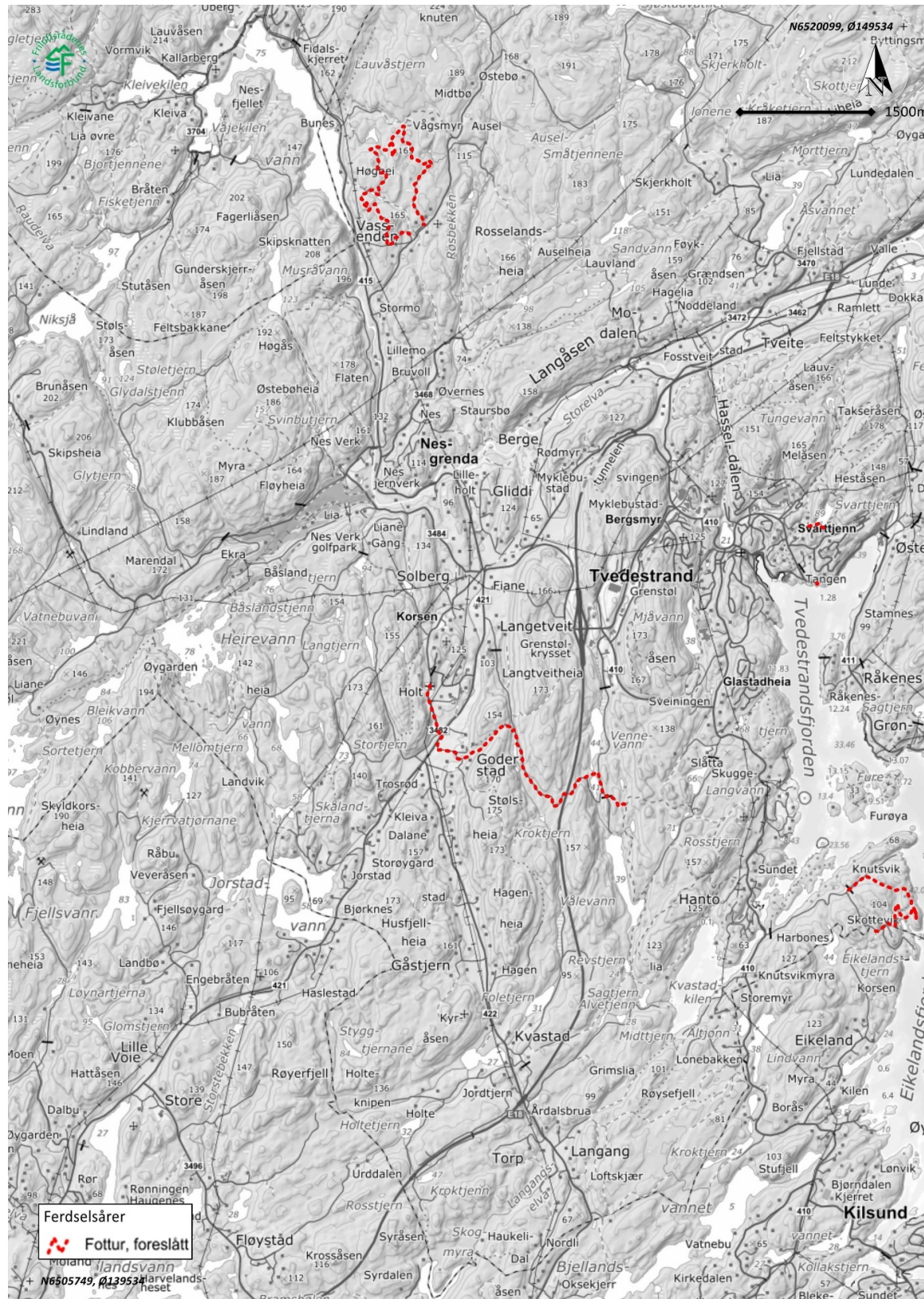
Temaplan for friluftslivets ferdselsårer bør inngå i kommunens fremtidige planstrategi.

Kartene på side 21, 22 og 23 viser hvor ferdselsårene, som ikke er kyststi, er foreslått.

KART TVEDESTRAND SØR

KART TVEDESTRAND VEST

VEDLEGG

FRILUFTSLOVEN OG ALLEMANNSRETTE

Allemannsretten gir som utgangspunkt enhver rett til å ferdes og oppholde seg i utmark uavhengig av hvem som er grunneier. Retten består av tre hovedelementer: ferdselsretten, oppholdsretten og høstingsretten. Ved siden av retten til ferdsel, opphold og høsting, innebærer allemannsretten også en plikt om å ferdes hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. Dette betyr at man ved ferdsel ikke skal påføre skade eller ulempe for eier, bruker, miljøet eller andre.

Allemannsretten gjelder i hovedsak i utmark. Skille mellom hva som regnes som innmark og utmark er derfor viktig for å forstå hvor det er lov å ferdes. I friluftsloven gjøres dette rede for slik:

«Som innmark eller like med innmark reknes i denne lov gårdsplass, hustomt, dyrket mark, engslått og kulturbeite samt liknende område hvor allmenhetens ferdsel vil være til utilbørlig fortrenghet for eier eller bruker. Udyrkete, mindre grunnstykker som ligger i dyrket mark eller engslått eller er gjerdet inn sammen med slikt område, reknes også like med innmark. Det samme gjelder område for industrielt eller annet særlig øyemed hvor allmenhetens ferdsel vil være til utilbørlig fortrenghet for eier, bruker eller andre.

Med utmark mener denne lov udyrket mark som etter foregående ledd ikke reknes like med innmark.»

Innmark er som hovedregel all dyrket jord: åker, eng, kulturbeite, hage, gårdsplasser, hustomter og industriareal. Det som ikke regnes som innmark, er utmark.

OM FERDSELSRETTE

Allemannsretten gjelder som hovedregel alle andre steder enn innmark, i tillegg til på frossen eller snødekt åker og eng mellom 15. Oktober og 30. April. Oppstår det skade på marken i dette tidsrommet, kan grunneier forby ferdselen.

Retten til ferdsel i innmark er begrenset både med hensyn til tid og sted. Sommerstid må man holde seg til veier eller stier i innmark hvis de fører til utmark, men uten å passere gjennom gårdsplass eller over hustomt eller på annen måte være til fortrenghet eller ulempe for eier eller bruker.

Formuleringen «ferdsel til fots» omfatter også ferdsel på ski.

På vei og opparbeidet sti på innmark som fører til utmark er det fra 2012 lov til å gå, ri, kløve, sykle og ake. Dette gjelder likevel ikke på en naturlig sti som fører til utmark. Skillet mellom naturlig og opparbeidet sti er derfor viktig for å vite om det er lov til ri, kløve, sykle eller ake på en trasé. I forarbeidene til loven er dette forklart slik;

«Med opparbeidet sti menes en ferdselsåre der det er gjennomført mer eller mindre omfattende terrenginngrep som f.eks. påkjøring av grus/pukk, kløpping av bekk eller legging av planker over myr, for å lette ferdsel og evt. hindre skader på omkringliggende natur/dyrket mark. Opprinnelsen til stien kan være f. eks dyretråkk, barnetråkk eller merking av en ferdselsåre som etter noe tids bruk har behov for opprusting.»

Ferdsel til fots er tillatt på både naturlige og opparbeidede stier gjennom innmark, under forutsetning av at ferdselen skjer uten å passere gjennom gårdsplass eller over hustomt eller på annen måte å være til utilbørlig fortrenghet eller ulempe for eier eller bruker. Skogplantefelt var frem til 2012 regnet som innmark, men dette har nå status som utmark. Ferdsel skal likevel skje på en hensynsfull og varsom måte uten å påføre skade på skogplantefeltet.

I verneområdene er det ofte egne regler for ferdsel.

OM FERDSELSKULTUR OG ALLEMANNSPLIKTENE

Selv om det er en rett til fri ferdsel og opphold i norsk natur, innebærer ikke dette en frihet uten grenser. Friluftslovens § 11 gir en generell bestemmelse om ferdselskultur, som gjelder for alle typer ferdsel og opphold i naturen. Det stilles krav om at man ved ferdsel eller opphold «*på annen manns grunn eller sjøen utenfor, skal opptre hensynsfullt og varsomt, for ikke å volde skade eller ulempe for eieren, bruker eller andre, eller påføre miljøet skade*». Hensynet til miljøet i vid forstand ble tatt inn i Friluftsloven ved revisjonen i 1996 og gjelder både natur og dyr.

Du skal alltid, enten du ferdes i innmark eller i utmark, lukke grunder etter deg og vise hensyn til dyr som beiter. Ved ferdsel med hund, skal båndtvang respekteres.

MERKING OG TILRETTELEGGING AV STIER OG LØYPER

Utgangspunktet er at alle fysiske tilretteleggingstiltak krever grunneiers tillatelse. Dette innebærer opparbeidelse, merking og visse typer arbeid på stier, skiløyper og rasteplasser. Det er derfor viktig at tiltakshaver går i dialog med grunneier så tidlig som mulig i slike prosesser, og at det brukes standard grunneieravtale.

Kommunen kan i henhold til friluftsloven § 35, merke, varde, kloppe og iverksette andre mindre tiltak for å lette ferdselen i utmark. Selv om dette kan utføres uten tillatelse, skal grunneier eller bruker, varsles før tiltaket settes i verk. Kommunen kan også gi organisasjoner som har til formål å fremme reise- og/eller friluftsliv, rett til å varde og merke bestemte ruter og turstier i utmark. Før kommunen gjør vedtak etter § 35 skal det føres forhandlinger mellom grunneier og tiltakshaver. Tillatelse til merking og skilting gjøres som enkeltvedtak.

BORTVISNING, FYSISKE STENGSEL OG FORBUDSKILT

Friluftsloven § 13 omhandler ulovlige stengsler eller oppsetting av skilt med ferdselsforbud.

Eier eller bruker av grunn må ikke ved stengsel eller på annen måte vanskeliggjøre ferdsel, opphold, bading eller høsting som er tillatt i denne lov, med mindre det tjener hans berettigete interesser og ikke er til utilbørlig fortrengsel for allmenhetens utøvelse av allemannsrett.

Paragrafen setter med dette visse grenser for grunneiers adgang til å fritt utnytte sin eiendom på en måte som vanskeliggjør allmenhetens utøvelse av allemannsretten med mindre det tjener grunneierens berettigete interesser. Stengsler som har som primærformål å hindre folk i å utøve allemannsretten er ulovlig.

Dersom ferdsel gjør nevneverdig skade på en eiendom, eller er til vesentlig hinder for bruken som eier eller bruker gjør eller ønsker å gjøre av den, kan kommunen med samtykke av eier eller bruker bestemme hel eller delvis sperring av eiendommen i henhold til friluftsloven § 16. Denne sperringen kan likevel bare gjelde for inntil 5 år om gangen og vedtaket må stadfestes av statsforvalteren. Grunneier eller bruker har likevel rett til å vise bort folk som opptre hensynsløst eller ved utilbørlig atferd utsetter eiendommen eller berettigete interesser for skade eller ulempe (Friluftsloven § 11). Berettigete interesser kan omfatte både naboer, andre friluftsfolk og vilt. Bortvisning må ikke forveksles med sperring. Grunneier kan etter § 3 selv forby ferdsel på vei eller sti som går gjennom innmark, men bare hvis det er snakk om ferdsel som er egnet til å volde nevneverdig skade, som for eksempel ved terrengslitasje.

ORGANISERT OG KOMMERSIELL FERDSEL

Allemannsretten gir rett til både organisert og kommersiell bruk av privat grunn, under forutsetning av at hver enkelt deltager og gruppen som helhet holder seg innenfor de rettigheter og plikter frilufsloven og allemannsretten fastsetter. Sentralt står plikten om god ferdselskultur i § 11. Når mange ferdes sammen øker faren for at det kan oppstå ulempe for grunneier og skade på naturen. Hver enkelt, og gruppen som helhet, plikter derfor å være ekstra aktsomme.

Friluftsmøter, idrettsstevner og lignende sammenkomster som kan medføre nevneverdig skade eller ulempe, kan ikke avholdes uten samtykke fra grunneier (Frilufsloven § 10). Samtykkekravet kan variere, avhengig av om arrangementet går på sti, i terrenget eller på vei, type aktivitet og omfang. Det må innhentes grunneiers samtykke hvis det skal settes opp sperringer, samle folk, ha start eller innkommst, eller hvor sammenstimling av folk kan medføre nevneverdig skade eller ulempe. Dette gjelder særlig friluftsmøter, idrettsstevner og lignende. For et vanlig idrettsstevne av lokal eller regional karakter betyr dette normalt at grunneiers samtykke må innhentes i området rundt start og mål, og på punkter hvor det er naturlig at publikum vil samle seg. Alle varige installasjoner som settes opp i forbindelse med idretts- eller frilufsstevner krever grunneiers tillatelse på lik linje med andre fysiske tilretteleggingstiltak. Små, midlertidige tilretteleggingstiltak som for eksempel løypeanvisning krever ikke grunneiersamtykke, men skal tas ned etter arrangementet. Utvidelsen fra 2012 som gir rett til sykling, ridning og lignende aktiviteter på vei og opparbeidet sti i innmark som fører til utmark, gjelder ikke for organiserte aktiviteter som sykkeløp og rideklubbaktiviteter. Det anbefales alltid å ha dialog med grunneier og beitelag ved planlegging av arrangement. Der grunneiere ikke lar seg kontakte, kan grunneierlag eller jakt-/utmarkslag kontaktes.

Vennegrupper som finner sammen via sosiale medier faller utenfor det som trenger tillatelse.

OM OPPHOLDSRETTE

Allemannsretten gir deg rett til å raste og overnatte i utmark. Du kan fritt overnatte på samme sted i utmark inntil to døgn i lavlandet, men aldri nærmere hus eller hytte enn 150 meter med mindre annet framgår av forskrift. På innmark skal ikke telt settes opp uten tillatelse fra grunneier. Rasting og telting i plantefelt skal ikke skje når det kan forårsake skade på ungsog eller skogforyngelsesfelt.

OM HØSTINGSRETTE

Allmennhetens høstingsrett kommer av § 5 og innebærer at man ved ferdsel i utmark kan høste ville blomster, planter, bær og sopp, når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. Denne retten innskrenkes imidlertid av unntak som kan komme av andre lover. Mange arter er for eksempel særskilt vernet og kan derfor ikke plukkes.

FORMIDLING GJENNOM TURBØKER OG ANDRE INFORMASJONSKANALER

Å utgi turkart der turruter, rasteplasser eller lignende er inntegnet krever ikke at det skal foreligge grunneiers samtykke. Det bør imidlertid alltid søkes samarbeid med grunneiere og andre interessenter i slike prosesser for å kunne enes om hvilke hensyn som kan tas.

AVTALE OMTILRETTELEGGING OG MERKING AV TURSTIER

Mellom _____ (grunneieren) som grunneier av eiendommen

_____ gnr. ____ bnr. ____ i _____ kommune

og _____ (tilretteleggeren)

(Alternativt mellom grunneierlag/utmarkslag eller tilsvarende og tilrettelegger.)

1. Avtalens omfang

Avtalen er primært beregnet brukt mellom grunneiere og frivillige organisasjoner, friluftsråd og kommuner ved tilrettelegging og merking av turstier til friluftsbuk i utmark.

Dersom stien berører innmark, avtales dette i punkt 11.

2. Definisjon

Med turstier menes her traseer for ferdsel til fots som er ryddet for vegetasjon, men uten, eller med liten, grad av opparbeidelse av grunnen. De er vanligvis merket, og bredden er minimum 0,5 m.

Den eller de stier som omfattes av avtalen, er markert med rød strek på vedlagte kart.

3. Rydding, merking og skilting.

Tilretteleggeren gis rett til og har ansvar for rydding, merking og skilting av turstier slik det framgår av vedlagte kart (jf pkt 2), samt vedlikehold av denne (jfr. pkt. 4). Dette skal skje på en slik måte at det ikke medfører skade på skog og omfatter normalt:

- Rydding av vegetasjon i traseen. Stien kan ryddes i inntil 2 m bredde mellom trestammene alt etter forholdene på stedet. Felling av trær krever særskilt samtykke fra grunneieren.
- Mindre tiltak i grunnen (fjerning av stein og stubber, enkle tiltak for å lede vannsig), samt utlegging av bru/klopp eller kavlelegging.
- Merking som kan bestå av maling på trær, varde eller stake/påle som er satt ned i bakken.
- Skilting og oppsett av informasjonstavler som kan settes opp der det er behov for slike. Plassering av tavler skal godkjennes av grunneier og mulig fellesbruk vurderes.

Rydding, merking og skilting skal skje i samsvar med Merkehandboka utgitt av Den Norske Turistforening, Friluftsrådernes Landsforbund og Innovasjon Norge, 2013.

Der stien krysser gjerder som er nødvendige for dyrehold, skal tilretteleggeren sørge for at det etableres grind eller gjerdeklyver.

4. Vedlikehold

Tilretteleggeren gis rett til og har ansvar for å vedlikeholde merkingen, stien og de innretninger som er anlagt som ledd i denne. Tilretteleggeren skal da følge samme regler som i pkt.3. Tilrettelegger har ansvar for rydding av søppel.

Tilrettelegger påtar seg ansvaret for et visst oppsyn med mer besøkte rasteplasser, særlig med hensyn til trefellinger, kvistbryting, bålbrenning, forsøpling o.l. som kan skade grunneiers

interesser eller naturgrunnlaget. Eventuelt grovt skadeverk skal meddeles grunneier umiddelbart for videre oppfølging

5. Skogsdrift og annen næringsutøvelse.

Grunneierens næringsutøvelse begrenses ikke av avtalen. Før igangsetting av arbeid som vil vanskeliggjøre bruk av stien, skal grunneier varsle tilrettelegger, som om nødvendig sørger for informasjon til brukerne. Om nødvendig blir partene enige om midlertidig omlegging av stien. Det vises ellers til Skogbruksloven og eventuell skogsertifisering for eiendommen.

6. Omlegging av stien

I avtaleperioden kan både grunneieren og tilretteleggeren kreve omlegging av stien når det er nødvendig av hensyn til grunneier eller friluftsbukerne. Slik omlegging krever enighet mellom partene, men samtykke skal ikke kunne nektes uten saklig grunn.

7. Erstatning

Det ytes ikke erstatning til grunneieren for de tiltak avtalen omfatter. Der merking og tilrettelegging medfører dokumentert økonomisk tap for grunneieren, kan det ytes erstatning etter særskilt overenskomst, som skal framgå av punkt 11.

8. Varighet

Denne avtalen gjelder i 10 år og fornyes automatisk for 10 år ad gangen dersom ingen av partene har sagt den opp ett år før avtaletidens utløp.

9. Opphør

Ved opphør av avtalen plikter tilretteleggeren å fjerne anlegg, skilt og andre innretninger, med mindre annet avtales.

Samtidig forplikter tilretteleggeren seg til å avlyse eventuell tinglysing.

10. Tvister

Eventuelle tvister om forståelsen av denne avtalen skal avgjøres ihht Lov om tvistemål.

11. Spesielle forhold

_____, ____/____ 20____

Grunneier For tilretteleggeren

Tinglysing

Dersom partene finner det formålstjenlig kan denne avtalen tinglyses som heftelse på eiendommen gnr.____, bnr.____ på tilretteleggerens bekostning.

_____, ____/____ 20____

Grunneier For tilretteleggeren

Kontaktinformasjon grunneier (navn, adresse, tlf, e-post):

Kontaktinformasjon tilrettelegger (navn, adresse, tlf, e-post):

Avtalen er anbefalt av Den Norske Turistforening, Friluftsrådenes Landsforbund, Friluftslivets fellesorganisasjon, Norges Fjellstyresamband, Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Statskog og Norsk Allmenningsforbund, mai 2003, og oppdatert mai 2013.

Direktoratet for naturforvaltning og Kulturdepartementet har godkjent avtalen til bruk i forbindelse med søknad om statlige friluftslivsmidler og spillemidler.

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Plan for friluftslivets ferdselsårer - Sluttbehandling

Arkivsak-dok.	23/1026
Saksbehandler	Martin Due-Tønnessen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Teknisk-, plan- og naturutvalget 2023-2027	26.08.2026	26/17
2 Kommunestyret 2023-2027		

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Tvedestrand kommunestyre godkjenner «Plan for friluftslivets ferdselsårer»

Teknikk-, plan- og naturutvalget 2023-2027 har behandlet saken i møte 26.08.2026 sak 26/17

Møtebehandling

Line Øvernes Mørch (V) fremmet følgende forslag:

Tvedestrand kommunestyre godkjenner "Plan for friluftslivets ferdselsårer" med følgende tillegg/ending side 16:

"Kommunen bør etablere en symbolsk godtgjørelse per km sti, turvei og skiløypetrase..."

Votering

Kommunedirektørens forslag til vedtak enstemmig vedtatt

Tilleggsforslag fra Mørch enstemmig vedtatt

Teknikk-, plan- og naturutvalget 2023-2027 vedtak/innstilling

Tvedestrand kommunestyre godkjenner "Plan for friluftslivets ferdselsårer" med følgende tillegg/ending side 16:

"Kommunen bør etablere en symbolsk godtgjørelse per km sti, turvei og skiløypetrase..."

Tvedestrand kommune Forvaltning og plan

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/2452-8
Saksbehandler Martin Due-Tønnessen

Utvalg	Møtedato
Teknikk-, plan- og naturutvalget 2023-2027	
Kommunestyret 2023-2027	

Høring av søknad om Lindlandsaga kraftverk

Kommunedirektørens forslag til vedtak

<Tvedestrand kommune anbefaler NVE å godkjenne Lindlandsaga kraftverk>

Vedlegg

Bakgrunn for saken (fakta)

NVE har mottatt en søknad fra Lindlandsaga kraftverk om tillatelse etter vannressursloven til Lindlandsaga kraftverk.

Lindlandsaga Kraftverk AS søker om å reetablere tidligere Lindlandsaga kraftverk, som brant i 1957. Kraftverket vil få en installert effekt på 0,270 MW og produsere ca. 1,7 GWh i et normalår. Slukeevnen i kraftverket er planlagt til rett under 0,5 m³/s, ca. 30 % av middelvannføringen på strekningen som er beregnet til ca. 1,5 m³/s. Kraftverket er planlagt i det vernede Vegårsheivassdraget.

NVE ønsker å få inn synspunkter på planene som er presentert i søknaden. NVE ønsker konkrete synspunkter på om planene bør gjennomføres, ev. valg av alternativ eller forslag til begrensninger i planene.

Problemstilling

Skal kommunen anbefale at Lindlandsaga kraftverk blir godkjent, eventuelt hvilke begrensninger mener kommunen bør legges på utbyggingen.

Faglige merknader/historikk

Nævestadvassdraget i Agder ble vernet gjennom Verneplan IV for vassdrag, som ble vedtatt av Stortinget i 1993. Vassdraget er dermed varig vernet mot kraftutbygging som del av den nasjonale verneplanen for vassdrag.

Vernet ble gitt fordi vassdraget representerer viktige natur-, landskaps- og friluftsverdier, og inngår i det representative utvalget av vernede norske vassdrag.

Da Stortinget behandlet verneplanen i 2005, ble det åpnet for at småkraftverk med installert effekt på inntil 1 MW kan konsesjonsbehandles i vernede vassdrag, forutsatt

at utbyggingen ikke svekker verneverdiene. Vernet er altså ikke et absolutt forbud mot alle tiltak, men terskelen er høy.

I denne saken vil spørsmålet derfor være om et konkret kraftprosjekt påvirker de verdiene som begrunnet vernet i 1993.

Dette er andre gang det søkes om tillatelse til kraftverk i Rykenfossen. En tidligere søknad, den gang kalt Lille Lindland minikraftverk, ble avslått av NVE i 2013.

I den nye søknaden argumenterer utbygger for at:

- prosjektet er redusert i omfang,
- vannuttaket er begrenset i tråd med hva som godkjennes i andre verna vassdrag
- tiltaket gir mindre fysiske inngrep enn forrige søknad, blant annet siden rørtraseen nå i hovedsak vil ligge i traktorveier/ skogsbilveier
- man vil ikke gjøre tiltak ved Atthaldsdammen i Gjerstad, som innebærer at det fortsatt vil være noe vannføring fra dammen mot Gjerstad.

Lindlandsaga kraftverk vil ikke være et reguleringskraftverk og vil i liten eller ingen grad kunne regulere vannstanden i Nævestadvassdraget. Den viktigste hydrologiske effekten vil være redusert vannføring på strekningen mellom inntaket og kraftstasjonens utløp når kraftverket er i drift. Inntaket er planlagt på kote 103 ved utløpet av Savann, og turbinen vil ligge på kote 31 ved Lindlandsvann. Elvestrekningen som blir berørt vil være 700 meter. Minstevannføring i sommerhalvåret vil være 35 l/sek og 287 l/sek i vinterhalvåret. Kraftverkets slukeevne vil være maksimalt 460 l/sek og minimalt 230 l/sek. Årlig middelvannføring er 1533 l/sek.

Kartet viser hvor Lindlandsaga kraftverk er planlagt. Nævestadvassdraget grenser mellom Risør og Tvedestrand rett nord for Lindland. Fylkesvei 3442 krysser fossen som skal legges delvis i rør.

For Nævestadvassdraget er den sentrale miljødiskusjonen ikke regulering av vannstand, men at en del av vannføringen ledes bort fra den naturlige elvestrekningen og at etableringen krever tekniske inngrep i et vernet vassdrag. Dette er også det NVE og Energidepartementet tidligere har lagt størst vekt på i sine vurderinger.

Det planlagte kraftverket vil hente vann fra den gamle fløtningsdammen ved Savann. Eksisterende reguleringsdam som var i bruk ved tømmerfløting er planlagt å bestå i sin opprinnelige form kun med ombygging av innløpet til tømmerrennen som ligger på nordsiden av dammen. Dammen er fundamentert på fjell og ansees som i bra stand. Den gamle dammen vil ikke få noe estetisk endring ved med denne ombyggingen.

Den gamle fløtningsdammen ved Savann hvor det planlegges et nytt inntak.

Bildet viser hvor vanninntak med finrist skal plasseres i den eksisterende demningen.

Bildet viser den gamle konstruksjonen for tømmerrenne som står i vassdraget. Den nye rørgaten vil ligge i en nybygd tømmerrenne på den eksisterende stålkonstruksjonen.

Vannledningen vil følge stålkonstruksjonen i luftspenn i ca 45 meter før ledningen vil gå i land. Herfra vil vannledningen følge traktorvei og skogsbilveg til bunnen av fossen. De siste 30 meterne av rørgaten før kraftstasjonen legges røret i dagen, forblendet med treverk som visuelt vil se ut som trerøret som kommer inn til den gamle turbinen. Lindlandsaga som brant i 1957 bygges opp igjen etter gamle tegninger med innebygget Kraftstasjon for den nye turbinen med utløp i Lindlandsvannet.

Rykenelva er et åleførende vassdrag og har funksjon som vandringskorridor for ål, som er klassifisert som kritisk truet (CR) på Norsk rødliste. Det planlegges å legge til rette for ålen, med en ål-renne forbi inntaksdammen for oppvandrende ål, slik at ålen vil få fri og bedre passasje enn i dag, finristen utformes slik at utvandrende ål ikke går inn i trykkrøret og turbinen.

Vurdering av tiltaket

Nævestadvassdraget er et vernet vassdrag. NVE peker på at det skal mye til at det blir gitt konsesjon i slike vassdrag, men det gjøres noen unntak når kraftverk blir lagt på en skånsom måte med begrenset påvirkning på omgivelsene.

Lindlandsaga kraftverk er planlagt som et lite kraftverk som berører en elvestrekning på 750 meter fra Savann til Lindlandsvann.

I dokumentasjonen kommer det frem at det kun er strekningen mellom vanninntaket og kraftverket som blir påvirket. Oppstrøms og nedstrøms vil det ikke være endringer, siden vassdraget ikke blir regulert.

I flomsituasjoner vil man ikke merke uttaket av vann, siden vannuttaket vil være så lite at det ikke påvirker vannstrømmen. Resten av året vil bli tørrere enn normalt, men minstevannsføring vil sikre at det renner vann i fossen selv i ekstremt tørre somre, som vi har hatt noen ganger de siste årene. Det er vanskelig å dokumentere at lavere vannstand har stor effekt på det biologiske mangfoldet.

I forhold til tekniske inngrep i fossen, så er denne allerede relativt preget av gamle installasjoner fra fløtningstiden og krysning av en fylkesveg. Inntaksdammen er allerede bygd i form av en gammel fløtningsdam, og bærekonstruksjonen til rørgaten står allerede klar i elva. Det er vanskelig å se at det vil være negativt å oppruste denne strekningen med en tømmerrenne med rørgaten oppi.

I forhold til biologisk mangfold vil håndteringen av ål være det viktigste tiltaket. I regionen har det alltid vært mye ål, og det er viktig at denne arten ivaretas på en god måte. Det legges til rette for både oppvandrende og utgående ål i løsningen, og vi forutsetter at dette vil fungere på en god måte. Her forventes det at NVE kan kontrollere de foreslåtte løsningene, og det vises blant annet til løsningene på Fosstveit som virker til å fungere godt.

Det er ikke sjørørret og laks i denne strekningen av elva. Siden vassdraget ikke blir regulert, vil tiltaket i liten grad påvirke bestandene av stedege arter som abbor og ørret.

Det er gjennomført biologiske registreringer langs den aktuelle elvestrekningen som ikke påviser noe velutviklet luftfuktighetsavhengig fossesprøytvegetasjon som kunne trues av utbyggingen.

I henhold til Ecofact sin rapport om konsekvenser for naturmangfold påpekes det at i henhold til Miljødirektoratet sin instruks for naturtyper skal Rykenfossen registreres som «elvevannmasser» med kvalitet som en regionalt viktig naturtype med middels verdi.

Det er registrert 3 insekter som er oppført som nær truet i rødlista. Det er to vannbiller og en steinflue. Det er uklart hva effekten av et kraftverk vil være for disse artene.

I tillegg er det registrert rødlistearter knyttet til skog som antas å ikke bli berørt av tiltaket.

Det er lite friluftsliv knyttet til den aktuelle elvestrekningen.

Samlet vurdering

Det vil alltid være et stort inngrep å bygge et kraftverk i et verna vassdrag. Nævestadvassdraget er i dag et uregulert vassdrag uten store påvirkninger.

I den aktuelle fossen er det imidlertid allerede en stor demning ved utløpet av Savann, fundamenter til tømmerrenne/ rørgate, fundamenter til kraftverk og andre spor etter tidligere sagbruksdrift/ tømmerfløting, samt en fylkesveg som krysser elva. Rykenfossen er derfor tydelig preget av tidligere aktiviteter i elva.

I forhold til biologisk mangfold vurderes de samlede konsekvensene å være små, hvis man forutsetter at man finner gode løsninger for ålevandring. På Fosstveit i Storelva har det nylig vært gjennomført en utbygging hvor erfaringene tilsier at aktuelle tiltak fungerer. Vi forutsetter derfor at kunnskapen er tilstrekkelig for å kunne ivareta denne arten på en god måte.

Det er noen vannlevende insektarter som sannsynligvis vil bli berørt, men konsekvensene for disse og andre arter er uvisst i forhold til at det fortsatt vil være en relativt stor del av vannføringen som skal gå i elva.

Med dette som bakgrunn anser vi konsekvensene for biologisk mangfold som små.

Tiltaket vil ikke påvirke nåværende friluftslivsaktiviteter.

I forhold til utbygging av energi så er det et stort behov for ny energi i Norge. Samtidig ser vi at konsekvenser knyttet til vindkraft og større vannkraftanlegg ofte er store og konfliktfylte. Vår vurdering er derfor at tiltak med et så lavt konfliktnivå som i dette tilfellet bør vurderes positivt.

Økonomi/gjeldende budsjettforutsetninger

Tiltaket vil ikke påvirke kommunens økonomi. Hvis det innføres eiendomsskatt på næring vil man kunne få en inntekt på ca 50 000 kr.

Konklusjon

Tvedestrand kommune anbefaler at Lindlandsaga kraftverk får tillatelse fra NVE til å gjennomføre det omsøkte tiltaket.

Tvedestrand, 17.08.2026

Kommunedirektøren

KONSESJONSSØKNAD

LINDLANDSAGA MINI KRAFTVERK

Kleppconsult AS

1.Sammendrag

LINDLANDSAGA KRAFTVERK – SØKNAD OM KONSESJON

Søker: LINDLANDSAGA KRAFTVERK AS

Historien om vannfallet mellom Savann og Lindlandsvann og Lindlandssaga.

Vannfallet mellom Savann og Lindlandsvann har vært utnyttet langt tilbake i tid. Området har vært preget av ulike møller, dammer, tømmerrenner og forskjellige sagbruk opp igjennom tidene.

I 1914 ble Songe Træsliperi as tilkjent eiendomsretten til gnr 56/19,-også benevnt som "Bøyesens saugtomt" eller "Lindlandsaga": Foruten sagtomt besto gnr. 56/19 av 15/16 deler av vannfallet som "nedstyrter" mellom «Saugvann» og Lindlandsvann, slik beskrevet bl.a i dokument fra 1821, se riksarkivet løpenummer 1216. Sagen synes i sin tid å ha vært en såkalt «priviligert sag». Det vil si at den forpliktet seg til å levere tømmer/trematerialer for eksport. Eksport av trevirke var en av hovedårsakene til fremveksten av Risør by på 1700 tallet.

Songe Træsliperi as bygde for mer enn 100 år siden opp sitt eget sagbruk og tresliperi nede ved Songevann i Tvedestrand kommune. De fornyet Savanndammen i 1946 og bygde derfra en ca 800 meter lang tømmerrenne ned til Lindlandsvann som var en del av den lange tømmertransporten fra Vegårshei ned til fabrikkområdet ved Songevann/havet. I 1912 forelå det konkrete planer om elektrisk kraftproduksjon som vannkraft mellom Savann og Lindlandsvann. Songe Træsliperi as hadde på det meste ca 100 mann i arbeid, - hvorav en mann var kun ansatt for vedlikehold av tømmerrennene i Nærestadvassdraget.

I dag er Songe Træsliperi et papirselskap uten faste inntekter, hvor familien Lindland besitter samtlige aksjer. I 1932 ble Lindlandsagen modernisert. Arbeidet ble utført av sivilingeniør Olav Lindland i samarbeid med hans bror, bygmester Nils Lindland, og deres far, bonde Elling Lindland. De tradisjonelle vasshjulene ble erstattet med en "moderne" francisturbin Via diverse reimdrift-arrangement drev den både sagbenk og tømmervinsj, samt produserte elektrisk kraft til lokal belysning mm. Selve francisturbinen var bygget på Myrens verksted i 1915. Den ble oppgradert av Olav Sørum Mekaniske verksted, Oslo, i 1932. Å bruke en vantturbin til drift av gårdsag var en ny og sjelden teknikk. Det mener vi at gjør saga ekstra bevaringsverdig. Driftsvannet ble ledet direkte fra elven, fra den såkalte «Kløvdammen». Fra dammen fløt vannet i en åpen firkant trekanal frem til trykkrøret som forsynte vann til turbinen. Det ca ti meter lange trykkrøret var konstruert av tre med tønneband og hadde en diameter på 75 cm.

Det eksisterer flere bygninger som ble reist med seg materialer fra Lindlandssaga. Etter krigen ble sagen også offentlig godkjent til knottproduksjon for drift av biler.

I 1957 brant dessverre sagen ned til grunnen. Imidlertid er original mappen fra 1930 åra bevart og er til uvurderlig kunnskap og hjelp til en rekonstruksjon. Mappen inneholder viktige detaljer vedrørende maskineriet. Gjenoppbyggingen kan suppleres av fotografi. Sag-bygningen var reist etter prinsippene om "tungt reisverk", en byggemåte som kan sees i sagas material bu som ble bevart for flammene. (står på nabotomten). Både Risør kommune og Agder fylkeskommune har frem til nå støttet bevaringsarbeidet.

Søkers ambisjon er å bidra til å bevare/gjenoppbygge ett av de mest særegne kulturminnene i Nærestadvassdraget. Dette gjøres i samarbeid med rettighetshaverne, - Songe Træsliperi as og gården Lindland Øvre /Erik Lindland. (gnr 33/7 i Risør).

Lindlandsaga kraftverk vil benytte det samme fallet i Nærestadvassdraget til kraftproduksjon som ble benyttet i 1917. Re-etableringen innebærer et inntak av vann i den gamle demningen på kote 103 moh. og bygging av en ny kraftstasjon på kote 31, der tidligere kraftstasjon var plassert. Fallhøyden blir 72 meter og den nye rørgaten blir som på om lag 750 meter, med innvendig diameter på om lag 600 mm.

Lindlandsaga planlegges driftet ved levering av elektrisitet til virksomheten på eiendommen og ved leveranser til offentlig nett. Det vil søkes å inngå avtale med netteier som pluss-kunde.

Lindlandsaga kraftverk er beregnet til å produsere rundt 1,7 GWh i et normalår, fordelt på 1,015 GWh vinterproduksjon og 0,661 GWh sommerproduksjon.

Utbyggingen vil også re-etablere Lindlandsaga som et kulturminne som vil vise den gamle turbinen sammenlignet med ny installasjon, slik de var de 45 årene med elektrisitetsproduksjon før brann som ødela kraftstasjonen i 1957.

Selve utbyggingen er vurdert til å få samlet middels/ negativ konsekvens for de vurderte tema knyttet til biologisk mangfold, sammenlignet med dagens situasjon og planlagte endringer. Avbøtende tiltak vil kunne iverksettes for å redusere evt. de negative konsekvenser i byggefasen.

Det er planlagt med slipp av minstevannføring hele året i elven ved siden av rørgaten. i henhold til 5-persentilen Denne kan settes til 35 liter/sekund i sommersesongen og 287 l/s i vintersesongen. Dette gir et vektet gjennomsnitt 181 liter/sekund som gir 11,8 % av middelvannføringen. Minstevannføring er bare mulig i den utstrekning at det faktisk er tilførsel av vann til dammen ovenfor kraftstasjonsdemningen. Beregnet alminnelig lavvannføring for den berørte strekningen er 56 l/s.

Nærestadelva sitt vassdrag utnyttes i dag hovedsakelig lite i dag. I hele vassdraget er det bygget fløtningsdammer som ble brukt som transportvei for tømmerfløting ned til Songe Tresliperi i Tvedestrand.

Alle øvrige vannkraftanlegg og utbygde sagbruks relaterte tiltak i Nærestadselva er enten i sterkt forfall, er gjengrodd med vegetasjon eller har mistet sin funksjon. Re-etableringen av Lindlandsaga kraftverk må derfor vurderes i denne sammenheng. Sammen med initiativ og støtte som er gitt av Risør kommune og Fylkesmannen i Agder, kan en moderne kraftstasjon være med å øke den lokale interessen for det unike energi- og industrimiljø som fantes langs Nærestadvassdraget.

I 2012 ble det fra Songe Træsliperi as konsesjonssøkt for et minikraftverk for Lille Lindland som gjelder samme elvestrekning mellom (Savannsdammen - Lindlandsvannet) som planlegges i dag.

Søknaden ble avslått i 2013 med bakgrunn i flere forhold og innkomne klager:

-Nærestadvassdraget ligger i et verna vassdrag

Ref. sitat fra KSK notat:

I St.prp. nr. 89 (1984-85) presiseres det at Nærestadvassdraget omfattes av vernevedtaket. Det var viktig å verne hele vassdrag, med sidevassdrag, med det formål å verne en helhetlig vassdragsnatur. NVE mener derfor at vassdragets verneverdier er knyttet til hele vassdraget, herunder Nærestadvassdraget, ikke bare Vegårsvassdraget.

Dersom det skal gis konsesjon til kraftverk i verna vassdrag er det krav om at installert effekt ikke skal være større enn 1 MW. Videre skal det være gjort en vurdering av verdiene i vassdraget og en begrunnelse på hvorfor disse verdiene ikke blir redusert, jf. vannressursloven § 35, post 5 og 8.

Dersom disse kravene er oppfylt skal vassdragsmyndigheten foreta en vurdering av om fordelene med tiltaket er større enn ulempene for private og allmenne interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. Det kan i et slikt tilfelle gis tillatelse i medhold av vannressursloven § 8.

Viser til verneforskriftene:

-Søkt slukeevne på 1000/800 l (60/48 % av middelvannføringen) er for høy i forhold til retningslinjene for bygging av kraftverk i verna vassdrag.

Ref. sitat fra KSK Notat:

NVE mener at den omsøkte maksimale slukeevnen både for hovedalternativet og i alternativ 2 er svært høy og vil frata vassdraget størsteparten av dets naturlige vannføringsdynamikk. Alternativ 3 har en slukeevne på 36 % av middelvannføringen og kan være akseptabel med tanke på praksis i verna vassdrag. Derimot er den foreslåtte minstevannføringen på vinteren for alle utbyggingsalternativene kun 20 % av 5-persentilen, noe som NVE mener er lavt, spesielt i et verna vassdrag.

-Minstevannføring

Ref. sitat fra KSK Notat:

- Reetablering av attholdsdammen i Ljosvatn over til Gjerstadsvassdraget

Ref. sitat fra KSK Notat:

- Reetablering av attholdsdammen vil fraføre vann fra det verna Gjerstadsvassdraget og endre dagens vannføringsforhold i særlig Gjerstadsvassdraget. NVE mener at dette er uheldig og at størrelsen på området som blir påvirket av inngrepet ikke samsvarer med størrelsen på produksjonsgevinsten på ca. 0,25 GWh. I tillegg må det også tas hensyn til redusert produksjon i kraftverket ved Sønedeled.

Uten attholdsdammen vil produksjonen i Lille Lindland minikraftverk reduseres

-Videre viser vi til Ot.prp. nr. 39 (1998-1999), lov om vassdrag og grunnvann, der det fremgår av merknadene til § 35 at nye dammer i vernede vassdrag normalt ikke skal tillates. Etter vårt syn må en gjenoppføring av dam ved Breteberg være å anse som et nytt tiltak.

- NVE har lagt stor vekt på konsekvensene av attholdsdammen i vår vurdering av konsesjonsspørsmålet.

- Valg av rørgate trase'

Ref. sitat fra KSK Notat:

Rørgata vil kreve større terrenginngrep som etter NVEs vurdering vil bli skjemmende og etterlate synlige endringer i naturen i lang tid. Etter NVEs syn vil tiltaket ha store landskapsmessige konsekvenser og gi lite kraftproduksjon til en svært høy kostnad

- Ombygging av inntak og inntaksløsning med Coandaløsning

Ref. sitat fra KSK Notat:

I tillegg er de tekniske inngrepene ved inntaket betydelige og vil bli svært synlige og permanente. Rørgata vil kreve større terrenginngrep som etter NVEs vurdering vil bli skjemmende og etterlate synlige endringer i naturen i lang tid. Etter NVEs syn vil tiltaket ha store landskapsmessige konsekvenser og gi lite kraftproduksjon til en svært høy kostnad. Videre viser vi til Ot.prp. nr. 39 (1998-1999), lov om vassdrag og grunnvann, der det fremgår av merknadene til § 35 at nye dammer i vernede vassdrag normalt ikke skal tillates.

- Vandring av ål

Det er tidligere registrert vandring av ål både oppstrøms og nedstrøms Savvandamme. Ål er rødlistet.

Etter en totalvurdering ser en i dag (2023) at det er mulig å endre utbyggingen til en bærekraftig utbygging og ta hensyn til de påpekte negative forhold. Tiltakshaver til søknaden fremlegger nå nye løsninger og forslag, og mener at det vil være mulig å imøtekomme tidligere negative uttalelser, som førte til avslag.

Nærestad-vassdraget utnyttes i dag hovedsakelig lite i dag. Det er flere reguleringsdammer i vassdraget som eies av Songe Træsliperi og kan utnyttes som flomdempende ved regulering for vassdraget ved ekstremvær.

Alle øvrige vannkraftanlegg og utbygde sagbruks relaterte tiltak i Nærestadselva er enten i sterkt forfall, er gjengrodd med vegetasjon eller har mistet sin funksjon. Re-etableringen av Lindlandsaga kraftverk må derfor vurderes i denne sammenheng. Sammen med initiativ og støtte som er gitt av Risør kommune og Fylkesmannen i Agder, kan en moderne kraftstasjon være med å øke den lokale interessen for det unike energi- og industrimiljø som fantes langs Nærestadvassdraget.

Lindlandsaga kraftverk ligger på eiendommen Gnr. 56 bnr. 19, tilhører Øvre Lindland.

Det foreligger et eget utkast til kommuneplan for denne eiendommen for «Fritids- og turistformål». Ved behandlingen av denne planen fastsatte Risør kommune bl.a. følgende formål:

«Bevare eksisterende bebyggelse og rekonstruere tidligere bygninger og anlegg i området.»

Videre heter det i § 4- 4,5,6. at følgende aktiviteter et tillatt i» Hensynssone Friluftsliv»:

«Rekonstruksjon av tidligere bygninger og anlegg kan tillates på eksisterende fundamenter, og kan nyttes i samsvar med tidligere dokumentert bruk.»

Re-etableringen av Lindlandsaga kraftverk er således i overensstemmelse med de vedtak som Risør kommune allerede har fattet. (Det er gitt støtte til formålet av Agder Fylkeskommune til å istandsette området)

Re-etableringen av kraftverket må imidlertid også vurderes i lys av at Kommuneplanens arealdel KPA 2019-2030 «Reguleringsplaner vedtatt før kommuneplanens arealdel gjelder så langt de ikke er i strid med kommuneplanens arealdel.

«Turstier, byggverk og tekniske installasjoner som har sammenheng med vassdraget kan tillates.»

Fylke: Agder	Kommune: Risør	Vassdrag: 018.3Z	Elv Steaelva
Nedbørsfelt: 70 km ²	Avrenning pr km 21,9 l/s	Årlig middel 1,533 m ³ /s	Fallhøyde: 72 meter
Inntak kote: +103 moh	Utløp kote: +31 moh	Slukeevne maks: 0,460 m ³ /s	Slukeevne min: 0,023 m ³ /s
Minstevannføring 35 l/s Sommer/287 l/s Vinter	Produksjon år: 1,7 GWh	Prod. Sommer: 0,661 GWh	Prod. Vinter: 1,105 GWh
Installert effekt: 0,270 MW	Utbyggings pris: 6,7	Utbyggingskostnad: 11,45	

INNHALDSFORTEGNELSE

1. SAMMENDRAG	2
INNHALDSFORTEGNELSE	7
1.1 OM SØKEREN	9
1.2 BEGRUNNELSE FOR TILTAKET	9
1.3 GEOGRAFISK PLASSERING AV TILTAKET	10
1.4 BESKRIVELSE AV OMRÅDET	11
1.5 EKSISTERENDE INNGREP	11
1.6 SAMMENLIGNING MED ØVRIGE NEDBØRFELT / NÆRLIGGENDE VASSDRAG	17
2 BESKRIVELSE AV TILTAKET	18
2.1 HOVEDDATA – KRAFTPRODUKSJONSANLEGG	18
2.2 TEKNISK PLAN FOR DET SØKTE ANLEGG	20
2.2.1 INNTAK, REGULERINGSMAGASIN OG OVERFØRINGER	22
2.2.2 RØRGATE	27
2.2.3 KRAFTSTASJON	29
2.2.4 KJØREMØNSTER OG DRIFT AV KRAFTVERKET	32
2.2.5 VEIBYGGING	32
2.2.6 MASSETAK OG DEPONI	32
2.2.7 NETTILKNYTNING (KRAFTLINJER/KABLER)	32
2.3 KOSTNADSOVERSLAG	33
2.4 FORDELER OG ULEMPER VED TILTAKET	34
2.5 AREALBRUK OG EIENDOMSFORHOLD	38
2.6 FORHOLDET TIL OFFENTLIGE PLANER OG NASJONALE FØRINGER	39
2.7 ALTERNATIVE UTBYGGINGSLØSNINGER	41
3 VIRKNING FOR MILJØ, NATURRESSURSER OG SAMFUNN	41
3.1 HYDROLOGI	41
3.2 VANNTEMPERATUR, ISFORHOLD OG LOKALKLIMA	46
3.3 GRUNNVANN	46
3.4 RAS, FLOM OG EROSJON	46
3.5 RØDLISTEARTER	47
3.6 TERRESTRISK MILJØ	47
3.7 AKVATISK MILJØ	47
3.8 VERNEPLAN FOR VASSDRAG OG NASJONALE LAKSEVASSDRAG	48

KONSESJONSSØKNAD LINDLANDSAGA MINI KRAFTVERK

8

3.9	LANDSKAP OG INNGREPSFRIE NATUROMRÅDER (INON)	48
3.10	KULTURMINNER	49
3.11	REINDRIFT	50
3.12	JORD OG SKOGBRUKSINTERESSER	50
3.13	FERSKVANNRESSURSER	50
3.14	BRUKERINTERESSE	50
3.15	SAMFUNNSMESSIGE VIRKNINGER	51
3.16	KONSEKVENSER AV KRAFTLINJER	51
3.17	KONSEKVENSER VED BRUDD PÅ DAM OG TRYKKRØR	51
3.18	KONSEKVENSER AV EVENTUELLE ALTERNATIVE UTBYGGINGSLØSNINGER	52
3.19	SAMLET VURDERING	53
3.20	SAMLET BELASTNING	49
4	AVBØTENDE TILTAK	54
	<i>Vannressursloven</i>	54
	<i>§ 35.(andre vassdragstiltak i vernede vassdrag) sier:</i>	54
5.	REFERANSER OG GRUNNLAGSDATA	56
6.	VEDLEGG TIL SØKNADEN	56

INNLEDNING

1.1 Om søkeren

Tiltakshaver for prosjektet er Lindlandsaga Kraftverk AS (org.nr.932 693 801), og grunneier og innehaver av eiendommen som har alle fallrettigheter Erik Lindland

Kontaktperson for tiltaket er daglig leder Sverre Heidal, i Lindlandsaga Kraftverk AS.

Mobil telefon. +47 41334259 Epost: sverre@heidal.as

Lindlandsaga Kraftverk AS har inngått avtale med Kleppconsult AS, for å utarbeide konsesjonssøknaden og hjelpe til med å realisere prosjektet.

Kontaktperson hos Kleppconsult AS er **Johannes Flaata**.

Mobil telefon. +47 90181420. Epost: johannes@kleppconsult.com

1.2 Begrunnelse for tiltaket

Erik Lindland i sammen med Lindlandsaga Kraftverk ønsker å re-etablere et elektrisk kraftverk vassdraget mellom Savann og Lindlandsvannet. Stedet der kraftverket skal re-etableres har historie fra 1800 tallet utnyttet kraften i vannet, først ved byggingen av en oppgangssag, deretter sirkelsag og videre ved et elektrisk kraftverk som ble bygget i perioden 1932, men som brant i 1957.

Sagbruksvirksomheten på eiendommen er første gang nevnt i papirer fra 1821.

I 1957 brant dessverre sagen ned til grunnen. Imidlertid er original mappen fra 1930 åra bevart og er til uvurderlig kunnskap og hjelp til en rekonstruksjon. Mappen inneholder viktige detaljer vedrørende maskineriet. Gjenoppbyggingen kan suppleres av fotografi. Sagbygningen var reist etter prinsippene om "tungt reisverk", en byggemåte som kan sees i sagas material bu som ble bevart for flammene. (står på nabotomten).

Både Risør kommune og Agder fylkeskommune har frem til nå støttet bevaringsarbeidet.

Søkers ambisjon er å bidra til å bevare/gjenoppbygge ett av de mest særegne kulturminnene i Nærestadvassdraget. Dette gjøres i samarbeid med rettighetshaverne. Songe Træsliperi as og gården Lindland Øvre /Erik Lindland. (gnr 33/7 i Risør).

I tillegg bygger og utvikler grunneier Erik Lindland opp en kulturpark (Lindland Naturpark lindlandnatur.no) i området som gir allmenheten tilgang for opplevelse.

Lindland Natur er i dag et kulturelt opplevelsessted med eksperimentell arkitektur, teaterscene og ulike skulpturer/installasjoner. Samtidig finnes der en rekke tradisjonelle tømmerhus som

speiler det gamle bondesamfunnet. 3 bygninger fungerer som utleie-enheter. En rekke kulturstier er tilknyttet kulturparken.

Stedet er bygget opp rundt en husmannsplass fra 1700-tallet. Oppbyggingen har pågått i en 30-års periode.

Parken er åpen for allmennheten. Både enkeltpersoner, grupper og feriegjester bruker området til rekreasjon, opplevelse, kultur, visning, læring av gammel og moderne byggeskikk, bruken av vann som transportåre og energikilde opp igjennom tidene.

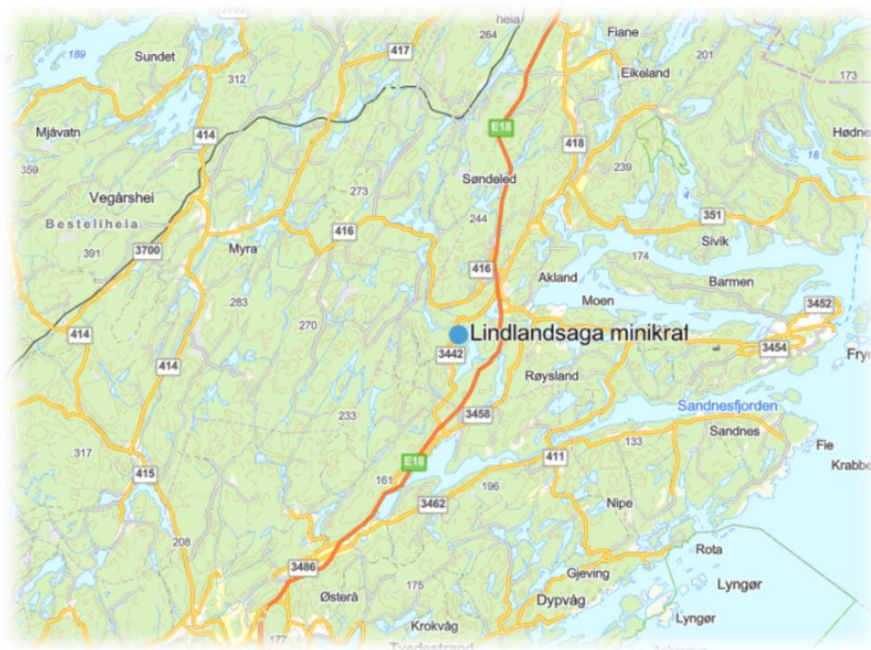
Bilder 1 – 2 fra Lindland Naturpark

Omsøkte tiltak vil bidra til videre utvikling av lokalsamfunnet og vil kunne være av interesse for flere brukergrupper. I tiden vi nå lever i med det grønne skiftet som hovedfokus er ressursbruk og ressursutnyttelse bare viktigere å få fram, Lindland naturpark er et veldig godt eksempel på at en kan ta vare på ressursene vi har rundt oss.

Tiltaket viderefører en mange hundre år lang tradisjon med å utnytte kraften i vannet i vassdraget på en tidstypisk måte. På samme måte som en oppgangssag var «tidstypisk» i 1800 årene, var et elektrisitetsverk «tidstypisk» i 1914, så vil et minikraftverk være «tidstypisk» for år 2024 og fremover. Tiltakshaver mener at det av samfunnet er viktig å benytte seg av denne evigvarende ressursen videre.

1.3 Geografisk plassering av tiltaket

Tiltaket ligger nær fylkesvei 3442, nord for Øvre og Nedre Lindland i Nærestadvassdraget i Risør kommune i Agder Fylke. Elven Rykanelven kommer fra flere daler i området og renner ut i Lindlandsvannet ved. Område tilhører vassdragsområde Nr: 018.3Z

Figur 1 Oversiktskart Lindland Risør og plassering av Lindlandsaga Kraftverk.

1.4 Beskrivelse av området

Nærområdet generelt er totalt preget av menneskelig aktivitet gjennom hundrevis av år. Det er aktiv landbruksvirksomhet på alle sider av kraftverket og noe beitemark, samt områder med skog i ulike gjengroingsfaser.

Det er noe bebyggelse og veier innenfor influensområdet. Fra hovedveien i dalen, Lindlandsveien, går det vei av ulik kvalitet helt frem til kraftstasjonsområdet og langs hele den planlagte rørtrasen. Den eksisterende dammen er knapt synlig fra andre steder i dalen, rørgaten vil for det meste bli nedgravd og følge skogsveien fra inntaket med kryssing av fylkesveien og følge veien videre ned til kraftstasjonen, kraftstasjonen vil bli gjenreist sammen med gamle Lindlandsaga nede ved Lindlandsvannet.

Området ved vanninntaket ligger langt fra bebyggelse, på tiltakseiers eiendom.

Det går en høyspent kraftlinje vest for og parallelt med elven, i en avstand av ca. 900 meter. Agder Energi viser til tidligere søknad at det er kapasitet for Lindlandsaga Kraftverk å bli koblet til 22 kV nettet med opptil 1 MW

1.5 Eksisterende inngrep

I eksisterende området som det nå søkes konsesjon for det planlagte kraftverket er det allerede et lite mikrokraftverk som er i drift som produserer ca. 1 KW som tar vannet fra den samme dammen i Savann. Dammen er en gammel fløtnings dam som ikke lenger er i bruk til det forholdet. Rørgaten er delvis nedgravd i samme trase som det nå planlegges ny rørgate.

Bilder 3-4-5 Fra planlagt rørgatetrase

Det planlagte kraftverket vil hente vann fra den gamle fløtningsdammen ved Savann. Eksisterende reguleringsdam som var i bruk ved tømmerfløting er planlagt å bestå i sin opprinnelige form kun med ombygging av innløpet til tømmerrennen som ligger på nordsiden av dammen. Dammen er fundamentert på fjell og ansees som i bra stand. Dammen har en gammel reguleringsøyde på ca 2m med 4 bjelkestengselløp. Bjelkestengslene er intakte og må ansees som en permanent terskel kote 103. Den gamle dammen vil ikke få noe estetisk endring ved med denne ombyggingen. NVE har ikke gitt noen pålegg for sikkerhetsklasse av dammen.

Bilde 6 Eksisterende kraftverks dam

Nedstrøms dammen står fortsatt stå konstruksjonen for tømmerrennen, som krysset elven. Konstruksjonen er i rimelig god tilstand, vannveien ø73mm PE rør til mikrokraftverket går nå på stålkonstruksjonen.

Bilde 7 Gammel konstruksjon for tømmerrenne

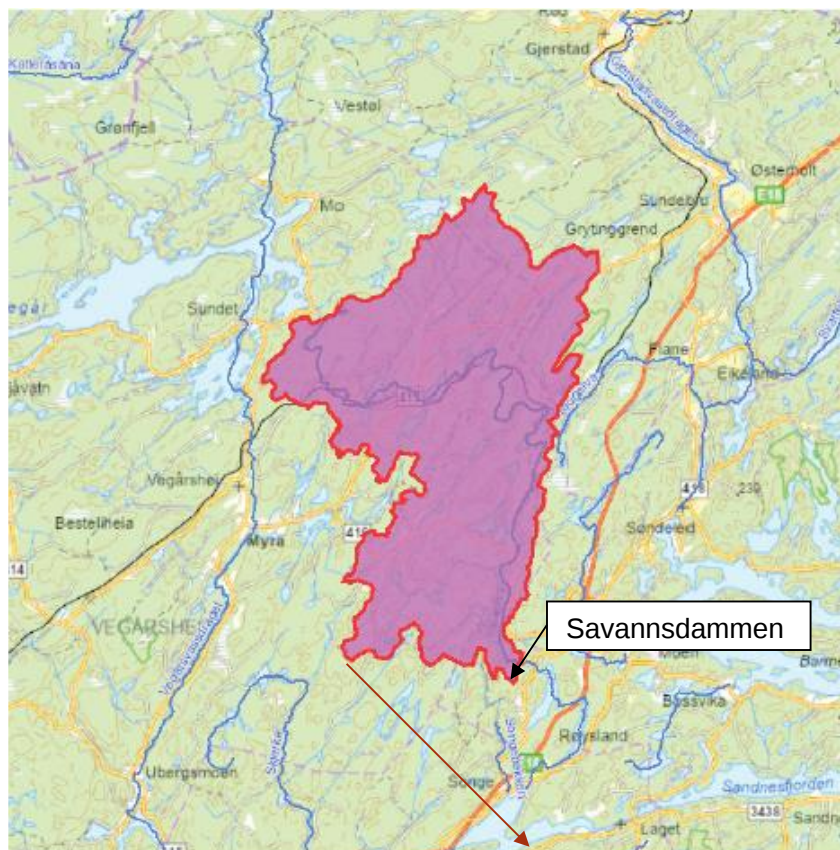
Fundamentene av stein til den gamle oppgangssaga/sirkelsagen finnes rett ved siden av den gamle den gamle turbinen og rørgaten til kraftstasjonen/saga. Fundamentene er bærer preg av årene som har gått, men står fremdeles på samme sted som da sagbygningen stod oppå. Fundamentene er bygget av stein fra området.

På området er material bua til Lindlandsaga rehabilitert og huser blant annet det lille mikrokraftverket på 1 KW.

Bilde 8 Kraftstasjons området vises fra nedstrøms gamle konstruksjoner hvor nytt kraftstasjonsbygg planlegges å bygges i sammen med gjenreising av saga.

Re-etablering av en kraftstasjon og videre opprydding rundt fundamentene til sagen og den gamle avløpskanalen mm, vil medføre et estetisk positivt løft i kulturlandskapet, slik det var i hundrevis av år, før forfallet av virksomheten på eiendommen begynte i 1950/60-årene.

Figur 2 Nedbørfelt

Totalt er nedbørfeltet som bidrar med vann til Lindlandsaga kraftverk på 70 km² og strekker seg fra Gjerstad nord og vestover mot Vegårshei (Figur 2). Feltet består i stor grad av skog med noen mindre innsjøer og myrpartier. Tilsiget til Savannsdammen og kraftverket kommer fra Nærestadvassdraget.

Attholdsdammen som ble lagt stor vekt på i forrige konsesjonssøknad ligger i Ljøsvannet, Ljøsvannet ligger ca 9 km oppstrøms Savannsdammen, i elvestrengen. Ljøsvannet har i praksis 2 utløp, hovedløpet går sørover i Nærestadvassdraget og et mindre avløp mot øst og Gjerstadvassdraget. Under føttings-tiden hadde begge avløpene dammer av tre. Med attholds dammen ved Breteberget var det mulig å styre vannføringen mot Gjerstadvassdraget etter behov. Attholdsdammen i Ljøsvannet må sees som defekt/helt borte, av trekonstruksjonene som en gang var, står det nå bare igjen noen bolter i fjellet.

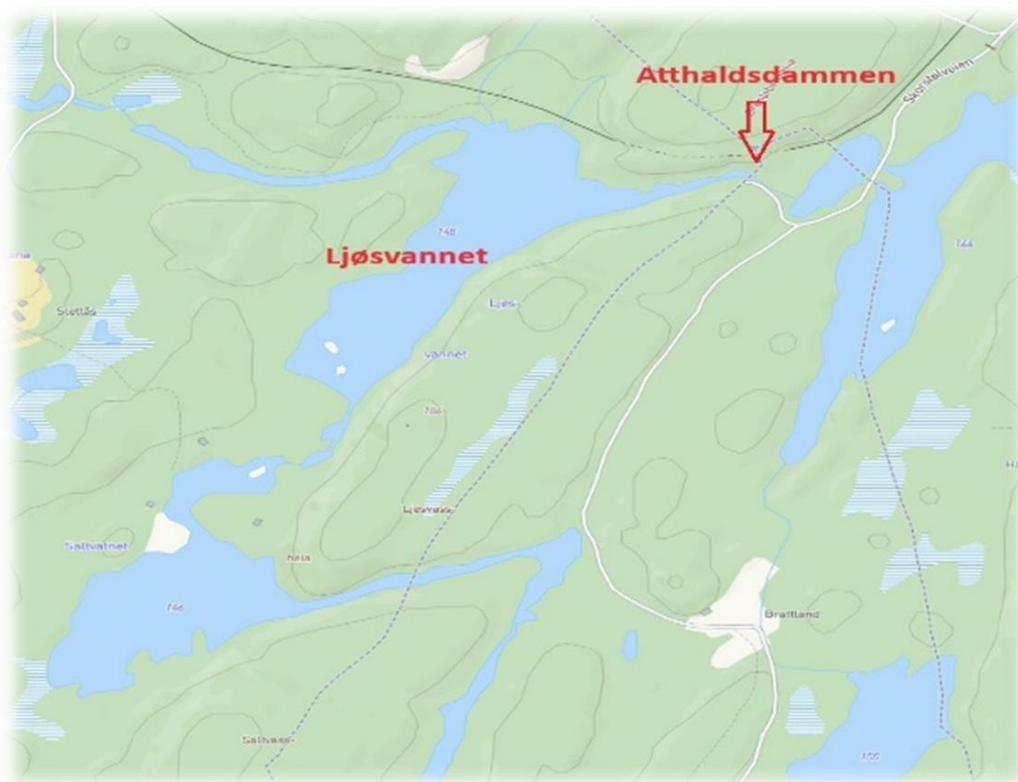
Nivået i fjellet som i dag begrenser tilsiget mot Gjerstadvassdraget ved Breteberget ligger noe høyere enn utløpet mot sør. Bilde nr 10 og nr 11 fra 2022 viser at det ikke går vann mot øst og Gjerstadvassdraget ved lav vannføring. Ved større vannføring og høy vannstand i Ljøsvannet vil noe av vannføringen renne over i Gjerstad vassdraget.

Ved midlere og lave vannføringer er det bare små mengder vann som renner over i Gjerstad vassdraget. Det reelle nedbørfeltet som bidrar med vann til Savvannsdammen, er derfor i praksis hele nedbørfeltet ved midlere og lav vannføring.

Ved større vannføring går det noe vann over i Gjerstadvassdraget, flomvannføring må derfor settes noe lavere ved Savannsdammen enn det ville blitt om alt vannet gikk mot sør og Savannsdammen.

Det naturlige tilsiget som nå går mot øst og Gjerstadvassdraget ansees som så liten i forbindelse med planlagt slukeevne, at dagens tiltakshaver mener det ikke er behov nye tiltak på atthaldsdammen.

Nye produksjonsestimater beregnet i fler-års middelproduksjon for en 10 års måling (2011-2021) sammenlignet med målestasjon i Gjerstads vassdraget, viser at tilsiget har økt betraktelig fra tidligere måleperiode fra (1961-90).

Bilde 9

Bilde 10

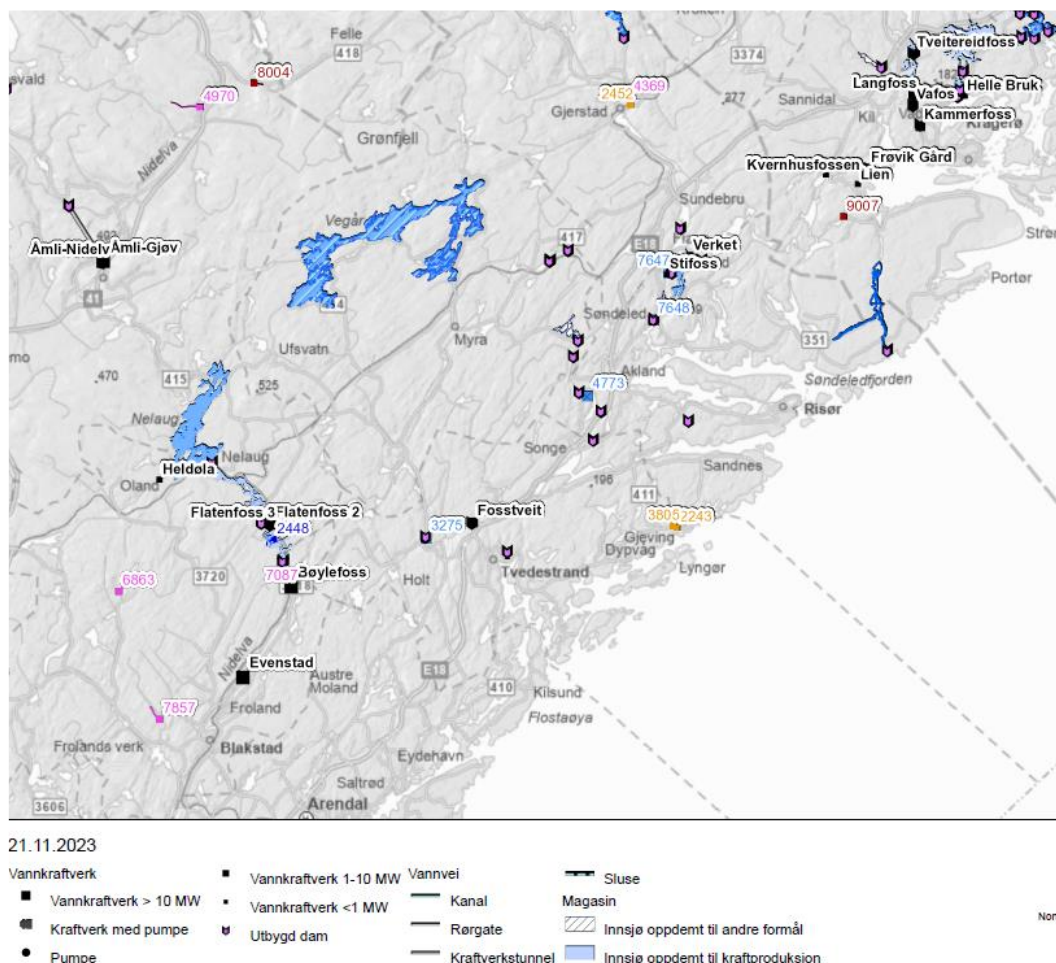

Bilde 11

Attholdsdammen i Ljøsvannet blir derfor ikke berørt eller endret noe i forbindelse med ny konsesjonsøknad og kraftverk, attholdsdammen ved Breteberget forblir værende i sin nåværende form. (Ref. bilde 9-11)

Vannet fra nedbørsfeltet demmes opp ovenfor Savannsdammen og skaper et vannspeil, som strekker seg ca 300 meter nordover tilbake i vassdraget. Demmingen er så liten at det ikke regnes som et magasin av betydning, og en planlegger nå å bruke den normale vannføring over som renner over dam-terskelen, slik det har gjort siden fløtingen opphørte. Volumet i dammen er ikke beregnet.

1.6 Sammenligning med øvrige nedbørfelt / nærliggende vassdrag

Figur 3 Nærliggende vassdrag og utbygginger

Fra Lindlandsaga Kraftverk vil vannet renne ut i Lindlandsvannet og videre nedover/sørover i Nærestadsvassdraget. Ifølge NVE lister er det ingen registrerte kraftverk i omkringliggende områder.

I Gjerstadsvassdraet er det registrere 2 mindre minikraftverk..

NAVN PÅ KRAFTVERK	TILTAKS-HAVER	KOMMUNE	EFFEKT (MW)	PRODUKSJON (GWh)	STATUS
Stifoss	Egelands Verk	Risør/Gjerstad Kommune	0,6 MW/ 2MW	3/6	Ny konsesjon
Verket	Egelands verk	Gjerstad Kommune	0,42 MW	2,5	

2 BESKRIVELSE AV TILTAKET

2.1 Hoveddata – Kraftproduksjonsanlegg

TILSIG		
Nedbørsfelt	km ²	70
Årlig tilsig til inntaket	mill. m ³	48,3
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	21,9
Middelvannføring	m ³ /s	1,533
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,056
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s	0,035
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s	0,287
Planlagt minstevannføring	l/s	35 l sommer / 287 l vinter
Restvannføring i restfeltet (0,2 Km2)	l/s	4,5 l

KONSESJONSSØKNAD LINDLANDSAGA MINI KRAFTVERK

19

KRAFTVERK		
Inntak på kote	moh	103
Avløp på kote	moh	31
Lengde på berørt elvestrekning	m	700
Brutto fallhøyde	m	72
Midlere energi ekvivalent	kWh/m ³	0,145
Slukeevne, maksimal	m ³ /s	0,460
Slukeevne, minimal	m ³ /s	0,023
Tilløpsrør, diameter	mm	600
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	750
Installert effekt, maks	kVA	330
Brukstid	h	8038
MAGASIN		
Magasinvolum	m ³	
HRV	moh	103
LRV	moh	103
PRODUKSJON		
Produksjon, vinter (1/10 – 30/4)	GWh	1,029
Produksjon, sommer (1/5 – 30/9)	GWh	0,664
Produksjon, årlig middel	GWh	1,693
ØKONOMI		
Utbyggingskostnad	mill. kr	11,45
Utbyggings pris	kr/kWh	6,7

HOVEDDATA - ELEKTRISK ANLEGG

GENERATOR		
Ytelse	kVA	330
Spennings	kV	0,400
TRANSFORMATOR		

Ytelse	kVA	360
Omsetning	kV/kV	0,40/0,24
NETTILKNYTNING (Kraftlinjer/kabler)		
Lengde	m	900
Nominell spenning	kV	0,40
Luftlinje el. jordkabel		Luftspenn på eksisterende stolper

2.2 Teknisk plan for det søkte anlegg

Utbyggingen innebærer følgende tiltak:

- 1) Oppgradere inntak i Savvannet med overløp på kote 103. Det planlegges å tilpasse innløpet til tømmerrennen i eksisterende dam med en finrist, finrista blir vanninntak til kraftverket. Innløpet kobles videre sammen med rørgaten, rørgaten vil starte i eksisterende tømmerrenne av betong. Den gamle stål konstruksjonen som står i dag etter tømmerrennen brukes som bærende fundament for rørgaten over elva. Nedstrøms stålkonstruksjonen starter traktorveien. Røret planlegges videre nedgravd i traktorveien. Visuelt vil tømmerrennen bygges opp med treverk for å få en helhet fra opprinnelig tid
- 2) Rørgaten legges i eksisterende veier på vestsiden av elven og ned til kraftstasjonen. Rørgatetraseen vil ha en lengde på rundt 750 meter og røret vil ha en innvendig diameter på 600 mm. De siste 30 meterne av rørgaten før kraftstasjonen legges røret i dagen, forblendet med treverk som visuelt vil se ut som trerøret som kommer inn til den gamle turbinen.
- 3) Lindlandsaga bygges opp igjen etter gamle tegninger (Med innebygget Kraftstasjon for den nye turbinen) bygges på kote 31 med utløp tilbake i Lindlandsvannet.
- 4) Den gamle utløpskanalen fra sag turbinen er noe igjengrodd og skadet, det planlegges å renske opp i den gamle utløps kanalen slik at vann fra den nye kraftstasjonen vil gå ut samme vei, som fra den opprinnelige Lindlandsaga, i nivå med Lindlandsvannet. Oppgradering av ledemurer vil også virke flomdempende ved høy vannføring mot elva.
- 5) Gammel stålkonstruksjon nedstrøms Savannsdammen for tømmerrenne, som i dag krysser elveleiet er i relativt god stand. Konstruksjonen vedlikeholdes og forsterkes. Tømmerrennen i tre bygges opp igjen for å ligne på konstruksjonen som opprinnelig var i drift. Rørgaten er tenkt plassert opp i tømmerrennen som vil bli bærende konstruksjonen for turbinrøret som krysser elven og gi en estetisk forbedring utover dagens tilstand.

Bilde 12 Over gammelt flyfoto som viser hele tømmerrennen med damanlegg

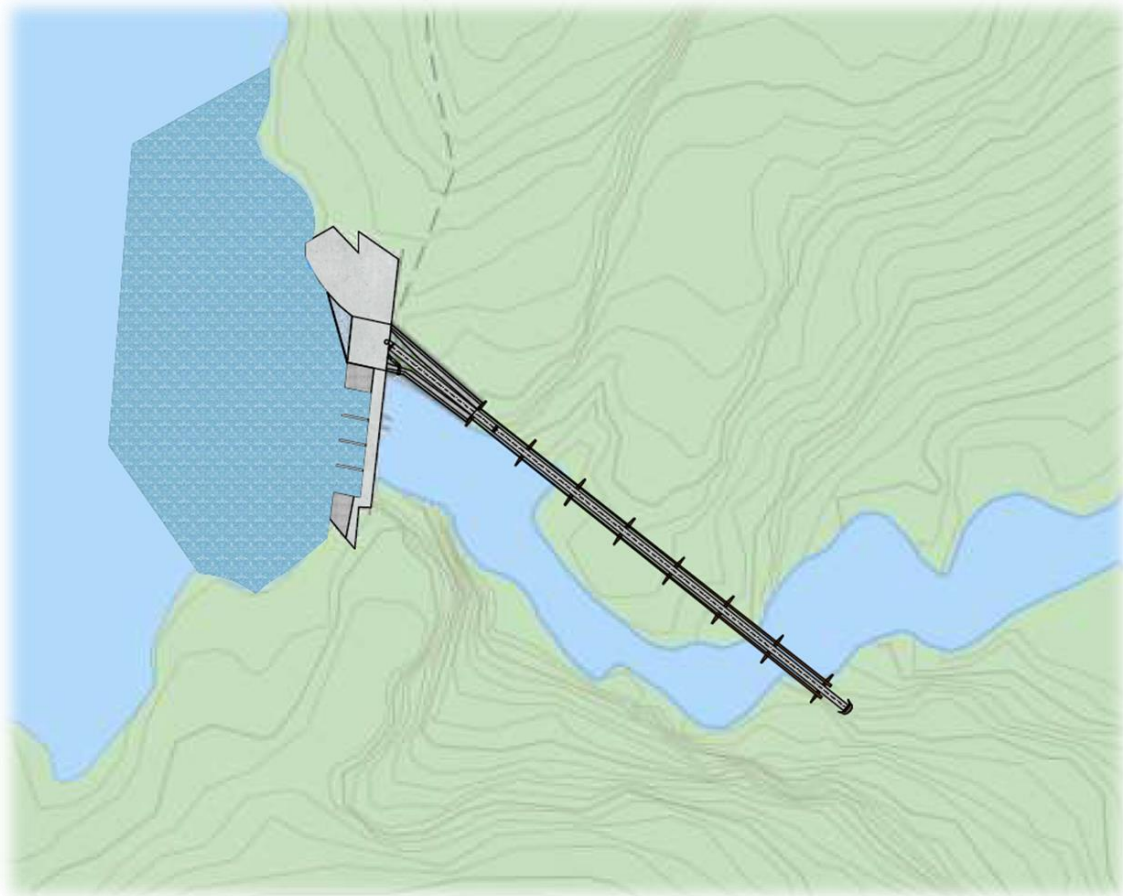
Skisse 4 Plan for anlegget

Bilde 13. Viser hvorfor det er nødvendig å bygge opp igjen ledemurene i nedre del for å hindre at flommer ødelegger området ved Lindlandsvannet. rørgate (Flom 4 november 2023)

2.2.1 Inntak, reguleringsmagasin og overføringer

Kraftverksinntak vil bli plassert ved kote 103, i eksisterende konstruksjon. Det naturlige området bak terskel vil fungere som inntaksdam og overløpet blir lik vannspeilet. Terskel og inntak er i betong, med maksimal høyde på rundt 3 meter, og lengde på rundt 20 meter.

Figur 5. Eksisterende dam konstruksjon og tømmerrenne skissert inn i kart

Terrenget hvor eksisterende dam konstruksjon er plassert er tilgjengelig via gangstier på begge sider av elva og er allerede opparbeidet fra tidligere bruk langs elveutløpet.

Bilde 14 Savann sett fra dammen

Det planlegges å bruke samme innløp som tidligere tømmerrenne, med en finrist som er neddykket, finrista tilpasses eksisterende inntakskum for tømmerrennen, det plasseres en manuell stengeventil på røret, nødvendig nedsenket under eksisterende betongdekke, plassert inne i den gamle opprinnelige betong konstruksjonen, slik at turbinen ikke skal suge luft.

Utover skissen i figur 5, vil nærmere detaljer bli avklart ved detaljprosjektering.

(Ref. bilde 15)

Tiltaket medfører ingen regulering i vassdraget, eller overføringer fra andre vassdrags vann

Bilde 15 Dammen hvor inntakskum med finrist planlegges

Skisse 5 Skisse inntakskonstruksjon

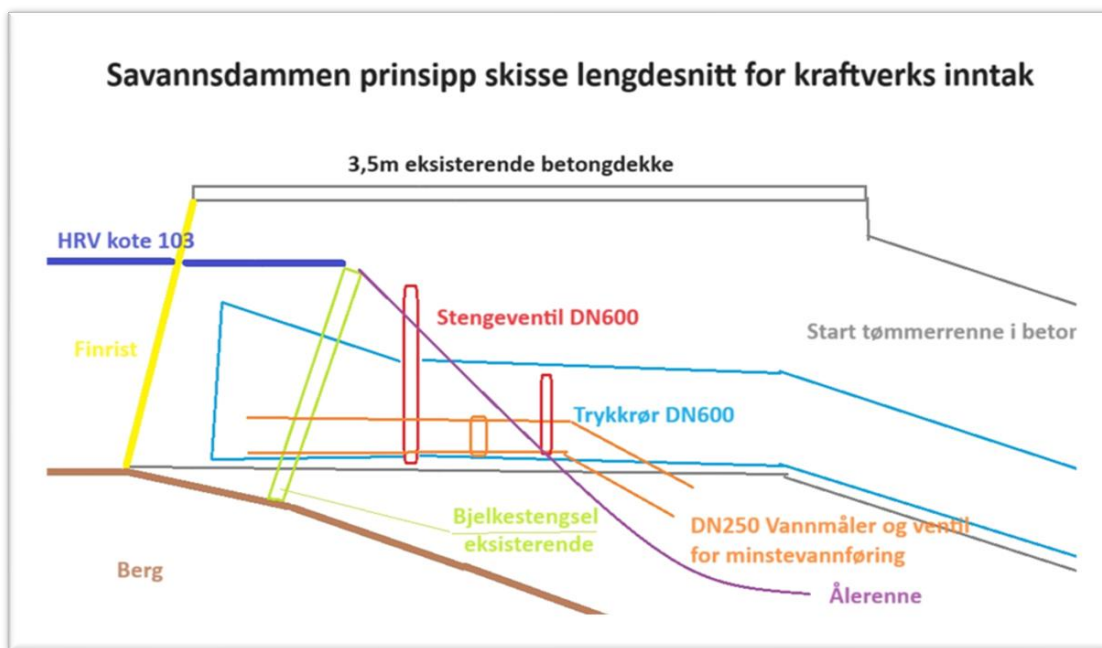

Bilde 16-17. Viser begynnelsen av tømmerrennen fra dammen

Bilde 18. Inntaksområdet sett nedenfra og ovenfra

Det planlegges å legge til rette for ålen, med en ål-renne forbi inntaksdammen slik at ålen vil få fri og bedre passasje enn i dag, finristen utformes slik at utvandrende ål ikke går inn i trykkrøret og turbinen. (Ref. biologisk mangfoldrapport)

Skisse 6 Skisse av planlagt inntakskonstruksjon

2.2.2 Rørgate

Rørgatetraseen vil ha en lengde på rundt 750 m og en bredde på rundt 8. Rørgaten planlegges nedgravd og skal følge i og langs skogsveien og traktorveien så godt som mulig, mellom tømmerrenne til kraftstasjon. I det nedre partiet vil rørgatetraseen bli liggende i adkomstveien ned til Lindlandsvannet. De siste 30 meterne planlegges rørgaten i dagen forblendet med trebord og tønnebånd som vil bli sammenlignet med en gammel historisk rørgate for å tilpasses til det kulturhistoriske område ved Lindlandsaga.

Ø75mm røret som i dag forsyner mikrokraftverket med vann er tenkt brukt til kabelføringer til Savannsdammen, kabelrøret legges parallelt med det nye trykkrøret. Vannforsyning til mikrokraftverket vil bli tatt ut fra det nye trykkrøret.

Det meste av arealet vil bli ført tilbake slik det var da den forrige kraftstasjonen og Lindlandsaga ble bygget. Skisse 6 under viser hvor rørgaten planlegges å legge.

Skisse 7 Planlagt rørgatetrase

Bilde 19 Område for planlagt rørtrase

Bilde 20 Illustrasjonsbilde for nedre del av rørgaten i dagen

2.2.3 Kraftstasjon

Kraftstasjonsbygget vil bli bygget i treverk, fundament i betong, den nye kraftstasjonen vil bli integrert i sagbygningen etter originale bilder/tegninger for Lindlandsaga. Eventuell utvendig synlig betong forblendes med lokal stein. Steinen som vil bli brukt, vil bli hentet i nærområdet, tilsvarende lik stein som ble brukt som fundamenter til den gamle sagen sitt fundament.

Løsningen er valgt for at bygget skal passe inn i terrenget og være beskyttet mot framtidige flommer og isganger.

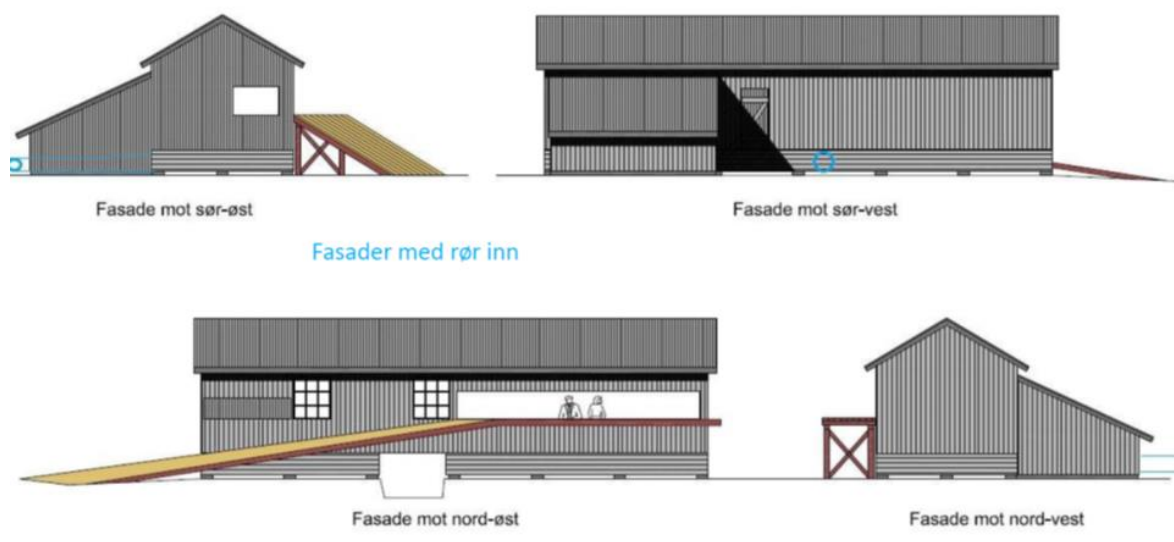
Grunnflaten på bygget som skal inneholde den nye turbinsalen vil være rundt 40 m².

Kraftstasjonen vil bli innebygd i form som det opprinnelige bygget etter Lindlandsagens tegninger. Bygget vil bli tilpasset den gamle turbinen som vil være en kulturhistorisk del for den opprinnelige turbinen i sammen med ny turbininstallasjon. Hele tiltaket vil bli bygget opp som et showrom som viser bruk av energien fra vannet i gammel og moderne form, som kan vises for allmennheten ved besøk til Lindland Natur

Etter å ha passert kraftstasjonen vil vannet ledes tilbake til Lindlandsvannet, langs det gamle eksisterende utløpet fra Lindlandsaga.

Skisse 8. Plan for Lindlandsaga med gammel og ny kraftstasjon innebygget

Skisse 9 . Skisse for Lindlandsaga etter gamle dokumenter hvor gammel og ny kraftstasjon vil bli inne bygget til opprinnelig utsende.

Bilde 21 Fundamentområde for gammel og ny Kraftstasjon

Bilder 22 viser gamle konstruksjonsfundamenter for sagen, med turbinen og det re-bygget innløpsrøret for den gamle turbinen

Det er planlagt følgende installasjoner i kraftstasjonen:

- 1 stk. Francis Turbin 270 KW
- 1 stk. synkrongenerator (330 kva og spenning 0,40 kV)
- 1 stk. transformator (360 kva og 0,40/0,24 kV)

I tillegg kommer kontrollanlegg, lavspent apparatanlegg, stasjonsforsyning og installasjon av elektrisk anlegg for lys, varme og ventilasjon.

2.2.4 Kjøremønster og drift av kraftverket

Turbinen som skal brukes, vil ha vannstandstyrt automatisk regulering. Når vannføringen i perioder er lavere enn minste driftsvannføring for turbinen, vil kraftverket være ute av drift. Ut fra avrenningsdataene ser en at lengden på stillstandsperiodene vil variere lite fra år til år. Dersom det er for lite tilsig til vinterdrift må trykkrøret tappes, grunnet det åpne partiet i tømmerrenna over elva, nedstrøms Savannsdammen.

Det er lagt opp til at styring og overvåkning skal fjerndriftes. Eierene av Lindlandsaga og kraftverket vil bli sterkt engasjert både ved planlegging og tilrettelegging av utbyggingen, samt også gjennomføre deler av arbeidet. Partene vil også ha ansvaret for drift, vedlikehold og ettersyn.

2.2.5 Veibygging

Det eksisterer en gammel veitrase ned til kraftstasjonsområde i dag som går videre til Lindland Naturpark.

I den grad det blir nødvendig vil en bruke gammel og ny skogsvei for rørgatetraseen og til anleggsarbeidet. Til kraftstasjon planlegges det å bruke eksisterende vei som anleggsvei i anleggsperioden og deretter arrondere eksisterende terreng i tråd med hvordan det har sett ut historisk.

Det må lages en bro som tåler transport av byggematerialer eller midlertidige vei over elve-sideløpet i anleggsperioden, fra tilkomstveien og bort til saga/kraftstasjonen. Eventuelle midlertidige tiltak blir tilbakeført til opprinnelig ved kraftstasjonsområdet.

I forbindelse med planlagt tømmeruttak på eiendommen har skogsveiene blitt forlenget og sammenkoblet med eksisterende skogsveier i området. Oppgradering av veiene er blitt utført de siste årene på bakgrunn av at det er ca. 1500 m³ med skog i området som er hogstmoden, skogen er innmeldt for hugging. Bortsett fra tømmerrenna øverst i vannveien går det nå vei av varierende kvalitet langs hele rørgatetraseen, veiene gjør til at hele rørgaten/grøftetrase kan tilpasses veiene og vil ikke gi nye inngrep i forbindelse med anleggsdrift for kraftverksplanen.

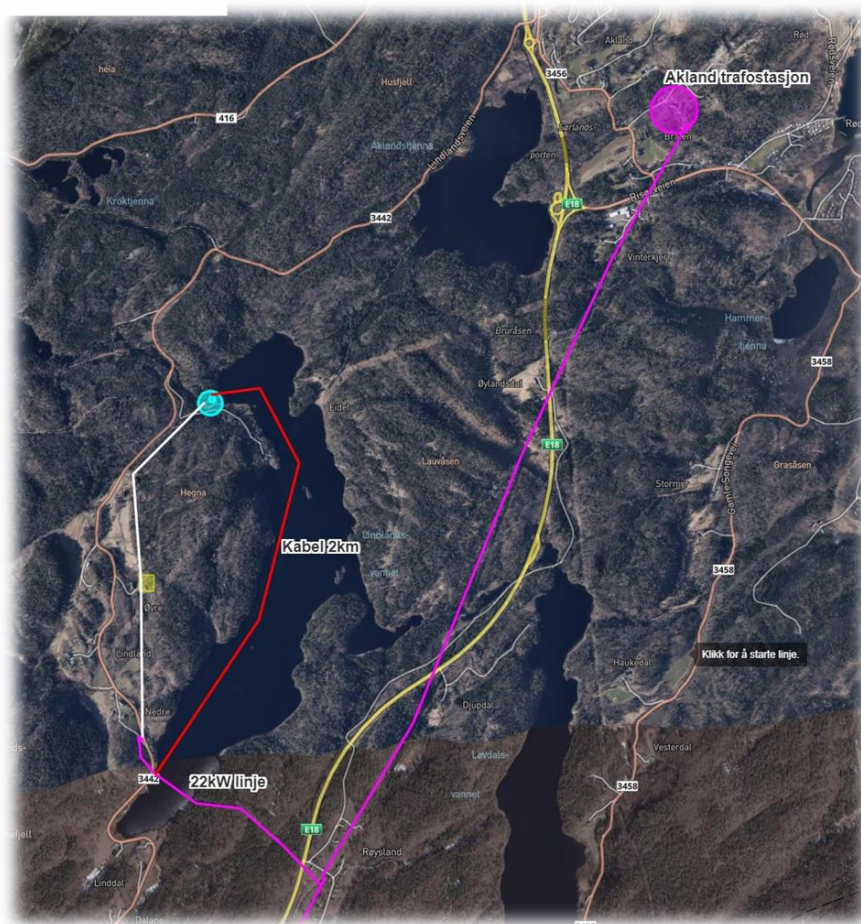
2.2.6 Massetak og deponi

Det vil ikke være behov for massedeponi. Behov for stein vil hentes fra anleggsområdet.

2.2.7 Nettilknytning (kraftlinjer/kabler)

Tilknytning til nettet er planlagt med lavspentlinje 990 Volt til sikringsanlegget for Lindland Øvre Gnr 33 Bnr 7 som er ca. 600 m fra kraftstasjonen. Deretter til nærmeste koblingspunkt

som er ca. 0,5 km fra sikringsanlegget. Forsyningskabel fra kraftstasjonen er planlagt bygget som luftlinje på eksisterende telefonlinje trase, alternativt det er mulig å legge sjøkabel i Lindlandsvannet frem til Nedre Lindland. Foretrukket tilkoblings trase vil også gi mulighet til Øvre Lindland som Plusskunde, i tillegg til å bruke eksisterende linjetrase.

Bilde 14 Punkt for nettilknytning

2.3 Kostnadsoverslag

Utbyggingskostnadene er beregnet til NOK 11,5 Mill. Med en midlere årsproduksjon på 1,7 GWh vil utbyggingskostnadene ligge rundt 6,8 kr/kWh.

Det legges til grunn at Grunneieren i sammen med Lindlandsaga Kraftverk AS vil legge ned en betydelig egeninnsats for å få realisert prosjektet og dermed holde kostnadene innenfor håndterlige rammer.

LINDLANDSAGA KRAFTVERK	Mill. NOK
Rigg og drift	0,200
Anleggsarbeid	1,000
Vassveg (rørgate, rist, luke)	2,200
Elektromekanisk utstyr	3,500
Kraftstasjonsbygg	0, 750
Nettilknytning	0,900
Betongarbeider	0,950
Prosjekteringskostnader	0,400
Uforutsette kostnader (5 %)	0,500
Byggeledelse	0,300
Finansieringskostnader	0,100
Administrative kostnader	0,200
SUM UTBYGGINGSKOSTNADER	11,45

Tabell 1 Budsjett

2.4 Fordeler og ulemper ved tiltaket

Fordeler

Kraftproduksjon

En produksjon på ca.1.7 GWh som middelproduksjon, utgjør mer enn årsforbruket på Gnr. 33 Bnr. 7 i dag. Det vil kunne muliggjøre ytterligere næringsvirksomhet på eiendommen i tråd med tidligere tiders drift. Utbyggingen vil gi et positivt bidrag av ny fornybar energi i området. I tillegg vil overskuddet transporteres ut på offentlig nett og øke omfanget av fornybar energi.

Verdiskapning

I tillegg til økt kraftoppdekning vil kraftverket også bidra til økt verdiskapning. Denne vil være knyttet til inntekter ved salg av elektrisk kraft, slik også tilfelle var fra kraftstasjonen i 1920-30-40-50 årene. Grunneier med tiltakshaver og Lindland Natur vil gi positive utviklingsmuligheter og vil gi evt. grunnlag for årlige skatter og avgifter til kommune og stat knyttet til drift av kraftverket. Ikke minst vil kraftverket være med å gi grunnlag for «vern

gjennom bruk» vedlikehold av de gamle installasjonene på Savannsdammen og tømmerrenna, samt bidra til at Lindlandsagbygningen blir gjenreist med den gamle turbinen, slik at de gamle installasjonene/kulturminnene vil bli ivaretatt for kommende generasjoner.

Landbruksdrift

Utbygging vil ikke medføre negative konsekvenser for nærliggende landbruk.

I samråd med skogbruksetaten i kommunen er det hogstmoden skog i området mellom Savannsdammen og Lindlandsaga hvor det foreligger en plan for uttak på ca. 1500 m3 med gran, furu og lauvskog de neste årene. Skogsveien er bygget de siste årene i området og vil bli brukt som rørgatetrase i tillegg. Dette vil gi positivt bidrag for landbruk/skogsdrift i forbindelse med å utvikle næringsgrunnlaget i området.

Ulemper

Rapporten om «Konsekvenser for naturmangfold ved Lindlandsaga kraftverk i Risør kommune» fra 15.09.2023 laget av Ecofact beskriver (hovedsakelig) de negative påvirkning av kraftverks utbyggingen på 3 områder:

- 1) Endringer i vannføring i elvestrekningen nedstrøms dammen (ca. 600 meter).
- 2) Endringer av vannstanden i dammen i utbyggingsfasen.
- 3) Vandring av ål.
- 4) Verna vassdrag.

Sitat fra Biologirapport:

*Det foreligger ingen tidligere registreringer av naturtyper som berører influensområdet i tilgjengelige databaser (Naturbase). Det foreligger tre registreringer av rødlistearter innenfor influensområdet, samt noen registreringer i umiddelbar nærhet til influensområdet (figur 4.1). I elva er det registrert tre rødlistede insekter som alle er nær truet (NT). Dette er vårfluearten *Setodes argentipunctellus* og billeartene *Stenelmis canaliculata* og *Normandia nitens*. Ål (sterkt truet – EN) er registrert både oppstrøms og nedstrøms planlagt utbygd elvestrekning, som vil si at den vandrer opp og ned elvestrekningen. Fiskeørn (sårbar – VU) og storskarv (NT) er registrert i nærheten av influensområdet. Ellers er det registrert fem rødlistede karplanter og én rødlistet sopp i nærheten av influensområdet, alm (EN), ask (EN), lind (NT), flekkgrisøre (NT), vaniljerot (NT) og eikegreinkjuke (NT). Foruten ål vurderes artsregistreringene utenfor influensområdet å ikke å bli påvirket av tiltaket, og vil ikke omtales videre. Det finnes én sensitiv art i nærheten av influensområdet, denne er omtalt i vedlegg unntatt offentligheten.*

Hele influensområdet inngår i verneplan for vassdrag III, under vassdraget Vegårsvassdraget (St.prp,nr. 89 (1984-85)).

Avbøtende tiltak:

Sitat fra biologirapport:

En tiltaksløsning som sikrer ålens mulighet for oppvandring og nedvandring vil redusere det negative omfanget av tiltaket. Det kan gjøres flere tiltak for å redusere den negative påvirkningen på ål. For å forhindre at ålen ikke kan vandre opp ved redusert vannføring, kan en bruke åleledere. Ålens

mulighet for å kuttes opp av turbinen kan reduseres ved at inntaket tilpasses slik at det er lett for ålen å følge den alternative passasjemuligheten. Videre bør det installeres et hinder som fysisk leder ålen vekk fra inntaket. Det finnes flere alternativer for å oppnå alternative passasjemuligheter og fysiske hindre. Tilpasset løsning til anlegget bør utarbeides i samråd med personell med elveøkologisk kompetanse. Det bør i tillegg utføres etterundersøkelser for å vurdere effekten av igangsatte tiltak.

Det er i dag lagt opp til en minstevannføring på 35 l/s i sommerhalvåret (1/5-30/9) og 287 l/s i vinterhalvåret (1/10-30/4). For sommerhalvåret er dette lavere enn alminnelig lavvannføring (56 l/s) og lik 5-persentil sommer. For vinterhalvåret er det høyere enn alminnelig lavvannføring og lik 5-persentil vinter. Det er stort sett umulig å si hvor stor minstevannføring som trenges for å nevneverdig redusere negative virkninger på naturmangfoldet. Generelt kan det kun sies at det beste er en tilstand som ligger så nær dagens situasjon som mulig.

Ved anleggsarbeid i tilknytning til vann må en se til at vassdraget ikke blir forurensset av oljesøl eller andre kjemikalier og at tilførsel av partikler og organisk materiale begrenses mest mulig.

I anleggsområder er det ønskelig at det ikke blir tilsådd med fremmede frø. Det anbefales at matjord fra grøftene og midlertidige anleggsområder tas bort og lagres adskilt i anleggstiden, slik at den kan legges tilbake som øverste sjikt igjen etter ferdigstillelse. Det anbefales også å legge ferskt kuttet "modent" gress og annen vegetasjon fra tilgrensende områder på grøfta/anleggsområdet, slik at det gror raskere igjen.

Anleggsarbeid bør legges utenfor hekke- og yngleperioden for fugler og dyr.

Bilde 15. Berørte strekning, sett nedstrøms dammen.

Bilde 15 og 16 viser flompåvirkede berg og stryk nedstrøms eksisterende demning. De store flommene som påvirker vegetasjon mm nedstrøms demningen, vil fremdeles forekomme i samme omfang som i dag.

Bilde 17-18 viser slike typiske flommer.

Bilde 17 Rykanelven ved 4 nov 2023

Bilde 18 Rykanelven 4 nov 2023

Bilde 19 Vannspeilet i kraftverksdammen, sett nordover fra damkrona

2.5 Arealbruk og eiendomsforhold

Inngrep	Midlertidig arealbehov (daa)	Permanent nytt arealbehov (daa)	Ev. merknader
Reguleringsmagasin	0	0	Eksisterer i dag
Inntaksområde	0	0	Som i dag
Rørgate	3,0	0	Hovedsakelig om i dag
Riggområde	1	0	Etablerers ved eksisterende parkeringsplass
Veier	0	0	Som i dag
Kraftstasjonsområde	1,5	0	Som i dag
Massetak	1	0	Midlertidig
Nettilknytning	0	0	
Totalt Ny Arealbruk	6,5	0	

Tabell 2 **Arealbruk**

Eiendomsforhold

Det vil ikke bli endring i eiendomsforholdet ved den planlagte utbyggingen.

2.6 Forholdet til offentlige planer og nasjonale føringer

Kommuneplan

Lindlandsaga ligger i dag på eiendommen Gnr.56 bnr. 19 i Lindland. Det foreligger en egen kommune/reguleringsplan for denne eiendommen ved Lindlandsvannet. Ved behandlingen av denne reguleringsplanen fastsatte Risør kommune i ved Lindlandsvannet bl.a. følgende formål:

Fritids og turistformål

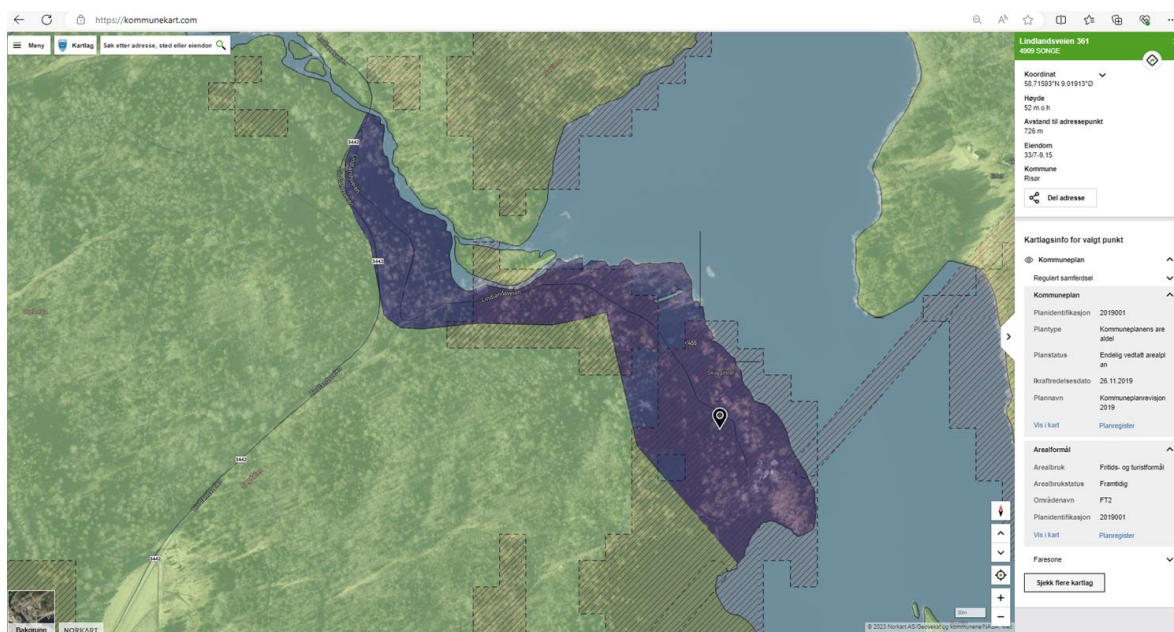
Ved et slikt vedtak anser en at det kan:

Bevare eksisterende bebyggelse og rekonstruere tidligere bygninger og anlegg i området.»

Videre at følgende aktiviteter for opparbeidet for turistformål er tillatt i «Område for bevaring»:

«Rekonstruksjon av tidligere bygninger og anlegg kan tillates på eksisterende fundamenter, og kan nyttes i samsvar med tidligere dokumentert bruk.»

Re-etableringen av Lindlandsaga kraftverk er således i overensstemmelse med de vedtak som Risør kommune allerede har fattet.

Områdene som blir berørt av tiltaket, har status som LNF og regulert område til turist og fritidsmaal i kommuneplanens arealdel.

I arealdelen av Risørs nye kommuneplan (KPA 2019-2030) heter det imidlertid at:
«Reguleringsplaner vedtatt før kommuneplanens arealdel gjelder så langt de ikke er i strid med kommuneplanens arealdel

«Turstier, byggverk og tekniske installasjoner som har sammenheng med vassdraget, kan tillates.»

Samlet plan for vassdrag

Vassdraget er ikke behandlet i samlet plan. Grensen for behandling i samlet plan er hevet til 10 MW installert effekt og årsproduksjon på 50 GWh.

Verneplan for vassdrag

Stortinget vedtok i 1986 Verneplan III for vassdrag. Lindlandsaga sitt vassdrag inngår i verneobjekt III i Vegårdsheivassdraget og omfattes således av verneplanen. Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag, samt nye bestemmelser i vannressursloven, gir sterke forvaltningsmessige føringer for vernede vassdrag. I et Stortingsvedtak fra 18.2. 2005 ble det imidlertid åpnet for konsesjonsbehandling av kraftverk med effekt mindre enn 1 MW i vassdrag som er vernet etter verneplan for vassdrag.

Figur 8 Kartet viser de vernede vassdragene for Lindlandsaga Kraftverk og omkringliggende områder som er vernet.

Nasjonale laksevassdrag

Elvestrekningen ansees ikke som en anadrom vassdragsstrekning. I Lakseregisteret er det ikke registrert laks i vassdraget. Ørret er registrert i elva, og ble observert i forbindelse med feltarbeidet for utført biologisk rapport. Det er ikke registrert elvemuslinger i den berørte elvestrekningen tidligere eller under befaring.

Ref. til biologisk mangfoldrapport som er vedlagt.

EUs vanndirektiv

Kraftverket er ikke i strid med EUs vanndirektiv.

Ev. andre planer eller beskyttede områder

Ikke aktuelt.

2.7 Alternative utbyggingsløsninger

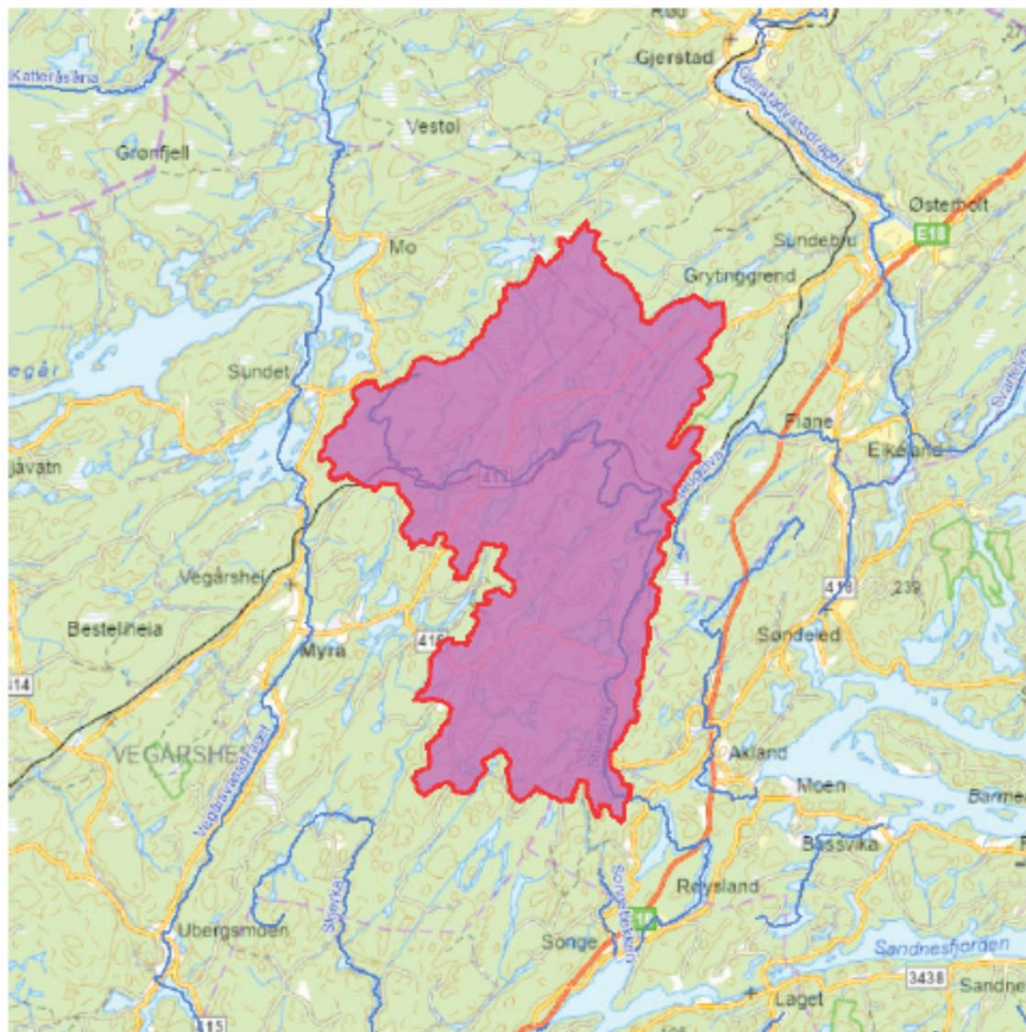
Det foreligger ingen alternative utbyggingsløsninger.

3 VIRKNING FOR MILJØ, NATURRESSURSER OG SAMFUNN

3.1 Hydrologi

Det eksisterer i dag ingen måling av vannføring i dette vassdraget. Analyser er basert på en sammenligning og skalering med tidsserier og avløp fra målestasjoner i nedbørfelt med lignende avløpsforhold.

Stasjon	Måle periode	Feltareal (km ²)	Sjøprosent	Snaufjell	QN (l/s km ²)	Høyde Int. (moh)
18.10.0 Gjerstad	2011-2021	235,9	3,50%	2,9%	32,38	657-53
018.3A Steaelva	-	70	0,23 %	0 %	18,9	680-140

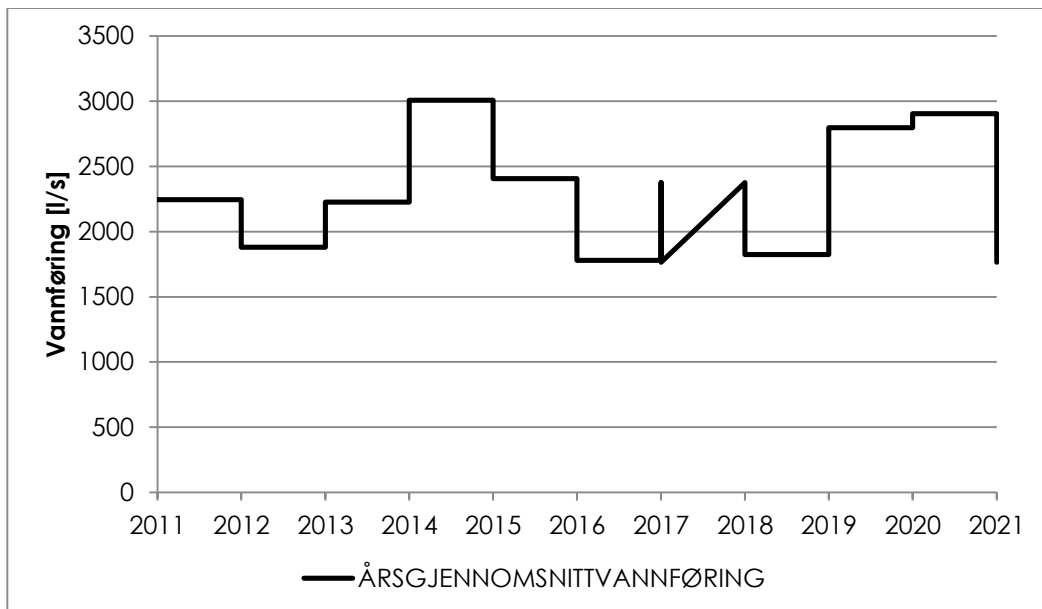

Figur 9 Oversikt over nedbørsfeltet

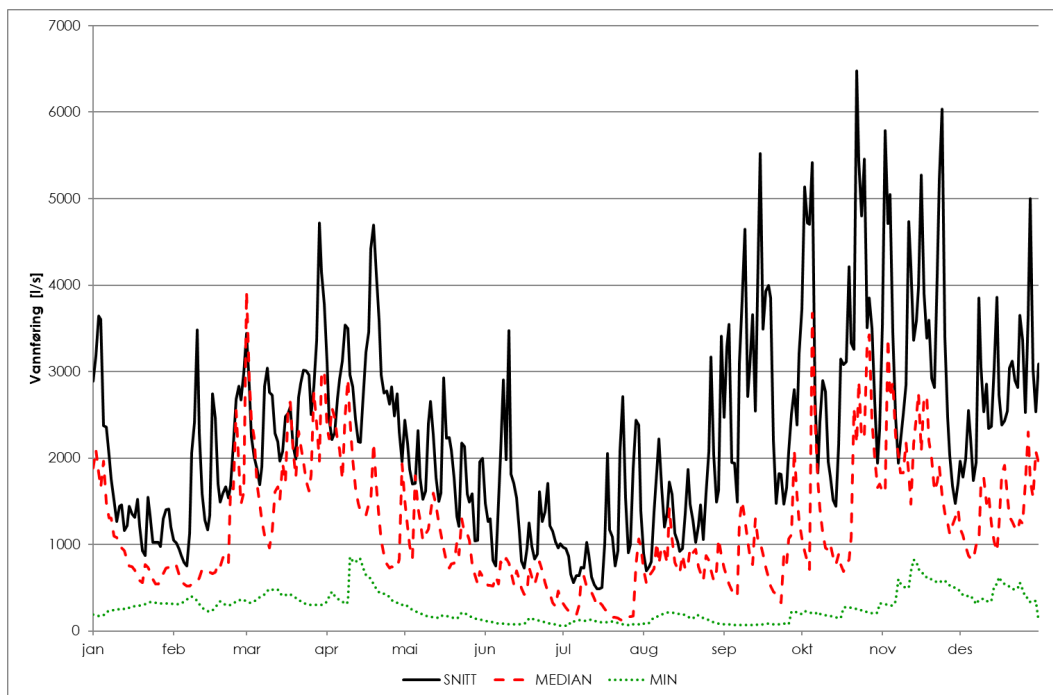
Målestasjon Gjerstad ligger ca. 10 km lang elvestrekning nord for hvor kraftverket ønskes re-etablert. Målestasjonen har større feltareal enn Steaelva. Nedbørsfeltet ligger litt høyere og lavere enn Steaelva, men har liknende avrenningsforhold. Ved Gjerstad er det observert vannføringer daglig i perioden 2011-2021, og selv om datakvaliteten er rimelig god på alle vannføringer er måleserien noe kort.

Gjerstad er antatt å være den beste sammenligningsstasjonen. Data som er brukt videre er tilpasset Steaelva sitt nedbørsfelt ved skalering med hensyn til feltareal og normalavløp. Skaleringsfaktoren som er benyttet er 0,3. Gjerstad er det nærmeste nedbørsfeltet som det finnes målinger fra, men vurderingen viser at dette nedbørsfeltet er som sammenligning mye større og vi gi et større mulig avvik enn Steaelva.

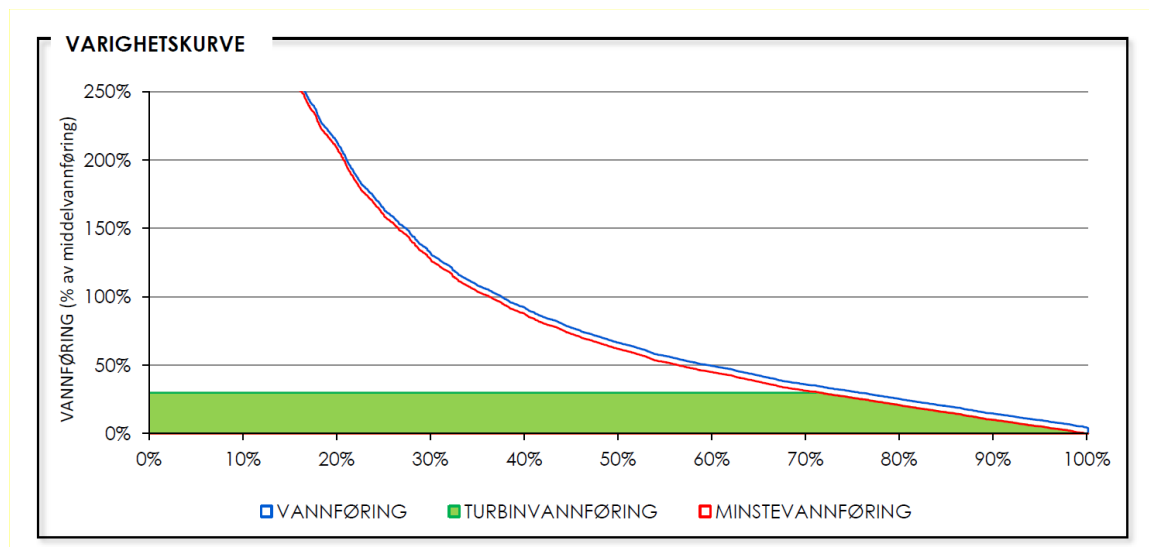
Figur 10-11-12 viser utfyllende data om hydrologi og produksjon, samt produksjonsberegninger og kurver for normalt år, tørt år, vått år og for flere års døgnmiddelverdier. Årene er valgt ut fra beregnet produksjon.

Figur 10 Variasjon i avrenning fra år til år

Figur 11 Sesongvariasjon

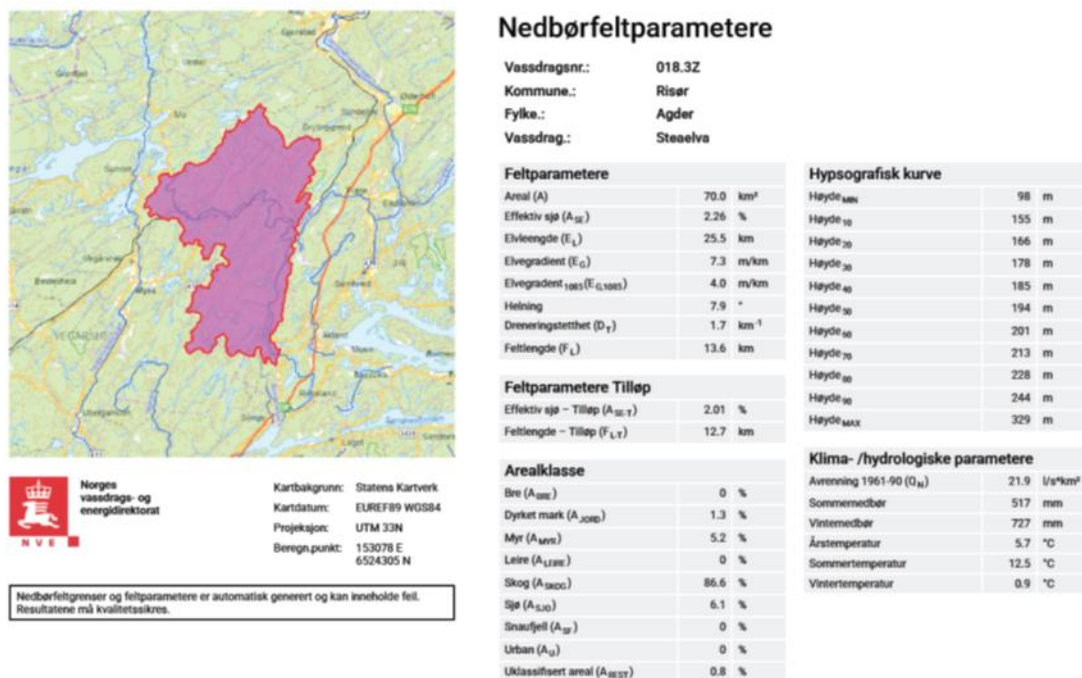

Figur 12. Varighetskurver for vannføring, flomtap og restvannføring.

Årlig middelvannføring

Avrenningskartet viser for dette området en årlig middelvannføring på ca. 21,9 l/s/km².

Nedbørfeltets totale areal er beregnet til ca. 70 km². Det betyr at gjennomsnittlig vannføring ved inntaket er lik 1533 l/s. Beregningene av middelavløpet er basert på NVEs kartdata.

Figur 13. Opplysninger om Lindlandsaga nedbørfelt

Tilslig vannføring restfeltet.

Det planlegges en minstevannføring ved inntaket lik av vektet gjennomsnitt av 5-persentilen som er 181 l. Restfeltet mellom inntaket og kraftstasjonen er kalkulert til 0,2 km² som vil gi en restvannføring på 4,5 l/s.

5-persentiler for sommer- og vintersesongen er beregnet på bakgrunn av observert vannføring ved målestasjon i Gjerstad, samt fastsatt alminnelig lavvannføring. Sommersesongen er definert som perioden fra 1/5 til 30/9, mens vintersesongen er definert som perioden fra 1/10 – 30/4.

Alminnelig lavvann (l/s)	5-persentil sommer (l/s)	5-persentil vinter (l/s)
56	35	287

Restvannføring

For å bestemme restvannføringen for et punkt rett nedstrøms inntaket for kraftverket er det laget en modell, hvor observert daglig skalert vannføring for målestasjon Gjerstad i perioden 2011-2021 er utgangspunktet.

I modellen er det lagt inn følgende forutsetninger:

- Største slukeevne for turbinen: 0,460 m³/s
- Minste slukeevne for turbinen: 0,023 m³/s
- Minstevannføring: 0,181 m³/s vektet gjennomsnitt 100/40

Estimert restvannføring og naturlig vannføring for et tørt- (2018), middels- (2021), vått- (2012) og siste år (2021) er illustrert i vedlegg 2. Her viser også produksjonsberegninger og varighetskurver for disse årene.

Tilslig fra restfeltet nedstrøms inntaket på strekningen der elva går i rør, vil bidra til å øke restvannføringen noe. Størrelsen på restfeltet mellom inntaket og kraftstasjonen er kalkulert til 0,2 km² som er lite da det er kun 750 m mellom dam og kraftstasjon. Det er et synlige bekkesig på denne strekningen.

Figur 14 Skisse av kalkulert restfelt

Det kan da antas at minstevannføringen vil økes gjennomsnittlig med 4,5 l/s i fra restfeltet til beregnet minstevannføring som er 5-persentilen

3.2 Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Tiltaket antas ikke å påvirke vanntemperatur, isforhold eller lokalklima i vesentlig grad. Redusert vannføring på fallstrekningen vil dog medføre noe høyere vanntemperaturer om sommeren, men reduserte frostproblemer om vinteren fordi vannet går forbi de små fossestrykene i rør istedenfor åpent. Risikoen for frostrøyk er liten som følge av tiltaket.

3.3 Grunnvann

Grunnvann

Det er ikke funnet opplysninger om viktige grunnvannslokaliteter innenfor influensområdet. Det er vannbrønn (borevann) på eiendommen til Gnr 33 bnr 7. Andre brønner i nærheten vil ikke bli berørt så lenge vannspeilet i dammen ikke senkes vesentlig. Det har ikke blitt utført grunnvannsundersøkelser i området.

3.4 Ras, Flom og erosjon

Ras

Vassdraget har i dag relativt liten selvregulering. Det er ikke flom- eller erosjonsproblemer i vassdraget. Den direkte berørte bekkestrekningen består av svakt hellende løp med masser i form av grov stein. Naturlige store fluktuasjoner i vannføring fører til en bunn med ingen eller svært lite vegetasjon.

NVE's risikovurdering har ikke gitt/gjort noe vedtak om Klassifisering av Savannsdammen.

Flom

Det er ikke registrert noen flomskred i området. Vassdraget er kystnært, og kan ha flommer hele året.

Erosjon

Det er i dag ikke registrert sediment-transport nedover i vassdraget (fra nord) hvor løsmasser samler seg i bakkant av demningen.

Det anses ikke at tiltaket vil forårsake erosjonsskader, men det vil bli redusert tilslamming i demningen.

3.5 Rødlistearter

Selskapet Ecofact har på oppdrag fra Kleppconsult as foretatt konsekvensutredning for mulig vassdragsutbygging av minikraftverk i området som Lindlandsaga planlegges å bygges i Risør kommune i forbindelse med et planlagt kraftverk. Prosjektleder hos Ecofact AS har vært Christine Olson og rapporten er blitt kvalitet sikret av Roy Mangersnes
Jfr. vedlagte rapport.

Det ble konkludert at utbyggingen har middels negative konsekvenser for de vurderte tema knyttet til biologisk mangfold.

3.6 Terrestrisk miljø

(Viser til Biologisk Rapport)

Det er planlagt en 750 meter lang rørgate fra inntak til kraftstasjon, samt nedgravd jordkabel. Indre diameter på røret er 600 mm og det forventes at rørgaten blir 2 til 4 meter bred.

Strømkabelen vil legges i egen rørgate for trekkerør.

3.7 Akvatisk miljø

Det må også antas at det forekommer en del evertebrater i og inntil elva som er knyttet til vann. Det er imidlertid ikke kjent at det forekommer spesielle verdifulle arter.

(Ref. Oppsummering i vedlagt biologisk mangfoldrapport)

3.8 Verneplan for Vassdrag og Nasjonale laksevassdrag

Stortinget vedtok i 2005 at det kan åpnes for konsesjonsbehandling av kraftverk med installert effekt opp til 1 MW i vernede vassdrag.

Tålegrensen for inngrep vil avhenge av formålet med vernet og hvor i vassdraget verneverdiene befinner seg. Dette tilsier en utstrakt differensiering i forvaltningen av de verna vassdragene. I Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag (RPRVV) pekes det på at differensiering av vassdragene må etterstrebes på bakgrunn av verneverdier og arealtilstand, og at arealplanleggingen særlig må legge vekt på å ivareta verdiene som er knyttet til vassdragenes nærområder.

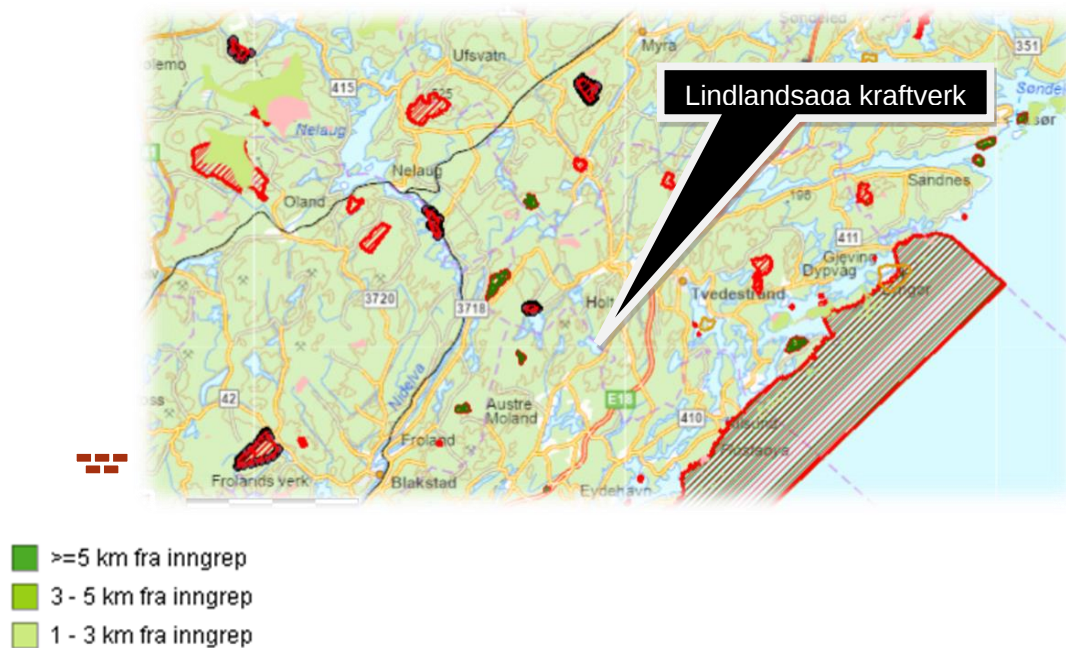
Utbygging vil ta nødvendige hensyn til fiske i Lindlandsvannet ved tiltak som vil utformes i samråd med de som til enhver tid står for forvaltningen. Dette kan være en minstevannføring som ligger høyere enn alminnelig lavvannsføring og konsentrasjon og skyggelegging av området.

3.9 Landskap og inngrepsfrie naturområder (INON)

Prosjektet vil ikke føre til tap av inngrepsfrie naturområder. Elven vil få noe mindre vannføring på den berørte strekning mellom kraftstasjon og vanninntaket i dammen. Denne reduserte vannføringen er tilnærmet lik den som tidligere var et resultat av at vannet ble overført fra elv til oppgangssag (den gang det var bygget en tømmer-dam som var boltet inn i fjellet) og senere i den perioden det var et elektrisitetsverk i drift.

Landskapet i utbyggingsområdet vil utover nevnte punkt ikke påvirkes nevneverdig av tiltaket. Rørgatetraseen vil bli nedgravd og bli liggende skjermet i opparbeidet skogsvei og traktorvei. Slik at utsikten i landskapet ikke vil bli særlig berørt.

Inntaket er det inngrepet som er nærmest et eksisterende INON-område, men vil ikke redusere INON-områder ytterligere ved denne utbyggingen. Tiltaket i helhet blir liggende rundt 1 km fra nærmeste område av typen inngrepsfri sone 2, som er 1-3 km fra tyngre tekniske inngrep, se bildet under.

Figur 15 Kart som viser inngrepsfrie områder, INON område

3.10 Kulturminner

Det er ikke kjent automatisk freda og verneverdig kulturminner i området innen planlagt influensområde Lindlandsaga Kraftverk. Se nedenfor figur 15.

Kulturminner fra oldtid og middelalder (inntil år 1537) er fredet. Det er ikke lagt til grunn at de steinfundamentene som foreligger er bygget så tidlig som før 1537.

Automatisk fredet er også de til enhver tid stående byggverk med opprinnelse fra perioden 1537-1649. Det er lagt til grunn at fundamentene som står ved elven er fra 1660 og senere.

Figur 16 Automatisk freda kulturminner

Under utbygging vil en i tillegg vise varsomhet og straks melde fra til Fylkeskommunen dersom en skulle støte på automatisk freda kulturminner (jf. Kulturminnelova § 8, 2.ledd).

3.11 Reindrift

Tiltaket vil ikke være i konflikt med reindriftsinteresser.

3.12 Jord og skogbruksinteresser

Det er ingen jord- eller skogbruksinteresser som vil bli påvirket av tiltaket.

3.13 Ferskvannsressurser

Elvestrekningen som blir berørt, blir ikke brukt til vannforsyning. Det ansees ikke at tiltaket vil få nevneverdige konsekvenser, verken i anleggs- eller i driftsfasen med hensyn til vannkvalitet og eventuelle resipientinteresser.

3.14 Brukerinteresse

Friluftsliv, Fiske, Vilt

Tiltaket får ingen konsekvens for brukerinteresser i området. Det foregår et mindre fritidsfiske i Lindlandsvannet som vil kunne fortsette. Det skjer intet fiske i selve elvestrekningen, som for øvrig er ufremkommelig fra øst, pga en bratt skrent. Området er ellers ufremkommelig for ferdsel langs nedre del av elven.

Det foregår en del jakt i området. Utbyggingen ansees ikke å ha påvirkning for å drive jakt videre i området.

3.15 Samfunnsmessige virkninger

Tiltaket vil gi en positiv verdi både for aktørene og samfunnet og vil være med på å styrke industrihistorien til Risør kommune med Lindlandsaga. Lokalsamfunnet kan få et konkret eksempel på de verdier som er skapt og som kan re-skapes. Den planlagte byggingen av kraftverket vil gjøre det mulig å etablere næringsdrift for fremtiden med økt fornybar energi.

Investeringene i dette prosjektet er kostnadsberegnet til rundt 11,45 millioner kroner. Mye av arbeidet vil bli gjennomført med lokale krefter (Entreprenør, bygg og anlegg, betong). Det kan også bli mulige å realisere undervisnings- og opplevelsesmessige ringvirkninger knyttet til skoler i nærområdet mm.

Tiltaket vil gi inntekter til Kommune og Stat i forhold til gjeldende regler. Reetablering av kraftverket vil også på lengre sikt gi positivt virkning på lønnsomheten av driften til virksomheter i området, ved å etablere avtale med nettselskapet som en plusskundeavtale, evt ved direktesalg av elkraft til nabobedrifter. Etter hvert som en kan nedskrive anlegget, vil lønnsomheten kunne økes. Investeringskostnaden kan nedskrives over 25 år eller muligens utgiftsføres etter nye regler. På lengre sikt vil kanskje kraftverket generere nok inntekter til også å kunne finansiere gjenoppbyggingen av hele sagbruket på de gamle fundamentene.

Kraftverket vil være med å gi eier av vassdragsanleggene i vassdraget, Songe tresliperi AS inntekter til å gjøre nødvendig vedlikehold, på de gamle damanleggene. Selskapet eier damanlegg og reguleringsretter både oppstrøms og nedstrøms omsøkte område. Det er av stor viktighet for selskapet å få inntekter fra eiendelene sine, til nødvendig vedlikehold. «vern gjennom bruk» er i praksis eneste mulighet å få dette til.

3.16 Konsekvenser av kraftlinjer

Det vil ikke bli noen estetiske endrede konsekvenser av kraftlinjen, da det i dag går en linje som har en tele hengekabel montert i stolperekken som skal demonteres, kabelen vil bli skiftet ut på stolpe-rekken til en strømkabel. Kabelen legges frem til nærmeste oppgitte punkt fra netteier ca 900 meter fra kraftstasjonen.

3.17 Konsekvenser ved brudd på dam og trykkrør

Dam

Det bruddscenarioet som vurderes som mest sannsynlig, innebærer relativt ubetydelige skadekonsekvenser utover skadene på selve terskelen og eventuelt inntakskonstruksjonen.

Det er ingen bebyggelse i nærheten av elvestrengen nedenfor inntaket som vurderes å kunne bli rammet i forbindelse med et brudd i terskel/inntak.

NVE har vurdert Savannsdammen, men har ikke vurdert noe klassifisering av dammen som er kjent til nå.

Trykkrør

Det partiet av rørgaten som potensielt vil kunne gjøre mest skade, ligger nærmest kraftstasjonen. Bruddkonsekvensen her vil være karakterisert av trykk på ca.72 m. Det er stein og morene i området der vannet vil strømme ut. Bruddvannføringen fra et rørbrudd ved stasjonen vil bli drenert direkte tilbake i til elven i det øvre partiet og langs rørgatetrasé og stasjonsområde, men vil bli drenert ut i elveutløpet og ut i Lindlandsvannet. Det vil kunne medføre mindre skader på fundamenteringen av stasjonsbygningen. På grunn av den relativt korte strekningen til det ene delløpet av Steaelva, vil mengden av utgravd stein og morene være litt større fra veg kryssingen enn ved et brudd lenger oppe i rørgata.

Vannet fra et brudd lenger oppe i rørgaten vil følge det eksisterende vannløpet.

Annen bebyggelse i området ligger så langt fra rørgaten slik at vannføring fra brudd ikke vil gjøre skade på bygninger. Utover veiene i området som har omkjøringsmulighet er ingen annen infrastruktur som vil bli berørt.

Ut fra vurderingene som er gjort søkes det om å beholde risikoklasse klasse 0 for dam og klasse 0 for rørgaten.

3.18 Konsekvenser av eventuelle alternative utbyggingsløsninger

Alternative utbyggingsløsninger er ikke mulig gitt at det er en historisk kraftstasjon, dam og rørtrase som skal re-etableres og benyttes for tiltaket.

3.19 Samlet vurdering

Tema	Konsekvens	Søker/konsulent sin vurdering
<i>Vanntemp., is og lokalklima</i>	<i>Liten konsekvens</i>	<i>Knappt registrerbar</i>
<i>Ras, flom og erosjon</i>	<i>Liten konsekvens</i>	<i>Ingen</i>
<i>Ferskvannsressurser</i>	<i>Ingen konsekvens</i>	<i>Ingen</i>
<i>Grunnvann</i>	<i>Ingen konsekvens</i>	<i>Ingen</i>
<i>Brukerinteresser</i>	<i>Ingen konsekvens</i>	<i>Positiv</i>
<i>Rødlistearter</i>	<i>Middels konsekvens</i>	<i>Liten konsekvens</i>
<i>Terrestrisk miljø</i>	<i>Middels/stor konsekvens</i>	<i>Liten konsekvens</i>
<i>Akvatisk miljø</i>	<i>Liten konsekvens</i>	<i>Liten konsekvens</i>
<i>Landskap og INON</i>	<i>Ingen konsekvens</i>	<i>Svært liten konsekvens</i>
<i>Kulturminner og kulturmiljø</i>	<i>Ingen konsekvens</i>	<i>Sterkt positiv konsekvens</i>
<i>Reindrift</i>	<i>Ingen konsekvens</i>	<i>Ingen konsekvens</i>
<i>Jord og skogressurser</i>	<i>Ingen konsekvens</i>	<i>Ingen konsekvens</i>
Oppsummering	Middels negativ konsekvens	Liten/middels konsekvens

3.20 Samlet belastning

Landskap

Ingen endringer vil bli gjort i landskapet. Det vil være positivt å få ryddet opp og reetablert kraftverket som en kulturhistorisk installasjon. Det er ikke noe nytt kraftverk historisk sett. Ut fra vurderinger som er blitt gjort nå, under utarbeidelse av søknaden/prosjektet, så er det ikke funnet noe, som burde bli konfliktfylt. Tvert imot vil tiltaket bidra til å ta vare på kulturlandskapet.

Friluftsliv

Tiltaket vil være positivt for friluftslivet, da det vil bli ryddet opp rundt gamle og til dels farlige installasjoner som ligger uten vedlikehold i terrenget, og det vil bli lettere for allmennheten å se hvilke fantastiske muligheter som foreligger for å gjenskepe virksomhet langs elven og i område. (Ref. www.lindlandnatur.no)

Naturens mangfold

Savannsdammen har stått der siden 1600-tallet og siste 100 år som en betongdam. Fra havet har vassdraget en utstrekning på over 30 km. Langs hele strekket har vassdraget vert brukt til alle tider, det står mange spor igjen etter tidligere bruk. Reetablering av kraftverket i den form som det nå søkes om, viser at de nye konsekvensene for naturmangfoldet er minimale.

Samlet belastning av influensområdet på grunn av utbyggingen.

Sikring av vannstrømmene med oppgraderte ledevegger mellom avløpskanalen og elven vil beskytte de historiske fundamentene til området der Lindlandsagen har stått, tiltaket vil være med å beskytte dette. Alle installasjonene blir lagt på områder som allerede er i bruk. Samlet ny belastning grunnet utbyggingen begrenses til å bruk av ca. 1/3 av midlere vannføring på et 700 m langt strekk i elva, formålet er produksjon av fornybar kraft.

4 AVBØTENDE TILTAK

Vannressursloven

§ 35. (*andre vassdragstiltak i vernede vassdrag*) sier:

I vernede vassdrag der vernet ivaretas gjennom denne lov, kan eksisterende anlegg bestå og igangværende virksomhet fortsette,

Dersom konsesjon blir gitt, er søkeren underlagt Vannressursloven §5 hvor det heter:

Vassdragstiltak skal planlegges og gjennomføres slik at de er til minst mulig skade og ulempe for allmenne og private interesser. Denne plikten gjelder så langt den kan oppfylles uten uforholdsmessig utgift eller ulempe.

Det vil derfor bli utarbeidet enda mer detaljerte planer for arealbruk, utforming av inntak og kraftstasjonsbygg, rørgaten, og evt. ytterligere avbøtende tiltak i selve vassdraget.

Avbøtende tiltak blir gjennomført for å unngå eller redusere negative konsekvenser, og tiltak kan også iverksettes for å forsterke de positive konsekvensene.

Ål

Det skal legges til rette for oppvandring av ål og at utvandrende ål ikke skal gå igjennom turbinen, detaljer for dette er vist som prinsipp på skisse 6 og skal spesifiseres nærmere i detaljplan.

Tilstelning av anleggsområde

Kraftstasjonsbygget vil bli oppført i en byggestil som passer med naturen i området, som i praksis er et gammelt sagbruk med en gammel turbin som gav sagbruket elektrisk kraft.

Under anleggsarbeidet vil det være fokus på å unngå inngrep utover de arealer der inngrepene er uunngåelige.

Anleggsområdet vil ikke bli tilsådd, men naturlig tilgroing i form av å vareta lokale vekster. Området vil være preget av alle gamle opparbeidet arealene slik som historisk så ut. I praksis vil dekket av opprinnelig jordsmonn og kan være stein fra området.

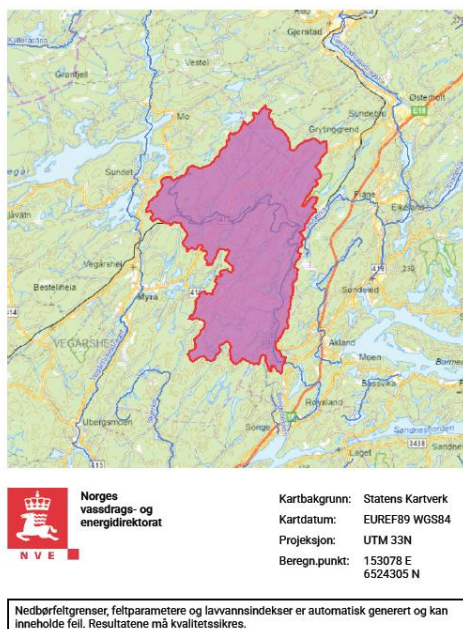
Vegetasjon vil forbli uendret rundt dammen og være uendret på østsiden av elvestrekningen på 600 m. På vestsiden av elven vil vegetasjon bli tilpasset rehabiliteringen av de gamle fundamentene til sagen mm.

Minstevannføring

Som beskrevet tidligere vil tiltaket påvirke vannføringen over en strekning i vassdraget på 700m.

Minstevannføringen vil gjøre at arter som lever nedsenket eller i direkte tilknytning til vannstrømmen mellom demningen og kraftstasjon vil opprettholde sine leveområder. En minstevannføring vil også være med å bevare på fuktigheten i elvestrekningen slik at konsekvensen av inngrepet reduseres.

Det legges til grunn at eventuelle negative virkninger av tiltaket vil bli vesentlig lite påvirket med å slippe en minstevannføring lik 5-persentilen på 35 l/s i sommerhalvåret og 287 l/s i vinterhalvåret (Ref. NVE sine lavvannsindeks). Denne minstevannføringen tilsvarer opptil 11,8 % av middelvannføringen. Vektet gjennomsnitt vil gi en vannføring på 181 l/s gjennom året. Alminnelig lavvannsføring beregnes til 56 l/s pr år.

Lavvannsindeks

Vassdragsnr.: 018.3Z
Kommune.: Risør
Fylke.: Agder
Vassdrag.: Steaelva

Feltparametere

Areal (A)	70.0 km²
Effektiv sjø (A _{SE})	2.26 %
Elvleengde (E _L)	25.5 km
Elvegradient (E _G)	7.3 m/km
Elvegradient ₁₀₈₅ (E _{G,1085})	4.0 m/km
Helning	7.9 °
Dreneringstetthet (D _T)	1.7 km ⁻¹
Feltlengde (F _L)	13.6 km

Feltparametere Tiltøp

Effektiv sjø - Tiltøp (A _{AE-T})	2.01 %
Feltlengde - Tiltøp (F _{F-T})	12.7 km

Arealklasse

Bre (A _{BRE})	0 %
Myr (A _{MVR})	5.2 %
Leire (A _{LEIRE})	0 %
Skog (A _{SKOG})	86.6 %
Sjø (A _{SJO})	6.1 %
Snaufell (A _{SF})	0 %

Hypsografisk kurve

Høyde _{MIN}	98 m
Høyde _{MAX}	329 m

Lavvannsindeks

Alminnelig lavvannføring	0.8 l/s*km²
5-persentil (år)	1.0 l/s*km²
5-persentil sommer (1/5-30/9)	0.5 l/s*km²
5-persentil vinter (1/10-30/4)	4.1 l/s*km²
Base flow	8.54 l/s*km²
Base flow index (BFI)	0.39 -

Klima- /hydrologiske parametere

Klimaregion	Sor
Lavvannsperiode	Sommer
Avrenning 1961-90 (Q _N)	21.9 l/s*km²
Sommernedbør	517 mm
Vinternedbør	727 mm
Årstemperatur	5.7 °C
Sommertemperatur	12.5 °C
Vintertemperatur	0.9 °C
Temperatur juli	15.1 °C
Temperatur august	14.4 °C

Figur 17. NVE lavvannsindeks for Steaelva

5. REFERANSER OG GRUNNLAGSDATA

- Informasjon fra grunneier
- Befaring
- Hydrologiske data fra NVE
- Biologisk mangfold
- Kartdata <http://www.gislink.no>
- NVE Atlas <http://www.nve.no>
- Direktoratet for Naturforvaltning <http://www.dirnat.no>

6. VEDLEGG TIL SØKNADEN

- Vedlegg 1 Produksjonsberegninger og restvannføringskalkyle
- Vedlegg 2 Miljørapport/Biologisk mangfold

ANLEGGSDATA - Lindlandsaga Minikraftverk

NEDBØRSFELT

Feltareal	70,0	km ²
Avrenning pr. km ²	21,90	l/s
Middelvannføring	1 533	l/s
Årstilsig	48,3	mill. m ³ /år

TURBINDATA

Største slukeevne	30 %	av middelvannføring
	460	l/s
Minste driftsvannføring	5 %	av største slukeevne
	23	l/s

VANNVEI

Inntakshøyde	103,00	moh
Avløpshøyde	31,00	moh
Rørlengde	750	m
Friksjonskoeffisient	0,0150	
Rørdiameter	600	mm
Brutto fallhøyde	72,00	m
Falltap i vannvei	2,53	m
Falltapsprosent	3,5 %	
Netto fallhøyde Qm	69,47	m
Vannhastighet	1,63	m/s
Potensiell effekt	325	kW

MINSTEVANNFØRING

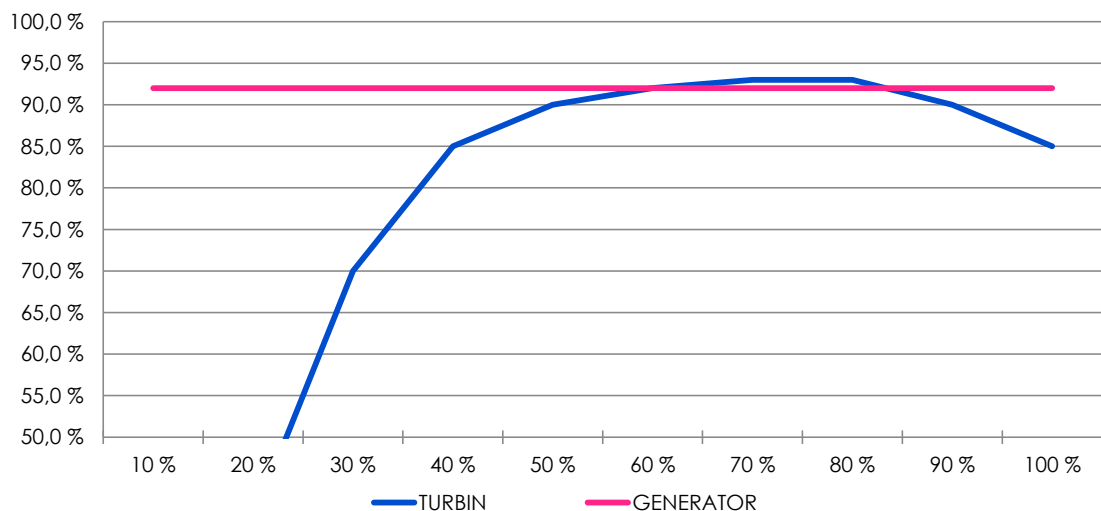
Sommersesong	35	l/s fra	01.mai	til	30.sep
Vintersesong	287				
Vektet gjennomsnitt	181	l/s			
	11,8 %	av middelvannføring			

VANNFØRINGSDATA

Målestasjon	Gjerstad		
Feltareal	235,9	km ²	
Avrenning pr. km ²	34,83	l/s	
Måleperiode	2011	til	2021 (11 år)
Skaleringsfaktor	0,300		

VIRKNINGSGRADER OG EFFEKTBeregning

QT		TURBIN		GENERATOR (cos φ = 1)		TRAFO, KABLER, mm.		TOTAL
%	[l/s]	[μ]	[kW]	[μ]	[kW]	[μ]	[kW]	[μ]
5 %	23	0,0 %	0	0,0 %	0	98,5 %	0	0,0 %
10 %	46	0,0 %	0	92,0 %	0	98,5 %	0	0,0 %
20 %	92	40,0 %	25	92,0 %	23	98,5 %	23	36,2 %
30 %	138	70,0 %	66	92,0 %	61	98,5 %	60	63,4 %
40 %	184	85,0 %	107	92,0 %	98	98,5 %	97	77,0 %
50 %	230	90,0 %	141	92,0 %	130	98,5 %	128	81,6 %
60 %	276	92,0 %	173	92,0 %	159	98,5 %	157	83,4 %
70 %	322	93,0 %	204	92,0 %	188	98,5 %	185	84,3 %
80 %	368	93,0 %	233	92,0 %	215	98,5 %	211	84,3 %
90 %	414	90,0 %	254	92,0 %	234	98,5 %	230	81,6 %
100 %	460	85,0 %	266	92,0 %	245	98,5 %	241	77,0 %

KLEPPCONSULT AS

TRYGVE BORES Vei 1
4352 KLEPPE

31 % av middelvannføring

Utført av: Johannes Flaata

15.12.2022

Side 1 av 7

PRODUKSJONSBEREGNING - Lindlandsaga Minikraftverk

PRODUKSJONSBEREGNING

11 ÅRS GJENNOMSNIITT

Årsproduksjon	1,681	GWh
Vinterproduksjon	1,021	GWh
Sommerproduksjon	0,659	GWh

Vannføringsutnyttelse	16,1 %
Energiekvivalent	0,146 kWh/m ³
Driftstimer	8038

Siste 11 år	1,681	GWh
Siste 5 år	1,683	GWh

Gjennomsnittsavvik	± 0,152 GWh
	9,0 %

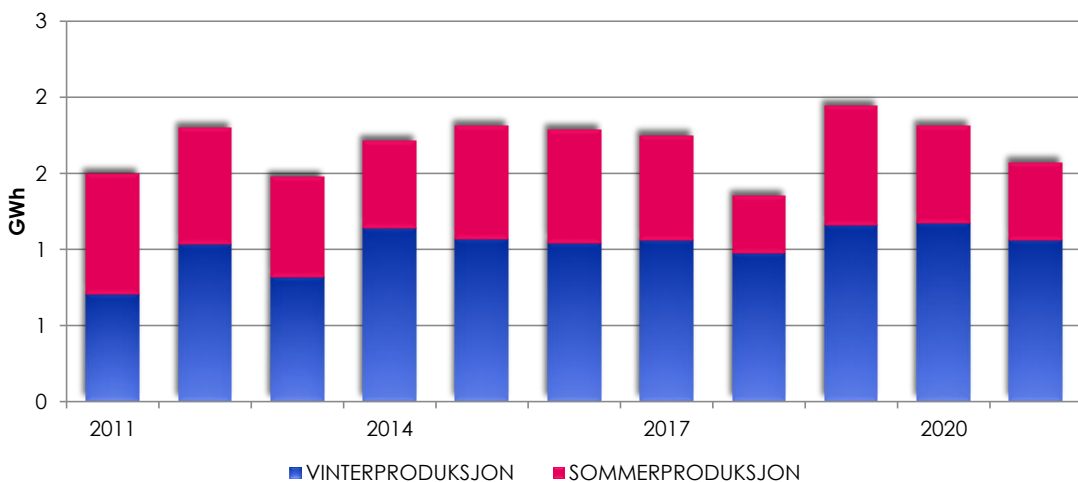
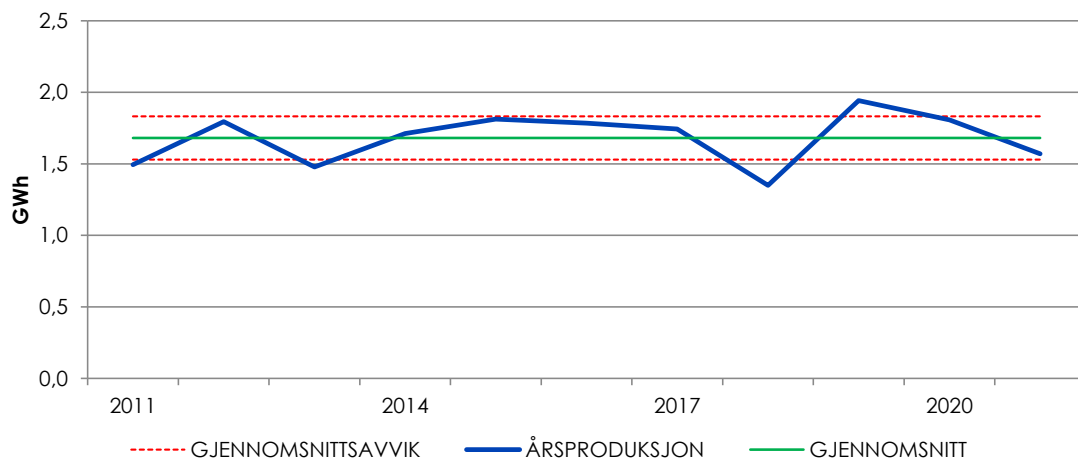
Flomtap¹ 1,277 GWh/år

Tap grunnet minste vannføring¹ 0,132 GWh/år

¹ estimat basert på energiekvivalent

	NORMAL ÅR	VÅTT ÅR	TØRT ÅR	SISTE ÅR
	2014	2019	2018	2021
ÅRSPRODUKSJON:	1,713	1,942	1,350	1,570
VINTERPRODUKSJON:	1,140	1,161	0,974	1,059
SOMMERPRODUKSJON:	0,572	0,781	0,376	0,511

ÅR-TIL-ÅR VARIASJONER

KLEPPCONSULT AS

TRYGVE BORES VEI 1
4352 KLEPPE

31 % av middelvannføring

Utført av: Johannes Flaata

15.12.2022

Side 2 av 7

FLERÅRS MIDDELPRODUKSJON (2011 - 2021) - Lindlandsaga Minikraftverk

PRODUKSJONSBEREGNING

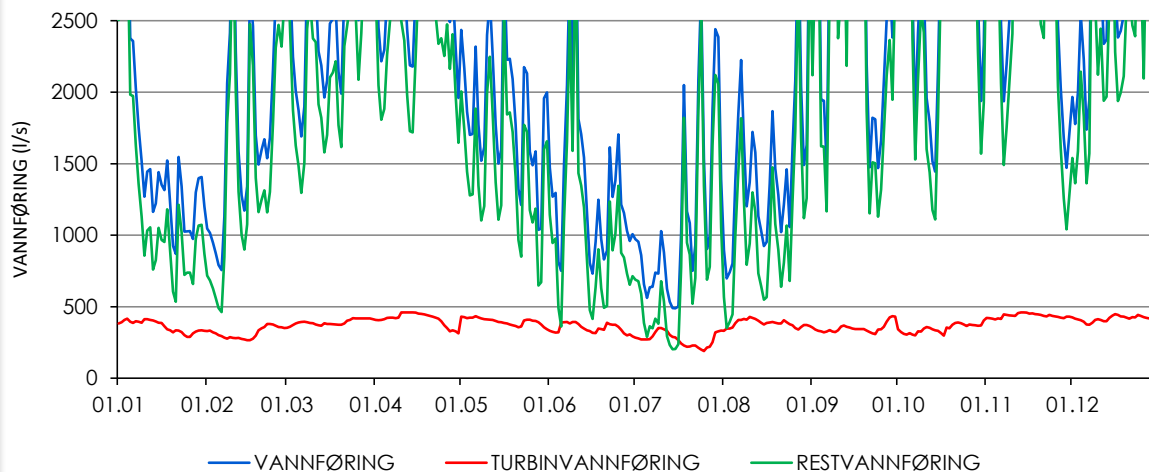
GJENNOMSNITTSPRODUKSJON

TOTAL	1,681 GWh
Vintersesong	1,021 GWh
Sommersesong	0,659 GWh

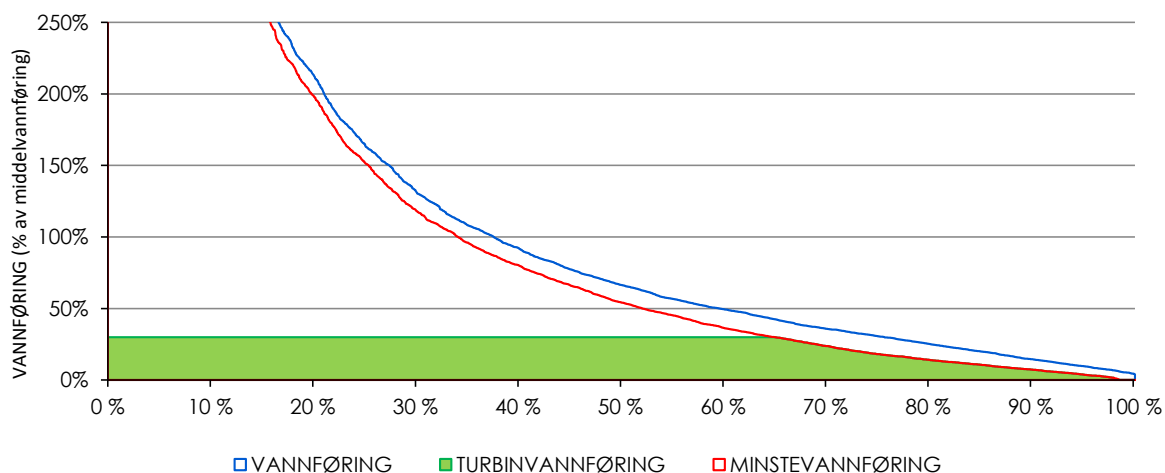
GJENNOMSNITTLIG MÅNEDSPRODUKSJON

Januar	0,142 GWh	(4,6 MWh pr. døgn)
Februar	0,109 GWh	(3,9 MWh pr. døgn)
Mars	0,151 GWh	(4,9 MWh pr. døgn)
April	0,156 GWh	(5,2 MWh pr. døgn)
Mai	0,154 GWh	(5 MWh pr. døgn)
Juni	0,129 GWh	(4,3 MWh pr. døgn)
Juli	0,097 GWh	(3,1 MWh pr. døgn)
August	0,148 GWh	(4,8 MWh pr. døgn)
September	0,130 GWh	(4,3 MWh pr. døgn)
Oktober	0,135 GWh	(4,3 MWh pr. døgn)
November	0,166 GWh	(5,5 MWh pr. døgn)
Desember	0,162 GWh	(5,2 MWh pr. døgn)

VANNFØRINGSDATA

VARIGHETSKURVE

KLEPPCONSULT AS

TRYGVE BORES VEI 1
4352 KLEPPE

31 % av middelvannføring

Utført av: Johannes Flaata

15.12.2022

Side 3 av 7

NORMAL ÅR (2014) - Lindlandsaga Minikraftverk

PRODUKSJONSBEREGNING

GJENNOMSNITTSPRODUKSJON

TOTAL	1,713 GWh
Vintersesong	1,140 GWh
Sommersesong	0,572 GWh

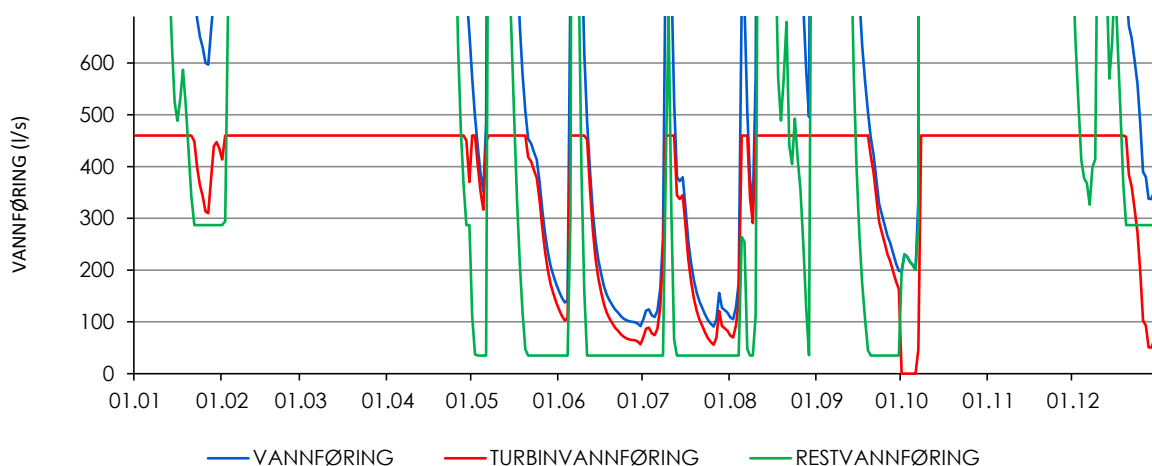
ANTALL DAGER

Uten produksjon	6 dager
Med produksjon	359 dager
Med maksimal produksjon	250 dager

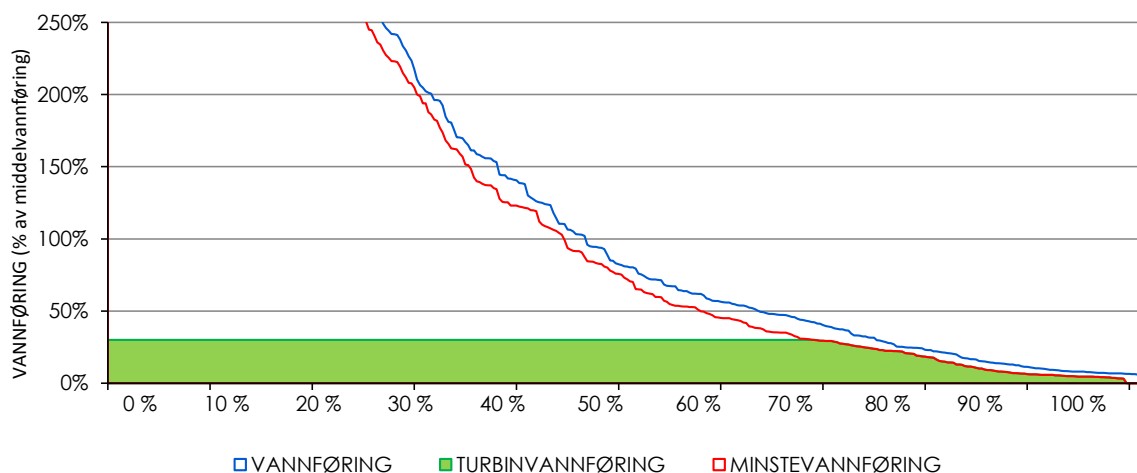
GJENNOMSNITTLIG MÅNEDSPRODUKSJON

Januar	0,174 GWh	(5,6 MWh pr. døgn)
Februar	0,162 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Mars	0,180 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
April	0,173 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Mai	0,154 GWh	(5 MWh pr. døgn)
Juni	0,061 GWh	(2 MWh pr. døgn)
Juli	0,054 GWh	(1,7 MWh pr. døgn)
August	0,155 GWh	(5 MWh pr. døgn)
September	0,149 GWh	(5 MWh pr. døgn)
Oktober	0,139 GWh	(4,5 MWh pr. døgn)
November	0,174 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Desember	0,138 GWh	(4,5 MWh pr. døgn)

VANNFØRINGSDATA

VARIGHETSKURVE

KLEPPCONSULT AS

TRYGVE BORES Vei 1
4352 KLEPPE

31 % av middelvannføring

Utført av: Johannes Flaata

15.12.2022

Side 4 av 7

VÅTT ÅR (2019) - Lindlandsaga Minikraftverk

PRODUKSJONSBEREGNING

GJENNOMSNITTSPRODUKSJON

TOTAL	1,942 GWh
Vintersesong	1,161 GWh
Sommersesong	0,781 GWh

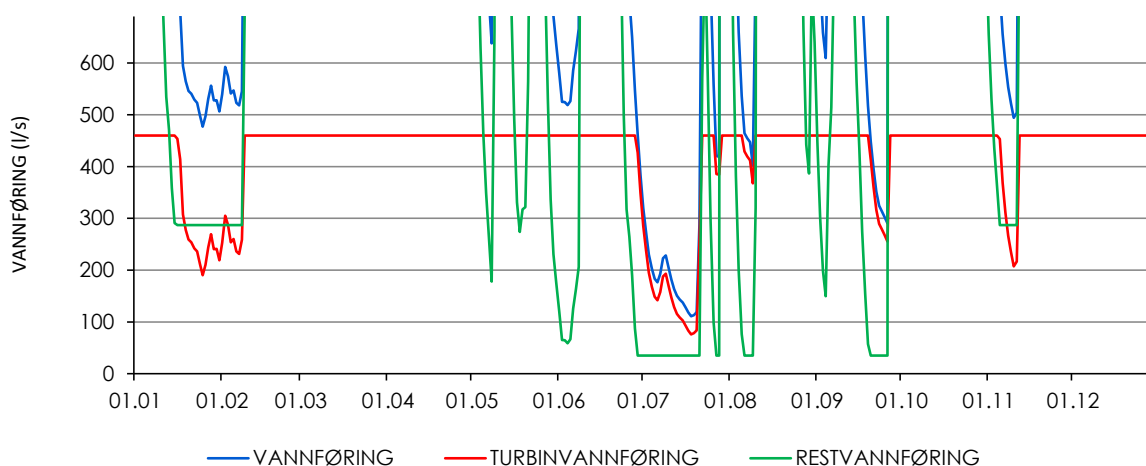
ANTALL DAGER

Uten produksjon	0 dager
Med produksjon	365 dager
Med maksimal produksjon	298 dager

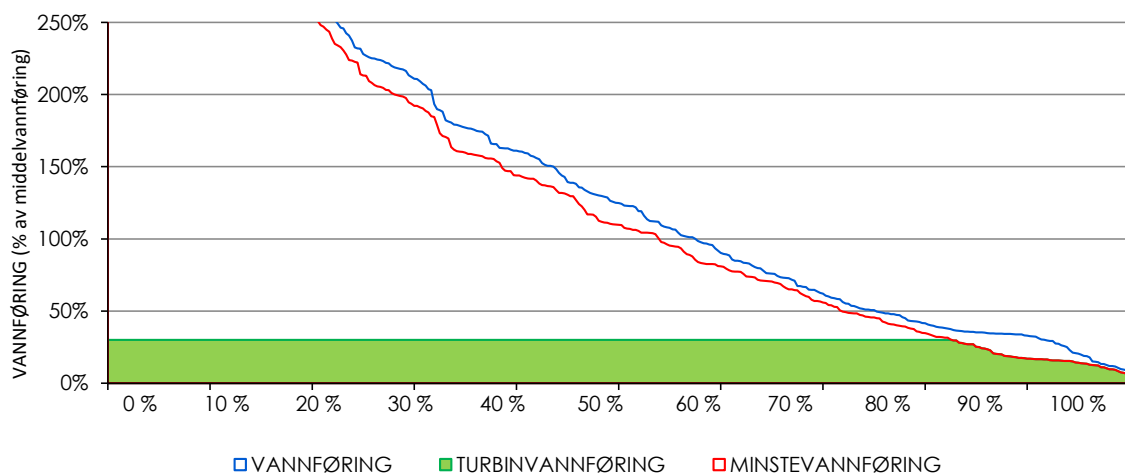
GJENNOMSNITTLIG MÅNEDSPRODUKSJON

Januar	0,143 GWh	(4,6 MWh pr. døgn)
Februar	0,144 GWh	(5,1 MWh pr. døgn)
Mars	0,180 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
April	0,174 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Mai	0,180 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Juni	0,173 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Juli	0,088 GWh	(2,8 MWh pr. døgn)
August	0,179 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
September	0,163 GWh	(5,4 MWh pr. døgn)
Oktober	0,180 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
November	0,161 GWh	(5,4 MWh pr. døgn)
Desember	0,180 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)

VANNFØRINGSDATA

VARIGHETSKURVE

KLEPPCONSULT AS

TRYGVE BORES Vei 1
4352 KLEPPE

31 % av middelvannføring

Utført av: Johannes Flaata

15.12.2022

Side 5 av 7

TØRT ÅR (2018) - Lindlandsaga Minikraftverk

PRODUKSJONSBEREGNING

GJENNOMSNITTSPRODUKSJON

TOTAL	1,350 GWh
Vintersesong	0,974 GWh
Sommersesong	0,376 GWh

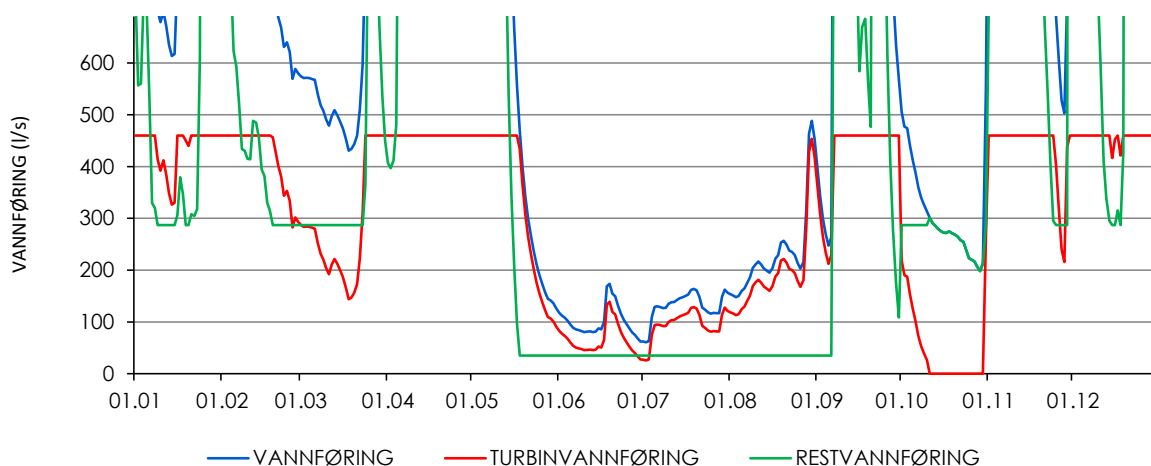
ANTALL DAGER

Uten produksjon	20 dager
Med produksjon	345 dager
Med maksimal produksjon	172 dager

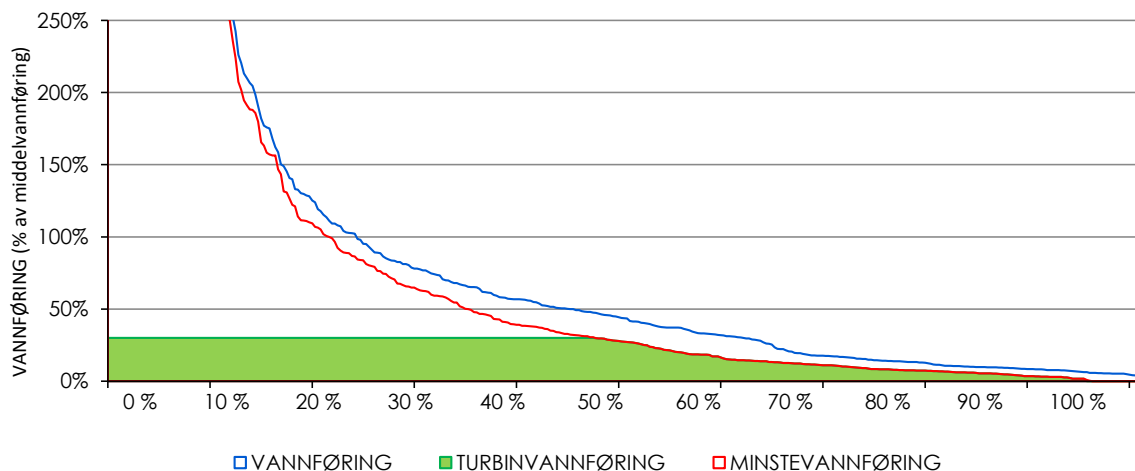
GJENNOMSNITTLIG MÅNEDSPRODUKSJON

Januar	0,175 GWh	(5,6 MWh pr. døgn)
Februar	0,153 GWh	(5,5 MWh pr. døgn)
Mars	0,112 GWh	(3,6 MWh pr. døgn)
April	0,174 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Mai	0,130 GWh	(4,2 MWh pr. døgn)
Juni	0,004 GWh	(0,1 MWh pr. døgn)
Juli	0,012 GWh	(0,4 MWh pr. døgn)
August	0,069 GWh	(2,2 MWh pr. døgn)
September	0,160 GWh	(5,3 MWh pr. døgn)
Oktober	0,014 GWh	(0,4 MWh pr. døgn)
November	0,167 GWh	(5,6 MWh pr. døgn)
Desember	0,179 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)

VANNFØRINGSDATA

VARIGHETSKURVE

KLEPPCONSULT AS

TRYGVE BORES VEI 1
4352 KLEPPE

31 % av middelvannføring

Utført av: Johannes Flaata

15.12.2022

Side 6 av 7

SISTE ÅR (2021) - Lindlandsaga Minikraftverk

PRODUKSJONSBEREGNING

GJENNOMSNITTSPRODUKSJON

TOTAL	1,570 GWh
Vintersesong	1,059 GWh
Sommersesong	0,511 GWh

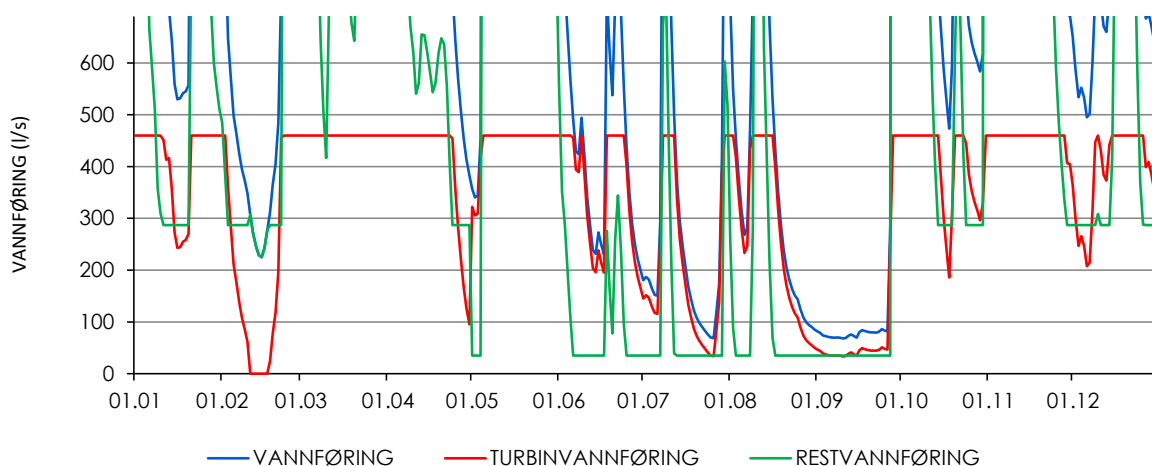
ANTALL DAGER

Uten produksjon	8 dager
Med produksjon	357 dager
Med maksimal produksjon	201 dager

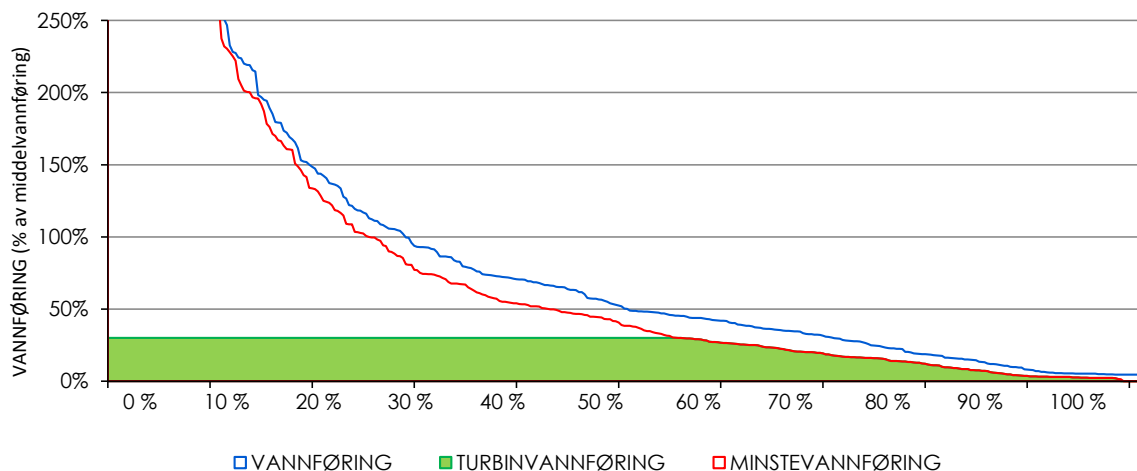
GJENNOMSNITTLIG MÅNEDSPRODUKSJON

Januar	0,164 GWh	(5,3 MWh pr. døgn)
Februar	0,071 GWh	(2,5 MWh pr. døgn)
Mars	0,180 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
April	0,154 GWh	(5,1 MWh pr. døgn)
Mai	0,175 GWh	(5,6 MWh pr. døgn)
Juni	0,139 GWh	(4,6 MWh pr. døgn)
Juli	0,072 GWh	(2,3 MWh pr. døgn)
August	0,105 GWh	(3,4 MWh pr. døgn)
September	0,021 GWh	(0,7 MWh pr. døgn)
Oktober	0,163 GWh	(5,3 MWh pr. døgn)
November	0,173 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Desember	0,154 GWh	(5 MWh pr. døgn)

VANNFØRINGSDATA

VARIGHETSKURVE

KLEPPCONSULT AS

TRYGVE BORES VEI 1
4352 KLEPPE

31 % av middelvannføring

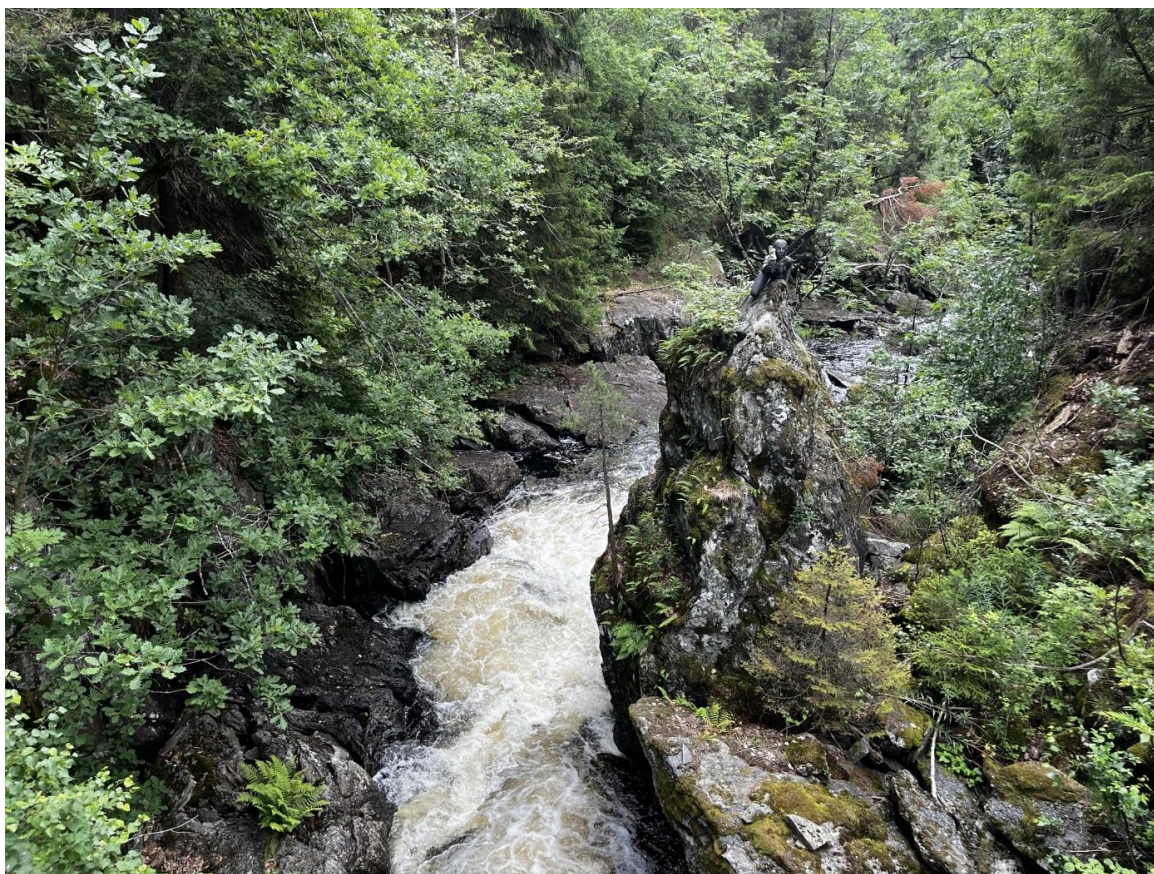
Utført av: Johannes Flaata

15.12.2022

Side 7 av 7

Lindlandsaga kraftverk, Risør kommune

Konsekvenser for naturmangfold

Christine Olson

Lindlandsaga kraftverk, Risør kommune

Konsekvenser for naturmangfold

Ecofact rapport 969

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Olson, C. 2024. Lindlandsaga kraftverk, Risør kommune - Konsekvenser for naturmangfold. Ecofact rapport 969.
Nøkkelord:	Vassdragsutbygging, mikrokraftverk, biologisk mangfold, naturtyper, rødlistearter
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-968-3
Oppdragsgiver:	Kleppconsult AS
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Christine Olson
Kvalitetssikret av:	Roy Mangersnes og Knut Børge Strøm
Forside:	Elvestrekningen mellom Savannet og Lindlandsvannet. Foto: Christine Olson.

www.ecofact.no

Postadresse:
Ecofact AS
Stokkamyrveien 13
4313 SANDNES

Besøksadresse:
Ecofact AS
Stokkamyrveien 13
4313 SANDNES

INNHold

FORORD	3
SAMMENDRAG	4
1 INNLEDNING	5
2 UTBYGGINGSPLANER OG INFLUENSOMRÅDE	5
2.1 BELIGGENHET	5
2.2 UTBYGGINGSPLANER	6
2.3 HYDROLOGISKE DATA.....	9
2.4 INFLUENSOMRÅDE.....	10
3 METODE	10
3.1 EKSISTERENDE DATAGRUNNLAG	10
3.2 VERKTØY FOR KARTLEGGING OG VERDI-, PÅVIRKNINGS- OG KONSEKVENSVURDERINGER	11
3.2.1 Vurdering av verdi	11
3.2.2 Vurdering av påvirkning	13
3.2.3 Vurdering av konsekvens	15
3.3 FELTREGISTRERINGER	16
4 RESULTATER	18
4.1 KUNNSKAPSSTATUS	18
4.2 EKSISTERENDE PÅVIRKNING PÅ NATURMILJØ	19
4.3 NATURGRUNNLAGET	19
4.4 NATURTYPER.....	19
4.5 ARTER.....	22
4.6 FREMMEDE ARTER	25
4.7 KONKLUSJON – VERDI.....	25
5 VIRKNINGER AV TILTAKET	27
5.1 PÅVIRKNING	27
5.2 KONSEKVENNS	29
5.3 SAMLET BELASTNING.....	30
6 AVBØTENDE TILTAK	32
7 USIKKERHET	32
8 REFERANSER OG GRUNNLAGSDATA.....	34
8.1 NETTBASERTE KILDER	34
8.2 SKRIFTLIGE KILDER	34
8.3 ANDRE KILDER	36
VEDLEGG 1 – REGISTRERTE ARTER AV MOSE	37
VEDLEGG 2 – VANNFØRINGSKURVER OG VARIGHETSKURVER	38

FORORD

Foreliggende rapport presenterer resultatene fra en kartlegging av naturmangfold i influensområdet for utbygging av Lindlandsaga mikrokraftverk, Risør kommune i Agder fylke, og en vurdering av tiltakets konsekvenser for naturmangfoldet. Kartleggingen ble gjennomført av Christine Olson. Oppdragsgiver er Kleppconsult AS. Kontaktperson for oppdragsgiver har vært Johannes Flaata, som takkes for godt samarbeid og for opplysninger om tiltaket.

Moss, 16. januar 2024

Christine Olson

Christine Olson er utdannet miljø- og landskapsgeograf (M.) fra Universitetet i Bergen og har jobbet som naturfaglig konsulent siden 2021. Hun har jobbet med naturkartlegginger og erfaring med NiN-kartlegging. Hun har gjennomført kurset BIOS4120 – Norsk naturvariasjon – typeinndeling, beskrivelse og kartlegging av natur basert på Natur i Norge (NiN) ved Universitetet i Oslo (10 sp), samt 2-dagers års spesifikke oppdragskurs i NiN-system og kartleggingsmetodikk (web-kurs) i 2021 og 2022, samt artskurs i sopp, lav og moser. Hun har også erfaring med naturmangfoldrapporter i utbyggingssaker, småkraftsaker inkludert konsekvensutredninger og vurderinger i forhold til naturmangfoldloven. Spesialfelt er vegetasjon og naturtyper.

For mer informasjon om firmaet vises det til www.ecofact.no

SAMMENDRAG

Beskrivelse av oppdraget

Foreliggende rapport presenterer resultatene av en kartlegging av naturmangfold i influensområdet for utbygging av Lindlandsaga kraftverk, Risør kommune i Agder fylke, og en vurdering av tiltakets konsekvenser for naturmangfoldet. Oppdragsgiver er Kleppconsult AS. Kontaktperson for oppdragsgiver har vært Johannes Flaata.

Datagrunnlag

Rapporten bygger i stor grad på data innhentet av Christine Olson under befaring av området 18. juli 2023. I tillegg er data innhentet ved søk i tilgjengelige databaser og ved kontakt med Statsforvalteren i Agder.

Resultat

Det ble ikke registrert noen naturtyper etter Miljødirektoratets instruks under befaringen. Elvestrengen er en rødlistet naturtype (*Elvevannmasser* [NT – nær truet]). Fra tidligere var det ikke registrert naturtyper i henhold til DNS håndbok 13. Influensområdet inngår i Verneplan for vassdrag III. Selve elva, dvs. naturtypen Elvevannmasser er vurdert til å ha påvirkningen *Forringet* grunnet redusert vannføring i elva.

Av arter ble det registrert fire rødlistete arter: ask *Fraxinus excelsior* (EN), alm *Ulmus glabra* (EN), lind *Tilia cordata* (NT) og lodden vaniljerot *Monotropa hypopitys* subsp. *hypopitys* (NT). Fra tidligere var det registrert ål *Anguilla anguilla* (EN) og tre rødlistede insektarter: *Setodes argentipunctellus* (NT), *Stenelmis canaliculata* (NT) og *Normandia nitens* (NT). Det er bekkeørret i elva, men strekningen er ikke anadrom. Tiltakets påvirkning på lind, ask, alm, lodden vaniljerot og *Setodes argentipunctellus* er vurdert til *Ubetydelig*. For *Normandia nitens* vurderes påvirkningen til å bli *Noe forringet*. For *Stenelmis canaliculata* og ål vurderes påvirkningen til å bli *Forringet*. Påvirkningen på ål kan muligens reduseres til *Noe forringet* ved gode tiltak for å sikre at ålen kan vandre fritt opp vassdraget og for å unngå at ålen havner i turbinen. For fisk og bunnlevende virvelløse dyr vurderes påvirkningen til å bli *Forringet*.

Konsekvens

Ifølge benyttet metodikk, vil tiltaket føre til *Alvorlig miljøskade* (- -) for ål uten tiltak. For elvevannmasser og *Stenelmis canaliculata* vil tiltaket føre til *Betydelig miljøskade* (- -). For øvrige temaer vil konsekvensgraden være mindre. Samlet sett vurderes konsekvensen for tiltaket til *Middels negativ* (- -).

1 INNLEDNING

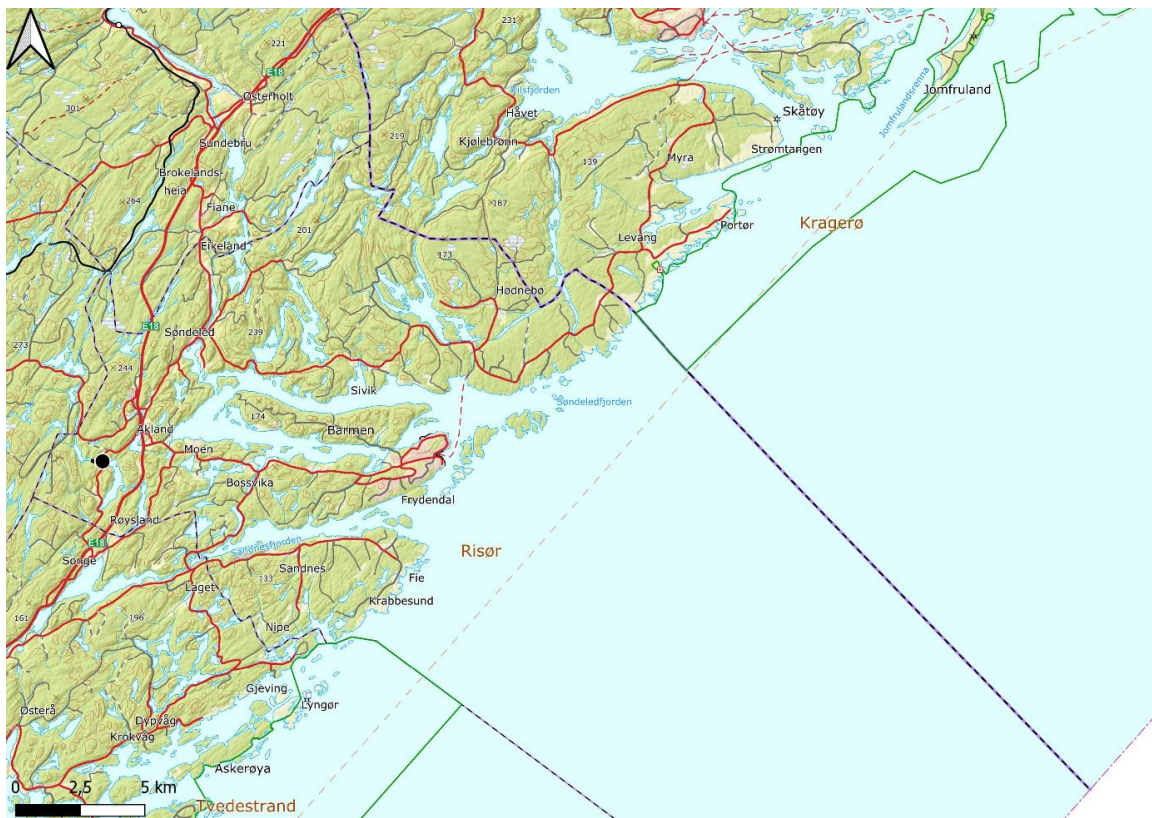
På bakgrunn av planlagt utbygging av elva mellom Savannet og Lindlandsvannet i Risør kommune, Agder, har Ecofact gjennomført en kartlegging av naturmangfold i influensområdet for utbyggingen.

Denne rapporten presenterer resultatene av kartleggingen og en vurdering av det planlagte tiltakets konsekvenser for naturmangfoldet. Rapportens struktur følger NVEs veileder for kartlegging og dokumentasjon av naturmangfold ved bygging av små kraftverk (Korbøl & Hoel 2018).

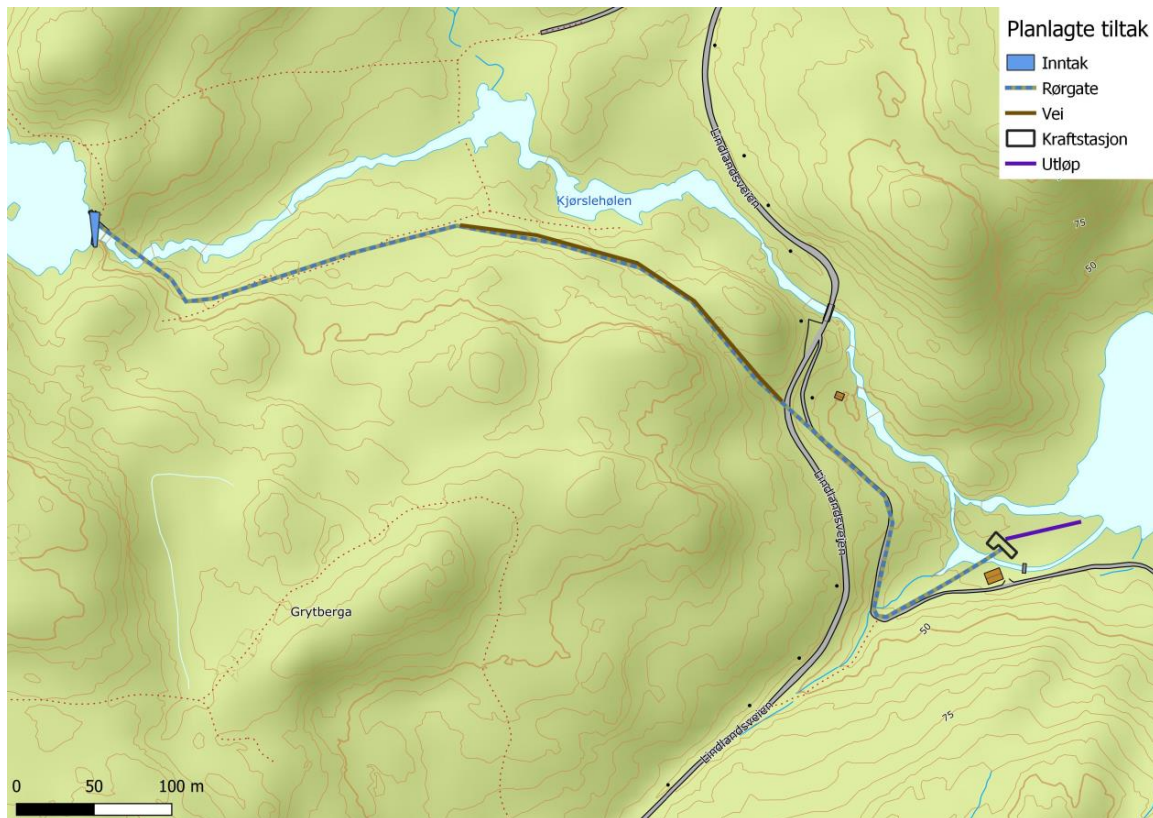
2 UTBYGGINGSPLANER OG INFLUENSOMRÅDE

2.1 Beliggenhet

Det planlagte minikraftverket ligger i Risør kommune, Agder fylke. Tiltaksområdet ligger ca. 11,5 km vest for kommunesenteret i Frydendal (figur 2.1). Det er hele elvestrekningen mellom Savannet og Lindlandsvatnet som planlegges utnyttet. Figur 2.2 viser oversikt over planlagte tiltak.

Figur 2.1. Beliggenhet av tiltaksområdet markert med sort prikk.

Figur 2.2. Lokalisering av planlagte tiltak.

Eksisterende utbygging

Store Eksjø er regulert for drikkevannsforsyning, og ligger oppstrøms den planlagte utbygde elvestrekningen. Det er også en dam ved utløpet av Lille Eksjø, Sagdammen, og en ved utløpet fra Savannet (NVE Atlas). Det vurderes imidlertid at disse har liten påvirkning på elvestrekningen. Elvestrekningen inngår i vannforekomst Eksjø-Lindlandsvannet med vannforekomst ID 018-260-R. Ifølge Vann-nett har vannforekomsten middels grad av påvirkning på grunn av introduserte arter og liten grad av påvirkning på grunn av sur nedbør. Den økologiske tilstanden er vurdert til moderat med udefinert presisjon. Målinger fra 2020 viser dårlige verdier for syrenøytraliserende kapasitet ANC og labilt aluminium. Den kjemiske tilstanden er udefinert (Vann-nett).

2.2 Utbyggingsplaner

Inntak

Inntak er planlagt ved eksisterende dam i Savannet på kote 104 (figur 2.3). Det vil ikke være reguleringsmuligheter ved inntaksdammen. Det er planlagt å slippe minstevannføring på 70 l/s hele året. Ved vannføring under dette vil hele tilsiget slippes forbi. Det planlegges å installere en finrist foran inntaket.

Figur 2.3. Inntaksområdet.

Rørgate

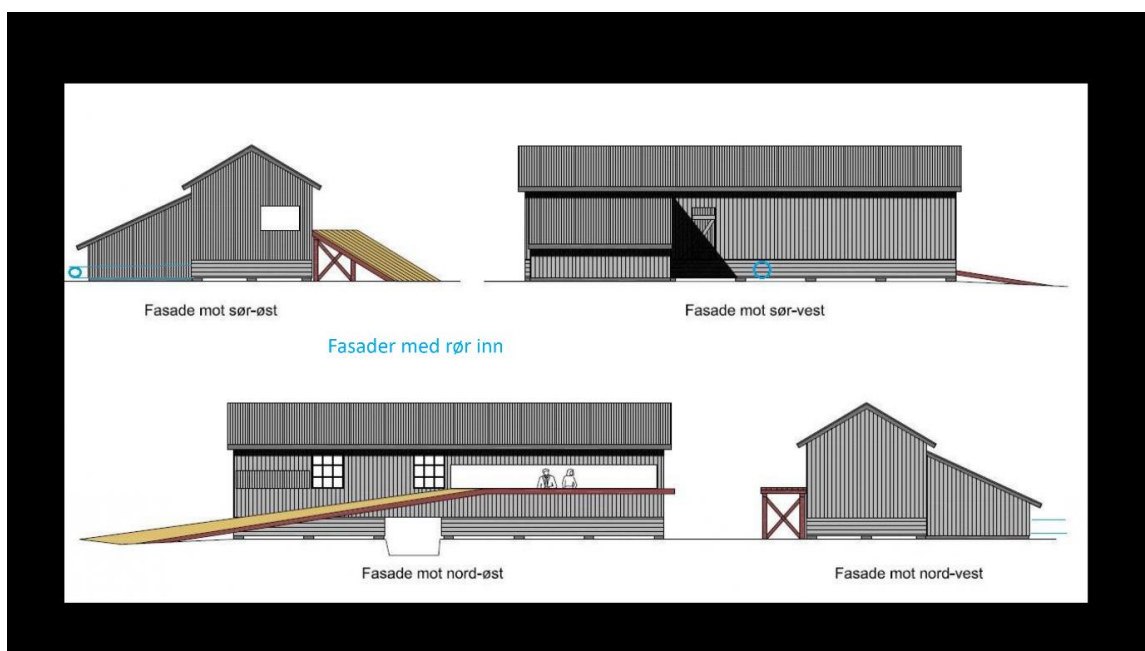
Vannet vil bli ført fra inntak til kraftstasjon i nedgravd rørgate med en dimensjon på 600 mm. Planlagt rørtrasé er ca. 600 m lang. Noe sprenging kan forekomme, men store deler av rørgatetraseen er planlagt i eksisterende skogsbilvei, og behovet for sprenging vil trolig være begrenset.

Kraftstasjon

Kraftstasjon er planlagt ved ruinene av et gammelt sagbruk, og vil bygges opp etter gamle tegninger slik at den vil være lik den originale bygningen som stod der. Det er planlagt installert en Francisturbin.

Figur 2.4. Det planlagte kraftstasjonsområdet.

Figur 2.5. Illustrasjon av planlagt kraftstasjon.

Adkomstveier

Det planlegges å benytte eksisterende skogsbilveier i prosjektet. Det vil ikke være behov for å bygge ytterligere adkomstveier til kraftverket.

Figur 2.6. Eksisterende skogsbilvei som inngår i rørgatetraseen.

Massehåndtering

Det vil forsøkes å oppnå massebalanse i forbindelse med byggingen av Lindlandsaga kraftverk. Ved eventuelle overskuddsmasser, er disse tenkt tilpasset terrenget langs rørgatetraseen.

2.3 Hydrologiske data

Tabell 2.1 viser hydrologiske data for Lindlandsaga kraftverk. Vurderingene som er gjort i forbindelse med denne rapporten er gjort på bakgrunn av de hydrologiske dataene vist nedenfor, samt vedlagte vannføringskurver og varighetskurver (vedlegg 2).

Tabell 2.1. Hoveddata for Lindlandsaga kraftverk.

Lindlandsaga kraftverk, hoveddata		
TILSIG		
Nedbørfelt	km ²	70
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	48,3
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	21,9
Middelvannføring	l/s	1533
Alminnelig lavvannføring	l/s	56
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	35
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	287
Restvannføring	l/s	6,5
KRAFTVERK		
Inntak	moh.	104
Magasinvolum	m ³	-
Avløp	moh.	32
Lengde berørt elvestrekning	m	600
Brutto fallhøyde	m	72
Slukeevne, maks	l/s	460
Slukeevne, min	l/s	23
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	70
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	70
Tilløpsrør, diameter	mm	600
Installert effekt, maks	kW	300
PRODUKSJON		
Produksjon, vinter (1/10-30/4)	GWh	1,166
Produksjon, sommer (1/5-30/9)	GWh	0,637

2.4 Influensområde

Influensområdet er alle områder som blir berørt av inngrepet og defineres sjablonmessig innenfor en sone på 100 m fra planlagte tiltak. Når planene omfatter reguleringer, vil hele elvestrekningen som får endret vannføringsregime inngå i influensområdet. For arealkrevende arter, som større pattedyr og hekkende rovfugl, vil influensområdet kunne være større, særlig i anleggsfasen. For Lindlandsaga kraftverk vurderes influensområdet å i all hovedsak knytte seg til elvestrengen og planlagte tiltak.

3 METODE

3.1 Eksisterende datagrunnlag

Status for tidligere kunnskap om naturmangfoldet i området er innhentet fra tilgjengelige databaser (Naturbase, Artskart), søk i Databasen Sensitive Arter og tidligere utredning av biologisk mangfold i forbindelse med opprinnelig søknad (Brandrud 2006).

3.2 Verktøy for kartlegging og verdi-, påvirknings- og konsekvensvurderinger

Temaet naturmangfold er et såkalt ikke-prissatt tema, dvs. at det skal legges til grunn gitte kriterier for fastsetting av verdi og påvirkning for å komme frem til konsekvens. Vurderingene av verdi, påvirkning og konsekvens er basert på metodikk beskrevet i Miljødirektoratets instruks *Konsekvensutredning av klima- og miljøtema*. Dette systemet likner i stor grad det som brukes i håndbok V712 fra Statens vegvesen (2018), men vurderingene er noe endret og metodikken er oppdatert til å inkludere også data fra NiN-kartlegging. Systemet bygger på at en via de foreliggende data vurderer verdien av viktige forekomster i influensområdet samt omfanget av virkninger som det planlagte tiltaket vil ha på de registrerte forekomstene. Konsekvensen utledes passivt ved å sammenholde verdi og påvirkningsvurderinger. For å komme frem til riktig verdisetting brukes spesielt Norsk rødliste for arter 2021, Norsk rødliste for naturtyper 2018, Miljødirektoratets instruks for kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN2, DN-håndbok 13 (naturtyper), DN-håndbok 11 (vilt) og DN-håndbok 15 (ferskvanns-lokaliteter).

3.2.1 Vurdering av verdi

I tabell 3.1 er det en oversikt over hvilke temaer som skal vurderes og kriteriene for forekomster med noe, middels, stor og svært stor verdi. Alle forekomster som ikke oppfyller noen av disse kriteriene er vurdert å ha *Ubetydelig verdi*. Dette er forekomster som har svært liten eller ingen betydning for naturmangfoldet. Verdien blir gjengitt langs en trinnløs skala fra *uten betydning* til *svært stor verdi* (figur 3.1).

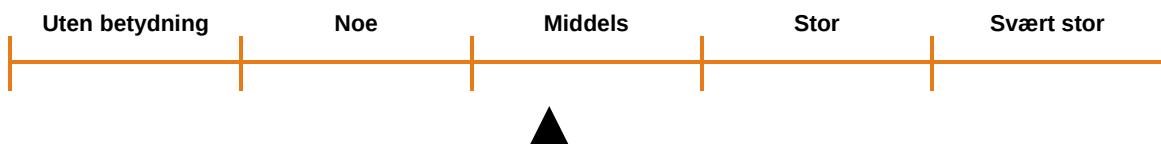
Tabell 3.1. Verdisetting av kartleggingsenheter (etter Miljødirektoratets instruks). Forekomster som faller utenfor skalaen i tabellen er uten betydning. Ulike geologiske forekomster skal også vurderes, men da det ikke er aktuelt i dette tilfellet er de ikke inkludert her.

Tema	Noe verdi	Middels verdi eller forvaltningsprioritet	Stor verdi eller høy forvaltningsprioritet	Svært stor verdi eller høyeste forvaltningsprioritet
Verne-områder og områder med båndlegging				Verdensarvområder Områder vernet etter naturmangfoldloven Foreslåtte verneområder Utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven § 52
Naturtyper etter Miljødirektoratets instruks	Naturtyper med sentral økosystemfunksjon med svært lav lokalitetskvalitet Nær truede naturtyper (NT) med svært lav lokalitetskvalitet Spesielt dårlig kartlagte naturtyper med svært lav lokalitetskvalitet	Kritisk truede (CR) svært lav lokalitetskvalitet Sterkt truede (EN) svært lav lokalitetskvalitet Sårbare naturtyper (VU) svært lav lokalitetskvalitet Naturtyper med sentral økosystemfunksjon med lav lokalitetskvalitet Nær truede naturtyper (NT) med lav og moderat lokalitetskvalitet	Kritisk truede (CR) Lav lokalitetskvalitet Sterkt truede (EN) lav eller moderat lokalitetskvalitet Sårbare naturtyper (VU) lav, moderat eller høy lokalitetskvalitet Naturtyper med sentral økosystemfunksjon moderat og høy lokalitetskvalitet	Kritisk trua (CR) moderat, høy eller svært høy lokalitetskvalitet Sterkt truede (EN) høy eller svært høy lokalitetskvalitet Sårbare naturtyper (VU) svært høy lokalitetskvalitet Naturtyper med sentral økosystemfunksjon og svært høy lokalitetskvalitet

		Spesielt dårlig kartlagte naturtyper med lav og moderat lokalitetskvalitet	Nær truede naturtyper (NT) med høy og svært høy lokalitetskvalitet Spesielt dårlig kartlagte naturtyper høy og svært høy lokalitetskvalitet	
Naturtyper kartlagt etter håndbok 13 og håndbok 19	C-lokaliteter	Nær truede naturtyper (NT) med B- og C-verdi B-lokaliteter etter hb 13 B-lokaliteter etter hb 19 som ikke er av vesentlig regional verdi (konkret vurdering nødvendig)	Sterkt (EN) og kritisk truede (CR) naturtyper med C-verdi Sårbare naturtyper (VU) med B- og C-verdi A-lokaliteter av naturtyper kartlagt etter hb 13, inkl. nær truede naturtyper (NT) A og B-lokaliteter av naturtyper kartlagt etter hb 19	Sterkt (EN) og kritisk truede (CR) naturtyper med A- og B-verdi Sårbare naturtyper (VU) med A-verdi
Arter inkludert økologiske funksjonsområder	Vanlige arter og deres funksjonsområder Laks, sjørørret- og sjørøyebestander /vassdrag i verdikategori "liten verdi" (NVE 49/2013) Ferskvannsfisk og ål - vassdrag/bestander i verdikategori "liten verdi" (NVE 49/2013)	Nær trua (NT) arter og deres funksjonsområde Funksjonsområder for spesielt hensynskrevende arter Fastsatte bygdenære områder omkring nasjonale villreinområder som grenser til viktige funksjonsområder Laks, sjørørret- og sjørøyebestander/ vassdrag i verdikategori "middels verdi" (NVE 49/2013) Innlandsfisk og åle - vassdrag/bestander i verdikategori "middels verdi" (NVE 49/2013)	Sårbare (VU) arter og deres funksjonsområder Spesielle økologiske former av arter (omfatter ikke fisk da disse fanges opp i NVE 49/2013)) Fastsatte randområder til de nasjonale villreinområdene Viktige funksjonsområder for villrein i de 14 øvrige villreinområdene (ikkenasjonale) Laks sjørørret -, og sjørøyebestander/ vassdrag i verdikategori "stor verdi" (NVE 49/2013) Innlandsfisk (eks. langtvandrende bestander av harr, ørret og sik) og åle vassdrag/bestander i verdikategori "stor verdi" (NVE 49/2013)	Fredede arter Prioriterte arter (med eventuelt forskriftsfestet funksjonsområde) Sterkt truet (EN) og kritisk truet (CR) arter og deres funksjonsområde Nasjonale villreinområder Villaksbestander i nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, samt øvrige anadrome fiskebestander/vassdrag i verdikategori "svært stor verdi" (NVE 49/2013) Lokaliteter med relikte laks Spesielt verdifulle storørretbestander – sikre storørretbestander (f.eks. Hunderørret) og ålevassdrag/bestander i verdikategori "svært stor verdi" (NVE 49/2013)
Landskaps-økologiske funksjonsområder	Lokalt viktige vilt- og fugletrekk Områder med mulig betydning i sammenbinding av dokumenterte funksjonsområder for arter Fysiske strukturer i landskapet som er viktige leveområder, trekk-, vandrings- og forflytningskorridorer for a) et høyt antall arter eller b) viktige for å opprettholde levedyktige bestander av definerte grupper av arter (Eks: amfibier, pollinatorer)	Regionalt viktige områder for vilt- og fugletrekk. Områder som med stor grad av sikkerhet bidrar til sammenbinding av dokumenterte funksjonsområder for arter	Intakte sammenhenger mellom eller i tilknytning til større naturområder som har en viktig funksjon som forflytnings- og spredningskorridor for arter Nasjonalt viktige områder for vilt- og fugletrekk. Områder som med stor grad av sikkerhet bidrar til sammenbinding av verneområder eller dokumenterte funksjonsområder for arter med stor eller svært stor verdi.	Særlig store og nasjonalt/internasjonalt viktige trekkruiter.

	Lokalt viktige intakte kjerneområder og naturstrukturer i ellers fragmenterte landskap Intakte kjerneområder med natur i sterkt fragmenterte landskap Naturstrukturer av særlig betydning for viktige naturprosesser eller for økosystemenes struktur, funksjon og/eller motstandskraft/tilpasnings evne til forventede naturendringer.		Lengre elvestrekninger med langtvandrende fiskebestander.	
Landskaps-økologiske funksjonsområder - natursystem-kompleks	Definerte områder (f.eks. natursystem-kompleks) med særlig høy tetthet på/stor arealandel av fåtallige (sjeldne) og intakte naturtyper og økosystemer eller landskap med viktige økologiske prosesser.			

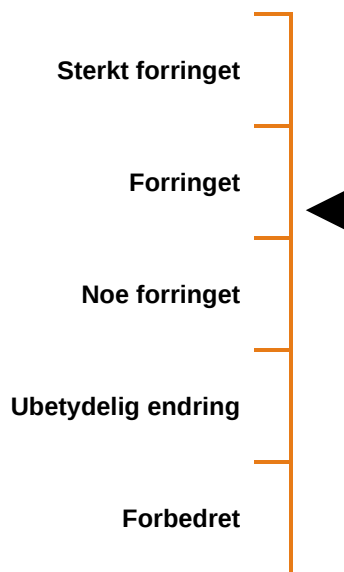
For å komme frem til verdikategoriene for viktige naturtyper og økologiske funksjonsområder for arter, benyttes Miljødirektoratets kartleggingsinstruks for NiN2, DN-håndbok 13 (DN 2006), DN-håndbok 15 (DN 2000), Norsk rødliste for naturtyper 2018 (Artsdatabanken 2018) og Norsk rødliste for arter 2021 (Artsdatabanken 2021).

Figur 3.1. Skala for vurdering av verdi. Skalaen er glidende og markøren flyttes for å nyansere verdivurderingen.

3.2.2 Vurdering av påvirkning

Påvirkning er et uttrykk for de endringer som tiltaket vil medføre for berørte forekomster. Vurderinger av påvirkning relateres til den ferdig etablerte situasjonen og påvirkningen måles mot situasjonen i referansesituasjonen (0-alternativet). Påvirkningen blir blant annet vurdert ut fra virkninger i tid og rom og sannsynligheten for at virkning skal oppstå. Effekten av påvirkningen blir gjengitt langs en trinnløs skala fra *sterkt forringet* til *forbedret* (figur 3.2). Dersom tiltaket ikke påvirker verdiene i nevneverdig grad, karakteriseres påvirkningen av delområdet som *ubetydelig*. Det vises til kriteriene i tabell 3.2 for gradering av påvirkningen.

Figur 3.2. Skala for vurdering av påvirkning.

Påvirkning av naturmangfoldverdier handler om at biologiske funksjoner forringes (sjeldnere at de forbedres), eventuelt at sammenhenger helt eller delvis brytes (sjeldnere at de styrkes). Eksempel på påvirkningsfaktor på naturmangfold er arealbeslag, opprettelse av barrierer, fragmentering av leveområder, kanteffekter inn i naturområder og forurensning av vann og grunn. Tabell 3.2 gir veiledning i bruk av påvirkningsskalaen. For hver påvirkningsgrad er det tilstrekkelig at ett punkt oppfylles. Vurderinger må suppleres av faglig skjønn.

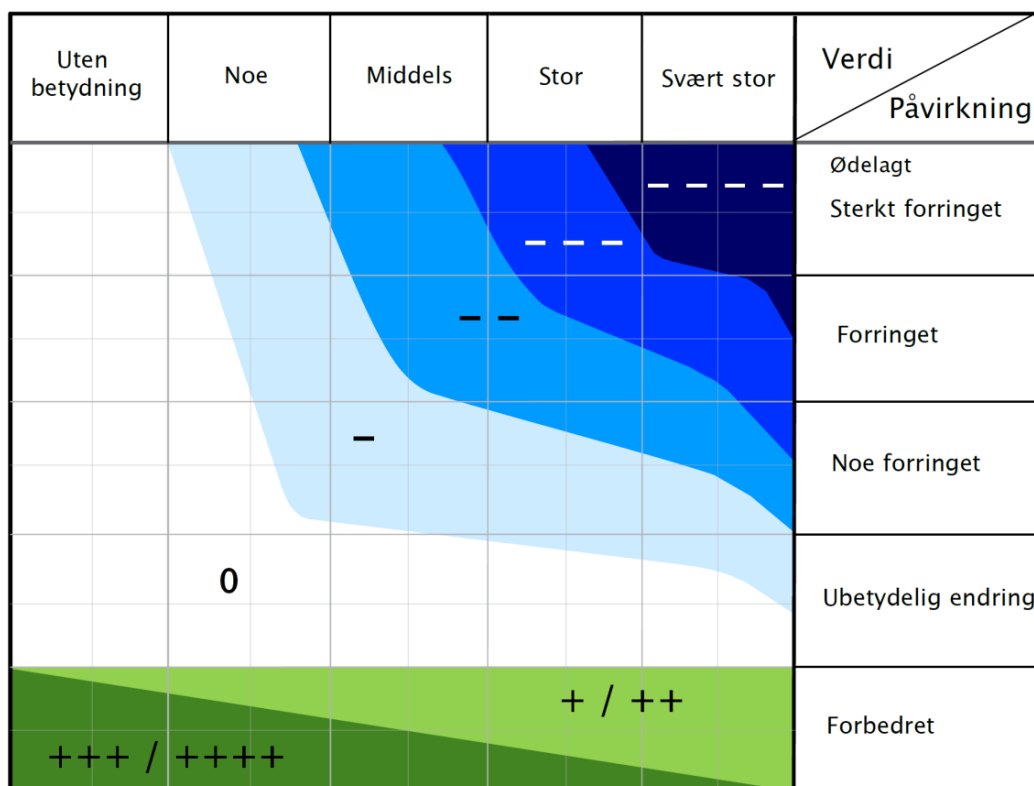
Tabell 3.2. Kriterier for påvirkning av naturmangfold (etter Miljødirektoratets instruks).

Tema	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Vernet natur	Bedrer tilstanden ved at området blir restaurert mot en opprinnelig naturtilstand.	Ingen eller uvesentlig virkning på kort eller lang sikt.	Ubetydelig påvirkning. Ikke direkte arealinngrep. Virkningenes varighet: Varig forringelse av mindre alvorlig art, eventuelt mer alvorlig miljøskade med kort restaureringstid (1-10 år)	Mindre påvirkning som berører liten/ubetydelig del og ikke er i strid med verneformålet. Virkningenes varighet: Varig forringelse av middels alvorlighetsgrad, eventuelt mer alvorlig miljøskade med middels restaureringstid (>10 år)	Påvirkning som medfører direkte inngrep i verneområdet og er i strid med verneformålet. Virkningenes varighet: Varig forringelse av høy alvorlighetsgrad. Eventuelt med lang/svært lang restaureringstid (>25 år).
Naturtyper	Bedrer tilstanden ved at eksisterende inngrep tilbakeføres til opprinnelig natur.	Ingen eller uvesentlig virkning på kort eller lang sikt	Berører en mindre viktig del som samtidig utgjør mindre enn 20 % av lokaliteten. Liten forringelse av restareal. Virkningenes varighet: Varig forringelse av mindre alvorlig art, eventuelt mer alvorlig miljøskade med kort restaureringstid (1-10 år)	Berører 20–50 % av lokaliteten, men liten forringelse av restareal. Ikke forringelse av viktigste del av lokalitet. Virkningenes varighet: Varig forringelse av middels alvorlighetsgrad, eventuelt mer alvorlig miljøskade med middels restaureringstid (>10 år)	Berører hele eller størstedelen (over 50 %). Berører mindre enn 50 % av areal, men den viktigste (mest verdifulle) delen ødelegges. Restareal mister sine økologiske kvaliteter og/eller funksjoner. Virkningenes varighet: Varig forringelse av høy alvorlighetsgrad. Eventuelt med lang/svært lang restaureringstid (>25 år).

Tema	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Økologiske funksjoner for arter og landskaps-økologiske funksjons-områder	Gjenoppretter eller skaper nye trekk/ vandringsmuligheter mellom leveområder/ biotoper (også vassdrag). Viktige biologiske funksjoner styrkes.	Ingen eller uvesentlig virkning på kort eller lang sikt	Splitter sammenhenger/ reduserer funksjoner, men vesentlige funksjoner opprettholdes i stor grad. Mindre alvorlig svekking av trekk/ vandringsmulighet og flere alternative trekk finnes. Virkningenes varighet: Varig forringelse av mindre alvorlig art, eventuelt mer alvorlig miljøskade med kort restaureringstid (1-10 år)	Splitter opp og/eller forringer arealer slik at funksjoner reduseres. Svekker trekk/ vandringsmulighet, eventuelt blokkerer trekk/ vandringsmulighet der alternativer finnes. Virkningenes varighet: Varig forringelse av middels alvorlighetsgrad, eventuelt mer alvorlig miljøskade med middels restaureringstid (>10 år)	Splitter opp og/eller forringer arealer slik at funksjoner brytes. Blokkerer trekk/vandring hvor det ikke er alternativer. Virkningenes varighet: Varig forringelse av høy alvorlighetsgrad. Eventuelt med lang/svært lang restaureringstid (>25 år).

3.2.3 Vurdering av konsekvens

Konsekvensgraden fastsettes ved å sammenholde vurderingene av de berørte områdenes verdi og tiltakets påvirkningsgrad ved hjelp av en "konsekvensvifte" (figur 3.3). Skalaen for konsekvens går fra 4 minus til 4 pluss. De negative konsekvensene er knyttet til en verdi-forringelse, mens det er motsatt med de positive konsekvensene. Forklaring av konsekvensgraden er vist i tabell 3.3.

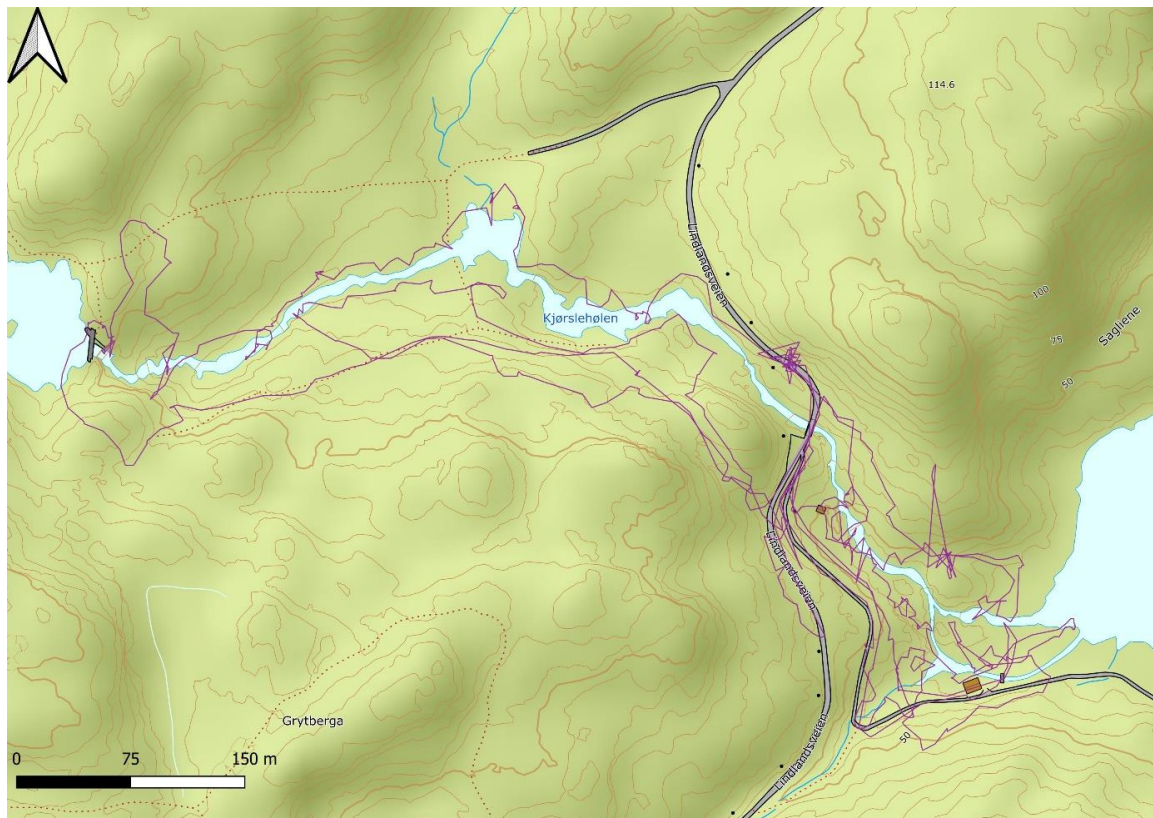
Figur 3.3. Konsekvensvifte.

Tabell 3.3. Skala og veiledning for konsekvensvurdering av delområder.

Skala	Konsekvensgrad	Forklaring
----	Svært alvorlig miljøskade	Den mest alvorlige miljøskaden som kan oppnås for området. Gjelder kun for områder med stor eller svært stor verdi.
---	Alvorlig miljøskade	Alvorlig miljøskade for området
--	Betydelig miljøskade	Betydelig miljøskade for området
-	Noe miljøskade	Noe miljøskade for området
0	Ubetydelig miljøskade	Ingen eller ubetydelig miljøskade for området
+ / ++	Noe miljøforbedring. Betydelig miljøforbedring	Miljøgevinst for området. Noe forbedring (+) eller betydelig forbedring (++)
+++ / ++++	Stor miljøforbedring. Svært stor miljøforbedring	Stor miljøgevinst for området. Stor (+++) eller svært stor (++++) forbedring. Benyttes i hovedsak der områder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket

3.3 Feltregistreringer

Befaring av området ble gjennomført av Christine Olson 18.juli 2023. Befaringsrute vises i figur 3.4.

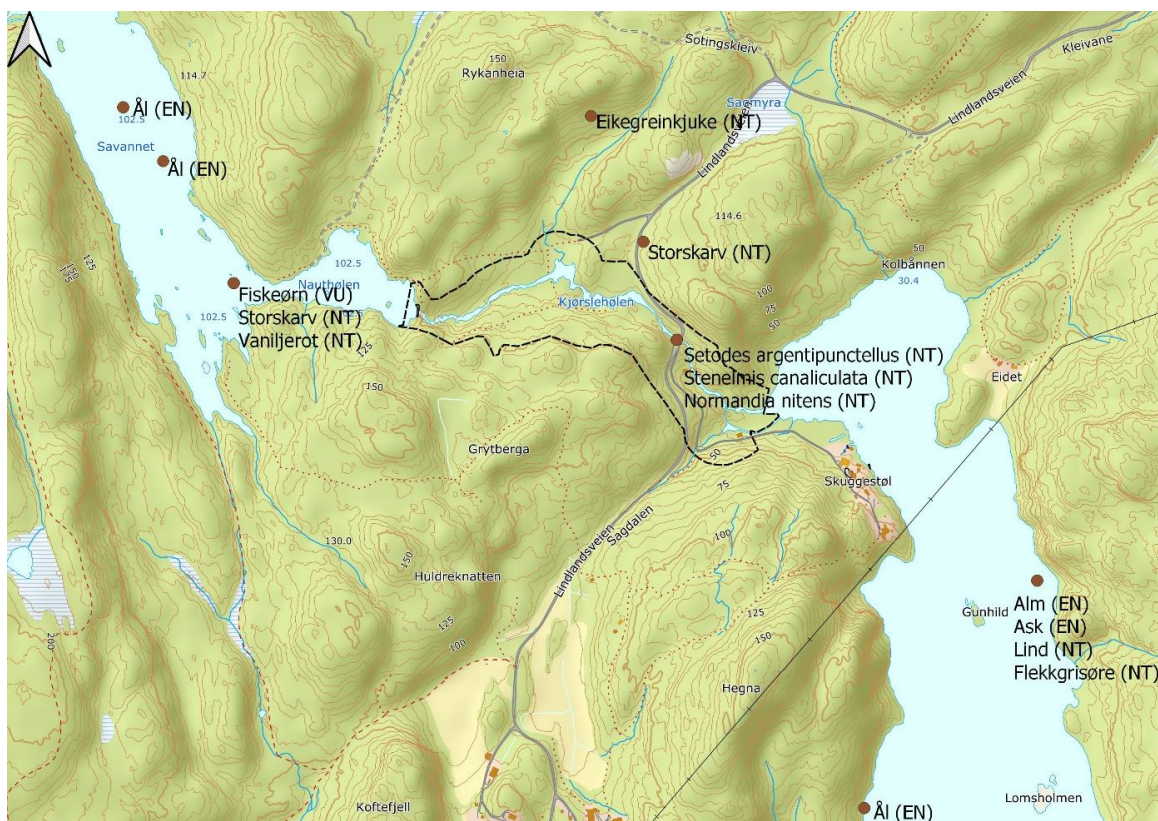
Figur 3.4. Befaringsrute (18.7.2023) markert med lilla linje.

4 RESULTATER

4.1 Kunnskapsstatus

Det foreligger ingen tidligere registreringer av naturtyper som berører influensområdet i tilgjengelige databaser (Naturbase). Det foreligger tre registreringer av rødlistearter innenfor influensområdet, samt noen registreringer i umiddelbar nærhet til influensområdet (figur 4.1). I elva er det registrert tre rødlistede insekter som alle er nær truet (NT). Dette er vårfluearten *Setodes argentipunctellus* og billeartene *Stenelmis canaliculata* og *Normandia nitens*. Ål (sterkt truet – EN) er registrert både oppstrøms og nedstrøms planlagt utbygd elvestrekning, som vil si at den vandrer opp og ned elvestrekningen. Fiskeørn (sårbar – VU) og storskarv (NT) er registrert i nærheten av influensområdet. Ellers er det registrert fem rødlistede karplanter og én rødlistet sopp i nærheten av influensområdet, alm (EN), ask (EN), lind (NT), flekkgrisøre (NT), vaniljerot (NT) og eikegreinkjuke (NT). Foruten ål vurderes artsregistreringene utenfor influensområdet å ikke å bli påvirket av tiltaket, og vil ikke omtales videre. Det finnes én sensitiv art i nærheten av influensområdet, denne er omtalt i vedlegg unntatt offentligheten.

Hele influensområdet inngår i verneplan for vassdrag III, under vassdraget Vegårsvassdraget (St.prp,nr. 89 (1984-85)).

Figur 4.1. Tidligere registrert verdier i og i nærheten av influensområdet.

4.2 Eksisterende påvirkning på naturmiljø

Influensområdet ligger i vassdragsområde 018 Vegårsvassdraget og Gjerstadvassdraget/kyst Kragerø-Tromøya. I vassdragsområdet er det 16 dammer og 3 vannkraftverk, hvorav 2 er minikraftverk og ett er småkraftverk. Influensområdet inngår i Nærestadvassdraget, med vassdragsnummer 018.3Z. Oppstrøms influensområdet er Store Eksjø oppdemmet til vannforsyning og det er en eksisterende dam ved innløpet til elva ved Savannet. Det er spredt bebyggelse langs vassdraget, og det går flere steder vei tett på vassdraget. Sørlandsbanen går langs vassdraget i tre km og krysser det på tre steder (NVE Atlas).

4.3 Naturgrunnlaget

Berggrunn og sedimentforhold

Berggrunnen i influensområdet består av migmatitt og granittisk gneis, med amfibolitt som krysser influensområdet i nord-sørgående retning (NGU). Migmatitt og granittisk gneis er bergarter som ikke gir opphav til et spesielt kalkrikt planteliv, men amfibolitt kan gi opphav til noe rikere planteliv. Løsmassedekket består av et tynt humus-/torvdekke (NGU).

Topografi og bioklimatologi

Influensområdet ligger i et småkupert terreng. Nærestadvassdraget renner fra nord mot sør, og det er hovedsakelig skogsområder som grenser til vassdraget. Området rundt Savannet består av slake skogkledde sider som domineres av barskog, med mye bergknauser og lite kantvegetasjon. Elva renner variert ned til utløpet til Lindlandsvannet og veksler mellom stryk og roligere partier. Det er en liten foss omtrent 100 m nedstrøms Savannet. Elvestrekket har en hovedsakelig østlig eksposisjon.

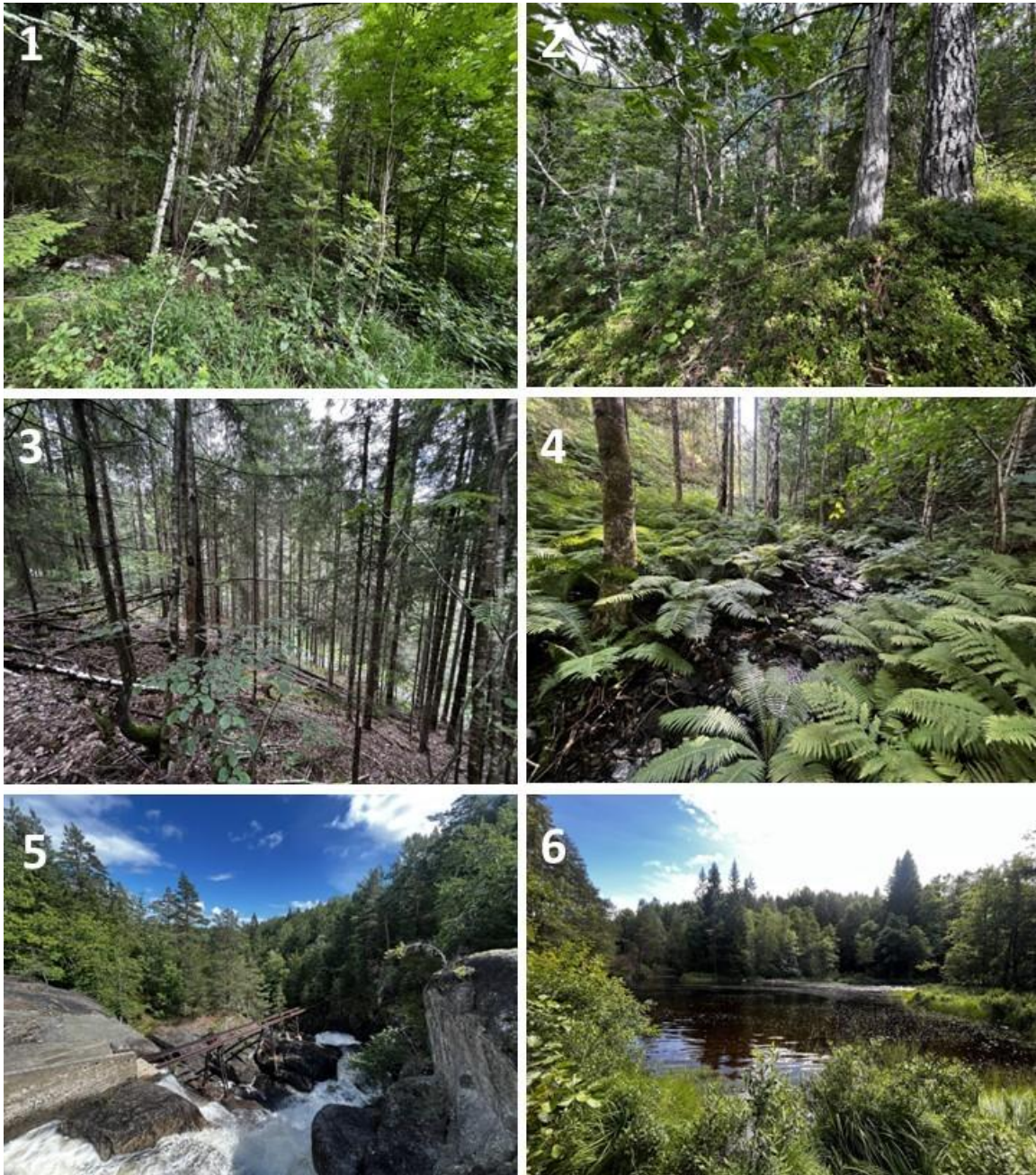
Influensområdet ligger i boreonemoral vegetasjonssone og i klart oseanisk seksjon (O2) (Fremstad og Moen 2001). I nedre deler av influensområdet er ligger nedbøren på 1000-1500 mm per år, mens i øvre deler ligger bedre deler på 1000-1500 mm per år. Årsmiddeltemperaturen er 4-6 °C (normalverdier i perioden 1971-2000, www.senorge.no).

4.4 Naturtyper

Influensområdet domineres av barblandingsskog med hovedsakelig eik, furu, hassel, rogn, gran og osp. I den østlige delen er det innslag av ask, lind, alm og spisslønn. I vest ved Savannet dominerer skog av NiN-typen T4-C-1 Blåbærskog og T4-C-5 Bærlyngskog med furu som dominerende treslag. Vanlige arter er blåbær, einstape, gullris, smyle og tyttebær. Stedvis finnes den noe mer kalkkrevende arten skogfiol spredt. NiN-typen T4-C-9 Lyngskog dominerer på tørre koller, og domineres av røsslyng, tyttebær og lavarter. Oppstrøms Kjørstehølen, er det et mindre parti med rikere myr- og sumpskogsmark på begge sider av elva. Området faller inn under NiN type V2-C-2 Sterkt intermediære til litt kalkrike myr- og sumpskogsmarker, der tresjiktet domineres av svartor, gran og bjørk, med innslag av ask. Av arter finnes fredløs, trollhegg, blåtopp, tepperot, korsved, pors og skogsnelle. Arealet er for lite til å utfigureres som en naturtype etter Miljødirektoratets instruks, og mangler dessuten dominans av gran eller edelløvtrær.

Langs vannet er det stedvis mer kalkkrevende arter som sløke, fredløs, korsved, sumphaukeskjegg, mjødurt, knollerteknapp og vendelrot, og mindre partier med svartor i tresjiktet. Området med mest utviklet kantvegetasjon er rundt Kjørstehølen, omtrent midt i elva, ellers er det generelt lite kantvegetasjon langs elva.

I øst er det større innslag av ask, og et lite område sørvest for planlagt kraftstasjonsområde består av NiN-typen T4-C-3 lågurtskog med kalkkrevende arter som korsved, engsnelle, firblad, strutseving, skogsalat og enghumleblom. Tresjiktet domineres av ask, spisslønn, svartor og gran. Området er for lite til å utfigureres som en naturtype etter Miljødirektoratets instruks, men oppfyller ellers kravene til naturtypen Frisk rik edelløvskog. Ellers finnes det områder med ung plantet skog i deler av rørgatetraseen i østre del.

Figur 4.2. Naturtyper i influensområdet. 1) og 2) Vanlige skogsutforminger.. 3) Ung plantet skog i rørgatetraseen.. 4) Frisk rik edelløvskog. 5) Gammel tømmerrenne nedstrøms planlagt inntak. 6) Ved Kjørstehølen er elva sakteflytende og her er det gode leveforhold for fisk og bunndyr.

Viktige, utvalgte og rødlistede naturtyper

NiN-registreringer

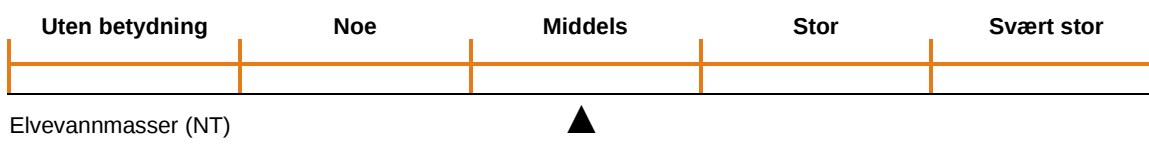
Det ble ikke registrert noen naturtyper i henhold til Miljødirektoratets instruks for naturtyper.

Rødlistede naturtyper

Elvevannmasser. I *Norsk rødliste for naturtyper 2018* (Artsdatabanken 2018) er *Elvevannmasser* rødlistet i kategori NT (nær truet). Elvevannmasser omfatter økosystemer i rennende vann, dvs. ferskvannsforekomster med høy vanngjennomstrømningshastighet og kort

oppholdstid. Det er ikke satt noe krav på størrelse hos vassdragene for å bli inkludert i naturtypen. I arealvurderingene som er gjort i rødlisten nevnes også små bekker. Hele den berørte delen av vassdraget er derfor inkludert i denne naturtypen. Vannforekomsten som elva inngår i, har moderat økologisk tilstand. Det er registrert tre nær truede insekter i elva, og den fungerer som vandringskorridor for ål (EN). Det vurderes at elva har B-verdi (regionalt viktig). Ifølge kriteriene for verdivurdering skal nær truede naturtyper med B- verdi ha *Middels verdi* ifølge MDs instruks for konsekvensutredninger.

Figur 4.3 viser naturtypenes verdi langs en verdiskala. Se også tabell 4.1.

Figur 4.3. De registrerte naturtypenes verdi illustrert langs en glidende verdiskala.

4.5 Arter

Rødlistearter

Fire rødlistearter ble registrert under befaringen. Det var ask *Fraxinus excelsior* (EN), alm *Ulmus glabra* (EN), lind *Tilia cordata* (NT) og lodden vaniljerot *Monotropa hypopitys* subsp. *hypopitys* (NT). I tillegg var det fra tidligere registrert tre rødlistede insekter som alle er nær truet i elva, *Setodes argentipunctellus*, *Stenelmis canaliculata* og *Normandia nitens*. Ål (sterkt truet – EN) er registrert både oppstrøms og nedstrøms planlagt utbygd elvestrekning, som vil si at den vandrer opp og ned elvestrekningen.

Ask *Fraxinus excelsior* (EN) er registrert flere steder i influensområdet. Trærne forekommer både som unge trær, men også større individer med diameter opp til 94 cm i brysthøyde. Ask er rødlistet på grunn av bestandsreduksjon grunnet soppsykdommen askeskuddsyke (Solstad mfl. 2021a). Sterkt truede arter har ifølge Miljødirektoratets instruks for konsekvensutredninger *Svært stor verdi*.

Alm *Ulmus glabra* (EN) er også registrert flere steder i influensområdet, alle registreringer er gjort på sørsiden av elva. Alm er som ask rødlistet på grunn av en soppsykdom, almesyke (Solstad mfl. 2021b). Almetrærne i influensområdet har ifølge MDs instruks for konsekvensutredninger *Svært stor verdi*.

Lind *Tilia cordata* (NT) forekommer noen få steder på sørsiden av elva, og er rødlistet på grunn av dårlig frøproduksjon med medfølgende tilbakegang for arten (Solstad mfl. 2021c). Nær truede arter har *Middels verdi* i henhold til MDs instruks for konsekvensutredninger.

Lodden vaniljerot *Monotropa hypopitys* subsp. *hypopitys* (NT) er parasitt på mykorrhizasopp (musseronger *Tricholoms*), og er ofte tilknyttet gammelskog (Solstad mfl. 2021d). Arten ble funnet i en fattig blandingsskog med trær i varierende alder, men ingen utpregede gamle trær. Lodden vaniljerot har *Middels verdi*.

Setodes argentipunctellus (NT) er en vårflueart som lever på steinbunn i elver, bekker og sjøer, og er dermed direkte knyttet til vannstrengen. Arten er rødlistet grunnet lite utbredelsesområde, mulig sterkt fragmenterte populasjoner og at habitatkvaliteten forringes (Olsen mfl. 2021). Arten virker å være følsom for forurensning (Bremnes mfl. 2016). Arten har *Middels verdi*.

Stenelmis canaliculata (NT) er en elvebille som hovedsakelig lever i rennende vann, og foretrekker sand-, grus- og steinbunn. I elver finnes den gjerne i hurtigstrømmende vann. Arten er følsom for forurensning og krever klart og oksygenrikt vann. Andre arter i familien er følsomme for forsuring, og det er trolig *Stenelmis canaliculata* også. Årsaken til rødlistevurderingen er pågående tilbakegang i habitatene. Blant negative påvirkninger er tilførsel av næringssalter og organiske næringsstoffer (eutrofiering) og vannstandsreguleringer (Ødegaard mfl. 2021a). Arten har *Middels verdi*.

Elvebilleren *Normandia nitens* (NT) lever i rennende vann, samt ved innsjøer på eksponerte strender. Den er som *Stenelmis canaliculata* følsom for forurensning og trolig forsuring, og krever klart og oksygenrikt vann. Tilbakegang i areal og kvalitet på habitatet er årsaken til rødlistevurderingen, og arten påvirkes negativt av eutrofiering og vannstandsreguleringer (Ødegaard mfl. 2021b). Ifølge MDs instruks for konsekvensutredninger har arten *Middels verdi*.

Ål *Anguilla anguilla* (EN) er registrert både nedstrøms og oppstrøms undersøkt elvestrekning, som vil si at ålen kan vandre opp elva. Ålen kan bevege seg korte avstander på land, og kan dermed forsere mindre vandringshindre (Andersen & Durif 2006). Ål har *Svært stor verdi*.

Karplanter, moser og lav

Artsmangfoldet av karplanter er representativt for de registrerte NiN-enhetene som forekommer i influensområdet. Dette er vanlig forekommende arter for regionen, som knytter seg til kalkfattige, svakt intermediære og litt kalkrike utforminger. De kalkrike artene finnes i stor grad i tilknytning til mindre områder med sigevannspåvirkning og nært elva.

Av moser ble det registrert i hovedsak vanlige arter. Ved en lokalitet i en ravine sør i influensområdet ble noen litt mer kalkkrevede arter registrert, som kystlommemose, kalkfagermose og putevrimose. Ett interessant funn ble gjort av skogsbekkmose som har rødlistestatus ikke vurdert (NE). Arten er påvist i Norge for første gang for noen år siden, og er svært lik evjebekkmose. Da tidligere materiale av registreringer må gjennomgås, er arten ikke rødlistevurdert (Høitomt mfl. 2021). I Sverige er arten vurdert til sårbar (Artfakta). Ettersom skogsbekkmose ikke kan regnes som rødlistet er tiltakets verdi, påvirkning og konsekvens ikke vurdert for arten. Basert på funnstedet virker arten ikke å være sterkt tilknyttet vannstrengen i influensområdet. Registrerte mosearter tilknyttet elva ses i vedlegg 1.

Av lav ble det kun registrert vanlig forekommende arter uten spesiell tilknytning til et stabilt fuktighetsregime i eller langs elvestrengen. Dette er i all hovedsak arter som er vanlig forekommende på berg og trær i store deler av landet, og vies derfor ikke videre oppmerksomhet i rapporten.

Fugl og pattedyr

Fugl

Det er ikke kjent sårbare forekomster av fugl innen influensområdet. Kun vanlige arter ble observert ved befarings. Fossefall er observert rett sør for elvas utløp i Lindlandsvannet, og elvestrekningen har trolig lokal verdi for arter som fossefall, vintererle og ulike ande- og vadefugler. Det tas forbehold om at feltarbeidet er utført utenfor hekkesesong, og det kan derfor ikke med sikkerhet fastslås at flere arter ikke hekker i influensområdet.

Fiskeørn *Pandion haliaetus* (VU) og storskarv *Phalacrocorax carbo* (NT) er registrert i Savannet vest for influensområdet, storskarv er i tillegg registrert nord for elva i øst. Det vurderes som lite sannsynlig at artene har en spesiell tilknytning til området, og området vurderes ikke å inngå som en sentral del av artenes funksjonsområde.

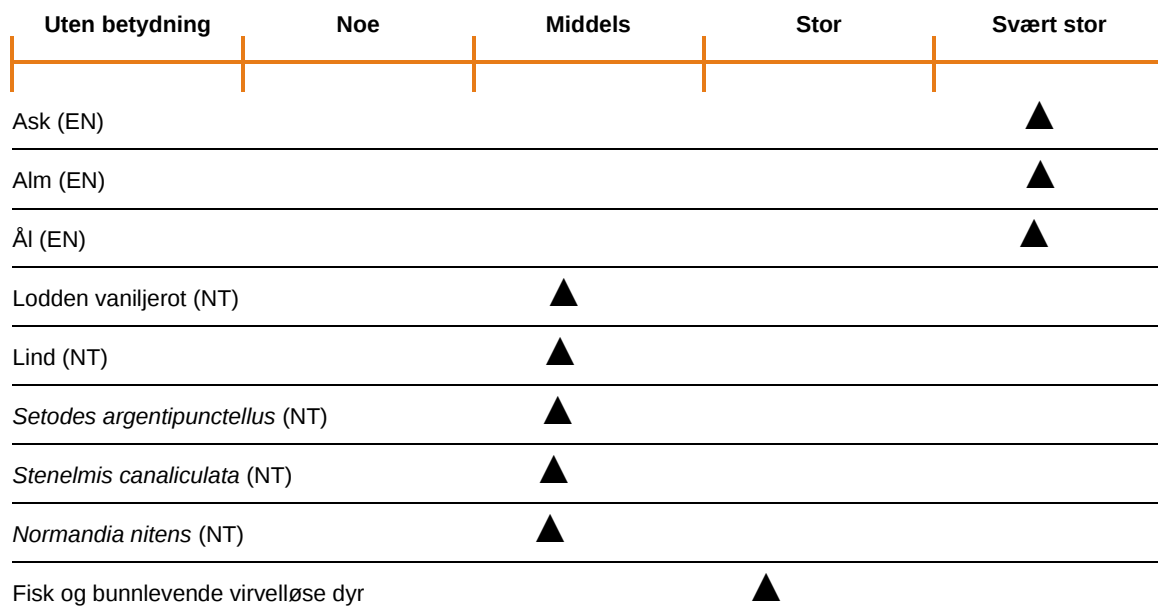
Pattedyr

Det er kun kjent at influensområdet benyttes av vanlige forekommende pattedyrarter. Dette vil være elg, rådyr, rev, hare, mår og andre arter som er vanlig forekommende langs vassdrag og skog i regionen. Influensområdet vurderes å ha *Noe verdi* som økologisk funksjonsområde for arter.

Fiskefauna og bunnlevende virvelløse dyr

Det er ikke gjort noen undersøkelse av vannlevende organismer i forbindelse med denne rapporten. Vurderingene knyttet til viktige forekomster er basert på informasjon fra åpne databaser og faglig skjønn. Ifølge Lakseregisteret er det ikke laks i vassdraget (<https://lakseregisteret.fylkesmannen.no>). Ørret er registrert i elva, og ble observert under befarings. Elvestrekningen vurderes å ikke være anadrom. Elva går flere steder i stryk, men det finnes også stilleflytende partier der elvebunnen er dekket av sand og grus, som er fine leveområder for ørret. Det finnes flere vandringshindre i elva, men ålen kan allikevel vandre opp. Det er ikke registrert elvemusling tidligere eller under befarings. Nærmeste registrerte forekomst av elvemusling er i elva som renner mellom Aklandstjenna og Hammertjenna, ca. 2 km nordøst for influensområdet. Bunndyrfaunaen ble undersøkt i 2020 i forbindelse med forundersøkelser i vassdrag og sjø for ny E18 Dørdal-Tvedestrand (Roseth mfl. 2019). ASPT-indeksen (Average Score per Taxon) brukes til å måle effekten av organisk belastning og eutrofiering (Direktoratsgruppen vanndirektivet 2018a). ASPT ble i april og oktober 2020 målt til henholdsvis 6,61111 og 6,30434 (Vannmiljø), noe som tilsvarer god økologisk tilstand for kvalitetselement bunndyrfauna (Direktoratsgruppen vanndirektivet 2018a). Elva vurderes derfor å være viktig for bunnlevende virvelløse dyr. Ørreten kan ikke vandre fra Lindlandsvannet og opp til Savannet, men det finnes egnede leveområder på elvestrekningen. I tillegg er elva en vandringskorridor for ål. Berørt elvestreknings verdi for fisk og bunndyr vurderes å være *Stor verdi*.

Figur 4.4 viser verdien, langs en glidende verdiskala, for viktige artsforekomster som er knyttet til elva. Se også tabell 4.1.

Figur 4.4. Verdi, illustrert langs en glidende verdiskala, for registrerte artsforekomster knyttet til influensområdet.

4.6 Fremmede arter

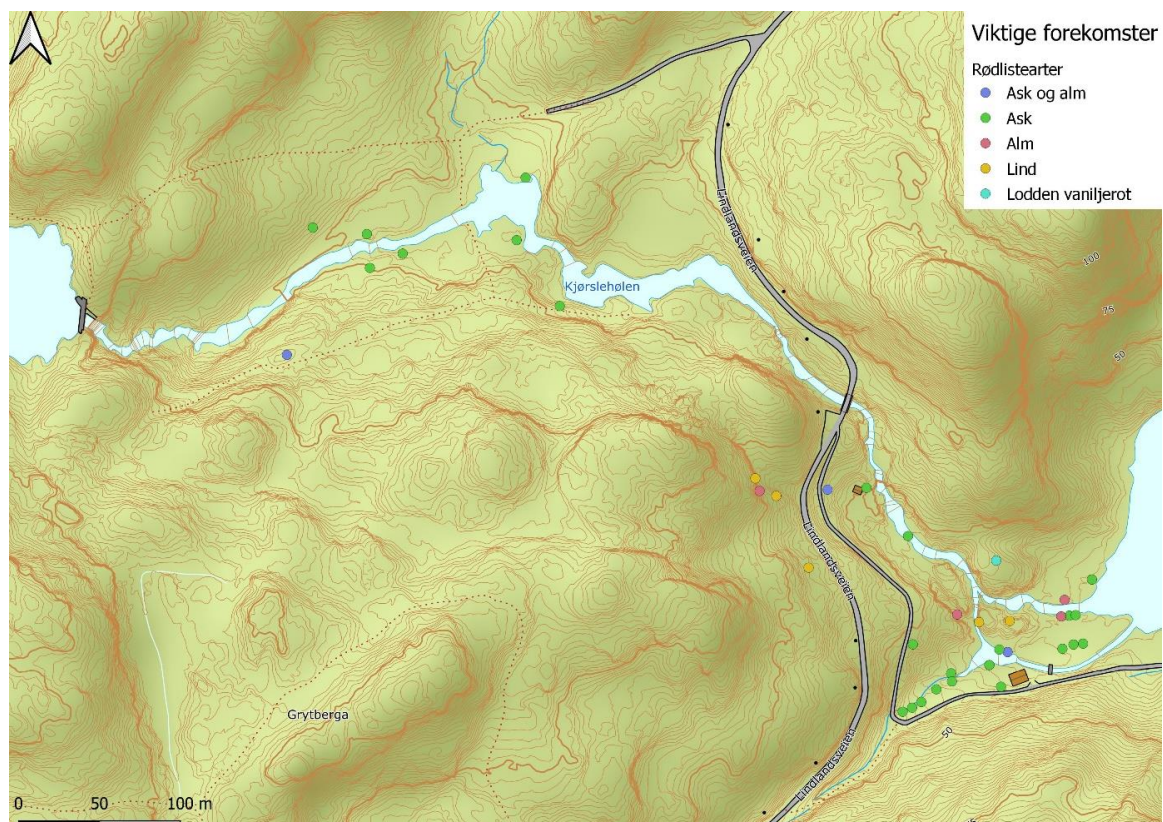
Det ble registrert ikke registrert fremmede arter innenfor influensområdet.

4.7 Konklusjon – Verdi

Tabell 4.1 viser en sammenstilling av registrerte viktige forekomster i influensområdet. Verdikart som viser lokalisering av rødlistearter, er presentert i figur 4.5.

Tabell 4.1. Viktige forekomster innenfor influensområdet. Der flere forekomster av samme naturtype har samme verdi er disse presentert kun én gang i tabellen.

Tema	Forekomst	Status	Verdi
Naturtyper	Elvevannmasser (NT)	NT – nær truet	Middels
Rødlistearter	Ask <i>Fraxinus excelsior</i> (EN)	EN – sterkt truet	Svært stor
	Alm <i>Ulmus glabra</i> (EN)	EN – sterkt truet	Svært stor
	Ål <i>Anguilla anguilla</i> (EN)	EN – sterkt truet	Svært stor
	Lind <i>Tilia cordata</i> (NT)	NT – nær truet	Middels
	Lodden vaniljerot <i>Monotropa hypopitys</i> subsp. <i>hypopitys</i> (NT)	NT – nær truet	Middels
	<i>Setodes argentipunctellus</i> (NT)	NT – nær truet	Middels
	<i>Stenelmis canaliculata</i> (NT)	NT – nær truet	Middels
	<i>Normandia nitens</i> (NT)	NT – nær truet	Middels
Fisk og bunnlevende virvelløse dyr		Funksjonsområde	Stor

Figur 4.5. Kart som viser forekomster av rødlistearter. Elvevannmasser, fisk og bunnlevende virvelløse dyr er ikke inkludert i kartet, da disse berører hele vannstrengen.

5 VIRKNINGER AV TILTAKET

5.1 Påvirkning

Nedenfor vurderes den planlagte bekkeoverføringens virkninger på naturmangfoldet i influensområdet. Virkningene vil ha sammenheng med tre typer tiltak/inngrep:

1. Redusert vannføring og endret fuktighetsregime som følge av fraføring av vann.
2. Direkte arealbeslag gjennom etablering av bekkeinntak, rørgate, kraftstasjon og adkomstveier.
3. Anleggsarbeid/forstyrrelser i anleggsfasen.

Naturtyper

Elvevannmasser

Elvemiljøet vil bli noe påvirket av redusert vannføring. Maksimal slukeevne er 460 l/s og middelvannføringen er 1533 l/s. Varighetskurvene (vedlegg 2) viser at vannføringen i elva etter utbygging er lik middelvannføringen eller høyere om lag 48 % i normale år, noe høyere i våte år (om lag 59 % av tiden) og noe lavere i tørre år (om lag 26 %). Flomtopper ser ut til å bli redusert i liten grad, men restvannføringen vil være lavere enn dagens vannføring, spesielt i tørre år og generelt i sommerhalvåret. Elvas evne til selvrensing vil trolig bevares i ganske stor grad. Restfeltet er lite, og vil i liten grad redusere virkningene lengre ned i elva. De hydrologiske variasjonene i elva vil ligne dagens situasjon, men med lavere vannføring. Det vil allikevel være lange perioder med kun minstevannføring i elva, spesielt i sommerhalvåret, som er en stor endring i forhold til normalsituasjonen. I normale år vil det i store deler av perioden fra slutten av april til slutten av september være minstevannføring i elva. I tørre år vil det være minstevannføring i elva fra midten av mai til begynnelsen av september, samt i deler av mars. I våte år vil det kun periodevis være minstevannføring i elva, og i størst grad i sommerhalvåret. Med bakgrunn i dette vurderes det at tiltaket vil føre til varig forringelse av middels alvorlighetsgrad, noe som gir påvirkningsgraden *Forringet* i henhold til Miljødirektoratets instruks for konsekvensutredninger.

Arter

Ask *Fraxinus excelsior* (EN)

Det er registrert flere asketrær i influensområdet. I vest er det registrert en ask og en alm ganske tett på rørgatetraseen, men ettersom rørgaten skal legges i eksisterende vei vil anleggsbredden bli så smal at det ikke vil påvirke disse. Med bakgrunn i dette vurderes påvirkningsgraden til *Ubetydelig*.

Alm *Ulmus glabra* (EN)

Det er registrert flere almetrær i influensområdet. Som med asken vest i influensområdet, vil ikke alm påvirkes av rørgatetraseen. Påvirkningen på registrerte almetrær vurderes til *Ubetydelig*.

Lind Tilia cordata (NT)

Det er registrert noen lindetrær øst i området. Selv om noen av disse tilsynelatende ligger tett på rørgatetraseen, vokser de her på berg over den nylig anlagte traktorveien. Påvirkningen vurderes til å bli *Ubetydelig*.

Lodden vaniljerot Monotropa hypopitys subsp. hypopitys (NT)

Lodden vaniljerot vokser på nordsiden av elva, og langt fra planlagte tiltak. Påvirkningen vurderes å bli *Ubetydelig*.

Setodes argentipunctellus (NT)

Arten finnes gjerne i sakteflytende partier av elver (Henriksen & Hilmo 2015). Kunnskapsgrunnlaget for arten virker å være noe mangelfullt, og det er kun forurensning i vann som er oppgitt som påvirkningsfaktor på arten (Olsen mfl. 2021). Redusert vannføring i elva vil trolig ikke være negativt for arten da det kan forekomme flere egnede habitater enn ved dagens vannføring. Påvirkningen vurderes derfor til *Ubetydelig*.

Stenelmis canaliculata (NT)

Stenelmis canaliculata trives i hurtigstrømmende vann, og redusert vannføring vil trolig påvirke arten negativt. Vannstandsregulering er oppgitt som en påvirkning i rødlistevurderingen der omfanget er at 50-90 % av populasjonen påvirkes og alvorlighetsgraden er vurdert til å være en langsom, men signifikant reduksjon på < 20% over 10 år eller 3 generasjoner (Ødegaard mfl. 2021a). Det vil ikke foregå stopp-start kjøring og elvas naturlige variasjon vil i noen grad opprettholdes, men med redusert vannføring. Påvirkningen vurderes derfor til å bli *Forringet*.

Normandia nitens (NT)

Normandia nitens finnes i både rennende vann, og på eksponerte strender, og vil trolig påvirkes i mindre grad enn *Stenelmis canaliculata*. Påvirkningen vurderes til å bli *Noe forringet*.

Ål Anguilla anguilla (EN)

Det foreligger flere registreringer av ål både nedstrøms og oppstrøms elvestrekningen som planlegges bygget ut. Alle registreringene er av noe eldre dato, de fleste registreringene er fra 1992. Det er imidlertid ikke blitt utført noen endringer i vassdraget som antas å ha forringet ålens vandringsmuligheter opp og ned vassdraget siden den gang. Vassdragsutbygging anses som en sterk trussel mot arten (Hesthagen mfl. 2021) som påvirkes av vannkraftsreguleringer ved passering av installasjoner under vandring opp eller ned vassdrag. Oppvandrende ål er utsatt for vandringshindre, mens nedvandrende ål er utsatt for å bli dratt inn i vanninntaket til kraftverket slik at de kuttes opp av turbinen. Undersøkelser av ålens dødelighet og skadefrekvens i møte med kraftverk viser at dødelighet eller skadefrekvensen ligger på 56 % i gjennomsnitt (Thorstad et al. 2010). Det er trolig at redusert vannføring kan gjøre oppvandring noe vanskeligere enn det er i dag.

Det planlegges en finrist foran inntaket for å redusere ålens mulighet til å bli dratt inn i inntaket. Det finnes flere tilpasninger som kan gjøres for å forhindre dødeligheten av ål (Thorstad mfl. 2010). Det er umulig å anslå hvor vellykket slike tilpasninger er, og dermed vanskelig å anslå påvirkningsgraden. Påvirkningsgraden er vurdert til *Forringet*, men om det tilrettelegges for ål

i samråd med personell med elveøkologisk kompetanse ved bygging av kraftverket, vurderes det at påvirkningen muligens vil kunne reduseres til *Noe forringet* i henhold til MDs veileder for konsekvensutredninger.

Pattedyr

Pattedyr som bruker området, vil kunne bli forstyrret av anleggsarbeid. Dette vil være overgående og vurderes ikke å påvirke bestandene av aktuelle arter. Påvirkningsgraden vurderes til *Ubetydelig*.

Fisk og bunnlevende virvelløse dyr

Tiltaket vil trolig føre til redusert produksjon av fisk og bunndyr, samt endret sammensetning av bunndyrfaunaen i elva. Forekomsten av enkelte arter som foretrekker høy vannhastighet kan bli redusert eller utgå, mens arter som drives bedre under roligere strømforhold vil øke.

Langs elvestrekningen finnes stilleflytende partier, kulper og dammer som gir habitat for virvelløse dyr. I de roligste partiene er det også en kantsone som fungerer som skjul for fisk og bunndyr. Redusert vannføring kan i perioder føre til uttørking av en del av habitatene. Redusert vannføring vil også føre til endrede temperaturer i vannmassene, noe som påvirker insekspopulasjonene på flere måter. Konsekvensene av disse virkningene er imidlertid komplekse og foreløpig lite undersøkte. Virvelløse dyr som lever i vann er tilpasningsdyktige, og vann er dynamiske system under stadig endring. Normal minstevannføring i elva vil hindre drastiske endringer i vandynamikken. Tiltaket vurderes samlet sett å medføre påvirkningsgrad *Forringet* på funksjonsområde for fisk og virvelløse dyr.

5.2 Konsekvens

Den vurderte graden av påvirkning og konsekvens for naturmangfold som vil kunne påvirkes negativt av utbygging av elvestrekningen mellom Savannet og Lindlandsvannet er presentert i tabell 5.1.

Samlet konsekvens for influensområdet vurderes til *Middels negativ konsekvens* da det er flere alvorlige konfliktpunkter med flere lokaliteter som får betydelig og alvorlig miljøskade, og disse er vektet tungt. Delområdet som får størst grad av konsekvens i henhold til Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredninger er arten ål, som får konsekvensgraden *Alvorlig miljøskade*. Det bør imidlertid nevnes at det kan gjøres tilpasninger for å redusere påvirkningen på ål, og dermed konsekvensen. For arten *Stenelmis caniculata* er konsekvensgraden vurdert til *Betydelig miljøskade*. For naturtypen *Elvevannmasser* er konsekvensgraden vurdert til *Betydelig miljøskade*. Dette skyldes redusert vannføring og lengre perioder med minstevannføring i elva. 0-alternativet for elvevannmasser er at dagens tilstand opprettholdes.

Fossefall vurderes også å bli betydelig negativt påvirket, men da dette er en relativt vanlig art, blir konsekvensgraden likevel lav.

Tabell 5.1. Oversikt over registrerte verdier og tiltakets virkninger og konsekvens for disse.

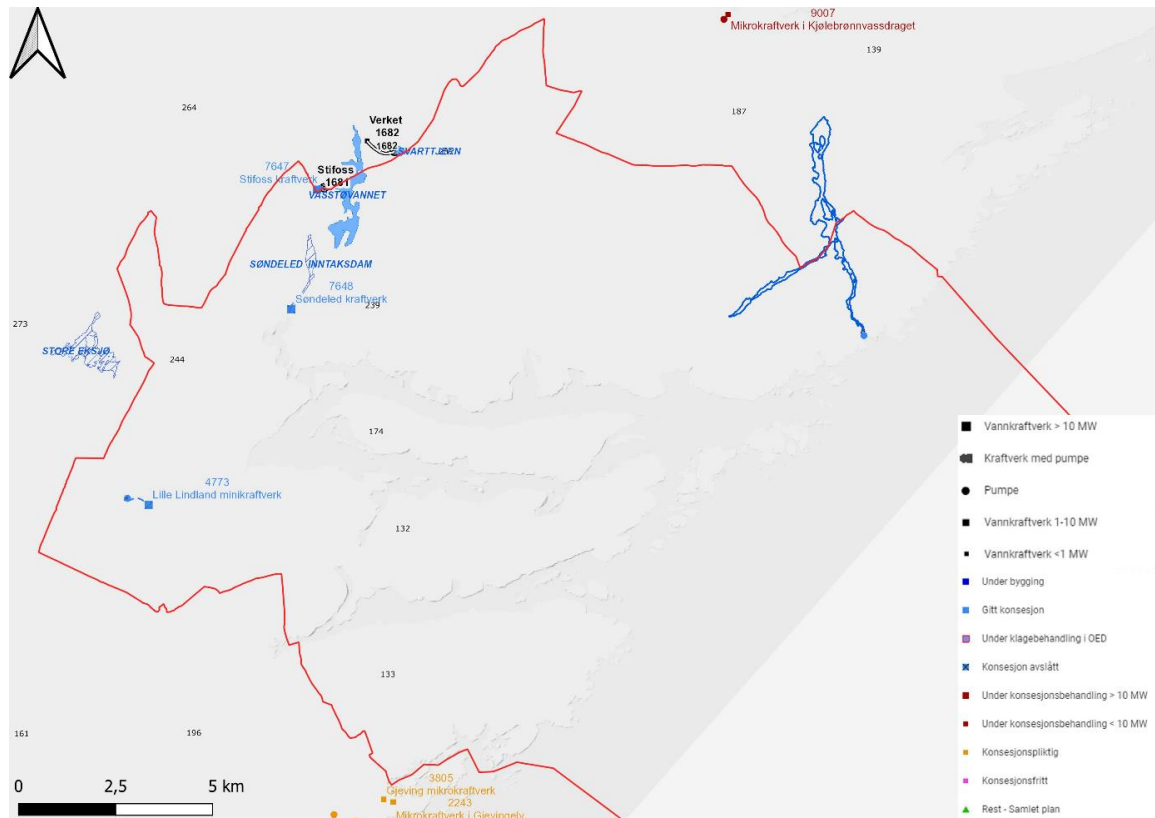
Tema	Forekomst	Verdi	Påvirkning	Konsekvens
Naturtyper	Elvevannmasser (NT)	Middels	Forringet	Betydelig miljøskade (- -)
Rødlistearter	Ask (EN)	Svært stor	Ubetydelig	Ubetydelig miljøskade (0)
	Alm (EN)	Svært stor	Ubetydelig	Ubetydelig miljøskade (0)
	Ål (EN)	Svært stor	Forringet*	Alvorlig miljøskade (- - -)
	Lind (NT)	Middels	Ubetydelig	Ubetydelig miljøskade (0)
	Lodden vaniljerot (NT)	Middels	Ubetydelig	Ubetydelig miljøskade (0)
	<i>Setodes argentipunctellus</i> (NT)	Middels	Ubetydelig	Ubetydelig miljøskade (0)
	<i>Stenelmis canaliculata</i> (NT)	Middels	Forringet	Betydelig miljøskade (- -)
	<i>Normandia nitens</i> (NT)	Middels	Noe forringet	Noe miljøskade (-)
Fisk og bunnlevende virvelløse dyr		Stor	Noe forringet	Noe miljøskade (-)
Samlet vurdering				Middels negativ konsekvens

* Påvirkningen kan mulig reduseres til Noe forringet ved gode tiltak for opp- og nedvandring for ål.

5.3 Samlet belastning

Vannkraftregulering er en av hovedtruslene mot den rødlista naturtypen elvevannmasser (NT). 18 % av alle registrerte vannforekomster er definert som svært modifiserte vannforekomster, hvorav 7 % av alle registrerte elver er regulert, og av disse er 76 % utbygd de siste 50 år. 53 % av antatt intakte forekomster er vurdert som >30% forringet de siste 50 årene (Dervo et al. 2018). Samlet belastning på naturtyper må ses i sammenheng med regionale forekomster.

I Risør kommune er presset på naturtypen elvevannmasser forholdsvis lite sammenlignet med andre kommuner, med få utbygde og planlagte vannkraftverk (figur 5.1).

Figur 5.1. Ubygd og ikke-utbygd vannkraft i Risør kommune. Rød linje markerer kommunegrensen. Kilde: NVE Atlas.

Konklusjon

Tiltaket bidrar i noen grad til den samlede belastningen på elvevannmasser i kommunen. Tiltakets vurderes å bidra til en samlet belastning på noen av de kjente rødlisteartene i planområdet.

6 AVBØTENDE TILTAK

En tiltaksløsning som sikrer ålens mulighet for oppvandring og nedvandring vil redusere det negative omfanget av tiltaket. Det kan gjøres flere tiltak for å redusere den negative påvirkningen på ål. For å forhindre at ålen ikke kan vandre opp ved redusert vannføring, kan en bruke åleledere. Ålens mulighet for å kuttes opp av turbinen kan reduseres ved at inntaket tilpasses slik at det er lett for ålen å følge den alternative passasjemuligheten. Videre bør det installeres et hinder som fysisk leder ålen vekk fra inntaket. Det finnes flere alternativer for å oppnå alternative passasjemuligheter og fysiske hindre. Tilpasset løsning til anlegget bør utarbeides i samråd med personell med elveøkologisk kompetanse. Det bør i tillegg utføres etterundersøkelser for å vurdere effekten av igangsatte tiltak.

Det er i dag lagt opp til en minstevannføring på 35 l/s i sommerhalvåret (1/5-30/9) og 287 l/s i vinterhalvåret (1/10-30/4). For sommerhalvåret er dette lavere enn alminnelig lavvannføring (56 l/s) og lik 5-persentil sommer. For vinterhalvåret er det høyere enn alminnelig lavvannføring og lik 5-persentil vinter. Det er stort sett umulig å si hvor stor minstevannføring som trengs for å nevneverdig redusere negative virkninger på naturmangfoldet. Generelt kan det kun sies at det beste er en tilstand som ligger så nær dagens situasjon som mulig.

Ved anleggsarbeid i tilknytning til vann må en se til at vassdraget ikke blir forurensset av oljesøl eller andre kjemikalier og at tilførsel av partikler og organisk materiale begrenses mest mulig.

I anleggsområder er det ønskelig at det ikke blir tilsådd med fremmede frø. Det anbefales at matjord fra grøftene og midlertidige anleggsområder tas bort og lagres adskilt i anleggstiden, slik at den kan legges tilbake som øverste sjikt igjen etter ferdigstillelse. Det anbefales også å legge ferskt kuttet "modent" gress og annen vegetasjon fra tilgrensende områder på grøfta/anleggsområdet, slik at det gror raskere igjen.

Anleggsarbeid bør legges utenfor hekke- og yngleperioden for fugler og dyr.

7 USIKKERHET

Registreringsusikkerhet

Et visst potensial for uoppdagede forekomster av rødlistede eller sjeldne arter vil det alltid være, da det er umulig å få med seg alt. Dette gjelder særlig insekter som er vanskelig og krevende å kartlegge. Fugler og annet vilt er også vanskelig å kartlegge heldekkende uten en stor mengde feltbesøk fordelt over hekkesesongen. Naturtyper, vegetasjon og flora i det aktuelle området er stort sett representative for regionen. Potensialet for ytterligere viktige og forvaltningsrelevante arter anses derfor å være lite. For naturtyper anses potensialet for ytterligere funn å være lite. Det vurderes at kartleggingen i stor grad har avdekket de verdier som finnes i influensområdet, og fanget opp viktige forekomster som kan bli påvirket av planlagt tiltak. Kartleggingen vurderes å gi et godt grunnlag for utredning av tiltakets konsekvenser for naturmangfold.

Usikkerhet i verdi

Verdivurderingen er gjort ut fra kriteriene i tilgjengelige håndbøker og fakta-ark, inkl. Miljødirektoratets instruks for konsekvensutredninger. Selv om vurderingene alltid vil inneholde en viss grad av skjønn, vurderes usikkerheten i verdivurderingene som liten.

Usikkerhet i påvirkning

Da det er lite kunnskapsgrunnlag for ulike arters og naturtypers følsomhet for redusert vannføring, er det en viss usikkerhet i vurderingen av denne type påvirkning. Når det gjelder direkte inngrep i terrestriske områder, vurderes usikkerheten som lav.

Usikkerhet i vurdering av konsekvens

Da usikkerhet i registrering og verdi vurderes som liten, er det usikkerhet i påvirkning som styrer usikkerheten i konsekvens.

8 REFERANSER OG GRUNNLAGSDATA

8.1 Nettbaserte kilder

Artfakta: <https://artfakta.se/artinformation/taxa/hygrophypnum-subeugyrium-815/detaljer>

Artsdatabanken: www.artsdatabanken.no

Artsdatabanken. (2021). Norsk rødliste for arter 2021.

<https://www.artsdatabanken.no/Rodliste>

Artsdatabanken. (2018). Norsk rødliste for naturtyper 2018.

<https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>

Artskart: <https://artskart.artsdatabanken.no>

Naturbase: <https://kart.naturbase.no/>

Miljødirektoratet. Konsekvensutredning av klima- og miljøtema.

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>

Norges Geotekniske undersøkelse (NGU): Berggrunnskart, <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>

Norges Geotekniske undersøkelse (NGU): Løsmasser, <https://geo.ngu.no/kart/losmasse/>

NVE Atlas: <https://atlas.nve.no/Html5Viewer/index.html?viewer=nveatlas#>

Vann-nett: <https://vann-nett.no/portal/#/waterbody/018-260-R>

Vannmiljø:

<https://vannmiljofaktaark.miljodirektoratet.no/Home/Details/97908?param=ASPT&medium=VF>

8.2 Skriftlige kilder

Andersen, J.M. & Durif, C. (2006). *Ål Anguilla anguilla*. Artsdatabanken faktaark nr, 86.

Artsdatabanken (2021). *Norsk rødliste for arter 2021*. Artsdatabanken, Trondheim.

Brandrud, T.E. (2006). *Innspill til rapport minikraftverk Nærestadelva fra Savann til Lindlandsvann, Risør kommune*. TEB/NINA.

Bremnes, T., Brabrand, Å. & Saltveit, S.J. (2016). *Bunndyr i elver og bekker i forbindelse med ny E-18 mellom Tvedestrand og Arendal*. Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo, Rapport nr. 54.

Dervo, B., Mjelde, M., Schartau, A.K. og Uglem, I. (2018). *Elvevannmasser, Ferskvann*. Norsk rødliste for naturtyper 2018. Artsdatabanken, Trondheim. Hentet (dato) fra: <https://artsdatabanken.no/RLN2018/33>

Direktoratet for naturforvaltning. (2007). *Kartlegging av naturtyper - Verdssetting av biologisk mangfold*. DN-håndbok 13, 2. utgave 2006 (oppdatert 2007). Supplert med utkast til nye faktaark 2014-2018.

Direktoratsgruppen vanndirektivet (2018a). *Veileder 02:2018 Klassifisering av miljøtilstand i vann*.

Direktoratsgruppen vanndirektivet (2018b). *Vedlegg til 02:2018 Klassifisering av miljøtilstand i vann (Klassifiseringsveilederen)*.

Direktoratet for naturforvaltning (2000). *Kartlegging av ferskvannslokaliteter*. DN-håndbok 15 (internettutgave: www.dirnat.no).

Elven, R., Bjorå, C.S., Fremstad, E., Hegre, H. & Solstad, H. (2022). *Norsk flora*. 8.utg. Oslo: Samlaget.

Fremstad, E. & Moen, A. (red.) (2001). *Truete vegetasjonstyper i Norge*. – NTNU Vitenskapsmuseet. Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) (2015). *Norsk rødliste for arter 2015*. Artsdatabanken, Norge.

Hesthagen, T., Wienerroither, R., Bjelland, O., Byrkjedal, I., Fiske, P., Lynghammar, A., Nedreaas, K. og Straube, N. (2021). *Fisker: Vurdering av ål Anguilla for Norge*. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/1381>

Korbøl, A. & Hoel, P.L. (2018). *Kartlegging og dokumentasjon av naturmangfold ved bygging av små kraftverk* – revidert utgave. NVE-veileder 6/2018.

Miljødirektoratet. (2023). *Kartleggingsinstruks - Kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN2*. Veileder M-2209.

Mosseberg, B. & Stenberg, L. (2018). *Gyldendals store nordiske flora*. 3.utg. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Olsen, K.M., Andersen, T., Bengtson, R., Holtung, H. & Kjærstad, G. (2021). *Vårfluer: Vurdering av Setodes argentipunctellus for Norge*. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/19210>

Roseth, R., Skrutvold, J., Rognan, Y., Engebretsen, A., Våge, K., Roer, O., Aasestad, I. & Gremmertsen, C. (2019). *Ny E18 Dørdal – Tvedestrand. Program for forundersøkelser i vassdrag*. NIBIO rapport nr. 113.

Solstad, H., Elven, R., Arnesen, G., Eidesen, P.B., Gaarder, G., Hegre, H., Høitomt, T., Mjelde, M. & Pedersen, O. (2021a). *Karplanter: Vurdering av ask Fraxinus excelsior for Norge*. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/23570>

Solstad, H., Elven, R., Arnesen, G., Eidesen, P.B., Gaarder, G., Hegre, H., Høitomt, T., Mjelde, M. & Pedersen, O. (2021b). *Karplanter: Vurdering av alm Ulmus glabra for Norge*. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/23262>

Solstad, H., Elven, R., Arnesen, G., Eidesen, P.B., Gaarder, G., Hegre, H., Høitomt, T., Mjelde, M. & Pedersen, O. (2021c). *Karplanter: Vurdering av lind Tilia cordata for Norge*. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/24614>

Solstad, H., Elven, R., Arnesen, G., Eidesen, P.B., Gaarder, G., Hegre, H., Høitomt, T., Mjelde, M. & Pedersen, O. (2021d). *Karplanter: Vurdering av lodden vaniljerot *Monotropa hypopitys* subsp. *hypopitys* for Norge*. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken.

<https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/1979>

St.prp.nr. 89 (1984-85). *Verneplan III for vassdrag*.

Thorstad, E.B., Larsen, B.M, Hesthagen, T., Næsje, T.F., Poole, R., Aarestrup, K., Pedersen, M.I., Hanssen, F., Østborg, G., Økland, F., Aasestad, I. & Sandlund, O.T. (2010). *Ål og konsekvenser av vannkraftutbygging - en kunnskapsoppsummering*. NINA Rapport 1-2010: 137.

Ødegaard, F., Hanssen, O., Laugsand, A.E. & Olberg, S. (2021a). *Biller: Vurdering av *Stenelmis canaliculata* for Norge*. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken.

<https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/6721>

Ødegaard, F., Hanssen, O., Laugsand, A.E. & Olberg, S. (2021b). *Biller: Vurdering av *Normandia nitens* for Norge*. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken.

<https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/1170>

8.3 Andre kilder

Databasen Sensitive Arter

VEDLEGG 1 – REGISTRERTE ARTER AV MOSE

Registrerte moser i influensområdet. Alle arter har rødlistestatus LC – livskraftig, med unntak av skogsbekkmose, som er NE – ikke vurdert.

<i>Amphidium mougeotii</i>	bergpolstermose	LC
<i>Barbilophozia barbata</i>	skogskjeggmoser	LC
<i>Blindia acuta</i>	rødmesigmoser	LC
<i>Chionoloma tenuirostre</i>	kaursvamose	LC
<i>Dicranum scoparium</i>	ribbesigd	LC
<i>Diplophyllum albicans</i>	stripefoldmoser	LC
<i>Fissidens dubius</i>	kystlommemoser	LC
<i>Hypnum cupressiforme</i>	matteflette	LC
<i>Lejeunea cavifolia</i>	glansperlemose	LC
<i>Lophozia ventricosa</i>	grokornflik	LC
<i>Marsupella emarginata</i>	mattehutremose	LC
<i>Paraleucobryum longifolium</i>	sigdnervemoser	LC
<i>Plagiochila porelloides</i>	berghinnemoser	LC
<i>Plagiomnium elatum</i>	kalkfagermoser	LC
<i>Plagiothecium succulentum</i>	pløsjamnemoser	LC
<i>Pseudohygrohypnum subeugyrium</i>	skogsbekkmose	NE
<i>Ptychostomum capillare</i>	skruevrangmoser	LC
<i>Racomitrium aciculare</i>	buttgråmoser	LC
<i>Racomitrium aquaticum</i>	bekkegråmoser	LC
<i>Racomitrium heterostichum</i>	berggråmoser	LC
<i>Rhizomnium punctatum</i>	bekkerundmoser	LC
<i>Scapania undulata</i>	bekketvebladmoser	LC
<i>Sciuro-hypnum plumosum</i>	bekkelundmoser	LC
<i>Thuidium delicatulum</i>	bleiktujamoser	LC
<i>Tortella tortuosa</i>	putevrimoser	LC
<i>Trilophozia quinqueidentata</i>	størhoggtann	LC

VEDLEGG 2 – VANNFØRINGSKURVER OG VARIGHETSKURVER

FLERÅRS MIDDELPRODUKSJON (2011 - 2021) - Lindlandsaga Minikraftverk

PRODUKSJONSBEREGNING

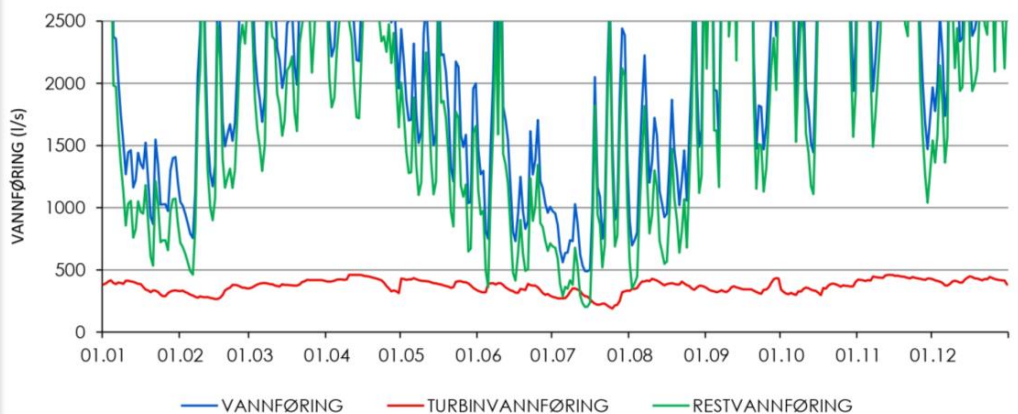
GJENNOMSNITTSPRODUKSJON

TOTAL	1,693 GWh
Vinteresong	1,029 GWh
Sommersesong	0,664 GWh

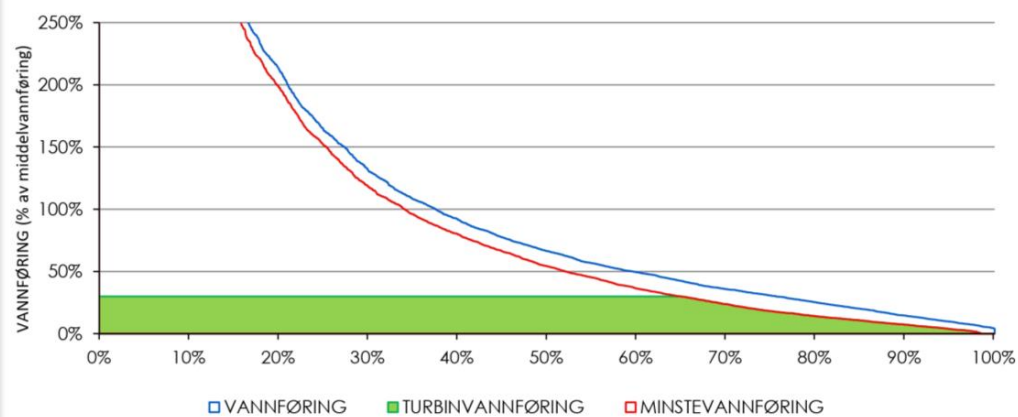
GJENNOMSNITTLIG MÅNEDSPRODUKSJON

Januar	0,143 GWh	(4,6 MWh pr. døgn)
Februar	0,110 GWh	(3,9 MWh pr. døgn)
Mars	0,152 GWh	(4,9 MWh pr. døgn)
April	0,157 GWh	(5,2 MWh pr. døgn)
Mai	0,156 GWh	(5 MWh pr. døgn)
Juni	0,130 GWh	(4,3 MWh pr. døgn)
Juli	0,098 GWh	(3,2 MWh pr. døgn)
August	0,149 GWh	(4,8 MWh pr. døgn)
September	0,131 GWh	(4,4 MWh pr. døgn)
Oktober	0,136 GWh	(4,4 MWh pr. døgn)
November	0,167 GWh	(5,6 MWh pr. døgn)
Desember	0,164 GWh	(5,3 MWh pr. døgn)

VANNFØRINGSDATA

VARIGHETSKURVE

KLEPPCONSULT AS

TRYGVE BORES Vei 1
4352 KLEPPE

31 % av middelvannføring

Utført av: Johannes Flaata
15.12.2022

Side 3 av 7

NORMAL ÅR (2014) - Lindlandsaga Minikraftverk

PRODUKSJONSBEREGNING

GJENNOMSNITTSPRODUKSJON

TOTAL	1,725 GWh
Vintersesong	1,149 GWh
Sommersesong	0,576 GWh

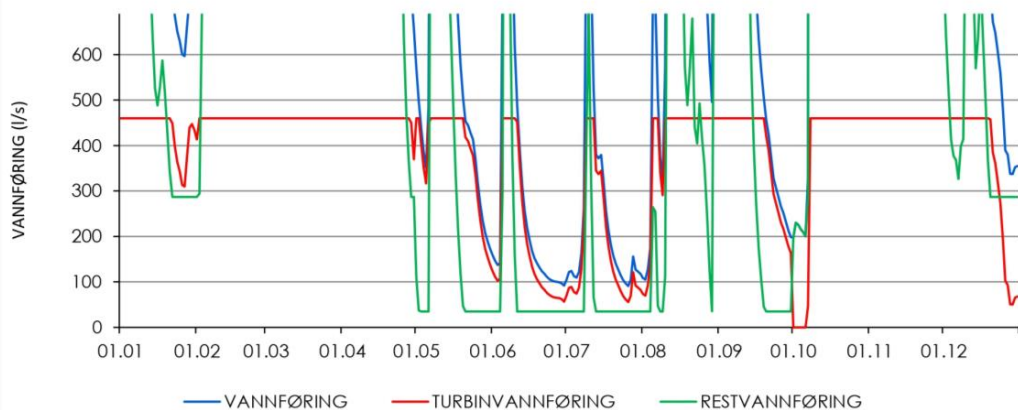
ANTALL DAGER

Uten produksjon	6 dager
Med produksjon	359 dager
Med maksimal produksjon	250 dager

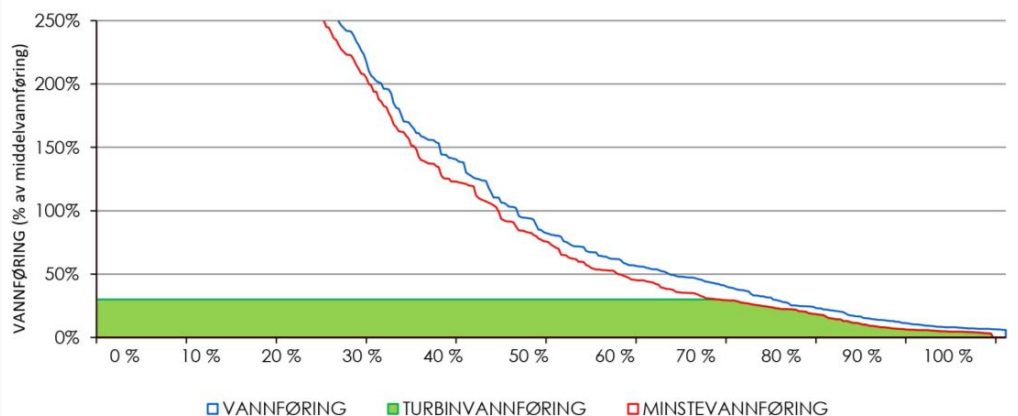
GJENNOMSNITTLIG MÅNEDSPRODUKSJON

Januar	0,175 GWh	(5,7 MWh pr. døgn)
Februar	0,163 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Mars	0,181 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
April	0,175 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Mai	0,155 GWh	(5 MWh pr. døgn)
Juni	0,061 GWh	(2 MWh pr. døgn)
Juli	0,054 GWh	(1,7 MWh pr. døgn)
August	0,157 GWh	(5,1 MWh pr. døgn)
September	0,150 GWh	(5 MWh pr. døgn)
Oktober	0,140 GWh	(4,5 MWh pr. døgn)
November	0,175 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Desember	0,139 GWh	(4,5 MWh pr. døgn)

VANNFØRINGSDATA

VARIGHETSKURVE

KLEPPCONSULT AS

TRYGVE BORES VEI 1
4352 KLEPPE

31 % av middelvannføring

Utført av: Johannes Flaata
15.12.2022

Side 4 av 7

VÅTT ÅR (2019) - Lindlandsaga Minikraftverk

PRODUKSJONSBEREGNING

GJENNOMSNITTSPRODUKSJON

TOTAL	1,956 GWh
Vinterseong	1,169 GWh
Sommerseong	0,787 GWh

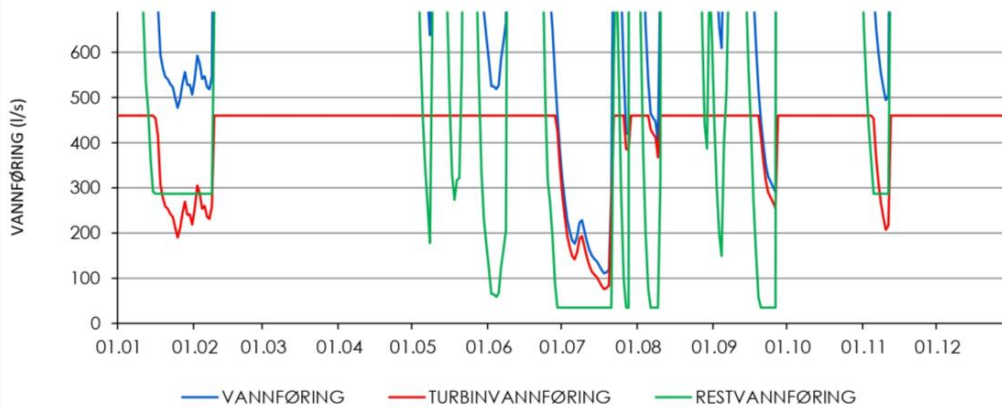
ANTALL DAGER

Uten produksjon	0 dager
Med produksjon	365 dager
Med maksimal produksjon	298 dager

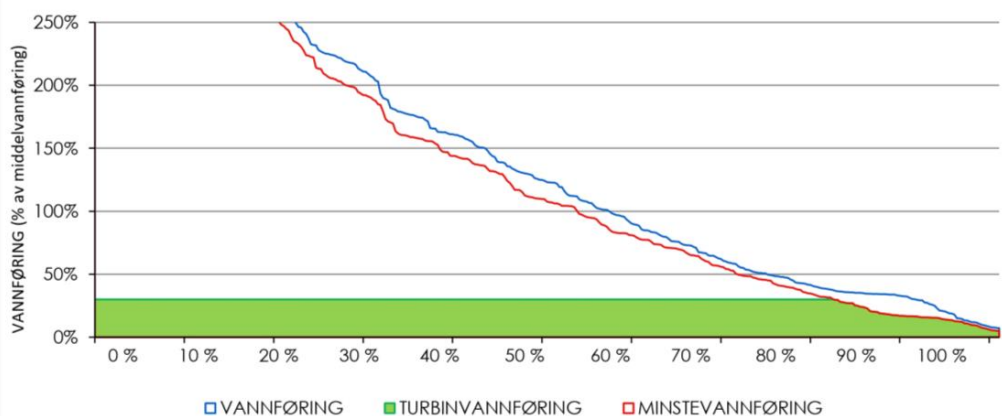
GJENNOMSNITTLIG MÅNEDSPRODUKSJON

Januar	0,144 GWh	(4,7 MWh pr. døgn)
Februar	0,145 GWh	(5,2 MWh pr. døgn)
Mars	0,181 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
April	0,175 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Mai	0,181 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Juni	0,174 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Juli	0,088 GWh	(2,8 MWh pr. døgn)
August	0,180 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
September	0,164 GWh	(5,5 MWh pr. døgn)
Oktober	0,181 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
November	0,162 GWh	(5,4 MWh pr. døgn)
Desember	0,181 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)

VANNFØRINGSDATA

VARIGHETSKURVE

KLEPPCONSULT AS

TRYGVE BORES VEI 1
4352 KLEPPE

31 % av middelvannføring

Utført av: Johannes Flaata
15.12.2022

Side 5 av 7

TØRT ÅR (2018) - Lindlandsaga Minikraftverk

PRODUKSJONSBEREGNING

GJENNOMSNITTSPRODUKSJON

TOTAL	1,359 GWh
Vinteresong	0,981 GWh
Sommersesong	0,378 GWh

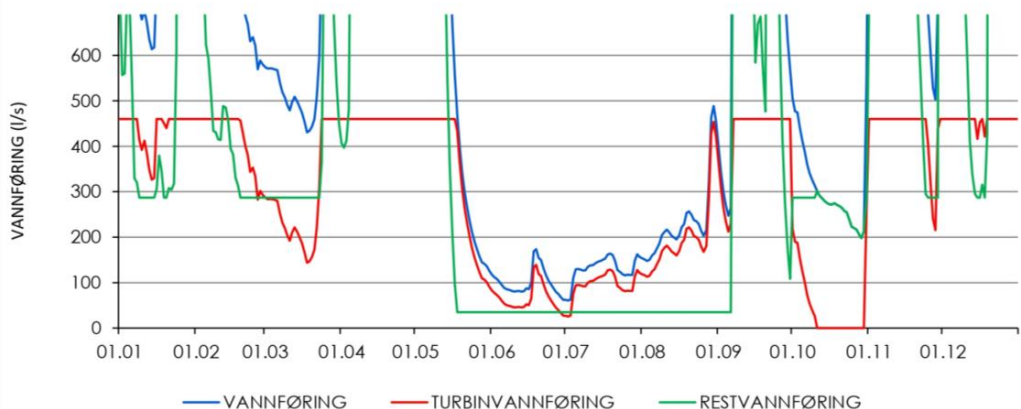
ANTALL DAGER

Uten produksjon	20 dager
Med produksjon	345 dager
Med maksimal produksjon	172 dager

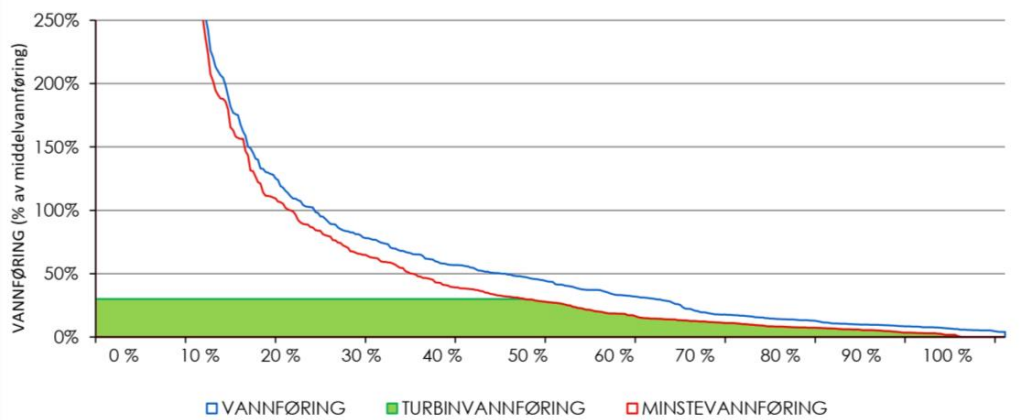
GJENNOMSNITTLIG MÅNEDSPRODUKSJON

Januar	0,176 GWh	(5,7 MWh pr. døgn)
Februar	0,154 GWh	(5,5 MWh pr. døgn)
Mars	0,113 GWh	(3,6 MWh pr. døgn)
April	0,175 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)
Mai	0,131 GWh	(4,2 MWh pr. døgn)
Juni	0,004 GWh	(0,1 MWh pr. døgn)
Juli	0,013 GWh	(0,4 MWh pr. døgn)
August	0,069 GWh	(2,2 MWh pr. døgn)
September	0,162 GWh	(5,4 MWh pr. døgn)
Oktober	0,014 GWh	(0,5 MWh pr. døgn)
November	0,168 GWh	(5,6 MWh pr. døgn)
Desember	0,181 GWh	(5,8 MWh pr. døgn)

VANNFØRINGSDATA

VARIGHETSKURVE

KLEPPCONSULT AS

TRYGVE BORES Vei 1
4352 KLEPPE

31 % av middelvannføring

Utført av: Johannes Flaata
15.12.2022

Side 6 av 7

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Høring av søknad om Lindlandsaga kraftverk

Arkivsak-dok.	25/2452
Saksbehandler	Martin Due-Tønnessen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Teknisk-, plan- og naturutvalget 2023-2027	26.08.2026	26/22
2 Kommunestyret 2023-2027		

Kommunedirektørens forslag til vedtak

<Tvedestrand kommune anbefaler NVE å godkjenne Lindlandsaga kraftverk>

Teknikk-, plan- og naturutvalget 2023-2027 har behandlet saken i møte 26.08.2026 sak 26/22

Møtebehandling

Votering

Kommunedirektørens forslag til vedtak enstemmig vedtatt

Teknikk-, plan- og naturutvalget 2023-2027 vedtak/innstilling

Tvedestrand kommune anbefaler NVE å godkjenne Lindlandsaga kraftverk

Tvedestrand kommune

Personal- og organisasjonsavdelingen

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 26/1691-1
Saksbehandler Jorunn Tisjø

Utvalg	Møtedato
Formannskapet 2023-2027	26.08.2026
Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026

Valgløftet KS 2027

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Tvedestrand kommunestyre slutter seg til «Valgløftet 2027» fra KS:

- **Vi sier ja til:**
Faktabaserte og sannferdige debatter med god meningsbryting og argumentasjon.
- **Vi vil bidra med:**
Åpenhet og kunnskap i diskusjoner og debatter.
- **Vi skal bidra til:**
En saklig og respektfull tone også i digitale kanaler.
- **Vi vil være bevisste om:**
Uønsket påvirkning og desinformasjon i den offentlige debatten.
- **Vi sier nei til:**
Hets, mobbing, trakassering og personangrep.
- **Vi skal vise respekt for:**
Hverandres synspunkter og ta avstand fra uakseptable ytringer mot andre folkevalgte, uavhengig av politisk tilhørighet.
- **Vi vil jobbe aktivt for:**
At flest mulig bruker stemmeretten og at alle stemmer kan bli hørt.
- **Vi skal jobbe for:**
Større tillit mellom innbyggere og folkevalgte.

Valgløftet 2027 innarbeides som et punkt i reglement for politiske organer.

Vedlegg

Valgløftet-2027

Bakgrunn for saken (fakta)

På Kommunalpolitisk toppmøte 17.03.2026 overleverte styreleder i KS, Gunn Marit Helgesen, «Valgløftet» til kommunal- og distriktsminister Bjørnar Skjæran.

Valgløftet forplikter folkevalgte til å føre en god og respektfull tone i krevende debatter i valgkampen, og KS understreker at dette er spesielt viktig i en tid med økt sårbarhet for uønsket påvirkning i lokaldemokratiet. KS ser dette som et grunnleggende tiltak for å styrke den demokratiske robustheten fram mot kommunestyre- og fylkestingsvalget 2027.

Formålet med saken er at kommunestyret formelt kan beslutte om de slutter seg til og vil følge KS Valgløfte 2027.

Problemstilling

Kan kommunestyret slutte seg til KS valgløfte 2027?

Faglige merknader/historikk

Folkevalgte som går foran som gode rollemodeller, bidrar til å sikre demokratiet – både som styringsform og levesett. Slik bygges også den beredskapen som trengs for å stå imot krefter som vil svekke vårt demokrati.

Kommuner og fylkeskommuner står i betydelige omstillinger. Alle må forberede seg på at det blir endringer fremover. Det stiller store krav til folkevalgte. En god og respektfull tone i krevende debatter er ekstra viktig i en tid med økt sårbarhet for uønsket påvirkning.

«Det nærmer seg valg til kommunestyre og fylkesting. Hver dag ser landets ordførere og lokalpolitiske ledere hvilken betydning lokaldemokratiet har for innbyggerne. Det er her grunnlaget legges for bærekraftig velferd, inkludering i arbeids- og samfunnsliv, en grønn samfunnsutvikling og reell mulighet til å påvirke beslutninger som angår eget liv. Dette er verdier vi må verne om – og videreutvikle – i en tid med store endringer», sier Gunn Marit Helgesen.

I tillegg legger hun vekt på at internett og sosiale medier gir nye muligheter for deltakelse, men også for spredning av usann informasjon og falske nyheter. Uønsket påvirkning og desinformasjon er spesielt løftet frem ved årets valgløfte.

Viser til ny undersøkelse fra KS blant landets folkevalgte:

[9 av 10 lokalpolitikere frykter svakere rekruttering - Hjem](#)

Les mer om Valgløftet 2027 på KS sine hjemmesider:

[KS valgløfte 2027 - Hjem](#)

Om Valgløftet 2027

- Vi sier ja til:
Faktabaserte og sannferdige debatter med god meningsbryting og argumentasjon.
- Vi vil bidra med:
Åpenhet og kunnskap i diskusjoner og debatter.
- Vi skal bidra til:
En saklig og respektfull tone også i digitale kanaler.
- Vi vil være bevisste om:
Uønsket påvirkning og desinformasjon i den offentlige debatten.
- Vi sier nei til:
Hets, mobbing, trakassering og personangrep.
- Vi skal vise respekt for:

Hverandres synspunkter og ta avstand fra uakseptable ytringer mot andre folkevalgte, uavhengig av politisk tilhørighet.

- Vi vil jobbe aktivt for:
At flest mulig bruker stemmeretten og at alle stemmer kan bli hørt.
- Vi skal jobbe for:
Større tillit mellom innbyggere og folkevalgte.

KS Valgløfte 2027 innebærer at folkevalgte:

- Fører en god og respektfull tone, selv i krevende og polariserte debatter
- Bidrar til en ansvarlig og saklig valgkamp
- Bevisst håndterer dialog og kommunikasjon for å motvirke uønsket påvirkning
- Viser tillit, ansvar og etikk i møte med innbyggere og politiske motparter. Målet er å beskytte og styrke lokaldemokratiet i en tid hvor både digital påvirkning og misinformasjon utgjør økende utfordringer.

Kommunestyret har i 2018 vedtatt planen «Etske retningslinjer for ansatte og folkevalgte i Tvedestrand kommune». Kommunedirektøren foreslår at valgløftet 2027 innarbeides i «Reglementet for politiske organer» ved første revidering.

Valgløftet setter klare forventninger til alle folkevalgte, noe som kan være ekstra viktig før en valgkamp og ny valgperiode. Ved at kommunestyret vedtar å slutte seg til valgløfte og integrere dette i eget reglement kan vi legge til rette for bredere tillit i befolkningen og gjøre kommunen til en aktiv pådriver for godt debattklima.

Folkehelse og levekår

Bedre politisk kultur styrker tillit – og tillit er en folkehelsefaktor

Barn og unge påvirkes sterkt av tonen i samfunnsdebatten.

Når politikere modellerer respekt, dialog og trygghet, skaper det:

- et mer inkluderende lokalsamfunn
- bedre rollemodeller
- mindre opplevelse av konflikt og uro

KS Valgløftet bidrar indirekte til bedre psykososialt miljø for barn og unge – noe som er en folkehelsegevinst.

Kommuneplanen legger vekt på tillit, samarbeid og innbyggernes medvirkning som grunnlag for samfunnsutvikling. Valgløftet handler om å sikre en respektfull politisk kultur, noe som styrker innbyggernes tillit til lokalpolitikken, gjør politiske prosesser mer inkluderende og transparente, og reduserer polarisering og konfliktnivå

Konklusjon

Tvedestrand kommunestyre slutter seg til «Valgløftet 2027» fra KS. Valgløftet 2027 innarbeides som et punkt i reglement for politiske organer.

Tvedestrand, 30.06.2026

Kommunedirektøren

VALGLØFTET 2027

Folkevalgte ser hver dag hva lokaldemokratiet betyr for innbyggerne i Norge. Vi verner om en sann og faktabasert debatt, respekt for hverandres synspunkter og en ærlig kommunikasjon med innbyggerne. På den måten viser folkevalgte at demokratiet fungerer. Det er viktig når vi vet at altfor få av verdens befolkning nå bor i et liberalt demokrati.

Kommuner og fylkeskommuner står i betydelige omstillinger. Alle må forberede seg på at det blir endringer fremover. Det stiller store krav til folkevalgte. En god og respektfull tone i krevende debatter er ekstra viktig i en tid med økt sårbarhet for uønsket påvirkning.

Folkevalgte som går foran som gode rollemodeller, bidrar til å sikre demokratiet – både som styringsform og levesett. Slik bygges også den beredskapen som trengs for å stå imot krefter som vil svekke vårt demokrati.

- **Vi sier ja til:**
Faktabaserte og sannferdige debatter med god meningsbryting og argumentasjon.
- **Vi vil bidra med:**
Åpenhet og kunnskap i diskusjoner og debatter.
- **Vi skal bidra til:**
En saklig og respektfull tone også i digitale kanaler.
- **Vi vil være bevisste om:**
Uønsket påvirkning og desinformasjon i den offentlige debatten.
- **Vi sier nei til:**
Hets, mobbing, trakassering og personangrep.
- **Vi skal vise respekt for:**
Hverandres synspunkter og ta avstand fra uakseptable ytringer mot andre folkevalgte, uavhengig av politisk tilhørighet.
- **Vi vil jobbe aktivt for:**
At flest mulig bruker stemmeretten og at alle stemmer kan bli hørt.
- **Vi skal jobbe for:**
Større tillit mellom innbyggere og folkevalgte.

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Valgløftet KS 2027

Arkivsak-dok.	26/1691
Saksbehandler	Jorunn Tisjø

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023-2027	26.08.2026	26/37
2 Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026	

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Tvedestrand kommunestyre slutter seg til «Valgløftet 2027» fra KS:

- **Vi sier ja til:**
Faktabaserte og sannferdige debatter med god meningsbryting og argumentasjon.
- **Vi vil bidra med:**
Åpenhet og kunnskap i diskusjoner og debatter.
- **Vi skal bidra til:**
En saklig og respektfull tone også i digitale kanaler.
- **Vi vil være bevisste om:**
Uønsket påvirkning og desinformasjon i den offentlige debatten.
- **Vi sier nei til:**
Hets, mobbing, trakassering og personangrep.
- **Vi skal vise respekt for:**
Hverandres synspunkter og ta avstand fra uakseptable ytringer mot andre folkevalgte, uavhengig av politisk tilhørighet.
- **Vi vil jobbe aktivt for:**
At flest mulig bruker stemmeretten og at alle stemmer kan bli hørt.
- **Vi skal jobbe for:**
Større tillit mellom innbyggere og folkevalgte.

Valgløftet 2027 innarbeides som et punkt i reglement for politiske organer.

Formannskapet 2023-2027 har behandlet saken i møte 26.08.2026 sak 26/37

Møtebehandling

Votering

Kommunedirektøren innstilling enstemmig vedtatt

Formannskapet 2023-2027 vedtak/innstilling

Tvedestrand kommunestyre slutter seg til «Valgløftet 2027» fra KS:

- **Vi sier ja til:**

Faktabaserte og sannferdige debatter med god meningsbryting og argumentasjon.

- **Vi vil bidra med:**

Åpenhet og kunnskap i diskusjoner og debatter.

- **Vi skal bidra til:**

En saklig og respektfull tone også i digitale kanaler.

- **Vi vil være bevisste om:**

Uønsket påvirkning og desinformasjon i den offentlige debatten.

- **Vi sier nei til:**

Hets, mobbing, trakassering og personangrep.

- **Vi skal vise respekt for:**

Hverandres synspunkter og ta avstand fra uakseptable ytringer mot andre folkevalgte, uavhengig av politisk tilhørighet.

- **Vi vil jobbe aktivt for:**

At flest mulig bruker stemmeretten og at alle stemmer kan bli hørt.

- **Vi skal jobbe for:**

Større tillit mellom innbyggere og folkevalgte.

Valgløftet 2027 innarbeides som et punkt i reglement for politiske organer.

Tvedestrand kommune Læring og oppvekst

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 26/2579-1
Saksbehandler Arne Mowatt Haugland

Utvalg	Møtedato
Livsløpsutvalget 2023-2027	25.08.2026
Formannskapet 2023-2027	26.08.2026
Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026

Lokal forskrift om tilskuddssatser for private barnehager sendes ut på høring og blir behandlet av Kommunestyret 18.11.26.

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Lokal forskrift om tilskuddssatser for private barnehager sendes ut på høring og blir behandlet av Kommunestyret 18.11.26.

Bakgrunn for saken (fakta)

Kunnskapsdepartementet har fastsatt ny nasjonal forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager. Forskriften omhandler beregning av tilskudd til de private barnehagene som følger av barnehageloven §§ 19-19c.

Fristen for å fastsette lokale forskrifter for tilskuddssats for tilskuddsåret 2027 er 30. november 2026.

Det følger av forskriften at kommunene skal fastsette satser for grunntilskudd og satser for beregning av ekstra grunntilskudd i egne lokale forskrifter. Det betyr at kommunen må følge reglene i forvaltningsloven for forskrifter når de fastsetter tilskuddssatsene som skal gjelde for tilskuddsåret 2027.

Dette betyr blant annet at:

- kommunene må sende forslag til forskrift på høring.
 - Høringsfrist for lokale forskrifter er normalt 2 måneder, men kan være kortere hvis saken haster. Høringen må gjennomføres på en forsvarlig måte som sikrer tilstrekkelig opplysning av saken, og som gir berørte en reell mulighet til å uttale seg og påvirke innholdet i forskriften.
- det vil ikke lenger være klageadgang på fastsetting av satsene

Forskriften må inneholde satser for grunntilskudd og satser for beregning av ekstra grunntilskudd. Det innebærer at kommunene ikke kan sende forskrift på høring før fjorårets regnskap er avlagt.

Private barnehager kan fortsatt klage på vedtak om tilskudd til den enkelte barnehage.

Tilskuddssatser for grunntilskuddet skal fastsettes innen 30. november året før.

Kommunen må beregne tid til å innarbeide høringsinnspillene etter at høringsfristen er utløpt, før de fastsetter forskriften.

Endringer:

Dagens tilskuddssatser for private barnehager:

Dagens tilskuddssatser for private barnehager fastsettes etter nasjonale regler, der kommunen beregner tilskuddet med utgangspunkt i kommunens egne kostnader til ordinær drift av kommunale barnehager. Satsene skal dekke både drift med påslag for pensjon og kapital, og beregnes normalt som egne satser for små og store barn. Private barnehager mottar tilskudd per heltidsplass, og satsene skal sikre at godkjente private barnehager får offentlig finansiering på grunnlag av tilsvarende kommunale kostnader.

Dagens ordning er hjemlet i barnehageloven §§ 19–19 c og forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager.

Nye tilskuddssatser for private barnehager:

Fra 2027 erstattes dette av tre separate tilskudd:

- Grunntilskudd (§ 19a)
- Pensjonstilskudd (§ 19b)
- Eiendomstilskudd (§ 19c)

Pensjon beregnes på en ny måte:

I dagens system gis pensjon i stor grad gjennom et sjablongpåslag på driftstilskuddet.

Fra 2027 beregnes pensjonstilskuddet ut fra:

- Antall årsverk,
- Lønnskostnader i den enkelte private barnehagen,
- En pensjonssats på 5 %, 8 % eller 11 % avhengig av pensjonsordningen.

Kapitaltilskudd erstattes av eiendomstilskudd.

I dagens system varierer kapitaltilskuddet blant annet etter godkjenningsår.

Fra 2027 innføres ett nasjonalt eiendomstilskudd, hvor forskjellene knyttet til byggeår fjernes. Eldre barnehager vil normalt komme bedre ut, mens nyere barnehager kan få noe lavere tilskudd enn i dagens modell

Konklusjon

Lokal forskrift om tilskuddssatser for private barnehager sendes ut på høring og blir behandlet av Kommunestyret 18.11.26.

Tvedestrand, 18.08.2026

Kommunedirektøren

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Tilskuddssatser for private barnehager skal fastsettes som lokal forskrift sendes ut på høring.

Arkivsak-dok.	26/2579
Saksbehandler	Arne Mowatt Haugland

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Livsløpsutvalget 2023-2027	25.08.2026	26/67
2 Formannskapet 2023-2027	26.08.2026	26/38
3 Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026	

Livsløpsutvalget 2023-2027 har behandlet saken i møte 25.08.2026 sak 26/67

Livsløpsutvalget 2023-2027 vedtak/innstilling

Lokal forskrift om tilskuddssatser for private barnehager sendes ut på høring og blir behandlet av Kommunestyret 18.11.26

Formannskapet 2023-2027 har behandlet saken i møte 26.08.2026 sak 26/38

Møtebehandling

Kommunalsjef Arne Haugland orienterte.

Votering

Kommunedirektørens forslag til vedtak enstemmig vedtatt

Formannskapet 2023-2027 vedtak/innstilling

Lokal forskrift om tilskuddssatser for private barnehager sendes ut på høring og blir behandlet av Kommunestyret 18.11.26

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Tilskuddssatser for private barnehager skal fastsettes som lokal forskrift sendes ut på høring.

Arkivsak-dok.	26/2579		
Saksbehandler	Arne Mowatt Haugland		
Behandlet av		Møtedato	Saknr
1 Livsløpsutvalget 2023-2027		25.08.2026	26/67
2 Formannskapet 2023-2027		26.08.2026	26/38
3 Kommunestyret 2023-2027		02.09.2026	

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Lokal forskrift om tilskuddssatser for private barnehager sendes ut på høring og blir behandlet av Kommunestyret 18.11.26.

Livsløpsutvalget 2023-2027 har behandlet saken i møte 25.08.2026 sak 26/67

Møtebehandling

Kommunalsjef Arne Haugland orienterte.

Votering

Kommunedirektørens innstilling enstemmig vedtatt

Livsløpsutvalget 2023-2027 vedtak/innstilling

Lokal forskrift om tilskuddssatser for private barnehager sendes ut på høring og blir behandlet av Kommunestyret 18.11.26

Tvedestrand kommune

Personal- og organisasjonsavdelingen

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 23/5833-14
Saksbehandler Jorunn Tisjø

Utvalg	Møtedato
Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026
Formannskapet 2023-2027	26.08.2026

Valg av 2.vara til representantskapet i 110 Agder IKS 2023-2027

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Som 2.vararepresentant til representantskapet i 110 Agder IKS velges

Bakgrunn for saken (fakta)

I 2023 sto den nye 110 sentralen for Agder ferdig i Kristiansand (samløkalisert med politiet og AMK). Sentralen tar inn og håndterer alle brannalarmer på Agder. Sentralen er organisert som et IKS (Interkommunalt selskap) som alle kommunene på Agder står bak.

I kommunestyret 15.11.2023 sak 23/119 ble følgende valgt:

Som representant til representantskapet i 110 Agder IKS velges Ronny Sundsdal (INP).

Som vararepresentant til representantskapet i 110 Agder IKS velges Henrik Magnus Münter (FRP).

Det har vært en endring i IKS loven §6, som sier det skal være 2 vararepresentanter: «Det skal oppnevnes minst to varamedlemmer for hvert faste medlem.»

Tvedestrand kommune må derfor velge en 2.vara til 110 Agder IKS.

Tvedestrand, 06.07.2026

Kommunedirektøren

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Valg av 2.vara til representantskapet i 110 Agder IKS 2023-2027

Arkivsak-dok.	23/5833
Saksbehandler	Jorunn Tisjø

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023-2027	26.08.2026	26/40
2 Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026	

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Som 2.vararepresentant til representantskapet i 110 Agder IKS velges

Formannskapet 2023-2027 har behandlet saken i møte 26.08.2026 sak 26/40

Møtebehandling

Ronny Sundsdal (H) fremmet følgende forslag:

Lars Nicolai Løvdal (SP)

Votering

Kommunedirektørens forslag til vedtak med forslag fra Sundsdal enstemmig vedtatt

Formannskapet 2023-2027 vedtak/innstilling

Som 2.vararepresentant til representantskapet i 110 Agder IKS velges Lars Nicolai Løvdal (SP)

Tvedestrand kommune

Personal- og organisasjonsavdelingen

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 26/2282-2
Saksbehandler Jorunn Tisjø

Utvalg	Møtedato
Formannskapet 2023-2027	26.08.2026
Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026

Søknad om midlertidig fritak fra politiske verv - Espen Gåserud

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Espen Gåserud fritas midlertidig fra sine politiske verv i perioden 02.09.-31.12.2026 i tråd med kommuneloven § 7-9, 2. ledd.

Som erstatter velges følgende:

1. Kommunestyret: Sindre Ausel rykker inn fra varalisten til fast medlem.
Øvrige valgte varamedlemmer for Høyre rykker opp i den rekkefølge de ble valgt, jf. valgprotokollen.
2. Livsløpsutvalget: Nestleder Kåre Haugaas rykker opp som midlertidig leder.
Som ny midlertidig nestleder velges Eystein Bonnevie-Svendsen.
Marianne Goderstad (SP) rykker inn fra varalisten til fast medlem i perioden.

Bakgrunn for saken (fakta)

Søknad om midlertidig fritak fra sine politiske verv på grunn av sin helsesituasjon i perioden 02.09.-31.12.2026 som medlem av kommunestyret og leder av Livsløpsutvalget i tråd med kommuneloven § 7-9, 2. ledd.

Problemstilling

Kan søknaden innvilges?
Hvem skal eventuelt velges inn som erstattere?

Faglige merknader/historikk

Espen Gåserud søkte 15.06.2026 om midlertidig frita fra sine politiske verv på grunn av sine helseutfordringer.

Søknaden unntatt offentligheten, jf. offentlighetsloven § 13, 1. ledd, jf. fvl. § 13, 1. ledd.

Kommunedirektøren kan informere medlemmene i egen lukket del av møtet dersom minst ett medlem krever dette.

Saksbehandler har hatt dialog med Gåserud, og han ønsker å forlenge fritaket til 31.12.2026.

Gåserud ble innvalgt for Høyre i kommunevalget 2023.

Det søkes om midlertidig fritak, og det foreslås at vara rykker opp. Kommunedirektøren ser ikke behov for supplering av varalisten.

Gjeldende regelverk på området

Kommuneloven § 7-9. Uttreden og fritak

En folkevalgt som ikke lenger er valgbar til et folkevalgt organ, trer endelig ut av organet. En folkevalgt som er registrert som utflyttet fra kommunen eller fylkeskommunen, og derfor ikke lenger er valgbar, kan likevel tre inn igjen i vervet hvis han eller hun flytter tilbake igjen innen to år.

Hvis en folkevalgt ikke kan ivareta vervet sitt uten at det fører til vesentlig ulempe for han eller henne, kan kommunestyret eller fylkestinget etter søknad frita den folkevalgte for vervet midlertidig eller for resten av valgperioden. Når søknaden vurderes, skal det legges vekt på om grunnlaget for søknaden var kjent på det tidspunktet da den folkevalgte samtykket i å bli valgt. Den som ikke har nådd stemmerettsalderen, har krav på fritak hvis han eller hun søker om det.

En folkevalgt som har fått innvilget midlertidig fritak, har ikke rett til å tre inn igjen i vervet før fritaksperioden er over.

Konklusjon

Kommunedirektøren anser at det vil medføre vesentlig ulempe for Gåserud å ikke få innvilget midlertidig fritak.

Kommunedirektøren anbefaler at søker fritas fra sine verv.

Tvedestrand, 17.08.2026

Kommunedirektøren

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Søknad om midlertidig fritak fra politiske verv - Espen Gåserud

Arkivsak-dok.	26/2282		
Saksbehandler	Jorunn Tisjø		
Behandlet av		Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023-2027		26.08.2026	26/41
2 Kommunestyret 2023-2027		02.09.2026	

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Espen Gåserud fritas midlertidig fra sine politiske verv i perioden 02.09.-31.12.2026 i tråd med kommuneloven § 7-9, 2. ledd.

Som erstatter velges følgende:

1. Kommunestyret: Sindre Ausel rykker inn fra varalisten til fast medlem. Øvrige valgte varamedlemmer for Høyre rykker opp i den rekkefølge de ble valgt, jf. valgprotokollen.
2. Livsløpsutvalget: Nestleder Kåre Haugaas rykker opp som midlertidig leder. Som ny midlertidig nestleder velges Eystein Bonnevie-Svendsen. Marianne Goderstad (SP) rykker inn fra varalisten til fast medlem i perioden.

Formannskapet 2023-2027 har behandlet saken i møte 26.08.2026 sak 26/41

Møtebehandling

Karen Synnøve Nilsen Waagestad (H) fremmet følgende tilleggsforslag:

Trafikksikkerhetsutvalget: som erstatter for Espen Gåserud settes Sindre Ausel (H) inn i utvalget

Votering

Kommunedirektørens forslag til vedtak med forslag fra Waagestad enstemmig vedtatt

Formannskapet 2023-2027 vedtak/innstilling

Espen Gåserud fritas midlertidig fra sine politiske verv i perioden 02.09.-31.12.2026 i tråd med kommuneloven § 7-9, 2. ledd.

Som erstatter velges følgende:

1. Kommunestyret: Sindre Ausel rykker inn fra varalisten til fast medlem. Øvrige valgte varamedlemmer for Høyre rykker opp i den rekkefølge de ble valgt, jf. valgprotokollen.
2. Livsløpsutvalget: Nestleder Kåre Haugaas rykker opp som midlertidig leder. Som ny midlertidig nestleder velges Eystein Bonnevie-Svendsen. Marianne Goderstad (SP) rykker inn fra varalisten til fast medlem i perioden.

3. Trafikksikkerhetsutvalget: som erstatter for Espen Gåserud settes Sindre Ausel (H) inn i utvalget

Tvedestrand kommune

Personal- og organisasjonsavdelingen

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 23/4536-4
Saksbehandler Jorunn Tisjø

Utvalg	Møtedato
Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026
Formannskapet 2023-2027	26.08.2026

Suppleringsvalg - Kontrollutvalget 2023-2027

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Tvedestrand kommunestyre velger følgende som ny 2.vara til kontrollutvalget for perioden 2023-2027:

Bakgrunn for saken (fakta)

Kommunestyret valgte i sitt møte 18.10.23 kontrollutvalg for perioden 2023-2027.

Medlemmer:

Hans Tomter (KrF)
Siri Berthelsen (H)
Idun Bjelke Mørch (V)

Varamedlemmer:

1. Erling Holm (H)
2. Marie Stebekk (AP)
3. Hildeborg Thorbjørnsen (SP)
4. Tonje Wegger (H)
5. Knut Olav Austeid (H)
6. Aud Angelstad (SP)
7. Heidi Øia (H)

Leder: Atle Helljesen (AP)

Nestleder: Bjarne Sundsdal (INP)

I ettertid er det foretatt noen fritak, så kontrollutvalget per 01.07.2026 består av følgende:

Medlemmer:

1. Dag Eide (AP) Leder
2. Bjarne Sundsdal (H) Nestleder
3. Hans Tomter (KRF)
4. Siri Berthelsen (H)
5. Idun Bjelke Mørch (V)

Varamedlemmer:

1. Erling Holm (H)
2. Reidun Lundberg (AP)

Dokumentnr.: 23/4536-4

side 1 av 2

3. Knut Olav Austeid (H)
4. Hildeborg Thorbjørnsen (SP)
5. Tonje Wegger (UAVH)
6. Aud Angelstad (SP)
7. Heidi Øia (H)

2.vara Reidun Lundberg (AP) er tilkallingsvikar i Tvedestrand kommune, og har derved ett ansettelsesforhold i kommunen.

Det betyr at hun ikke valgbar lenger, jf kommuneloven §23-1, 3 avsnitt punkt f.:

Utelukket fra valg er:

f. ansatte i den aktuelle kommunen eller fylkeskommunen

Det må derfor velges ny 2.vara til kontrollutvalget.

Tvedestrand, 06.07.2026

Kommunedirektøren

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Suppleringsvalg - Kontrollutvalget 2023-2027

Arkivsak-dok.	23/4536
Saksbehandler	Jorunn Tisjø

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023-2027	26.08.2026	26/39
2 Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026	

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Tvedestrand kommunestyre velger følgende som ny 2.vara til kontrollutvalget for perioden 2023-2027:

Formannskapet 2023-2027 har behandlet saken i møte 26.08.2026 sak 26/39

Møtebehandling

Tove Hage Aargaard (SV) fremmet følgende forslag:
SV foreslår Jan Roger Ekedal

Monica Mostad Güttrup (Ap) fremmet følgende forslag:
May Britt Lunde

Votering

Güttrups forslag fikk 8 stemmer og ble vedtatt mot forslaget til Aargaard som fikk 1 stemme (SV)

Formannskapet 2023-2027 vedtak/innstilling

Tvedestrand kommunestyre velger følgende som ny 2.vara til kontrollutvalget for perioden 2023-2027: May Britt Lunde

Tvedestrand kommune

Personal- og organisasjonsavdelingen

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 26/1317-8
Saksbehandler Jorunn Tisjø

Utvalg	Møtedato
Livsløpsutvalget 2023-2027	25.08.2026
Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026

Søknad om skjenkebevilling for sommerhalvåret - MS Amor/PACO

Kommunedirektørens forslag til vedtak

1. Med hjemmel i alkoholloven §§ 1-4a, 1-7a og 4-2 innvilges søknad fra msamor Vidar Hopen org.nr 880 224 972 om alminnelig skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 til serveringsstedet PACO i indre havn i Tvedestrand.
2. Bevillingen gjelder i perioden 1. april til 31. august hvert år, så lenge gyldig leieavtale med kommunen foreligger. Leieavtalen må kunne forevises til kontrollørene.
3. Skjenking kan foregå alle dager mellom kl. 11.00 og 20.00.
4. Vidar Hopen f.10.01.1955 godkjennes som daglig leder og styrer for bevillingen.
5. Liv Line Moe f.09.10.1976 godkjennes som stedfortreder for bevillingen.
6. Bevillingsgebyr beregnes forholdsmessig ut fra bevillingens gyldighetsperiode og fastsettes til halvt ordinært årsgebyr.
7. Bevillingshaver skal til enhver tid overholde alkohollovens bestemmelser og kommunens alkoholpolitiske handlingsplan.

Bakgrunn for saken (fakta)

MSAMOR Vidar Hopen, org nr. 880 224 972 har siden 2021 drevet serveringsvirksomhet fra båt i indre havn i Tvedestrand. Hopen leier et mindre serveringsområde på brygga hvor gjestene kan sitte og spise. Virksomheten har hatt serveringsbevilling siden oppstart.

Våren 2026 søkte Hopen om skjenkebevilling for sommerhalvåret 2026. På grunn av uavklarte forhold knyttet til leieavtalen med kommunen ble saken ikke fremmet for politisk behandling innen ønsket oppstartstidspunkt.

Det søkes nå om fast skjenkebevilling for sommerhalvåret, under forutsetning av at det til enhver tid foreligger gyldig leieavtale for området.

Søknaden gjelder skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 (øl og vin) til servering av mat. Det opplyses at virksomheten vil ha inntil 50 skjenkeplasser, avhengig av tilgjengelig areal.

Det søkes om skjenketid fra kl. 11.00 til kl. 20.00 alle dager i perioden 1. april til 31. august.

Vidar Hopen har bestått kunnskapsprøven i alkoholloven og etablererprøven for daglig leder, og søkes godkjent som styrer. Stedfortreder Liv Line Moe har også bestått nødvendig kunnskapsprøve.

Søknaden er sendt til uttalelse hos politi og skattemyndigheter. Det foreligger ingen merknader.

Regelverk

Kommunen er bevillingsmyndighet etter alkoholloven § 1-4a.

Ved behandling av søknader skal kommunen etter alkoholloven § 1-7a blant annet legge vekt på:

- alkohollovens formål
- stedets karakter
- målgruppe
- trafikk- og ordensmessige forhold
- hensynet til lokalmiljøet
- bevillingssøkersandel

Kommunens alkoholpolitiske handlingsplan 2025–2028 legger til grunn at alkoholpolitikken skal følge nasjonale mål om reduksjon av skadelig alkoholbruk, samtidig som kommunen skal legge til rette for en seriøs og ansvarlig serveringsnæring. Planen åpner ikke for et øvre tak på antall skjenkebevillinger, men vektlegger ansvarlig drift, god internkontroll og et trygt og inkluderende uteliv.

Problemstilling

Skal Tvedestrand kommune innvilge en sesongbasert alminnelig skjenkebevilgning for øl og vin (gruppe 1 og 2) til serveringsstedet PACO på MS Amor i indre havn, og er søknaden i samsvar med alkoholloven og kommunens alkoholpolitiske handlingsplan?

Faglige merknader/historikk

Vurdering opp mot alkoholpolitisk handlingsplan

Tvedestrand kommunes alkoholpolitiske handlingsplan har som overordnet mål å bidra til redusert skadelig alkoholbruk, i tråd med nasjonale målsettinger. Samtidig skal kommunen legge til rette for ansvarlig næringsutvikling og seriøse aktører i serveringsbransjen.

Planen fastsetter ikke noe tak på antall skjenkebevillinger i kommunen. Det må derfor foretas en konkret vurdering av den enkelte søknad.

PACO fremstår som et mindre serveringssted med begrenset kapasitet og et klart matkonsept. Søker opplyser at formålet med bevillingen er å kunne tilby øl eller vin til maten, etter ønske fra gjestene. Virksomheten beskrives ikke som et utelivs- eller festkonsept, men som et spisested rettet mot voksne gjester.

Kommunedirektøren vurderer at konseptet har klare likhetstrekk med restaurantdrift og skiller seg fra virksomheter som i handlingsplanen omtales som gatekjøkken, kiosk eller snackbar. Handlingsplanen legger til grunn at serveringssteder med en driftsprofil som fremstår som snackbar, gatekjøkken eller lignende som hovedregel ikke skal få skjenkebevilgning. Kommunedirektøren mener PACO ikke faller inn under denne kategorien. Menyen består av enkle matretter, men serveringen skal skje i etablerte sitteområder med tydelig avgrensning og med et tydelig måltidsfokus.

Planen legger videre vekt på ansvarlige roller og kompetanse hos bevillingshaver. Både styrer og stedfortreder har bestått kunnskapsprøven i alkoholloven, og det foreligger ingen negative uttalelser fra politi eller skattemyndigheter. Dette er i tråd med handlingsplanens mål om kompetente ansvarshavere og forsvarlig drift.

Bevillingsgebyr

Det omsøkte konseptet er sesongbasert og skal kun drives i sommerhalvåret. Kommunedirektøren vurderer derfor at det er rimelig at bevillingsgebyret fastsettes forholdsmessig ut fra bevillingens gyldighetsperiode. Bevillingen vil kun være aktiv i om lag halvparten av året, og kommunedirektøren finner det derfor hensiktsmessig å innstille på at det beregnes halvt årlig bevillingsgebyr, i tråd med kommunens praksis for tidsbegrensede, sesongbaserte skjenkebevillinger.

Samlet vurdering

Kommunedirektøren vurderer at søknaden er i samsvar med alkoholloven og i hovedsak følger intensjonene i kommunens alkoholpolitiske handlingsplan. Det legges særlig vekt på at:

- konseptet er matbasert
- skjenkingen begrenses til øl og vin
- skjenketidene er moderate
- styrer og stedfortreder har nødvendig kompetanse
- virksomheten fremstår som en seriøs aktør med flere års drift i Tvedestrand

Kommunedirektøren anbefaler derfor at søknaden innvilges.

Gjeldende regelverk på området

Alkoholloven

Overordnede plandokumenter/retningslinjer

Alkoholpolitisk handlingsplan Tvedestrand kommune

Folkehelse

Kommunedirektøren har vurdert om bevillingen kan komme i konflikt med planens overordnede mål om å begrense alkoholrelaterte skader. Det søkes om en svært begrenset bevilling, både når det gjelder areal, skjenketider og type alkoholholdig drikk.

Det søkes ikke om skjenking av brennevin, og skjenketiden avsluttes allerede kl. 20.00. Dette ligger betydelig innenfor de maksimale skjenketidene kommunen kan tillate.

Virksomheten har begrenset kapasitet med inntil 50 skjenkeplasser og fremstår som et supplement til eksisterende serveringstilbud i havneområdet. Kommunedirektøren kan ikke se at innvilgelse av bevillingen vil medføre vesentlige ordensmessige utfordringer eller bidra til en merkbar økning i alkoholkonsumet i kommunen.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at MSAMOR Vidar Hopen gis alminnelig skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 for serveringsstedet PACO i indre havn, på de vilkår som fremgår av vedtaket.

Søknaden vurderes å være i tråd med alkohollovens bestemmelser og Tvedestrand kommunes alkoholpolitiske handlingsplan 2025–2028.

Siden det ønskes en skjenkebevilling kun i sommerhalvåret, vil kommunedirektøren innstille på halvt bevillingsgebyr.

Tvedestrand, 09.07.2026

Kommunedirektøren

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Søknad om skjenkebevilling for sommerhalvåret - MS Amor/PACO

Arkivsak-dok. 26/1317
Saksbehandler Jorunn Tisjø

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Livsløpsutvalget 2023-2027	25.08.2026	26/69
2 Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026	

Kommunedirektørens forslag til vedtak

1. Med hjemmel i alkoholloven §§ 1-4a, 1-7a og 4-2 innvilges søknad fra msamor Vidar Hopen org.nr 880 224 972 om alminnelig skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 til serveringsstedet PACO i indre havn i Tvedestrand.
2. Bevillingen gjelder i perioden 1. april til 31. august hvert år, så lenge gyldig leieavtale med kommunen foreligger. Leieavtalen må kunne forevises til kontrollørene.
3. Skjenking kan foregå alle dager mellom kl. 11.00 og 20.00.
4. Vidar Hopen f.10.01.1955 godkjennes som daglig leder og styrer for bevillingen.
5. Liv Line Moe f.09.10.1976 godkjennes som stedfortreder for bevillingen.
6. Bevillingsgebyr beregnes forholdsmessig ut fra bevillingens gyldighetsperiode og fastsettes til halvt ordinært årsgebyr.
7. Bevillingshaver skal til enhver tid overholde alkohollovens bestemmelser og kommunens alkoholpolitiske handlingsplan.

Livsløpsutvalget 2023-2027 har behandlet saken i møte 25.08.2026 sak 26/69

Møtebehandling

Votering

Kommunedirektørens forslag til vedtak enstemmig vedtatt

Livsløpsutvalget 2023-2027 vedtak/innstilling

1. Med hjemmel i alkoholloven §§ 1-4a, 1-7a og 4-2 innvilges søknad fra msamor Vidar Hopen org.nr 880 224 972 om alminnelig skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 til serveringsstedet PACO i indre havn i Tvedestrand.
2. Bevillingen gjelder i perioden 1. april til 31. august hvert år, så lenge gyldig leieavtale med kommunen foreligger. Leieavtalen må kunne forevises til kontrollørene.
3. Skjenking kan foregå alle dager mellom kl. 11.00 og 20.00.

4. Vidar Hopen f.10.01.1955 godkjennes som daglig leder og styrer for bevillingen.
5. Liv Line Moe f.09.10.1976 godkjennes som stedfortreder for bevillingen.
6. Bevillingsgebyr beregnes forholdsmessig ut fra bevillingens gyldighetsperiode og fastsettes til halvt ordinært årsgebyr.
7. Bevillingshaver skal til enhver tid overholde alkohollovens bestemmelser og kommunens alkoholpolitiske handlingsplan.

Tvedestrand kommune

Personal- og organisasjonsavdelingen

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 26/2592-1
Saksbehandler Jorunn Tisjø

Utvalg	Møtedato
Formannskapet 2023-2027	26.08.2026
Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026

Beredskapsplan IT - 2026

Kommunedirektørens forslag til vedtak

1. Tvedestrand kommunestyre vedtar «Beredskapsplan IT 2026–2029» for Tvedestrand kommune.
2. Planen inngår som en del av kommunens helhetlige beredskaps- og internkontrollarbeid.
3. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta nødvendige administrative oppdateringer av planen i planperioden, forutsatt at det ikke medfører vesentlige endringer i planens innhold eller ansvarsforhold.

Vedlegg

Beredskapsplan IT -

Planen er unntatt offentligheten, og sendes folkevalgte på epost

Bakgrunn for saken (fakta)

Kommunene er i stadig større grad avhengige av digitale systemer for å kunne levere lovpålagte tjenester til innbyggere og næringsliv. Samtidig er trusselbildet innen cybersikkerhet skjerpet betydelig de senere årene, og norske kommuner har vært utsatt for blant annet ransomwareangrep, datainnbrudd og andre alvorlige digitale hendelser.

Tvedestrand kommune er avhengig av kritiske IKT-systemer innen blant annet helse og omsorg, vann- og avløpstjenester, skole, barnehage, sak- og arkivbehandling, økonomi og personalforvaltning. Bortfall av slike systemer kan få vesentlige konsekvenser for kommunens tjenesteproduksjon, informasjonssikkerhet og omdømme. Beredskapsplan IT er utarbeidet for å sikre at kommunen har en tydelig organisering, klare ansvarsforhold og etablerte rutiner for håndtering av alvorlige IT-relaterte hendelser.

Kommunen er pålagt å arbeide systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap. Sivilbeskyttelsesloven § 14 fastsetter at kommunen skal arbeide systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap, og sikre at nødvendige beredskapsforberedelser er på plass.

Forskrift om kommunal beredskapsplikt §§ 3 og 4 stiller krav om at kommunen skal ha nødvendige beredskapsplaner basert på risiko- og sårbarhetsvurderinger, og at planverket skal holdes oppdatert og øves regelmessig.

Kommuneloven § 25-1 pålegger kommunedirektøren å ha etablert internkontroll som sikrer at lover, forskrifter og vedtak følges. Informasjonssikkerhet og håndtering av digitale hendelser er en del av denne internkontrollen.

Personopplysningsloven og personvernforordningen (GDPR) pålegger kommunen å beskytte personopplysninger gjennom egnede tekniske og organisatoriske tiltak, og å kunne håndtere og rapportere brudd på personopplysningssikkerheten.

Videre følger det av NSMs grunnprinsipper for IKT-sikkerhet og nasjonale anbefalinger fra Digitaliseringsdirektoratet og DSB at virksomheter bør etablere beredskapsplaner for håndtering av alvorlige IKT-hendelser.

Problemstilling

Kan kommunestyret vedta fremlagte beredskapsplan IT?

Faglige merknader/historikk

Kommunens virksomhet er i økende grad avhengig av stabile og sikre digitale løsninger for å kunne levere lovpålagte tjenester til innbyggere, næringsliv og andre samarbeidspartnere. Hendelser som datainnbrudd, ransomware-angrep, strømbrydd, svikt hos leverandører eller bortfall av kritiske IT-systemer kan få betydelige konsekvenser for kommunens tjenesteproduksjon.

Som en del av kommunens arbeid med samfunnssikkerhet, beredskap, informasjonssikkerhet og internkontroll er det utarbeidet en egen Beredskapsplan IT 2026–2029. Dette er første gang Tvedestrand kommune legger fram en selvstendig IT-beredskapsplan til politisk behandling. Planen er vedlagt saken.

Planen beskriver mål, organisering, roller og ansvar ved håndtering av alvorlige IT-hendelser. Videre inneholder den risikovurderinger og tiltak knyttet til blant annet:

- digital utpressing
- datainnbrudd
- maskinvarefeil
- bortfall av internettforbindelse
- tjenestenektangrep (DDoS)
- digital svindel
- strømbrydd
- tap eller tyveri av datautstyr
- leverandørkjedeangrep og andre IT-relaterte hendelser

Planen bygger på etablerte beredskapsprinsipper og beskriver samspillet mellom kommunens kriseledelse, krisestab for informasjonssikkerhet og IKT Agders operative hendelseshåndtering.

Det er videre gjennomført en vurdering av kommunens mest kritiske systemer, med prioriteringer for gjenoppretting og drift ved alvorlige hendelser. Planen inneholder også bestemmelser om kommunikasjon, varsling, øvelser, evaluering og kontinuerlig forbedring.

Planen er utarbeidet med bakgrunn i krav og anbefalinger i blant annet forskrift om kommunal beredskapsplikt, informasjonssikkerhetsregelverket og relevante standarder for virksomhetskontinuitet og informasjonssikkerhet.

Etter publisering av saken fikk vi tilbakemelding fra folkevalgte om planen skulle vært unntatt offentligheten. Kommunedirektør undersøkte med andre kommuner i agder og kom til konklusjon at selve planen unntas offentligheten. Det gjelder delen i planen som omhandler kritikalitetsvurdering og de siste kapitlene. Det vurderes også at

oversikt over systemer (blir jo da en liste som potensielle aktører kan lese seg opp på og eventuelt utnytte) bør unnlates.
Kommunedirektøren vurderer da å ikke legge planen ut på nett.

Gjeldende regelverk på området

Forskrift om kommunal beredskapsplikt

Kommuneloven

Personopplysningsloven og personvernforordningen (GDPR)

Overordnede plandokumenter/retningslinjer

Overordnet beredskapsplan (skal revideres høst 2026)

Økonomi/gjeldende budsjettforutsetninger

Vedtaket medfører ingen direkte økonomiske konsekvenser utover eksisterende arbeid med beredskap, informasjonssikkerhet og øvelser. Eventuelle fremtidige investeringer eller sikkerhetstiltak vil bli vurdert og eventuelt fremmet i egne saker.

Folkehelse

Ingen direkte konsekvenser. Indirekte bidrar planen til å sikre stabile kommunale tjenester til innbyggerne ved kriser og uønskede hendelser.

Konklusjon

Kommunedirektøren vurderer at kommunen har behov for en tydelig og helhetlig plan for håndtering av alvorlige hendelser som rammer kommunens digitale infrastruktur. Digitalisering har gjort kommunen mer effektiv, men har samtidig økt sårbarheten ved bortfall av IKT-tjenester. Kritiske funksjoner innen helse og omsorg, vann og avløp, administrasjon, økonomi, skole og øvrig tjenesteproduksjon er avhengig av velfungerende digitale systemer. Et alvorlig IT-angrep eller omfattende teknisk svikt kan derfor påvirke kommunens evne til å levere tjenester over tid.

Planen bidrar til å:

- tydeliggjøre ansvar og beslutningslinjer,
- styrke kommunens evne til å håndtere sikkerhetshendelser,
- redusere konsekvensene av driftsavbrudd,
- sikre koordinert kommunikasjon internt og eksternt,
- oppfylle krav til beredskap, internkontroll og informasjonssikkerhet,
- legge grunnlag for systematisk øvings- og forbedringsarbeid.

Tvedestrand kommune er medlem av IKT Agder, og planen er utformet slik at den samhandler med IKT Agders etablerte rutiner for hendelseshåndtering og beredskap. Dette vurderes som hensiktsmessig og ressursbesparende, samtidig som kommunen tydeliggjør sitt eget ansvar for ledelse, kommunikasjon og beredskapsmessige vurderinger.

Kommunedirektøren vurderer at planen gir et godt grunnlag for å styrke kommunens digitale beredskap og anbefaler at kommunestyret vedtar planen.

Tvedestrand, 08.07.2026

Kommunedirektøren

Denne filen er unntatt offentlighet.

Tittel: Beredskapsplan IT

Tilgangskode: Unntatt offentlighet

Paragraf: Offl § 21

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Beredskapsplan IT - 2026

Arkivsak-dok. 26/2592
Saksbehandler Jorunn Tisjø

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023-2027	26.08.2026	26/36
2 Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026	

Kommunedirektørens forslag til vedtak

1. Tvedestrand kommunestyre vedtar «Beredskapsplan IT 2026–2029» for Tvedestrand kommune.
2. Planen inngår som en del av kommunens helhetlige beredskaps- og internkontrollarbeid.
3. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta nødvendige administrative oppdateringer av planen i planperioden, forutsatt at det ikke medfører vesentlige endringer i planens innhold eller ansvarsforhold.

Formannskapet 2023-2027 har behandlet saken i møte 26.08.2026 sak 26/36

Møtebehandling

Henrik Münster (FRP) ba om at møtet ble lukket iht kommunelovens paragraf 11-5 tredje ledd bokstav b.

Møtet ble lukket for diskusjon om lukking.

Avstemming om lukking av møtet ble vedtatt i åpent møte, og det ble enstemmig vedtatt at møtet lukkes iht kommunelovens paragraf 11-5 tredje ledd bokstav b. og offentlighetslovens § 24.

Henrik Münster (Fremskrittspartiet) fremmet følgende forslag som senere ble trukket:

Beredskapsplan IT 2026–2029 sendes tilbake til kommunedirektøren for ytterligere lokal tilpasning. Planen skal tydeligere beskrive hvordan Tvedestrand kommune opprettholder kritiske tjenester ved bortfall av IKT-systemer, herunder nødvendige manuelle rutiner, alternative kommunikasjonsløsninger og ansvar ved langvarige hendelser.

Votering

Kommunedirektørens innstilling enstemmig vedtatt

Formannskapet 2023-2027 vedtak/innstilling

1. Tvedestrand kommunestyre vedtar «Beredskapsplan IT 2026–2029» for Tvedestrand kommune.
2. Planen inngår som en del av kommunens helhetlige beredskaps- og internkontrollarbeid.
3. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta nødvendige administrative oppdateringer av planen i planperioden, forutsatt at det ikke medfører vesentlige endringer i planens innhold eller ansvarsforhold.

Dette dokumentet er unntatt offentlighet.

Tittel: Søknad om skjenkebevilling - Pauls matservice/ Båtbua Gjeving

Tilgangskode: Unntatt offentlighet

Paragraf: Offl §13, jfr Fvl §13.1

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Søknad om skjenkebevilling - Pauls matservice/ Båtbua Gjeving

Arkivsak-dok.	19/11569
Saksbehandler	Jorunn Tisjø

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Livsløpsutvalget 2023-2027	25.08.2026	26/70
2 Kommunestyret 2023-2027	02.09.2026	

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Tvedestrand kommunestyre innvilger søknad fra Pauls Matservice AS, org.nr. 985 281 513, om ny skjenkebevilling for Båtbua, Nybrygga, 4912 Gjeving.

Følgende vilkår gjelder for bevillingen:

- Skjenkebevillingen gjelder alkoholgrupper 1, 2 og 3
- Omsøkt skjenke- og serveringsareal ute og inne godkjennes uten endringer. Det gjøres oppmerksom på alkohollovens bestemmelser om fysisk avgrensning av skjenkeareal.
- Skjenketiden for alkoholgruppe 1 og 2 settes til kl. 09.00 – 02.00 alle dager ute og inne.
- Skjenketiden for alkoholgruppe 3 settes til 13.00 – 02.00 alle dager ute og inne.
- Det er tillatt å servere mat og ikke-alkoholholdig drikke utenom skjenketidene
- Paul Victor Pedersen, f.d. 170268, godkjennes som styrer/daglig leder for skjenkebevillingen og serveringsbevillingen.
- Hildegard Lian, f.d. 240583, godkjennes som stedfortreder for skjenkebevillingen og serveringsbevillingen.
- Bevillingene gjelder for perioden 02.09.2026 til 30.06.2028.
- Bevillingene forutsetter at det føres internkontroll ved virksomheten og at det sørges for tilstrekkelig sikkerhet tilpasset de til enhver tid praktiserte konsepter.

Livsløpsutvalget 2023-2027 har behandlet saken i møte 25.08.2026 sak 26/70

Møtebehandling

Utvalget vedtok enstemmig å lukke møtet iht kommuneloven §11-5 a og forvaltningsloven 13-1

Votering

Kommunedirektørens innstilling enstemmig vedtatt

Livsløpsutvalget 2023-2027 vedtak/innstilling

Tvedestrand kommunestyre innvilger søknad fra Pauls Matservice AS, org.nr. 985 281 513, om ny skjenkebevilling for Båtbua, Nybrygga, 4912 Gjeving.

Følgende vilkår gjelder for bevillingen:

- Skjenkebevillingen gjelder alkoholgrupper 1, 2 og 3
- Omsøkt skjenke- og serveringsareal ute og inne godkjennes uten endringer.
Det gjøres oppmerksom på alkohollovens bestemmelser om fysisk avgrensning av skjenkeareal.
- Skjenketiden for alkoholgruppe 1 og 2 settes til kl. 09.00 – 02.00 alle dager ute og inne.
- Skjenketiden for alkoholgruppe 3 settes til 13.00 – 02.00 alle dager ute og inne.
- Det er tillatt å servere mat og ikke-alkoholholdig drikke utenom skjenketidene
- Paul Victor Pedersen, f.d. 170268, godkjennes som styrer/daglig leder for skjenkebevillingen og serveringsbevillingen.
- Hildegard Lian, f.d. 240583, godkjennes som stedfortreder for skjenkebevillingen og serveringsbevillingen.
- Bevillingene gjelder for perioden 02.09.2026 til 30.06.2028.
- Bevillingene forutsetter at det føres internkontroll ved virksomheten og at det sørges for tilstrekkelig sikkerhet tilpasset de til enhver tid praktiserte konsepter.

Tvedestrand kommune

Forvaltning og plan

Saksframlegg

Arkivsak-dok. PLAN-24/00438-36
Saksbehandler Martin Due-Tønnessen

Utvalg	Møtedato
Kommunestyret	02.09.2026

Klager på vedtak om mindre endring av områdeplanen for Lyngør. Gnr 82 bnr 149

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Tvedestrand kommunestyre tar klagen til følge. Forslaget til endring av områdeplanen for Lyngør trekkes.

Vedtaket skjer med bakgrunn i at man ikke kan vedta en mindre endring i henhold til plan- og bygningslovens §12-14, når tiltaket er i strid nasjonale og regionale interesser samt hovedformålet i områdeplanen.

Vedlegg

Tvedestrand kommune - Klage på vedtak tilknyttet områdeplan for Lyngør - gbnr 82-149
Klage på vedtak om endring av områderegulering på gnr_bnr 82_149 i Tvedestrand kommune
Klage - Vedtak om mindre endring av reguleringsplan for Lyngør, gnr. 82 bnr. 149, Tvedestrand kommune
Saksprotokoll KOM2, 13052026, Sak 26/39, Endring av områdeplan Lyngør - sluttbehandling
Innspill fra Agder fylkeskommune - Høring - endring av Områdeplan Lyngør – Planid 182
Innspill fra Statsforvalteren til søknad om endring av områderegulering for Lyngør
Klage - Endring av områdeplan Lyngør, 01062026
Endring av områdeplan Lyngør - sluttbehandling
Innspill fra nabo - Endring av Områdeplan Lyngør
Saksprotokoll kommunestyret 17. des 2025
Saksframlegg desember 2025 med forslag til plankart og bestemmelser

Sammendrag

På eiendommen gnr 82 bnr 149 i Lyngør har det pågått en sak på eiendommen gnr 82 bnr 149 hvor områdeplanen for Lyngør ble vedtatt i 2022, med påfølgende klageprosess hvor grunneier ønsker å bygge en bolig på eiendommen. I 2025 ba kommunestyret om at området skulle bli gult for å legge til rette for boligbygging, og kommunestyret vedtok derfor en mindre endring av områdeplanen for Lyngør. Vedtaket innebærer at eiendommen ble regulert til bolig med plankrav, på tross av negative uttalelser fra Statsforvalteren og Fylkeskommunen.

Vedtaket er påklaget av Statsforvalteren, Fylkeskommunen og Fortidsminneforeningen.

Statsforvalteren mener at vedtaket må omgjøres, da endringen strider mot nasjonal politikk om forvaltning av strandsonen, særskilt hensynet til allmenn tilgjengelighet og rekreasjon i sjønære områder. I klagen peker de også på hensyn til kulturmiljøet.

Fylkeskommunen mener at ytterligere fortetting innenfor sone 1 vil bidra til å svekke kulturmiljøets autenticitet og helhet. Fortetting vil dermed få betydelige negative konsekvenser for de nasjonale og regionale kulturminneverdiene Lyngør representerer.

Fortidsminneforeningen er en frivillig organisasjon som har som formål å arbeide for langsiktig bevaring av kulturminner og kulturmiljøer. De klager på at endringen går utover rammene for hva som kan behandles som en mindre endring. De viser videre til at eiendommen ligger i det mest bevaringsverdige området (sone 1) i områdeplanen for Lyngør.

Planendringen er i strid med tilrådingene fra sektormyndighetene, som peker på at vedtaket dermed er i strid med regionale og nasjonale interesser.

Dersom det foreligger vesentlige interessekonflikter, sterke naboprotester, konflikt med natur-, friluft-, kulturmiljø- eller andre viktige hensyn, eller innvendinger fra sektormyndigheter som har karakter av innsigelse, er dette klare tegn på at saken ikke egner seg for forenklet behandling. Da bør den behandles som en ordinær reguleringsendring med full planprosess.

Klagene viser tydelig at det foreligger vesentlige interessekonflikter, og administrasjonen mener derfor at klagene må tas til følge.

Bakgrunn (Fakta)

Kommunestyret vedtok i sak 26/39 en mindre endring av områdeplanen for Lyngør, slik at det åpnes for boligbygging på eiendommen gnr 82 bnr 149.

Det har kommet inn tre klager på kommunestyrets vedtak om å godta en mindre endring av områdeplanen for Lyngør for å legge til rette for bygging av en bolig. To av klagene kommer fra regionale instanser mens den siste kommer fra en frivillig organisasjon. Klagene er i hovedsak knyttet til at endringen vil være negativ for kulturmiljøet, men det pekes også på verdiene av grønne områder inne i tett bebyggelse.

Vurderinger:

Kommunestyret har vedtatt en mindre endring av områdeplanen for Lyngør, slik at det åpnes for boligbygging på eiendommen gnr 82 bnr 149. Statsforvalteren, Fylkeskommunen og Fortidsminneforeningen har klaget på vedtaket.

I klagene pekes det på følgende:

Fylkeskommunen

Lyngør har vært utsatt for høyt byggepress over tid som førte til at det ble innført bygge- og deleforbud i 2018 for å sikre de kulturhistoriske verdiene.

I den vedtatte områdeplanen ble det ikke åpnet for nye boliger eller fritidsbebyggelse utover det som allerede var etablert i tidligere planer. Planområdet ble inndelt i soner for å sikre at de mest sårbare delene av kulturmiljøet fikk tilstrekkelig vern. Eiendommen gnr. 82 bnr. 149 ligger i sone 1 som er området som omfatter det eldste og mest bevaringsverdige kulturmiljøet, og dermed har det strengeste vernet.

Den foreslåtte endringen innebærer fortetting i et område som nylig er gitt sterk beskyttelse. Eiendommen er ubebygget og består i dag av grønnstruktur. I Lyngør er det ikke bare den eldre bebyggelsen som er verneverdig – også vegetasjon, hager og kulturlandskap er avgjørende for helhetsopplevelsen. Grønnstrukturen utgjør et historisk landskapselement og gir kontekst til bebyggelsen. Nedbygging vil redusere sammenhengen i kulturmiljøet og føre til oppstyking av et område som nettopp skal bevares som helhet.

Endring kan behandles etter forenklet prosess dersom tiltaket i liten grad påvirker gjennomføringen av planen, ikke går utover hoveddrammene, ikke berører viktige natur- og friluftsområder, og ikke er i strid med nasjonale eller vesentlige regionale interesser. Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen påpeker at ny bebyggelse ikke skal plasseres i områder med betydning for blant annet kulturmiljø og natur.

Områdeplanens hovedformål er å ivareta Lyngørs kulturhistoriske verdi som uthavn, og å sikre bevaring og gjenoppbygging av områdets kulturhistoriske, arkitektoniske og landskapsmessige kvaliteter. Planen skal forhindre utbygging som svekker vernehensynene. Fylkeskommunen mener at en ny bolig ikke vil være forenlig med planens hovedformål.

Fylkeskommunen mener at vilkårene for å gjennomføre endringen som en mindre endring ikke er oppfylt. De påpeker også at det ikke er sannsynlig at en vanlig planprosess med tanke på en ny bolig vil bli akseptert.

I et eget skriv påpeker de at hvis området reguleres til grøntformål kan det ikke åpnes for at området kan brukes til privat hage.

Statsforvalteren

Statsforvalteren varslet i sitt innspill til reguleringsendringen at omsøkte endring kunne bli påklaget, siden planforslaget berørte hensynet til viktige friluftslivsområder, og at endringen ville gå utover hoveddrammene i planen, vurdert opp mot de interessene Statsforvalteren er satt til å ivareta.

Området ligger innenfor 100-metersbeltet til sjø og det er et nasjonalt mål å hindre bit-for-bit-nedbyggingen av strandsonen.

Lyngør er en gammel uthavn og et lite tettsted, bestående av 4 øyer. Lyngør er kartlagt som et verdifullt kulturlandskap, med *svært verdifull* kulturminneverdi og *verdifull verdi* for biologisk mangfold.

I statlige planretningslinjer for strandsonen går det frem at byggeforbudet i pbl 1-8 også gjelder i tettsteder. Landskapet langs kysten er viktig som grunnlag for opplevelser og kilde til identitet, og det skal legges vekt på å bevare karakteristiske kulturmiljø.

De peker på at området som nå foreslås regulert til bolig er det eneste regulerte området på Odden-Holmen som har en kvalitet, herunder størrelse og lokalisering, som offentlig møte- og aktivitetsplass. De viser videre til *rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging* (RPR) og rundskriv T-2/08 Om barn og planlegging. I nærmiljøet skal det finnes arealer hvor barn og ungdom kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø

Ved omdisponering av areal som er i bruk til lek skal det skaffes fullverdige erstatningsareal.

Statsforvalteren viser videre til at området ligger i sone 1 som er det mest verneverdige området i forhold til kulturmiljø. De mener at ny bebyggelse i det gamle miljøet vil være uheldig.

Etter Statsforvalterens syn innebærer forslaget mer enn en mindre endring av reguleringsformålet for et enkeltområde. Det utfordrer de overordnede prinsippene og intensjonene som ligger til grunn for områdeplanen for Lyngør, og legger opp til en gradvis privatisering av området. Endringen gjelder et sentralt og begrenset allment tilgjengelig areal i et særlig verneverdig kulturmiljø, hvor hensynet til allmenn tilgjengelighet, kulturhistoriske verdier og strandsonens karakter må tillegges stor vekt.

Fortidsminneforeningen avd. Agder

Fortidsminneforeningen mener at endringen ikke kan behandles som en mindre reguleringsendring (pbl §12-14).

De mener videre at vedtaket er i strid med gjeldende reguleringsplan og områdeplanens formål. Eiendommen ligger i den mest sårbare og bevaringsverdige delen av Lyngør, og både grønnstruktur, allmenn bruk og kulturmiljøverdier berøres.

Det pekes videre på at Statsforvalteren, Fylkeskommunen og kommunens administrasjon har frarådet endringen ut fra faglige vurderinger.

De ønsker at man i klagevurderingen skal si noen om kommunens eventuelle erstatningsansvar hvis forslaget ikke blir vedtatt, siden de mener en uriktig forståelse av erstatningsreglene kan ha fått betydning for vedtaket.

Samlet vurdering av klagene

Alle klageinstansene peker på at hensynet til kulturmiljøet i Lyngør ikke blir tilstrekkelig ivare tatt i det nye planforslaget. De peker dermed på at tiltaket er i strid med regionale og nasjonale interesser. I tillegg pekes det også på andre nasjonale og regionale interesser.

I klagene pekes det på at man ikke kan vedta endringer som en mindre endring etter pbl §12-14, så lenge vedtaket er i strid med nasjonale eller vesentlige regionale interesser. Klagene fra regionale myndigheter må anses som innsigelseslignende uttalelser.

Med så tydelige høringsuttalelser spesielt knyttet til kulturmiljø, men også andre nasjonale og regionale interesser, mener administrasjonen at det ikke vil være et lovlig vedtak å få vedtatt dette som en mindre endring. Administrasjonen må derfor anbefale at klagene tas til følge.

Når planendringen ikke kan gjennomføres som en mindre endring er det naturlig å gjøre en vurdering av om det er sannsynlig å få gjennomført endringen gjennom en helt ny plan, med bakgrunn i kommunestyrets ønsker om å tillate en bolig og dagens planstatus.

I kommunestyrets vedtak om å godkjenne planendringen som en mindre plan, legges det vekt på et rundskriv fra Departementet der det går frem at kommuneplanen har forrang foran eldre reguleringsplaner, hvis det er motstrid mellom kommuneplanen og reguleringsplanen.

Hvis kommunestyrets tolkning legges til grunn der de vurderer at reguleringsplanen fra 2002 ikke lenger er gyldig, så vil status være at området er avsatt i kommuneplanen til bolig.

Når et område er avsatt til boligformål i kommuneplanen, betyr det at kommunen gjennom den overordnede planleggingen har vurdert at området kan være egnet for boligutbygging. Dette gir et viktig planmessig utgangspunkt for senere regulering, men det er ikke en garanti for at en ny reguleringsplan blir vedtatt.

Ved behandling av en reguleringsplan skal kommunen foreta en selvstendig vurdering av planforslaget. Det må da på nytt gjøres vurderinger av kulturminner, naturmangfold osv.

I denne saken har Fylkeskommunen allerede uttalt at en endring av formål til boligformål heller ikke er ønskelig gjennom ordinær planprosess. Med bakgrunn i at hovedformålet i områdeplanen for Lyngør er å sikre kulturmiljøet så vil det være svært krevende å få godkjent en ny reguleringsplan for gnr 82 bnr 149 innenfor det som betraktes som sone 1. Administrasjonen ser derfor ingen mulighet for at eiendommen gnr 82 bnr 149 blir regulert til boligformål, selv om det er riktig at kommuneplanen er gjeldende plan for området.

Hvis man legger dette til grunn har kommunestyret to mulige løsninger. Den ene løsningen er at klagene tas til følge uten at man vedtar et nytt formål i områdeplanen for Lyngør. Den andre løsningen er at man vedtar en mindre endring til grøntformål med tilhørende reguleringsbestemmelser som er i tråd med innspillene og klagene. Man vil da få en heldekkende områdeplan.

Administrasjonen mener at man ved å unnta å vedta et nytt formål så vil vi ha mindre sjans for en klage, siden vedtaket ikke medfører endringer for grunneier. Ulempen med at vi ikke får en heldekkende områdeplan mener vi er begrenset. I vedtaket er det derfor ikke foreslått å regulere området til grøntformål.

Tvedestrand kommunestyre vedtok følgende i sak 25/51:

«Klagen tas til følge. Eiendommen skal ha arealformål boligbebyggelse i områdeplanen for Lyngør. Administrasjonen foretar det som er nødvendig for å innlemme eiendommen i områdeplanen med arealformål boligbebyggelse».

Administrasjonen har nå gjort det som er mulig for å etterkomme kommunestyrets vedtak om å regulere eiendommen til bolig i områdeplanen for Lyngør. Vi kan ikke se at det er grunnlag for å videreføre denne saken.

Hvis tiltakshaver ønsker å fremme en ny reguleringsplan for området vil det være mulig å gjøre dette, men sannsynligheten for at de får gjennomslag virker å være svært liten med dagens regelverk.

Konklusjon

En mindre endring av områdeplanen for Lyngør vil ikke være lovlig i henhold til hva som kan tillates etter plan og bygningslovens §12-14. Endringsforslaget må derfor trekkes.

Tvedestrand kommune Forvaltning og plan

Saksframlegg

Arkivsak-dok. PLAN-24/00438-15
Saksbehandler Martin Due-Tønnessen

Utvalg	Møtedato

Områdeplan Lyngør - Gnr 82 bnr 149 - Regulering til boligformål

Kommunedirektørens forslag til vedtak

De deler av områdeplan for Lyngør på gnr 82 bnr 149 som ble opphevet av Statsforvalter, reguleres med nytt formål og legges ut på begrenset høring i 4 uker.

Området reguleres til boligformål med egne bestemmelser og plankrav slik det fremgår av saksfremlegget.

Vedlegg

Sammendrag

I forbindelse med klagebehandlingen av områdeplanen for Lyngør ble planen opphevet for deler av eiendommen gnr 82 bnr 149.

Etter en lang prosess har kommunestyret vedtatt at området skal ha arealformål boligbebyggelse, og at administrasjonen skal foreta det som er nødvendig for å innlemme eiendommen i områdeplanen med arealformål boligbebyggelse.

Med dette som bakgrunn er det utarbeidet et planforslag for det aktuelle området, der området reguleres til bolig med plankrav.

Med bakgrunn i at det foreslåtte formålet for denne eiendommen er vesentlig endret enn tidligere forslag, må planen sendes på en begrenset høring.

Bakgrunn (Fakta)

Denne saken har pågått siden Statsforvalter opphevet områdeplanen for Lyngør på del av eiendommen gnr 82 bnr 149.

Da områdeplanen området ble opphevet var det en reguleringsplan fra 2001 som ble gyldig. I den aktuelle reguleringsplanen er det aktuelle området regulert til friområde.

Med bakgrunn i anbefaling fra Statsforvalter om at området burde få et formål i områdeplanen anbefalte administrasjonen at området ble regulert til grønnstruktur. Dette var i tråd med formålet som hadde vært på høring, men kommunestyret vedtok å ta Statsforvalters vedtak til orientering. Med dette stadfestet kommunestyret Statsforvalters sitt vedtak.

Dette innebar at reguleringsplanen fra 2001 fortsatt var gyldig. Kommunestyret sitt vedtak ble påklaget, men avvist av administrasjonen, siden kommunestyrets vedtak ikke ga en endring i planstatus, og dermed ikke kan regnes som et enkeltvedtak. Dette vedtaket ble også påklaget. Den nye klagesaken der man skulle behandle om det var klagerett på vedtaket ble fremmet politisk.

Da ble det vedtatt at man ønsket å behandle vedtaket fra 2023 på nytt, og at klagesaken skulle utsettes. Saken knyttet til ønsket reguleringsformål som ble fremmet i 2023 ble så fremmet på nytt i kommunestyret. Kommunestyret fattet da et vedtak om at området skulle reguleres til grøntstruktur, omtrent i tråd med den innstillingen administrasjonen hadde hatt da saken kom opp i november 2023. Klagesaken knyttet til at klagen ikke ble behandlet ble utsatt også i dette møtet.

Dette førte til en ny klagesak. I den siste klagesaken ble det fattet følgende vedtak:

«Klagen tas til følge. Eiendommen skal ha arealformål boligbebyggelse i områdeplanen for Lyngør. Administrasjonen foretar det som er nødvendig for å innlemme eiendommen i områdeplanen med arealformål boligbebyggelse.»

Vurderinger:

Med bakgrunn i kommunestyrets vedtak er det nå laget et nytt forslag til arealformål og bestemmelser som planlegges å tas inn i områdeplanen. Siden det nye formålet er endret i forhold til hva som har vært på høring tidligere, må planen sendes på høring.

Alle andre bebygde områder i områdeplanen er tilknyttet forskjellige soner. Å bygge en ny bolig inne i den verneverdige bebyggelsen er ikke i tråd med andre gjeldende soner i planen.

Administrasjonen anbefaler derfor et nytt formål som får egne bestemmelser og som bare vil gjelde for denne eiendommen.

Området foreslås derfor regulert til bolig B1 med følgende forslag til bestemmelser:

Område B1.

Innenfor område B1 tillates oppføring av 1 ny bolig (1 boenhet).

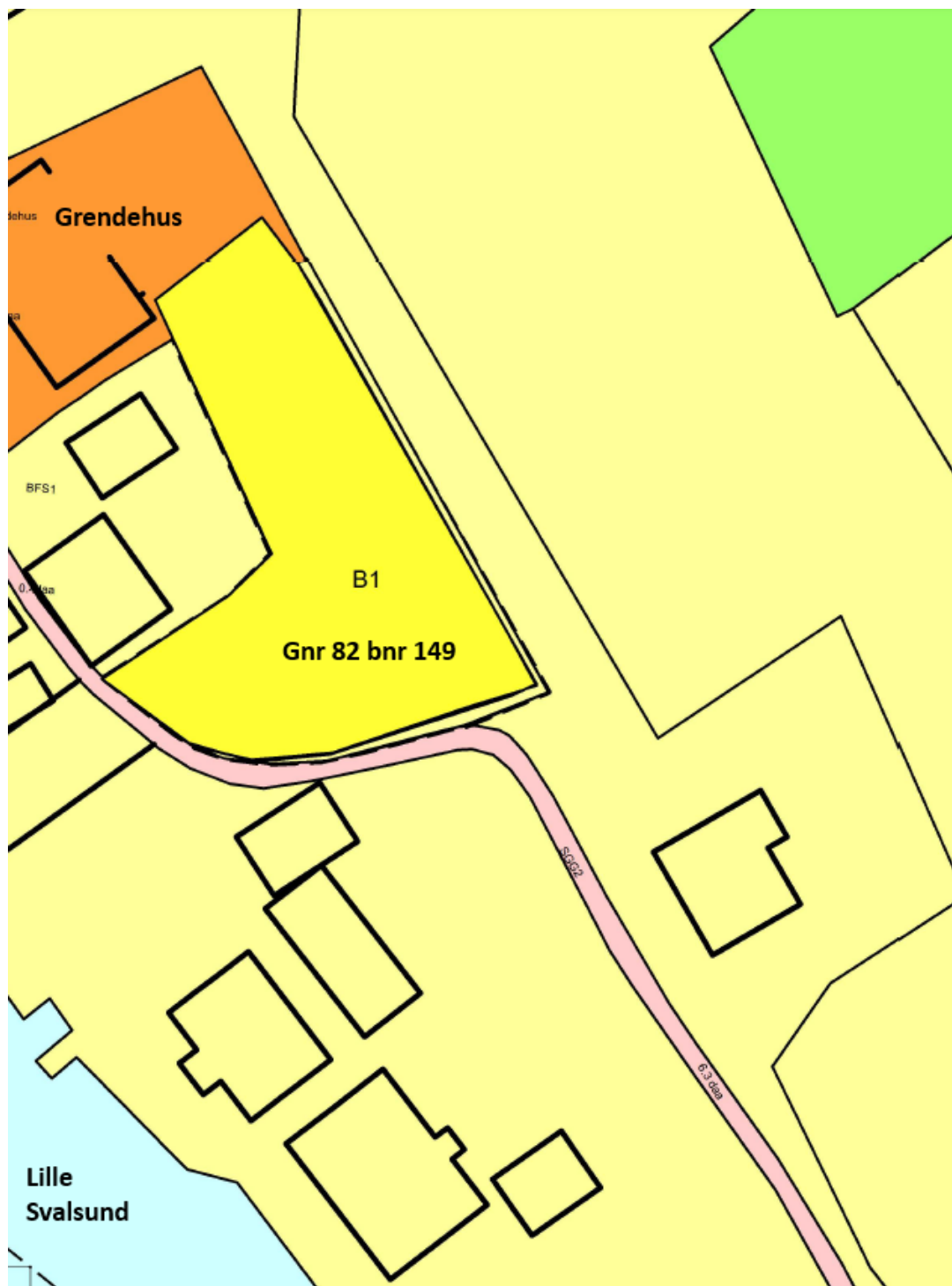
Boligen vil bli liggende i et nasjonalt viktig kulturmiljø. Nybygget skal underordne seg kulturmiljøet og bygges i tradisjonell byggestil.

Eksisterende vann- og avløpsledninger gjennom eiendommen må sikres gjennom planforslaget.

Det er plankrav til område B1 før tiltak kan gjennomføres.

Bestemmelsene blir lagt inn i områdeplanens bestemmelser. Gjeldende fellesbestemmelser i områdeplanen vil ikke bli endret.

Område B1 vil dekke de deler av områdeplanen hvor det nå ikke er et gjeldende formål slik det er vist i kartutsnittet under

Kartutsnittet viser deler av eiendommen gnr 82 bnr 149 med arealformål B1

Plankravet innebærer at det må lages en reguleringsplan før man kan bygge en bolig på eiendommen.

Saken sendes på begrenset høring til naboer og regionale instanser i minimum 4 uker, og fremmes for endelig behandling våren 2026.

Konklusjon

Administrasjonen følger med dette opp kommunestyrets vedtak og sørger for at nødvendige høringer blir gjennomført før man kan godkjenne endringen.

AGDER
fylkeskommune

TVEDESTRAND KOMMUNE
Postboks 38
4901 TVEDESTRAND

Dato: 09.06.2026
Vår referanse: 20/15537-58
Deres referanse:
Saksbehandler: Hege Kristin Martinsen

Tvedestrand kommune - Klage på vedtak tilknyttet områdeplan for Lyngør - gbnr 82/149

Viser til oversendelse datert 20.5.2026 om Tvedestrand kommunes vedtak.

Tvedestrand kommune har vedtatt boligformål på eiendom 82/149 i områdeplan for Lyngør. Saken tilknyttet eiendommen har en lang historikk.

Kort om Lyngør områdeplan: Gjennom planarbeidet med områdeplanen er det vurdert grønt formål på det aktuelle område for å ivareta de kulturhistoriske verdiene av nasjonal og regional interesse. I områdeplanen er det delt inn i ulike vernesoner for hva som kan tillates av tiltak. Eiendommen ligger plassert mellom den strengeste og nest strengeste sonen, henholdsvis sone 1 og 2a, men ikke hatt et arealformål i områdeplanen som følge av en klagesak.

Vurdering

Fylkeskommunen har det regionale ansvaret for å forvalte kulturminner av nasjonal og regional interesse og verdi samt sikre at disse kulturhistoriske verdier ivaretas gjennom planlegging og utvikling.

Vi viser til uttalelse datert 5.2.2026 om aktuell endring i områdeplanen, jf. vedlagt. I innspillet ble det tydelig signalisert at ytterligere fortetting innenfor sone 1 vil bidra til å svekke kulturmiljøets autenticitet og helhet. Fortetting vil dermed få betydelige negative konsekvenser for de nasjonale og regionale kulturminneverdiene Lyngør representerer. Endringsforslaget ble derfor frarådet. I samme brev varslet vi samtidig om at fylkeskommunen ville vurdere å påklage vedtaket dersom kommunen vedtok boligformål på eiendommen.

Saken er vurdert av avdeling for kulturarv, som konkluderer at endringen vil få varig negativ påvirkning på Lyngørs kulturmiljø av nasjonal og vesentlig verdi.

Med bakgrunn av det overnevnte er det besluttet å fremme en administrativ klage på kommunens vedtak.

Ifølge fylkeskommunens delegeringsreglement vil saken tas opp i førstkommende fylkesutvalg, 8.september 2026.

Besøksadresse:
Tordenskjolds gate 25, 4612
KRISTIANSAND S
Postadresse:
Postboks 788 Stoa, 4809 Arendal

Telefon:
+47 38 05 00 00
E-post:
postmottak@agderfk.no

Org.nr.:
921 707 134
Nettsted:
www.agderfk.no

Med hilsen

Hege Kristin Martinsen
Leder
Avdeling for kulturarv

Brevet er godkjent elektronisk.

Kopi til: STATSFORVALTEREN I AGDER
RIKSANTIKVAREN

Statsforvalteren i Agder

Vår dato:

09.06.2026

Vår ref.:

2025/13088

Deres dato:

Deres ref.:

2024/438

TVEDESTRAND KOMMUNE

Saksbehandler, innvalgstelefon

Mia Mathilde Maudal, 38 17 62 73

Postboks 38

4901 TVEDESTRAND

Klage på vedtak om endring av områderegulering på gnr./bnr 82/149 i Tvedestrand kommune

Vi viser til brev fra Tvedestrand kommune mottatt 19.05.2026, med melding om vedtak av 13.05.2026, saksnr. 26/39 der det gis tillatelse for endring av områdeplan Lyngør, på gnr./bnr. 82/149.

Statsforvalteren påklager herved kommunens vedtak av 13.05.2026 saksnr. 26/39 med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl.) § 1-9.

Statsforvalteren mener at vedtaket må omgjøres, da endringen strider mot nasjonal politikk om forvaltning av strandsonen, særskilt hensynet til allmenn tilgjengelighet og rekreasjon i sjønære områder.

Bakgrunn og historikk

Da områdereguleringen for Lyngør ble utarbeidet, ble det ikke åpnet opp for ny bolig- eller fritidsbebyggelse, ut over det som ble foreslått videreført fra tidligere planer. Det strengeste vernet gjelder sone 1 hvor den eldste og mest verneverdige bebyggelsen er.

Planforslaget ble lagt ut til høring og offentlig ettersyn i perioden 15.06.2021 til 01.09.2021. På bakgrunn av mange merknader til forslaget, ble saken sendt på ny høring 16.02.2022.

Områdeplanen ble påklaget i brev til kommunen datert 23.06.2022, som ble oversendt til Statsforvalteren 23.09.2022 for endelig behandling etter at kommunen vedtok at klagen ikke ble tatt til følge. Klagen knyttet seg til planlagt arealbruk for gnr./bnr. 89/149, hvor klager hevdet at arealformål ikke var i samsvar med den faktiske og tiltenkte bruken av området. Klagen ble delvis tatt til følge, og reguleringen for gnr./bnr. 89/149 ble opphevet og forutsatt vurdert på nytt av

E-postadresse:
sfagpost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Postboks 504,
4804 Arendal

Besøksadresse:
Fløyveien 14, Arendal

Telefon: 37 01 75 00
www.statsforvalteren.no/agder
Org.nr. 974 762 994

kommunen. Ved opphevingen var det reguleringsplan fra 2001 som ble gyldig. I tidligere plan – reguleringsplan for GNR:82 – BNR:28 Lyngør, vedtatt 27.02.2001, var gnr./bnr. 82/149 avsatt til offentlig friområder- område for park/lek.

Kommunestyret vedtok i 2025 at området skulle ha arealformål boligbebyggelse, og det ble 19.12.2025 søkt om endring av plan etter pbl. § 12-14 annet ledd.

Statsforvalterens miljøvernavdeling uttalte seg til endringen den 04.02.2026, hvor vi frarådet endringen, og varslet klage om kommunen vedtok endringen. Dette ble begrunnet i at omsøkte endring berørte hensynet til viktige friluftslivsområder, og at endringen ville gå utover hoveddrammene i planen, vurdert opp mot de interessene Statsforvalteren er satt til å ivareta.

Juridisk bakgrunn og planstatus

Det aktuelle området ligger innenfor 100-metersbeltet til sjø, med fastsatt byggegrense mot sjø i strandlinjen. 100-metersbeltet langs sjøen (strandsonen) er et område som Stortinget har gitt en særskilt beskyttelse. I strandsonen skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser, jf. pbl. § 1-8 første ledd. Det er et nasjonalt mål å begrense bit-for-bit-nedbyggingen av strandsonen og at strandsonen skal bevares som natur- og friluftsområde tilgjengelig for allmennheten, jf. Meld. St. 18 (2015-2016), Friluftsliv –Natur som kilde til helse og livskvalitet.

Statsforvalterens vurdering

Lyngør er en gammel uthavn og et lite tettsted, bestående av 4 øyer. Lyngør er kartlagt som et verdifullt kulturlandskap, med *svært verdifull* kulturminneverdi og *verdifull verdi* for biologisk mangfold. Det aktuelle området ligger på Holmen og i 100-metersbeltet langs sjø.

[Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen](#) (SPR for strandsonen) legger stor vekt på at grunnlaget for allmenn rekreasjon i strandsonen skal trygges og utvikles videre, se punkt 6.2. Det presiseres at byggeforbudet i pbl. § 1-8 også gjelder i tettsteder og at universell utforming bør vektlegges når allmenne uterom ivaretas og skal etableres, se punkt 6.4. Landskapet langs kysten er viktig som grunnlag for opplevelser og kilde til identitet, og det skal legges vekt på å bevare karakteristiske kulturmiljø, se punkt 6.1.

Omsøkte område, som nå er vedtatt endret til bolig, er så vidt vi kan se det eneste regulerte området på Odden-Holmen som har en kvalitet, herunder størrelse og lokalisering, som offentlig møte- og aktivitetsplass. Området har lenge vært avsatt til offentlig formål. Terrenget er relativt flatt, og kan slik vi vurderer det, enkelt utformes universelt slik at alle, uavhengig av alder/funksjon, kan møtes. Dette er viktig, både for beboere og besøkende på øya. Vi viser videre til [rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging](#) (RPR) og rundskriv [T-2/08 Om barn og planlegging](#). I nærmiljøet skal det finnes arealer hvor barn og ungdom kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø tilpasset forskjellige årstider og forskjellige aldre, jf. RPR kapittel 2 punkt 5 bokstav b. Ved omdisponering av areal som er

i bruk til lek skal det skaffes fullverdige erstatningsareal, jf. RPR kapitel 2, punkt 5 bokstav d. Vi kan ikke se at slike hensyn er tilstrekkelig ivare tatt gjennom den vedtatte planendringen.

Området ligger i «sone 1», som omfatter den eldste, tette gamle bebyggelsen der bygningsmiljøet er særskilt bevaringsverdig. Slike uteområder som det aktuelle, allmenninger, i den tette, eldre bebyggelse er av allmenn verdi og viktig å ivareta som en del av det helhetlige kulturmiljøet, men også som en utendørs møteplass, område for å fremme rekreasjon og rolle som en del av landskapet på Lyngør.

Etter vår vurdering, vil en ny bolig her, være i strid med områdereguleringens intensjoner og formål, og klart i strid med Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen. Vi viser i den anledning til Rundskriv T-2-16 revidert mai 2025 punkt 3.11.

Vi viser videre til kommunens vurdering under forberedende klagebehandling, hvor intensjonen ved planarbeidet omtales slik:

Områdeplanen for Lyngør er godt begrunnet i forhold til at vi har et unikt område med nasjonale og internasjonale verneverdier som kommunen har et spesielt ansvar for å ivareta. Dette kommer tydelig frem i alle dokumenter knyttet til planarbeidet. Grunnlaget for planarbeidet viser også til at ny bebyggelse i den eldre bebyggelsen ofte skaper konflikt, og Lyngør sin autentisitet har blitt truet av den utbyggingen som har vedvart over tid. Dette innebærer at det ikke åpnes for noen nye boliger som ikke allerede er regulert på Odden. Bebyggelsen i Lyngør er delt inn i 4 soner med forskjellige kvaliteter. Det strengeste vernet gjelder sone 1 hvor vi finner den eldste og mest verneverdige bebyggelsen. Det aktuelle området ligger i sone 1, og det er derfor åpenbart at en regulering til bolig vil være stikk i strid med resten av planens intensjoner og reguleringsformål.

Etter vårt syn innebærer forslaget mer enn en mindre endring av reguleringsformålet for et enkeltområde. Det utfordrer de overordnede prinsippene og intensjonene som ligger til grunn for områdeplanen for Lyngør, og legger opp til en gradvis privatisering av området. Endringen gjelder et sentralt og begrenset allment tilgjengelig areal i et særlig verneverdig kulturmiljø, hvor hensynet til allmenn tilgjengelighet, kulturhistoriske verdier og strandsonens karakter må tillegges stor vekt.

Etablering av én boenhet kan etter vårt syn derfor ikke anses å veie tyngre enn behovet for å bevare arealets kvalitet og potensial som et felles samlings- og rekreasjonsområde for beboende og besøkende. En slik utbygging vil også kunne svekke ivaretagelsen av Lyngørs kulturhistoriske verdi som uthavn.

Konklusjon

Tvedestrand kommunes vedtak av 13.05.2026 sak 26/39 påklages herved med hjemmel i plan- og bygningsloven § 1-9. Vedtaket kreves omgjort slik at endring til boligformål blir avslått.

Side: 4/4

Statsforvalteren ber om at klagen gis oppsettende virkning, jf. forvaltningsloven § 42.

Med hilsen

Gunnar Ogwyn Lindaas (e.f.)
miljøverndirektør
Miljøvernavdelingen

Thomas Christian Kiland-Langeland
seksjonsleder plan

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

Kopi til:
AGDER FYLKESKOMMUNE

Postboks 788 Stoa

4809

ARENDAL

Fra: "agder.au@fortidsminneforeningen.no" <agder.au@fortidsminneforeningen.no>
Sendt: mandag 1. juni 2026 23:17:18
Til: "post@tvedestrand.no" <post@tvedestrand.no>; "Due-Tønnessen, Martin" <Martin.Due-Tonnessen@tvedestrand.kommune.no>; "Tvedestrand, Postmottak" <post@tvedestrand.kommune.no>
Kopi: "AFK.Postmottak" <postmottak@agderfk.no>; "Postmottak SFAG" <sfagpost@statsforvalteren.no>; "RIKSANTIKVAREN" <postmottak@ra.no>; "Fortidsminneforeningen Agder" <agder@fortidsminneforeningen.no>; "Fortidsminneforeningen Aust-Agder lokallag" <aust-agder@fortidsminneforeningen.no>
Emne: Klage - Vedtak om mindre endring av reguleringsplan for Lyngør, gnr. 82 bnr. 149, Tvedestrand kommune
Vedlegg: Klage - Endring av områdeplan Lyngør, 01062026.pdf

Hei 😊

Vedlagt følger klage ifm politisk vedtak om mindre endring av reguleringsplan for Lyngør, gnr. 82 bnr. 149 i Tvedestrand kommune.

1. Endringen går etter vår vurdering utover rammene for hva som kan behandles som en mindre reguleringsendring etter plan- og bygningsloven § 12-14. Vedtaket innebærer en prinsipiell endring av arealformål fra friområde til boligformål i et kulturmiljø av nasjonal interesse.
2. Vedtaket er i strid med sentrale vernehensyn i gjeldende reguleringsplan og områdeplan. Eiendommen ligger i den mest sårbare og bevaringsverdige delen av Lyngør, og både grønnstruktur, allmenn bruk og kulturmiljøverdier berøres.
3. Både Statsforvalteren i Agder, Fylkeskommune og Kommunedirektør har frarådet endringen og vurdert at tiltaket utfordrer hoveddrammene i planen, nasjonale kulturmiljøinteresser og viktige allmenne hensyn.
4. Det fremstår som om spørsmål om mulig erstatningsansvar har vært et sentralt moment i den politiske behandlingen. Fortidsminneforeningen ber om at dette spørsmålet belyses særskilt i klagebehandlingen, da en uriktig forståelse av erstatningsreglene kan ha fått betydning for vedtaket.

Ta bare kontakt om det skulle være spørsmål.

Beste hilsen,
Torgrim Landsverk
Antikvarisk Utvalg - Utvalgsleder

Fortidsminneforeningen, Agder avdeling

Gamle Tollboden (Ikke betjent),
Nedre Tyholmsvei 7
4836 Arendal

agder.au@fortidsminneforeningen.no

www.fmfagder.no

Fortidsminneforeningen er en frivillig organisasjon som kjemper for at verdifulle kulturminner og kulturmiljøer skal tas vare på, slik at kommende generasjoner også skal kunne glede seg over dem. **Vårt arbeid er ulønnet, så bli gjerne [medlem](#) og [grasrotgiver](#)!**

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Endring av områdeplan Lyngør - sluttbehandling

Arkivsak-dok.	24/3515
Saksbehandler	Martin Due-Tønnessen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
Teknikk-, plan- og naturutvalget 2023-2027	11.03.2026	26/7
2 Kommunestyret 2023-2027	18.03.2026	26/30
3 Kommunestyret 2023-2027	13.05.2026	26/39

Teknikk-, plan- og naturutvalget 2023-2027 har behandlet saken i møte 11.03.2026 sak 26/7

Teknikk-, plan- og naturutvalget 2023-2027 vedtak/innstilling

Tvedestrand kommunestyre forholder seg til pbl §1 – 5 andre ledd som sier at en nyere kommuneplan går foran en eldre reguleringsplan. Arealformålet for gbnr 82/149, boligformål, som ble vedtatt i kommuneplanen 2017 – 2029 opprettholdes i områdeplanen for Lyngør. Det henvises også til Kommunal- og distriktsdepartementets tolkningsuttalelse av 15.05.2025 som ble sendt til alle Statsforvalterne.

Kommunestyret opprettholder sitt vedtak av 17. desember 2025 om at gbnr 82/149 skal ha boligformål i områdeplanen, med egne bestemmelser og plankrav slik det fremgikk av saksfremlegget i sak 25/47.

Kommunestyret 2023-2027 har behandlet saken i møte 13.05.2026 sak 26/39

Møtebehandling

Forslag fremmet av Ingrid Glende-Granerud (AP):

Kommunedirektørens opprinnelige forslag til vedtak:

Tvedestrand kommunestyre tar innspillene fra regionale instanser til følge, og regulerer det aktuelle området på eiendommen gnr 82 bnr 149 til grønnstruktur i henhold til plan og bygningsloven §12-14.

Gjeldende bestemmelser i Områdeplan for Lyngør for Grønnstruktur – naturområde blir gjeldende, men det legges til følgende bestemmelse som vil gjelde for denne eiendommen:

«Eiendommen gnr 82 bnr 149 kan om ønsket opparbeides til hage med gjerde og andre strukturer som naturlig hører hjemme i en hage»

Fredrik Grotle (UAVH) fremmet følgende forslag:

Tvedestrand kommunestyre forholder seg til pbl §1 – 5 andre ledd som sier at en nyere kommuneplaner går foran en eldre reguleringsplan. Arealformålet for gbnr 82/149, boligformål, som ble vedtatt i tidligere kommuneplan opprettholdes i områdeplanen for Lyngør. Det henvises også til Kommunal- og distriktsdepartementets tolkningsuttalelse av 15.05.2025 som ble sendt til alle Statsforvalterne.

I samsvar med kommunestyrets vedtak av 17. desember 2025 i sak 25/106, opprettholdes at gbnr 82/149 skal ha boligformål i områdeplanen, med egne bestemmelser og plankrav slik det fremgikk av saksfremlegget i sak 25/106.

Votering

Teknikk-, plan- og naturutvalget fikk 4 stemmer (1 H Landaas, 2 Senterpartiet Foss, Haugaas, 1 UAVH Grotle) og falt

Forslag fra AP fikk 9 stemmer (AP, KRF, SV, V)

Forslag fra UAVH fikk 14 stemmer

Forslag fra AP settes opp mot forslag fra UAVH:

Forslag fra UAVH fikk 14 stemmer og ble vedtatt mot forslaget fra AP som fikk 9 (AP, Krf, SV, V)

Kommunestyret 2023-2027 vedtak

Tvedestrand kommunestyre forholder seg til pbl §1 – 5 andre ledd som sier at en nyere kommuneplaner går foran en eldre reguleringsplan. Arealformålet for gbnr 82/149, boligformål, som ble vedtatt i tidligere kommuneplan opprettholdes i områdeplanen for Lyngør. Det henvises også til Kommunal- og distriktsdepartementets tolkningsuttalelse av 15.05.2025 som ble sendt til alle Statsforvalterne.

I samsvar med kommunestyrets vedtak av 17. desember 2025 i sak 25/106, opprettholdes at gbnr 82/149 skal ha boligformål i områdeplanen, med egne bestemmelser og plankrav slik det fremgikk av saksfremlegget i sak 25/106.

AGDER
fylkeskommune

TVEDESTRAND KOMMUNE
Postboks 38
4901 TVEDESTRAND

Dato: 05.02.2026
Vår ref: 20/15537-53
Deres ref:
Saksbeh.: Silje Kringeland

Innspill fra Agder fylkeskommune - Høring - endring av Områdeplan Lyngør – Planid 182

Vi viser til oversendelse datert 19.12.2025 om endring av områdeplan for Lyngør, jf. plan- og bygningsloven § 12-14 andre ledd.

Tvedestrand kommune har vedtatt å vurdere endring av områdeplanen for eiendommen gnr. 82 bnr. 149. Det foreslås at eiendommen, som omkranses av sone 1 og sone 2a, reguleres til boligformål (B1) med følgende bestemmelser:

- Det tillates oppføring av én ny bolig (én boenhet).
- Nybygg skal tilpasses det nasjonalt viktige kulturmiljøet og oppføres i tradisjonell byggestil.
- Eksisterende vann- og avløpsledninger skal hensyntas og sikres i plan.
- Det gjelder plankrav før tiltak kan gjennomføres.

Fylkeskommunens vurdering

Lyngør er et kulturmiljø av nasjonal interesse og omtales som en av Norges best bevarte uthavner. I 1991 ble stedet kåret til Europas best bevarte tettsted. Den betydelige oppmerksomheten dette medførte har gjort Lyngør til et svært attraktivt område, samtidig som byggepresset gjennom en årrekke har utfordret kulturhistoriske verdier.

I forkant av områdeplanarbeidet ble det innført midlertidig bygge- og deleforbud nettopp for å stanse en uheldig utvikling. I den vedtatte områdeplanen ble det ikke åpnet for nye boliger eller fritidsbebyggelse utover det som allerede var etablert i tidligere planer. Planområdet ble inndelt i soner for å sikre at de mest sårbare delene av kulturmiljøet fikk tilstrekkelig vern. Eiendommen gnr. 82 bnr. 149 ligger i område som omfatter det eldste og mest bevaringsverdige miljøet, og dermed har det strengeste vernet.

Den foreslåtte endringen innebærer fortetting i et område som nylig er gitt sterk beskyttelse. Eiendommen er ubebygd og består i dag av grønnstruktur. I Lyngør er det ikke bare den eldre bebyggelsen som er verneverdig – også vegetasjon, hager og kulturlandskap er avgjørende for helhetsopplevelsen. Grønnstrukturen utgjør et historisk landskapselement og gir kontekst til bebyggelsen. Nedbygging vil redusere sammenhengen i kulturmiljøet og føre til oppstyking av et område som nettopp skal bevares som helhet.

Besøksadresse:
Tordenskjolds gate 25 4612
KRISTIANSAND S
Postadresse:
Postboks 788 Stoa, 4809 Arendal

Telefon:
+47 38 05 00 00
E-post:
postmottak@agderfk.no

Org.nr.:
921 707 134
Nettsted:
www.agderfk.no

Endring kan behandles etter forenklet prosess dersom tiltaket *i liten grad påvirker gjennomføringen av planen, ikke går utover hoveddrammene, ikke berører viktige natur- og friluftsområder*, og ikke er i strid med nasjonale eller vesentlige regionale interesser. Fylkeskommunedirektøren henviser videre [Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen](#), pkt. 8.2 *Eventuell fortetting i eksisterende områder skal være godkjent i oppdatert kommuneplan og reguleringsplan, og skal ikke være i strid med disse retningslinjene.* og 8.3 *Ny bebyggelse bør plasseres i tilknytning til eksisterende tettsteder og skal ikke tillates på arealer som har betydning for natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.*

Områdeplanens hovedformål er *å ivareta Lyngørs kulturhistoriske verdi som uthavn, og å sikre bevaring og gjenoppretting av områdets kulturhistoriske, arkitektoniske og landskapsmessige kvaliteter. Planen skal forhindre utbygging som svekker vernehensynene.*

Fylkeskommunedirektøren vurderer at ytterligere fortetting innenfor sone 1 vil kunne svekke kulturmiljøets autenticitet og helhet, og dermed ha betydelige negative konsekvenser for de nasjonale og regionale kulturminneverdiene Lyngør representerer. Den foreslåtte endringen utfordrer de grunnleggende vernehensynene og hoveddrammene i områdeplanen, og kommer således i konflikt med nasjonale og vesentlige regionale interesser. Områdeplanen er i tillegg kun få år gammel og var gjennom en grundig medvirkningsprosess. Fylkeskommunen hadde innsigelser til deler av planen, og den vedtatte planen oppfattes som omforent og gjennomarbeidet. Det oppfattes derfor uheldig at man nå foretar endringer som medfører konflikt med selve formålet med planen.

Vilkårene for å gjennomføre endringen etter forenklet prosess anses *ikke* som oppfylt.

Fylkeskommunedirektøren understreker at en endring av formål til boligformål ikke heller er ønskelig gjennom ordinær planprosess og ber om at arealet blir regulert til grøntformål.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren vurderer at den foreslåtte endringen strider mot nasjonale og vesentlige regionale kulturminneinteresser og går utover hoveddrammene i gjeldende områdeplan. Endringen kan derfor ikke behandles etter forenklet prosess, jf. plan- og bygningsloven § 12-14.

Fylkeskommunedirektøren fraråder endringsforslaget. Dersom kommunen likevel godkjenner endringsforslaget, vil fylkeskommunen vurdere å påklage vedtaket.

Med hilsen

Hege Kristin Martinsen
Konstituert avdelingsleder
Avdeling for kulturarv

Silje Kringeland
Rådgiver
Avdeling for kulturarv

Brevet er godkjent elektronisk.

Kopi til: STATSFORVALTEREN I AGDER

Statsforvalteren i Agder

Vår dato:

04.02.2026

Vår ref.:

2025/13088

Deres dato:

Deres ref.:

2024/438

TVEDESTRAND KOMMUNE

Postboks 38
4901 TVEDESTRAND

Saksbehandler, innvalgstelefon

Sigrid Lofthus Drange, 37 01 78 66

Innspill til søknad om endring av områderegulering for Lyngør i Tvedestrand kommune, i henhold til pbl. § 12-14 annet ledd

Vi viser til brev fra Tvedestrand kommune datert 19.12.2025, med søknad om endring av områderegulering for Lyngør, jf. pbl § 12-14 annet ledd.

Det er søkt om følgende endringer:

Gnr/bnr. 82/149, som ligger i vernesone 1, foreslås regulert til bolig B1 med følgende bestemmelser:

Innenfor område B1 tillates oppføring av 1 ny bolig (1 boenhet).

Boligen vil bli liggende i et nasjonalt viktig kulturmiljø. Nybygget skal underordne seg kulturmiljøet og bygges i tradisjonell byggestil.

Eksisterende vann- og avløpsledninger gjennom eiendommen må sikres gjennom planforslaget.

Det er plankrav til område B1 før tiltak kan gjennomføres.

Historikk

Da områdereguleringen for Lyngør ble utarbeidet, ble det ikke åpnet opp for ny bolig- eller fritidsbebyggelse, ut over det som ble foreslått videreført fra tidligere planer. Det strengeste vernet gjelder sone 1 hvor den eldste og mest verneverdige bebyggelsen er.

Det fremgår av oversendelsen at: *Denne delen av områdeplanen ble opprinnelig vedtatt å være LNF-n, men planen for denne eiendommen ble opphevet av Statsforvalteren som mente at dette var feil reguleringsformål. (..) Ved opphevingen var det reguleringsplanen fra 2001 som ble gyldig*

I tidligere plan – *reguleringsplan for GNR:82 – BNR:28 Lyngør*, vedtatt 27.02.2001, var gnr./bnr. 82/149 avsatt til offentlig friområder- område for park/lek.

Kommunestyret har nylig vedtatt at området skal ha arealformål boligbebyggelse, og det søkes nå om endring av plan etter pbl. § 12-14 annet ledd.

E-postadresse:
sfagpost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Postboks 504,
4804 Arendal

Besøksadresse:
Fløyveien 14, Arendal

Telefon: 37 01 75 00
www.statsforvalteren.no/agder
Org.nr. 974 762 994

Statsforvalterens vurdering

Plan- og bygningsloven § 12-14 andre ledd hjemler endring av reguleringsplan etter en forenklet planprosess. Endringer etter forenklet prosess kan gjøres *«når endringene i liten grad vil påvirke gjennomføringen av planen for øvrig, ikke går utover hoveddrammene i planen, og heller ikke berører hensynet til viktige natur- og friluftsområder.»*

Lyngør er en gammel uthavn og et lite tettsted, bestående av 4 øyer. Lyngør er kartlagt som et verdifullt kulturlandskap, med *svært verdifull* kulturminneverdi og *verdifull verdi* for biologisk mangfold. Det aktuelle området som søkes endret, ligger på Holmen og i 100-metersbeltet langs sjø.

[Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen](#) (SPR for strandsonen) legger stor vekt på at grunnlaget for allmenn rekreasjon i strandsonen skal trygges og utvikles videre, se punkt 6.2. Det presiseres at byggeforbudet i pbl. § 1-8 også gjelder i tettsteder og at universell utforming bør vektlegges når allmenne uterom ivaretas og skal etableres, se punkt 6.4. Landskapet langs kysten er viktig som grunnlag for opplevelser og kilde til identitet, og det skal legges vekt på å bevare karakteristiske kulturmiljø, se punkt 6.1.

Omsøkte område, som nå søkes endret til bolig, er så vidt vi kan se det eneste regulerte området på Odden-Holmen som har en kvalitet, herunder størrelse og lokalisering, som offentlig møte- og aktivitetsplass. Området har lenge vært avsatt til offentlig formål. Terrenget er relativt flatt, og kan slik vi vurderer det, enkelt utformes universelt slik at alle, uavhengig av alder/funksjon, kan møtes. Dette er viktig, både for beboere og besøkende.

Området ligger i «sone 1» – som omfatter den eldste, tette gamle bebyggelsen der bygningsmiljøet er særskilt bevaringsverdig. Slike uteområder, allmenninger, i den tette, eldre bebyggelse er av allmenn verdi og viktig å ivareta i strandsonen, både av hensyn til friluftsliv, landskap og kulturmiljø, jf. SPR for strandsonen. Etter vår vurdering, vil en ny bolig her, være i strid med områdereguleringens intensjoner og formål og SPR for strandsonen.

Etter vår vurdering er omsøkte endring av plan klart i strid med [Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen](#). Vi viser i den anledning til [Rundskriv T-2-16 revidert mai 2025](#) punkt 3.11.

På bakgrunn av ovennevnte mener vi endringen ikke kan gjennomføres etter pbl. § 12-14 annet ledd. Utover at endringen berører et allment viktig friluftsområde, mener vi endringen også går utover hoveddrammene i planen da et sentralt offentlig uterom i et viktig kulturmiljø privatiseres og bygges ned.

Konklusjon

Etter miljøvernaveidens vurdering vil omsøkte tiltak komme i konflikt med nasjonale interesser som vi er satt til å ivareta. Vi vurderes at omsøkte endring berører hensynet til viktige friluftslivsområde og vil gå utover hoveddrammene i planen, vurdert opp mot de interesser vi skal ivareta. Statsforvalteren vil fraråde omsøkte endringer av aktuelle plan.

Side: 3/3

Dersom kommunen likevel gir tillatelse til omsøkte endringer, vil Statsforvalteren vurdere å påklage vedtaket.

Vi ber av hensyn til klageadgangen, om å få tilsendt kopi av vedtak i saken så snart dette er fattet. Vi ber videre om at det blir gitt en nærmere begrunnelse for vedtaket, jf. forvaltningsloven §§ 24 og 25.

Med hilsen

Heidrun Flognfeldt Andreassen (e.f.)
seniorrådgiver
Seksjon plan

Sigrid Lofthus Drange
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Agder fylkeskommune

Postboks 788 Stoa

4809

ARENDAL

Tvedestrand kommune

Postboks 32
4900 Tvedestrand

post@tvedestrand.kommune.no

Dato: 1. juni 2026

Deres sak: PLAN-24/00438

Klage - Vedtak om mindre endring av områdeplan for Lyngør, gnr. 82 bnr. 149, Tvedestrand kommune.

Det vises til deres brev av 19. mai 2026 med oversendelse av vedtak knyttet til mindre endring av områdeplan for Lyngør, gnr. 82 bnr. 149, i Tvedestrand kommune. Det vises videre til at Fortidsminneforeningen ikke har vært inkludert i høringen med mindre reguleringsendring, vi kontaktet Kommunedirektøren etter å ha blitt kjent med saken gjennom Tvedestrandsposten og etter dette bad om å bli varslet om vedtaket. Frist for klage er satt til tre uker, eller 9. juni 2026.

Fortidsminneforeningen har som formål å arbeide for langsiktig bevaring av kulturminner og kulturmiljøer, samt å skape allmenn forståelse for verdien av disse. Vi jobber gjennom frivilligheten. Våre hovedoppgaver er blant annet å arbeide for god stedstilpasning og å styrke tradisjonshåndverket og bygningsvernet, engasjere oss i lokale vernesaker og påvirke kulturmiljøvernpolitikken i Norge.

Konklusjon:

1) Endringen går etter vår vurdering utover rammene for hva som kan behandles som en mindre reguleringsendring etter plan- og bygningsloven § 12-14. Vedtaket innebærer en prinsipiell endring av arealformål fra friområde til boligformål i et kulturmiljø av nasjonal interesse. 2) Vedtaket er i strid med sentrale vernehensyn i gjeldende reguleringsplan og områdeplan. Eiendommen ligger i den mest sårbare og bevaringsverdige delen av Lyngør, og både grønnstruktur, allmenn bruk og kulturmiljøverdier berøres. 3) Både Statsforvalteren i Agder, Fylkeskommune og Kommunedirektør har frarådet endringen og vurdert at tiltaket utfordrer hoveddrammene i planen, nasjonale kulturmiljøinteresser og viktige allmenne hensyn. 4) Det fremstår som om spørsmål om mulig erstatningsansvar har vært et sentralt moment i den politiske behandlingen. Fortidsminneforeningen ber om at dette spørsmålet belyses særskilt i klagebehandlingen, da en uriktig forståelse av erstatningsreglene kan ha fått betydning for vedtaket.

EIENDOMMEN, BESTEMMELSER og OVERORDNEDE FØRINGER:

Eiendom gnr. 82 bnr. 149 ligger på Odden i Lyngør, Tvedestrand kommune. Lyngør er et kulturmiljø av nasjonal interesse og omtales som en av Norges best bevarte uthavner. I 1991 ble stedet kåret til Europas best bevarte tettsted. Eiendommen ligger innenfor 100-metersbeltet.

Lokale rammeverk:

Aktuell eiendom (gnr. 82 bnr. 149) er regulert gjennom «Gnr: 82 Bnr. 28 Lyngør» vedtatt 27. februar 2001. Eiendommen er videre omgitt av følgende reguleringsplaner «Kommunedelplan for kystsonens byggeområder 2011-2023» vedtatt 15. mai 2012 og «Områdeplan for Lyngør» vedtatt 10. mai 2022.

I kommuneplanens arealdel vedtatt 7. februar 2017 så er eiendommen avsatt til:

- Hensynssone bevaring H570,
- Arealformål: Boligbebyggelse,
- Detaljeringssoner reguleringsplaner H910 med merknad: «Reguleringsplan skal fortsatt gjelde» (Kommentar: 2001 planen).

I områdeplanen fra 2001 er aktuell eiendom regulert til friområde. I 2023 anbefalte Kommunedirektøren at området ble regulert til grønnstruktur, men Kommunestyret vedtok å ta til orientering Statsforvalterens vedtak like før som hadde opphevet ny områdeplan for denne eiendommen grunnet at LNF var et ugyldig formål i små inneklemte områder.

Dette innebærer at reguleringsplanen for «Gnr: 82 Bnr. 28 Lyngør» fra 2001 fortsatt er gyldig der eiendommen er regulert til «Friområde - Område for park/lek». I planbestemmelsene for eiendommen står det blant annet følgende:

- 2.1 Målsetting:
Hensikten med reguleringsformålet med tilhørende bestemmelser er å bevare, videreutvikle og dels gjenopprette områdets kulturhistoriske, arkitektoniske og miljømessige verdier i sammenheng med omkringliggende miljø. Tiltak som virker skjemmende og som kommer i konflikt med planens målsetting tillates ikke.
- 2.6 Nybygg:
Nybygg tillates ikke oppført innenfor planområdet.
- 4.1.1 Friområder:
I områder avsatt til friområde kan det kun tillates å oppføre gjerder, hagemurer og trapper i tradisjonell utførsel. Oppføring av lysthus, hagehus, etc, tillates ikke.

Nasjonale rammeverk:

I denne saken er det søkt om mindre reguleringsendring jf. plan- og bygningsloven §12-14 hvor det blant annet står:

- *Kommunestyret kan delegere myndigheten til å treffe vedtak om endringer i reguleringsplan når endringene i liten grad vil påvirke gjennomføringen av planen for*

øvrig, ikke går utover hoveddrammene i planen, og heller ikke berører hensynet til viktige natur- og friluftsområder.

I plan- og bygningsloven §1-8 står det blant annet følgende:

- I 100-metersbeltet langs sjøen og langs vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.

I Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen står det i punkt 6.2, 6.4, 8.2 og 8.3 blant annet følgende:

- 6.1: Planlegging i strandsonen skal ta hensyn til naturmangfold. Karakteristiske hovedtrekk i landskap bør opprettholdes. Verdifulle forekomster av naturtyper og arter må tas vare på. Det skal legges vekt på å bevare karakteristiske kulturlandskap, kulturmiljø og enkeltstående eksempler på den særegne kystkulturen i området.

Landskapet langs kysten er viktig som grunnlag for opplevelser og kilde til identitet og livskvalitet for innbyggerne. Ved planlegging må det tas hensyn til å bevare landskapskvaliteter og å tilpasse det bygde miljø til omgivelsene. Eventuelle nye tiltak, også tiltak for å forbedre tilgjengeligheten for allmennheten, må tilpasses og ta hensyn til landskap, kulturminner og naturmangfold.

- 6.2: Grunnlaget for allmenn rekreasjon i strandsonen skal trygges og utvikles videre.
- 6.4: Det må legges vekt på å sikre allmenn tilgjengelighet til sjøen, [...]. Byer og tettsteder som åpnes mot sjøen, slik at kaier og sjøfront utgjør en del av byrommet, bidrar til dette.
- 8.2: Eventuell fortetting i eksisterende områder skal være godkjent i oppdatert kommuneplan og reguleringsplan, og skal ikke være i strid med disse retningslinjene.
- 8.3: Ny bebyggelse bør plasseres i tilknytning til eksisterende tettsteder og skal ikke tillates på arealer som har betydning for natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.

UTTALELSER:

Fylkeskommunen har i sitt brev datert 5. februar 2026 uttalt blant annet følgende:

- Lyngør er et kulturmiljø av nasjonal interesse og omtales som en av Norges best bevarte uthavner. I 1991 ble stedet kåret til Europas best bevarte tettsted. Den betydelige oppmerksomheten dette medførte har gjort Lyngør til et svært attraktivt område, samtidig som byggepresset gjennom en årrekke har utfordret kulturhistoriske verdier.
- I forkant av områdeplanarbeidet ble det innført midlertidig bygge- og deleforbud nettopp for å stanse en uheldig utvikling. I den vedtatte områdeplanen ble det ikke åpnet for nye boliger eller fritidsbebyggelse utover det som allerede var etablert i tidligere

planer. Planområdet ble inndelt i soner for å sikre at de mest sårbare delene av kulturmiljøet fikk tilstrekkelig vern. Eiendommen gnr. 82 bnr. 149 ligger i område som omfatter det eldste og mest bevaringsverdige miljøet, og dermed har det strengeste vernet.

- Den foreslåtte endringen innebærer fortetting i et område som nylig er gitt sterk beskyttelse. Eiendommen er ubebygd og består i dag av grønnstruktur. I Lyngør er det ikke bare den eldre bebyggelsen som er verneverdig – også vegetasjon, hager og kulturlandskap er avgjørende for helhetsopplevelsen. Grønnstrukturen utgjør et historisk landskapselement og gir kontekst til bebyggelsen. Nedbygging vil redusere sammenhengen i kulturmiljøet og føre til oppstyking av et område som nettopp skal bevares som helhet.
- Områdeplanens hovedformål er å ivareta Lyngørs kulturhistoriske verdi som uthavn, og å sikre bevaring og gjenoppretting av områdets kulturhistoriske, arkitektoniske og landskapsmessige kvaliteter. Planen skal forhindre utbygging som svekker vernehensynene.
- Fylkeskommunedirektøren vurderer at ytterligere fortetting innenfor sone 1 vil kunne svekke kulturmiljøets autenticitet og helhet, og dermed ha betydelige negative konsekvenser for de nasjonale og regionale kulturminneverdiene Lyngør representerer. Den foreslåtte endringen utfordrer de grunnleggende vernehensynene og hoveddrammene i områdeplanen, og kommer således i konflikt med nasjonale og vesentlige regionale interesser. Områdeplanen er i tillegg kun få år gammel og var gjennom en grundig medvirkningsprosess. Fylkeskommunen hadde innsigelser til deler av planen, og den vedtatte planen oppfattes som omforent og gjennomarbeidet. Det oppfattes derfor uheldig at man nå foretar endringer som medfører konflikt med selve formålet med planen.

Vilkårene for å gjennomføre endringen etter forenklet prosess anses ikke som oppfylt. Fylkeskommunedirektøren understreker at en endring av formål til boligformål ikke heller er ønskelig gjennom ordinær planprosess og ber om at arealet blir regulert til grøntformål.

Statsforvalteren i Agder har i brev datert 4. februar 2026 uttalt blant annet følgende:

- Lyngør er en gammel uthavn og et lite tettsted, bestående av 4 øyer. Lyngør er kartlagt som et verdifullt kulturlandskap, med svært verdifull kulturminneverdi og verdifull verdi for biologisk mangfold. Det aktuelle området som søkes endret, ligger på Holmen og i 100-metersbeltet langs sjø.
- Omsøkte område, som nå søkes endret til bolig, er så vidt vi kan se det eneste regulerte området på Odden-Holmen som har en kvalitet, herunder størrelse og lokalisering, som offentlig møte- og aktivitetsplass. Området har lenge vært avsatt til offentlig formål. Terrenget er relativt flatt, og kan slik vi vurderer det, enkelt utformes universelt slik at

alle, uavhengig av alder/funksjon, kan møtes. Dette er viktig, både for beboere og besøkende.

Området ligger i «sone 1» – som omfatter den eldste, tette gamle bebyggelsen der bygningsmiljøet er særskilt bevaringsverdig. Slike uteområder, allmenninger, i den tette, eldre bebyggelse er av allmenn verdi og viktig å ivareta i strandsonen, både av hensyn til friluftsliv, landskap og kulturmiljø, jf. SPR for strandsonen. Etter vår vurdering, vil en ny bolig her, være i strid med områdereguleringens intensjoner og formål og SPR for strandsonen.

- Etter miljøvernavdelingens vurdering vil omsøkte tiltak komme i konflikt med nasjonale interesser som vi er satt til å ivareta. Vi vurderes at omsøkte endring berører hensynet til viktige friluftslivsområde og vil gå utover hoveddrammene i planen, vurdert opp mot de interesser vi skal ivareta. Statsforvalteren vil fraråde omsøkte endringer av aktuelle plan.

TRUSSEL OM ERSTATNINGSKRAV:

I Tvedestrandsposten nettutgave publisert 16. mai 2026 kl. 10:19 kunne vi i artikkelen «Sa ja til bolig for å unngå erstatningskrav» lese blant annet følgende:

- Flertallet ville det imidlertid annerledes. Et forslag fra Fredrik Grotle (uavh.) om å avsette tomta til boligformål ble vedtatt med 14 mot 9 stemmer. Grotle advarte om at kommunen risikerer å måtte betale erstatning til grunneieren dersom kommunestyret beslutter å endre arealformålet til grønt- og friluftsområde, - Plan- og bygningsloven er klar, argumenterte han.
- Men da blir i alle fall ikke kommunen økonomisk erstatningspliktig, sa Marianne Landaas (H).

Vi finner det forstemmende/svært trist at lokaldemokratiets folkevalgte i det hele tatt føler seg truet og sitter å diskuterer dette i frykt for erstatningskrav. Den klare hovedregelen er at kommunen ikke blir holdt erstatningsansvarlige og lokaldemokratiet har svært vide planfaglige og politiske skjønn i Norge.

Vi ber derfor om at Kommunedirektøren (gjern med bistand fra Statsforvalteren) i forbindelse med denne klagebehandlingen avklarer spørsmålet rundt erstatningskrav.

KONKLUSJON:

Eiendom gnr. 82 bnr. 149 ligger på Odden i Lyngør, Tvedestrand kommune. Lyngør er et kulturmiljø av nasjonal interesse og omtales som en av Norges best bevarte uthavner. I 1991 ble stedet kåret

til Europas best bevarte tettsted. Det handler med andre ord om forvaltningen av svært høye kulturmiljøverdier.

Eiendommen ligger innenfor 100-metersbeltet hvor det etter loven skal tas særskilte hensyn til kulturmiljøverdier og eiendommen er gjennom reguleringsplan «Gnr: 82 Bnr. 28 Lyngør» regulert og avsatt til «Friområde - Område for park/lek», mens eiendommen i Kommuneplanens arealdel er avsatt til hensynssone bevaring H570. Det er tydeliggjort i H910 under merknad ifm revidering av Kommuneplanens arealdel at gjeldene reguleringsplan (fra 2001) fortsatt gjelder for aktuell eiendom, selv om arealformålet i kommuneplanen er endret til «Boligformål».

Vi mener Kommunedirektørens forslag til vedtak under Kommunestyremøtet 13. mai 2026 oppfyller vilkårene i plan- og bygningsloven §12-14 til å foreta en mindre reguleringsendring, siden forholdene vedtatt gjeldene reguleringsplan og i prosessen med områdeplanen er ivaretatt. Derimot kommer det politiske flertalls vedtaket (14 mot 9) med nye momenter uten at det har vært på høring, dette er problematisk og etter gjennomgang av vedtaket mener vi at vilkårene ikke er oppfylt for gjennomføring etter forenklet prosess.

Vi finner det ellers forstemmende/svært trist at lokaldemokratiets folkevalgte i det hele tatt føler seg truet og sitter å diskuterer frykt for erstatningskrav. Vi ber Kommunedirektøren om å avklare dette spørsmålet i forbindelse med klagebehandlingen.

Fortidsminneforeningen frykter for presedensvirkning hvis en bare kan endre arealformål gjennom prosesser som dette uten gode høringer. Vi mener videre at vedtaket som påklages svekker den politisk og administrativt bredt forankrede nylig vedtatte områdeplanen for Lyngør (fra 2022).

Vi har derfor ikke annet valg enn å måtte påklage Kommunestyrets vedtak datert 13. mai 2026 og vi ber om at Statsforvalteren i Agder tar saken til behandling og opphever vedtatt mindre reguleringsendring for områdeplan Lyngør i Tvedestrand kommune.

Beste hilsen,

Fortidsminneforeningens Agder avdeling
v/Karl Ragnar Gjertsen
Styreleder

Fortidsminneforeningens Agder avdeling
v/Torggrim Landsverk,
Utvalgsleder, Antikvarisk utvalg

Rød sirkel viser eiendommen som er aktuell ifm mindre endring av reguleringsplan.

KOPI:

- Agder Fylkeskommune v/Seksjonen for kulturminnevern og kulturturisme
- Statsforvalteren i Agder
- Riksantikvaren
- Fortidsminneforeningen, Aust-Agder lokallag

Tvedestrand kommune Forvaltning og plan

Saksframlegg

Arkivsak-dok. PLAN-24/00438-22
Saksbehandler Martin Due-Tønnessen

Utvalg	Møtedato
Teknikk-, plan- og naturutvalget 2023-2027	11.03.2026

Endring av områdeplan Lyngør - sluttbehandling

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Tvedestrand kommunestyre tar innspillene fra regionale instanser til følge, og regulerer det aktuelle området på eiendommen gnr 82 bnr 149 til grønnstruktur i henhold til plan og bygningsloven §12-14.

Gjeldende bestemmelser i Områdeplan for Lyngør for Grønnstruktur – naturområde blir gjeldende, men det legges til følgende bestemmelse som vil gjelde for denne eiendommen:
«Eiendommen gnr 82 bnr 149 kan om ønsket opparbeides til hage med gjerde og andre strukturer som naturlig hører hjemme i en hage»

Vedlegg

Endring av områdeplan Lyngør - sluttbehandling

Sammendrag

I Lyngør ble det vedtatt en områdeplan for hele Lyngør i 2022. I forbindelse med klagebehandlingen av områdeplanen for Lyngør ble planen opphevet for deler av eiendommen gnr 82 bnr 149.

Etter en lang prosess vedtok kommunestyret at området skal ha arealformål boligbebyggelse, og at administrasjonen skulle foreta det som er nødvendig for å innlemme eiendommen i områdeplanen med arealformål boligbebyggelse.

Med dette som bakgrunn ble det utarbeidet et planforslag for det aktuelle området, der området ble foreslått til bolig med plankrav. Med bakgrunn i at det foreslåtte formålet for denne eiendommen er vesentlig endret, ble planen sendt på en begrenset høring.

Kommunen har mottatt tre innspill til planendringen.

Fylkeskommunen peker på at hovedformålet med områdeplanen er å ivareta Lyngørs kulturhistoriske verdi som uthavn. De mener at tiltaket strider mot nasjonale og vesentlige regionale kulturminneinteresser og varsler at de vil vurdere å påklage et positivt vedtak. De anbefaler at området blir regulert til grøntstruktur.

Statsforvalteren mener at tiltaket er i strid med nasjonale interesser. De poengterer at det trengs en nærmere begrunnelse for hvorfor kommunestyret mener det er riktig å regulere en bolig på denne eiendommen.

Sidsel Werner og Knut Welo er naboer til eiendommen og ønsker ikke en ny bolig på eiendommen, og peker blant annet på brannhensyn.

Administrasjonen anbefaler å ta innspillene til etterretning, siden det ikke virker som en realistisk mulighet å få regulert inn en løsning slik kommunestyret ba om siden dette strider med nasjonale og regionale interesser samt områdeplanens hovedmålsetting.

Bakgrunn (Fakta)

Eier av eiendommen gnr 82 bnr 149 ønsker å bruke eiendommen til å bygge en bolig. Da områdeplanen for Lyngør ble vedtatt, ble planen regulert til LNF-n som var en endring fra grønnstruktur slik det hadde vært på høring. Dette ble påklaget av grunneier som fortsatt ønsket eiendommen regulert til bolig. Planen for denne eiendommen ble opphevet av Statsforvalteren som fastslo at LNF-n er et ugyldig formål for små inneklemtede områder.

Da områdeplanen for denne eiendommen ble opphevet ble en reguleringsplan fra 2001 gyldig, siden reguleringsplaner i henhold til kommuneplanens bestemmelser gjelder foran kommuneplanen. I den aktuelle reguleringsplanen fra 2001 er det aktuelle området regulert til friområde.

Det ble så fattet et nytt vedtak i november 2023 der administrasjonen anbefalte at området ble regulert til grønnstruktur, men kommunestyret vedtok å ta Statsforvalters vedtak til orientering, og med dette stadfestet Statsforvalteren sitt vedtak. Dette innebar at reguleringsplanen fra 2001 fortsatt var gyldig.

Kommunestyret sitt vedtak ble påklaget, men avvist av administrasjonen, siden kommunestyrets vedtak ikke ga en endring i planstatus, og dermed ikke kan regnes som et enkeltvedtak. Dette vedtaket ble også påklaget. Den nye klagesaken der man skulle behandle om det var klagerett på vedtaket ble fremmet politisk. Da ble det vedtatt at man ønsket å behandle vedtaket fra 2023 på nytt. Saken knyttet til ønsket reguleringsformål som ble fremmet i 2023 ble så fremmet på nytt i kommunestyret. Kommunestyret fattet da et vedtak om at området skulle reguleres til grøntstruktur i mars 2025.

Dette vedtaket ble også påklaget.

I juni 2025 ble det vedtatt at klagen skulle tas til følge, og at administrasjonen skulle gjøre det som var nødvendig for å innlemme eiendommen i områdeplanen med arealformål boligbebyggelse.

Et forslag til plan for denne eiendommen ble derfor lagt ut på høring i desember 2025, og planen for dette området fremmes nå på nytt til politisk behandling.

Vurderinger:

Saken som ble behandlet i desember har nå vært ute på høring.

Det har kommet inn 3 innspill som alle er kritiske til planforslaget.

Statsforvalteren

Statsforvalteren peker på at da områdereguleringen for Lyngør ble utarbeidet, ble det ikke åpnet opp for ny bolig- eller fritidsbebyggelse, ut over det som ble videreført fra tidligere planer. Det strengeste vernet gjelder sone 1 som omfatter den mest verneverdige bebyggelsen.

De peker på at Lyngør er en gammel uthavn med *svært verdifull* kulturminneverdi og *verdifull verdi* for biologisk mangfold. Området ligger også i 100-metersbeltet langs sjø. De peker på at Statlige planretningslinjer legger stor vekt på at grunnlaget for allmenn rekreasjon i strandsonen skal trygges og utvikles videre. Det presiseres at byggeforbudet også gjelder i tettsteder. Landskapet

langs kysten er viktig som grunnlag for opplevelser og kilde til identitet, og det skal legges vekt på å bevare karakteristiske kulturmiljø.

Området ligger i «sone 1» – som omfatter den eldste, tette gamle bebyggelsen der bygningsmiljøet er særskilt bevaringsverdig. Slike uteområder, allmenninger, i den tette, eldre bebyggelse er av allmenn verdi og viktig å ivareta i strandsonen, både av hensyn til friluftsliv, landskap og kulturmiljø, jf. SPR for strandsonen. Etter vår vurdering, vil en ny bolig her, være i strid med områdereguleringens intensjoner og formål og SPR for strandsonen.

Statsforvalteren konkluderer med at planendringen ikke kan gjennomføres etter pbl. § 12-14 annet ledd. Utover at endringen berører et allment viktig friluftsområde, mener vi endringen også går utover hoveddrammene i planen da et sentralt offentlig uterom i et viktig kulturmiljø privatiseres og bygges ned. Statsforvalteren varsler at de vil vurdere å påklage vedtaket.

Fylkeskommunen

Fylkeskommunen peker på at Lyngør er et kulturmiljø av nasjonal interesse. Området har blitt omtalt som en av Norges best bevarte uthavner, samtidig som byggepresset har utfordret kulturhistoriske verdier.

De viser til at kommunen innførte et bygge- og deleforbud, med en påfølgende reguleringsprosess der formålet var å sikre verneverdiene. Området ble delt inn i forskjellige soner, der det omsøkte området ligger i tilknytning til den mest verneverdige bebyggelsen.

De mener at i Lyngør er det ikke bare den eldre bebyggelsen som er verneverdig – også vegetasjon, hager og kulturlandskap er avgjørende for helhetsopplevelsen. Grønnstrukturen utgjør et historisk landskapselement og gir kontekst til bebyggelsen. Nedbygging vil redusere sammenhengen i kulturmiljøet og føre til oppstyking av et område som nettopp skal bevares som helhet.

De viser til at endring av plan kan behandles etter forenklet prosess dersom tiltaket i liten grad påvirker gjennomføringen av planen, ikke går utover hoveddrammene, ikke berører viktige natur- og friluftsområder, og ikke er i strid med nasjonale eller vesentlige regionale interesser.

Fylkeskommunedirektøren henviser videre Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, pkt. 8.2 Eventuell fortetting i eksisterende områder skal være godkjent i oppdatert kommuneplan og reguleringsplan, og skal ikke være i strid med disse retningslinjene. og 8.3 Ny bebyggelse bør plasseres i tilknytning til eksisterende tettsteder og skal ikke tillates på arealer som har betydning for natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.

De peker videre på at områdeplanens hovedformål er *å ivareta Lyngørs kulturhistoriske verdi som uthavn, og å sikre bevaring og gjenoppretting av områdets kulturhistoriske, arkitektoniske og landskapsmessige kvaliteter. Planen skal forhindre utbygging som svekker vernehensynene.*

Fylkeskommunedirektøren vurderer at ytterligere fortetting innenfor sone 1 vil kunne svekke kulturmiljøets autenticitet og helhet, og dermed ha betydelige negative konsekvenser for de nasjonale og regionale kulturminneverdiene Lyngør representerer. Den foreslåtte endringen utfordrer de grunnleggende vernehensynene og hoveddrammene i områdeplanen, og kommer således i konflikt med nasjonale og vesentlige regionale interesser. Områdeplanen er i tillegg kun få år gammel og var gjennom en grundig medvirkningsprosess. Fylkeskommunen hadde innsigelser til deler av planen, og den vedtatte planen oppfattes som omforent og gjennomarbeidet. Det oppfattes derfor uheldig at man nå foretar endringer som medfører konflikt med selve formålet med planen.

Fylkeskommunen anser vilkårene for å gjennomføre endringen etter forenklet prosess ikke som oppfylt.

Fylkeskommunedirektøren understreker at en endring av formål til boligformål ikke heller er ønskelig gjennom ordinær planprosess, og ber om at arealet blir regulert til grøntformål.

Sidsel Werner og Knut Welo

Werner og Welo er nabo til eiendommen. De peker på at det er urimelig at bare en av alle grunneierne i Lyngør skal få tillatelse til å bygge en bolig i et spesielt verneverdig område. De peker videre på at boligen plasseres i et område med tett verneverdig trehusbebyggelse hvor fortetting av den tette trehusbebyggelsen er uheldig i forhold til kulturmiljø og brannfare.

Samlet vurdering av innspillene

Tilbakemeldingene fra regionale instanser er tydelige på at en regulering av denne eiendommen strider mot nasjonale føringer, og innspillene er så tydelige at det regnes som svært sannsynlig at et positivt vedtak vil medføre klager fra regionale instanser.

Administrasjonen er uenig med statsforvalterens vurderinger om at området slik det nå fremstår er viktig for friluftslivet. Området fremstår slik vi ser det som en gjengrodd hage som i svært liten grad blir brukt til friluftsliv. Området anses av kommunen å være et privat eid grøntområde med normale grunneierrettigheter.

Forøvrig forstår administrasjonen argumentasjonen til regionale instanser i forhold til viktigheten av å ivareta et nasjonalt viktig kulturmiljø, og at det er krevende å regulere inn en ny tomt som ligger i tilknytning til den mest verneverdige bebyggelsen (sone 1).

Werner og Welo peker i tillegg på at Lyngør er spesielt utsatt for brann. Lyngør er ett av få områder i Norge der det gis støtte fra riksantikvaren/fylkeskommunen for tiltak til å redusere brannfaren. Det skyldes at det er et viktig kulturmiljø med tett trehusbebyggelse. I tillegg har brannvesenet lang utrykningstid og Lyngør har mye vind som kan forsterke utfordringene med brann. Å fortette med nye boliger i slike områder kan være uheldig.

Kommunestyret har i sitt vedtak 18. juni 2025 sagt følgende:

«Eiendommen skal ha arealformål boligbebyggelse i områdeplanen for Lyngør. Administrasjonen foretar det som er nødvendig for å innlemme eiendommen i områdeplanen med arealformål boligbebyggelse.»

Administrasjonen har nå prøvd å gjennomføre det vi ble bedt om i juni. Tilbakemeldingene er imidlertid slik at administrasjonen ikke kan se at det er mulig å finne en løsning der området kan reguleres til boliger, uten at dette blir påklaget og stanset av regionale instanser.

Tiltaket oppfattes av regionale instanser å stride mot både nasjonale og regionale interesser, samt at tiltaket også er i strid med hovedmålet i kommunens egen områdeplan.

Alternative løsninger

Hvis kommunestyret ønsker å vedta planforslaget slik det foreligger, er det viktig med et godt begrunnet vedtak. Det må synliggjøres hvordan man skal ivareta kulturmiljøet og hensynet til de statlige planretningslinjene for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, samt at man bør si hvordan man skal ivareta brannhensyn.

Konklusjon

Med bakgrunn i veldig tydelige signaler fra regionale instanser som mener tiltaket er i strid med nasjonale og regionale målsettinger anses det som lite hensiktsmessig å jobbe videre for å regulere området til bolig. Områdeplanens egen målsetting om å ivareta kulturmiljøet er også vanskelig å forene med ny bebyggelse i sone 1.

Det anbefales derfor at området i stedet reguleres til grøntstruktur.

From: "Sidsel Werner" <sidsel.werner@gmail.com>
Sent: Wed, 4 Feb 2026 13:02:03 +0100
To: "Tvedestrand, Postmottak" <post@tvedestrand.kommune.no>
Subject: Høring - Endring av Områdeplan Lyngør - Planid 182

You don't often get email from sidsel.werner@gmail.com. [Learn why this is important](#)

Vi er naboer til eiendommen som det skal endres områdeplan for på Odden i Lyngør.

Vi synes det er merkelig og høyst urimelig at det skal åpnes for at akkurat denne ene eiendomsbesitteren, av alle dem som ønsker å bygge i Lyngør, skal gis mulighet for dette.

Eiendommen ligger i Verneområde 1, noe som i seg selv skulle tilsi at det ikke bør tillates nybygg. Det ligger dessuten mange hus tett inntil hverandre her, noe som gjør at enda et bygg vil være uheldig med tanke på brannfaren.

Vi mener altså at det ikke skal kunne bygges nytt hus på denne eiendommen, i Verneområde 1.

Med hilsen fra

Sidsel Werner og Knut Welo

G.nr. 82/ [br.nr.](#) 3

Lille Svalsund 34, 4910 Lyngør

Tvedestrand kommune

Saksprotokoll

Områdeplan Lyngør - Gnr 82 bnr 149 - Regulering til boligformål

Arkivsak-dok.	24/3515
Saksbehandler	Martin Due-Tønnessen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Teknisk-, plan- og naturutvalget 2023-2027	10.12.2025	25/47
2 Kommunestyret 2023-2027	17.12.2025	25/106

Teknikk-, plan- og naturutvalget 2023-2027 har behandlet saken i møte 10.12.2025 sak 25/47

Teknikk-, plan- og naturutvalget 2023-2027 vedtak/innstilling

De deler av områdeplan for Lyngør på gnr 82 bnr 149 som ble opphevet av Statsforvalter, reguleres med nytt formål og legges ut på begrenset høring i 6 uker.

Området reguleres til boligformål med egne bestemmelser og plankrav slik det fremgår av saksfremlegget.

Kommunestyret 2023-2027 har behandlet saken i møte 17.12.2025 sak 25/106

Møtebehandling

Line Mørch (V) kommenterte at protokollen fra TPN viste feil, hun stemte imot der også. Dette rettes opp av sekretariatet.

Votering

Teknikk-, plan- og naturutvalgets innstilling fikk 22 stemmer og ble vedtatt mot 1 stemme (V)

Kommunestyret 2023-2027 vedtak

De deler av områdeplan for Lyngør på gnr 82 bnr 149 som ble opphevet av Statsforvalter, reguleres med nytt formål og legges ut på begrenset høring i 6 uker.

Området reguleres til boligformål med egne bestemmelser og plankrav slik det fremgår av saksfremlegget.

Tvedestrand kommune

post@tvedestrand.kommune.no

Kommentarer til klager på regulering av gbnr 82/149

1 Innledning

Statsforvalteren i Agder og Agder fylkeskommune har påklagd Tvedestrand kommunes regulering av gbnr 82/149 til boligformål. På vegne av Anette Rønnov inngis her noen korte kommentarer til klagene.

Jeg har fått opplyst at klagene skal behandles av kommunestyret i møte 2. september 2026. Jeg ber om at disse kommentarene blir formidlet til kommunestyrets medlemmer før møtet.

2 Klagene er fremsatt etter klagefristens utløp

Vedtaket om å regulere eiendommen til boligformål ble fattet av kommunestyret 17. desember 2025. I vedtaket het det:

«Området reguleres til boligformål med egne bestemmelser og plankrav slik det fremgår av saksfremlegget.»

Statsforvalterens og fylkeskommunens klager er begge fremsatt 9. juni 2026, altså lenge etter utløpet av klagefristen på 3 uker som følger av forvaltningsloven § 29. Klagefristens utgangspunkt endres ikke av at kommunestyret i møte 13. mai 2026 opprettholdt reguleringsvedtaket av 17. desember 2025. Vedtaket 13. mai 2026 innebar kun at kommunestyret besluttet at vedtaket av 17. desember 2025 ikke skulle omgjøres. En beslutning om ikke å omgjøre et tidligere vedtak er ikke i seg selv et enkeltvedtak som kan påklages. I vedtaket 13. mai 2026 het det:

«I samsvar med kommunestyrets vedtak av 17. desember 2025 i sak 25/106, opprettholdes at gbnr 82/149 skal ha boligformål i områdeplanen, med egne bestemmelser og plankrav slik det fremgikk av saksfremlegget i sak 25/106.»

Klagene er fremsatt for sent og skal derfor avvises, jf forvaltningsloven § 34.

3 Eiendommens arealformål er ikke endret

Rønnov vil videre understreke at kommunens reguleringsvedtak ikke innebærer noen endring av eiendommens arealformål, og at vedtaket dermed ikke kan påklages av Statsforvalteren og fylkeskommunen.

Klagene legger til grunn at eiendommens arealformål ble endret til boligformål da den ble innlemmet i områdeplanen for Lyngør. Det er ikke riktig. Eiendommen fikk boligbebyggelse som arealformål i 2012 og har ikke hatt noe annet arealformål siden den gang.

I Statsforvalterens klage er det lagt til grunn at eiendommen tidligere (altså før 17. desember 2025) hadde arealformål friområde/park. I klagen heter det blant annet:

«Ved opphevingen [Statsforvalterens opphevelse av områdeplanens opprinnelige regulering av eiendommen] var det reguleringsplan fra 2001 som ble gyldig. I tidligere plan – reguleringsplan for GNR:82 – BNR:28 Lyngør, vedtatt 27.02.2001, var gnr./bnr. 82/149 avsatt til offentlig friområde- område for park/lek.»

Og videre:

«Området har lenge vært avsatt til offentlig formål.»

Dette er ikke riktig.

- Eiendommen ble i 2001 regulert til offentlig friområde (park), men denne reguleringen ble aldri gjennomført.
- Ved vedtakelsen av kommunedelplanen for kystsonen i 2012 ble arealformålet endret til bolig. Det følger av plan- og bygningsloven § 1-5 annet ledd at kommunedelplanen gikk foran den eldre reguleringsplanen fra 2001.
- I 2017 ble kommunedelplanen for kystsonen innlemmet i kommuneplanen og boligformålet for eiendommen ble opprettholdt.
- Som følge av Statsforvalterens opphevelse av områdeplanens opprinnelige regulering av eiendommen, har den ikke vært omfattet av områdeplanen før kommunestyrets vedtak 17. desember 2025. Frem til dette vedtaket var eiendommens arealformål bestemt av kommuneplanen, hvor den er avsatt til nettopp boligformål.

Kommunestyrets vedtak om å innlemme eiendommen i områdeplanen for Lyngør med arealformål boligbebyggelse er altså i samsvar med overordnet plan og med det arealformålet som allerede gjaldt for eiendommen. Plan- og bygningslovens system bygger på en forutsetning om at overordnet arealbruk avklares i overordnet plan og følges opp i underordnet plan, slik Tvedestrand kommune har gjort her.

Loven forutsetter derfor også at statlige myndigheter og sektormyndigheter fremmer sine eventuelle innsigelser mot kommunens arealplaner så tidlig som mulig. Det følger av plan- og bygningsloven § 1-9 tredje ledd at forhold som det kunne vært fremmet innsigelse mot tidligere, ikke senere kan brukes som klagegrunn mot et planvedtak.

Klagene retter seg utelukkende mot arealformålet boligbebyggelse, som Statsforvalteren og fylkeskommunen hadde anledning til å fremme innsigelse mot da dette arealformålet ble vedtatt for eiendommen i 2012 (og videreført i 2017). Statsforvalteren og fylkeskommunen har dermed ikke klagerett på kommunens vedtak om å gi eiendommen det samme arealformålet i områdeplanen for Lyngør. Klagene skal også av denne grunn avvises.

4 Klagen er basert på uriktige faktiske forutsetninger

Rønnevil vil også påpeke at klagen (særlig Statsforvalterens) er basert på uriktige faktiske forutsetninger.

Statsforvalteren har åpenbart en feilaktig forestilling om hva eiendommen faktisk brukes til. Statsforvalteren tror tydeligvis at eiendommen er tilgjengelig for og i bruk av allmennheten. Dette fremgår både av klagen og Statsforvalterens tidligere uttalelse av 4. februar 2026. Statsforvalteren omtaler eiendommen som blant annet:

- «et allment viktig friluftsområde»
- «et sentralt offentlig uterom»
- «offentlig møte- og aktivitetsplass»

Faktum er imidlertid at allmennheten ikke har noen tilgang til eiendommen og at den ikke kan benyttes av noen andre enn grunneieren.

Denne grunnleggende misforståelsen hos Statsforvalteren fremgår også tydelig av at det i klagen påpekes at ved «omdisponering av areal som er i bruk til lek skal det skaffes fullverdige erstatningsareal». Dette er naturligvis ikke aktuelt for en eiendom som ikke brukes til lek og som ikke lovlig kan brukes av andre enn grunneier.

Kommunen har gjort det klart at det ikke er aktuelt å erverve eiendommen, og allmennheten vil da heller ikke kunne få tilgang – uavhengig av regulering.

5 Prosessuelt

Statsforvalteren omtaler i sin klage kommunestyrets vedtak som en søknad og krever avslutningsvis at «endring til boligformål blir avslått».

Det finnes imidlertid ingen søknad i saken. Kommunestyrets vedtak gikk ut på å fullføre prosessen med en helhetlig områdeplan som omfatter alle eiendommene i Lyngør. Etter LNF-formålet for eiendommen ble funnet ugyldig av Statsforvalteren i 2023, måtte kommunestyret bestemme et annet arealformål. Det har kommunestyret gjort, og områdeplanen er dermed komplett. Kompetansen til å vedta reguleringsplaner er i plan- og bygningsloven § 12-12 lagt til kommunestyret. Kommunestyret trenger ikke å «søke» noen om å treffe et reguleringsvedtak.

Det dreier seg heller ikke om en endring av reguleringsplan, men om å gi eiendommen et arealformål i planen.

Med vennlig hilsen
Advokatfirmaet Mageli DA

Christian Piene Gundersen
Advokat

Tvedestrand kommune

Forvaltning og plan

NOTAT

Saksnummer
PLAN-24/00438

Dato
31.08.2026

Til: Kommunestyret

Fra: Martin Due-Tønnessen

Administrasjonens kommentarer til brev fra Advokatfirmaet Mageli DA

Advokatfirmaet Mageli DA har kommet med et skriv der de kommenterer saksbehandlingen og klagene som har kommet inn i forbindelse med klagesaken om regulering av gnr 82 bnr 149.

Med bakgrunn i at de ber om at kommentarene blir sendt ut til kommunestyrets medlemmer, blir dette ettersendt fra administrasjonen. Dokumentene blir lagt som vedlegg til kommunestyrets sak 26/80

I brevet kommer det frem en del påstander som vi mener det er nødvendig å kommentere fra administrasjonen. Brevet er inndelt i punkter som det blir referert til i våre vurderinger.

Pkt 1

Pkt 1 er innledende tekst med faktaopplysninger

Pkt 2

I punkt 2 mener de at klagene er kommet for sent, siden kommunestyret allerede 17. desember vedtok reguleringsendringen.

Vedtaket 17. desember var som følger:

«De deler av områdeplan for Lyngør på gnr 82 bnr 149 som ble opphevet av Statsforvalter, reguleres med nytt formål og legges ut på begrenset høring i 6 uker.

Området reguleres til boligformål med egne bestemmelser og plankrav slik det fremgår av saksfremlegget.»

Advokaten trekker her ut andre avsnitt og mener at vi gjennom dette vedtaket allerede har vedtatt at området er regulert til boligformål, og at klagene er kommet inn for sent.

Administrasjonen mener at vedtaket går ut på at saken skal på 6 ukers høring, og at klagene derfor er kommet inn innen fristen etter det endelige planvedtaket i kommunestyret i mai.

Kontaktinformasjon: www.tvedestrand.kommune.no
Postadresse: Postboks 38, 4901 TVEDESTRAND
Besøksadresse: Tjennaveien 30, 4900 TVEDESTRAND

Telefon: +47 37 19 95 00
E-post: post@tvedestrand.kommune.no
Org.nr.: 964965781

Dokumentnr.: PLAN-24/00438-38

Pkt 3

I punkt 3 hevdes det at siden området ikke endrer arealformål, så kan ikke vedtaket påklages av regionale myndigheter.

På generell basis er det slik at selv om en eiendom er avsatt til boligformål i kommuneplanen, så må man normalt gjennom en reguleringsprosess der man vurderer de faktiske forhold i detalj.

Kommunen vurderer at det ikke er tvil om at regionale myndigheter og interesseorganisasjoner har klagerett i en slik sak, uansett hvilket arealformål som er gjeldende i kommuneplanen.

I kommentaren legges det mye vekt på at området i kommuneplanen har vært avsatt til boligformål hele tiden. Dette er riktig, men samtidig har kommuneplanen vært tydelig på at området er regulert og at reguleringsplanen gjelder foran kommuneplanen. I 2025 kom det et rundskriv som sier at kommuneplanen gjelder foran reguleringsplanen hvis det er motstrid. Administrasjonen har så langt vurdert det slik at det ikke er motstrid knyttet til at deler av et boligområde blir regulert til friområde eller andre grønne formål. Et spørsmål om avklaring på generelt nivå er allikevel sendt til Statsforvalteren 17. august for å få en avklaring på hvordan de mener at tolkningsuttalelsen skal anvendes i denne saken. Vi venter fortsatt på en tilbakemelding fra dem på hvordan dette skal tolkes.

For administrasjonen er uansett dette punktet lite viktig, siden man må regulere dette området for å kunne bygge en bolig på eiendommen slik tiltakshaver ønsker. Denne saken viser med stor tydelighet at dette vil bli svært vanskelig uansett om det er kommuneplanen eller reguleringsplanen fra 2001 som er gjeldende fordi konfliktnivået knyttet til regionale og statlige interesser er høyt.

Pkt 4

I punkt 4 peker Rønnev på at Statsforvalteren omtaler området som et sentralt offentlig uterom. Slik det går frem av kommunens saksfremlegg i saken til kommunestyret i mai, så er vi enige i at området ikke fremstår som et allment tilgjengelig grøntområde. Området fremstår som gjengrodd og ustelt. Det er friluftsløven som regulerer mulighetene til ferdsel på et slikt område. En eiendom inne i et boligområde kan være utmark eller innmark avhengig av hvordan eiendommen blir definert i henhold til friluftsløven.

Pkt 5

I punkt 5 hevdes det at kommunestyret måtte finne et annet formål da planen for denne eiendommen ble opphevet, og at man ikke trengte å sende noe på høring.

Da Statsforvalteren opphevet vedtaket om at området skulle reguleres til LNF, ble vi oppfordret til å finne et nytt formål. Dette innebærer ikke at kommunen må vedta et nytt formål.

Å vedta et nytt arealformål for området uten å sende det på høring til berørte parter vil være en saksbehandlingsfeil. Vi kan derfor ikke se at det er noe prosessuelt feil i det kommunen har gjort.

Kontaktinformasjon:	www.tvedestrand.kommune.no	Telefon:	+47 37 19 95 00
Postadresse:	Postboks 38, 4901 TVEDESTRAND	E-post:	post@tvedestrand.kommune.no
Besøksadresse:	Tjennaveien 30, 4900 TVEDESTRAND	Org.nr.:	964965781

Fra: "Øyvind Arntzen" <oa@110agder.no>
Sendt: torsdag 11. juni 2026 14:26:31
Til: "Nordli, Robert Cornelis" <Robert.Cornelis.Nordli@arendal.kommune.no>; "Terje Glendrange" <terje.glendrange@flekkefjord.kommune.no>; "Håland, Inger-Lene" <Inger-Lene.Haland@froland.kommune.no>; "Pedersen, Steinar" <Steinar.Pedersen@gjerstad.kommune.no>; "Evensen, Eirik G." <Eirik.G.Evensen@grimstad.kommune.no>; "KBR - Representantskapsmedlem" <mathias.bernander@kristiansand.kommune.no>; "Strat, Kai Magne" <Kai.Magne.Strat@risor.kommune.no>; "Blattmann, Hans" <hans.blattmann@bykle.kommune.no>; "Sundsdal, Ronny Alexander" <Ronny.Alexander.Sundsdal@politiker.tvedestrand.no>; "Torp, Kjetil" <Kjetil.Torp@vegarshei.kommune.no>; "Lien, John Helge" <john.lien@amli.kommune.no>; "Åseral kommune - Representantskapsmedlem" <inger.lise.lund.stulien@aseral.kommune.no>
Kopi: "einar.holmer-hoven@lillesand.kommune.no" <einar.holmer-hoven@lillesand.kommune.no>; "Hansen, Lars Ole" <Lars.Ole.Hansen@grimstad.kommune.no>; "Kjetil Presterud" <kjetil.presterud@flekkefjord.kommune.no>; "Munter, Henrik Magnus" <Henrik.Magnus.Munter@politiker.tvedestrand.no>; "Eikeland, Dag Marius Dahlboe" <Dag.Marius.Dahlboe.Eikeland@politiker.risor.no>; "Roppestad, Ingunn Fjærbu" <Ingunn.Fjaerbu.Roppestad@politiker.froland.no>; "Myhren, Jan Andre" <Jan.Andre.Myhren@politiker.iveland.no>; "arild.flaten@vegarshei.kommune.no" <arild.flaten@vegarshei.kommune.no>; "dag@halvorsenelektriske.no" <dag@halvorsenelektriske.no>; "Toft, Børge" <Borge.Toft@arendal.kommune.no>; "anne.stapnes@birkenes.kommune.no" <anne.stapnes@birkenes.kommune.no>; "Ellingsberg, Simon" <Simon.Ellingsberg@bygland.kommune.no>; "Sloth, Karina" <karina.sloth@bykle.kommune.no>; "Nilsen, Frantz Are" <frantz.are.nilsen@e-h.kommune.no>; "stale.mannerak.kongsvik@farsund.kommune.no" <stale.mannerak.kongsvik@farsund.kommune.no>; "bernhard.nilsen@flekkefjord.kommune.no" <bernhard.nilsen@flekkefjord.kommune.no>; "Longum, Bo Andre" <Bo.Andre.Longum@froland.kommune.no>; "Johnsen, Per Gunnar" <Per.Gunnar.Johnsen@gjerstad.kommune.no>; "Mathisen, Magnus" <Magnus.Mathisen@grimstad.kommune.no>; "jan.petter.gysland@haegebostad.kommune.no" <jan.petter.gysland@haegebostad.kommune.no>; "Holtan, Merete" <Merete.Holtan@iveland.kommune.no>; "camilla.dunsaed@kristiansand.kommune.no" <camilla.dunsaed@kristiansand.kommune.no>; "jens.arild.johannessen@kvinesdal.kommune.no" <jens.arild.johannessen@kvinesdal.kommune.no>; "BjarneAksnes.Martinsen@lillesand.kommune.no" <BjarneAksnes.Martinsen@lillesand.kommune.no>; "kyrre.jordbakke@lindesnes.kommune.no" <kyrre.jordbakke@lindesnes.kommune.no>; "kjell.olav.haeak@lyngdal.kommune.no" <kjell.olav.haeak@lyngdal.kommune.no>; "Hansen, Carl Jakob" <Carl.Jakob.Hansen@risor.kommune.no>; "Stensrud, Jan Magne Kåsa" <Jan.Magne.Kasa.Stensrud@tvedestrand.kommune.no>; "Homme, Vidar" <vidar.homme@valle.kommune.no>; "Skjævestad, Ole Petter" <Ole.Petter.Skjaevestad@vegarshei.kommune.no>; "Skisland, Svein" <Svein.Skisland@vennesla.kommune.no>; "Hauge, Inge-Egil" <Inge.Egil.Hauge@amli.kommune.no>; "kare.einar.larsen@aseral.kommune.no" <kare.einar.larsen@aseral.kommune.no>; "Jan Røilid" <jan.roilid@kbr.no>; "Brannvesenet Sør IKS Post" <post@brannsor.no>; "KBR IKS" <kbr@kbr.no>; "Lyngdal Kommune" <post@lyngdal.kommune.no>; "Postmottak Åmli" <Adm.Adm@amli.kommune.no>; "Postmottak Arendal kommune" <Postmottak@arendal.kommune.no>; "Postmottak Birkenes" <postmottak@birkenes.kommune.no>; "BYG.Bygland kommune, Post" <post@bygland.kommune.no>; "Post - Bykle kommune" <post@bykle.kommune.no>; "EVJ.Post - Evje og Hornnes kommune" <post@e-h.kommune.no>; "Postmottak Farsund" <Felles.postmottak.Far@farsund.kommune.no>; "Flekkefjord Kommune" <post@flekkefjord.kommune.no>; "Postmottak Froland"

<postmottak.froland@froland.kommune.no>; "Postmottak" <postmottak@gjerstad.kommune.no>;
"Postmottak Grimstad" <Postmottak@grimstad.kommune.no>; "Postmottak Hægebostad"
<post@haegebostad.kommune.no>; "IVE.Post - Iveland kommune" <post@iveland.kommune.no>;
"Postmottak Kristiansand" <post@kristiansand.kommune.no>; "Postmottak Kvinesdal"
<kvi_post@kvinesdal.kommune.no>; "Postmottak Lillesand" <Postmottak@lillesand.kommune.no>;
"Postmottak Lindesnes" <post@lindesnes.kommune.no>; "RIS.Felles.Postmottak"
<Fellespostboks.Risor.kommune@risor.kommune.no>; "SB-IKS.Postmottak" <post@sb-iks.no>;
"Tvedestrand, Postmottak" <post@tvedestrand.kommune.no>; "VAL.Post - Valle kommune"
<post@valle.kommune.no>; "Kommune, Vegårshei" <Vegarshei.kommune@vegarshei.kommune.no>;
"Postmottak Åseral" <Servicekontor.Postmottak@aseral.kommune.no>; "Vek.Post - Vennesla kommune"
<post@vennesla.kommune.no>; "Jan Røilid" <jan.roilid@kbr.no>

Emne: Protokoll og referat fra eiermøte og representantskapsmøte for 110 Agder IKS

Vedlegg: 2026 06 01 - Representantskapsmøte - protokoll.pdf, 2026 06 01 - Eiermøte - referat.pdf

Hei.

Vedlagt er referat fra eiermøtet og protokoll fra representantskapsmøtet som ble avholdt 1. juni 2026 for 110 Agder IKS.

Dere kan også finne aktuelle protokoller og styrende dokumenter her:

<https://110agder.no/styrende-dokumenter>

Med vennlig hilsen

Øyvind Arntzen

Daglig leder

110 Agder IKS

93096783

110 Agder - Representantskapet

Møte 2/2026 - Representantskapsmøte

Sted: Møterom Anna Jensen, Kristiansand (Rådhusgata 28, 4611 Kristiansand)

Dato: 1. juni 2026, 10:30

Deltakere: Mathias Bernander (leder), Inger Lise Lund Stulien (nestleder), Eirik Evensen (medlem), Hans Blattmann (medlem), Inger-Lene Håland (medlem), John Helge Lien (medlem), Kai Magne Strat (medlem), Kjetil Torp (medlem), Ronny Sundsdal (medlem), Steinar Pedersen (medlem), Terje Glendrange (medlem), Jan Røilid og Øyvind Arntzen

Møteleder: Mathias Bernander

Sak 6/26 1. 25. Godkjenning av innkalling, saksliste og saker til eventuelt. - Beslutning

Det ble fattet følgende vedtak:

Representantskapet godkjenner innkallingen og sakslisten.

Sak 7/26 Valg av to representantskapsmedlemmer til å underskrive protokollen sammen med møteleder - Beslutning

Det ble fattet følgende vedtak:

Representantskapet velger Hans Blattmann og Inger Lise Lund Stulien og leder representantskap til å undertegne protokollen.

Sak 8/26 Godkjenning av årsregnskap, styrets årsberetning og årsmelding 2025 - Beslutning

Det ble fattet følgende vedtak:

- Årsregnskapet for 2025 fastsettes med et positivt netto driftsresultat (mindreforbruk) på kr 688. Beløpet avsettes til disposisjonsfond i tråd med gjeldende forskrift.*
- Styrets årsberetning og årsmelding 2025 godkjennes.*

Sak 9/26 Orientering om NKS 110 IKS - Informasjon

Det ble gitt en orientering om status i det nasjonale kommunesamarbeidet for 110-sentralene, med hovedvekt på økonomi og pågående prosjekter.

Representantskapet tar informasjonen til orientering.

Sak 10/26 Orientering om nytt Nødnett - Informasjon

Det ble gitt en orientering om status for nytt nødnett, med hovedvekt på tidsløp og fremdrift. Videre ble det kort orientert om økonomiske forhold, med forbehold om at det foreligger begrenset informasjon på nåværende tidspunkt.

Representantskapet tar informasjonen til orientering.

Sak 11/26 Status i 110 Agder IKS - Informasjon

Daglig leder orienterte representantskapet om status for økonomi, virksomheten i 110 Agder IKS, personell, organisasjonsutvikling, fravær, overtid, AML-brudd, avvik og statistikk.

Videre ble det gitt en orientering om revidering av ROS-analysen samt foreløpig estimat for budsjett 2027.

Representantskapet tar informasjonen til orientering.

Sak 12/26 Eventuelt

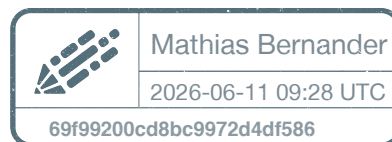
Ingen saker tatt opp.

Det var enstemmighet i alle avstemningene.

* * * * *

1. juni 2026

Mathias Bernander

Inger Lise Lund Stulien

Hans Blattmann

110 Agder - Representantskapet

Møte 1/2026 - Eiermøte

Sted: Møterom Anna Jensen, Kristiansand (Rådhusgata 28, 4611 Kristiansand)

Dato: 1. juni 2026, 08:30

Møteleder: Jan Røilid

Sak 1/26 Velkommen og innmelding av saker til eventuelt - **Beslutning**

Sak 2/26 Orientering om 110 Agder IKS - **Informasjon**

Daglig leder orienterte representantskapet om status for økonomi, virksomheten i 110 Agder IKS, personell, organisasjonsutvikling, fravær, overtid, AML-brudd, avvik og statistikk. Videre ble det gitt en orientering om revidering av ROS-analysen samt foreløpig estimat for budsjett 2027.

Sak 3/26 Orientering om Nasjonalt kommunesamarbeid for 110 sentralene IKS (NKS 110) - **Informasjon**

Det ble gitt en orientering om status i det nasjonale kommunesamarbeidet for 110-sentralene, med hovedvekt på økonomi og pågående prosjekter.

Sak 4/26 Orientering om innføringsprosjektet nytt nødnett - **Informasjon**

Det ble gitt en orientering om status for nytt nødnett, med hovedvekt på tidsløp og fremdrift. Videre ble det kort orientert om økonomiske forhold, med forbehold om at det foreligger begrenset informasjon på nåværende tidspunkt.

Sak 5/26 Eventuelt

Ingen saker på eventuelt

* * * * *

1. juni 2026

RISØR KOMMUNE

Samfunnsutvikling

TVEDESTRAND KOMMUNE
Postboks 38
4901 TVEDESTRAND

Dato: 03.07.2026
Vår ref: 23/1874-55
Deres ref:
Saksbeh.: Berit Weiby Gregersen
Tlf.

Oversendelse av vedtak i Risør kommune -Kommunedelplan for E18 Tvedestrand - Risør og oppheving av gjeldende kommunedelplan

Kommunestyret har behandlet saken i møte 18.06.2026 sak 26/39

Følgene vedtak ble fattet:

Kommunestyrets vedtak

1. Risør kommune vedtar kommunedelplan for E18 Tvedestrand – Risør, datert 19.03.2026, jfr. plan- og bygningsloven § 11-15.
2. Risør kommune opphever eksisterende kommunedelplan for E18 Dørdal – Grimstad fra 2019, på strekningen som ligger innenfor Risør kommunes grenser, jfr. plan- og bygningsloven § 11-17.
3. Risør kommune gir en sterk oppfordring til Nye Veier om at:
 - a. det igangsettes reguleringsplanprosess for E18 Tvedestrand – Risør uten unødig opphold,
 - b. Nye Veier igangsetter vurdering av innløsning av eiendommen i Øylandsdal når kommunedelplanen er vedtatt,
 - c. Nye Veier i den videre planleggingen ser E18, fv. 416, gang- og sykkelvei og lokal veistruktur i sammenheng. Gang- og sykkelveien må avsluttes på et naturlig og trafiksikkert sted ved et veikryss, helst ved Moen.

Med hilsen

Berit Weiby Gregersen
Samfunnsplanlegger

Brevet er ekspedert elektronisk, og har derfor ingen signatur.

Kontaktinformasjon: www.risor.kommune.no/
Postadresse: Postboks 158, 4952 RISØR
Besøksadresse: Furumveien 1, 4950 RISØR
Org.nr.: 964977402

Telefon: +47 37 14 96 00
E-post: post@risor.kommune.no

Mottakere: VEGÅRSHEI KOMMUNE
GJERSTAD KOMMUNE
STATSFORVALTEREN I AGDER
GRIMSTAD KOMMUNE
ARENDAL KOMMUNE
STATENS VEGVESEN
BAMBLE KOMMUNE
KRAGERØ KOMMUNE
AGDER FYLKESKOMMUNE
NYE VEIER AS
SWECO NORGE AS
TVEDESTRAND KOMMUNE

Vedlegg: Særutskrift – Sluttbehandling av kommunedelplan for E18 Tvedestrand - Risør

RISØR KOMMUNE

SÆRUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 23/1874-49
Saksbehandler Berit Weiby Gregersen

Sluttbehandling av kommunedelplan for E18 Tvedestrand - Risør

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse	10.06.2026	26/21
2 Formannskapet	11.06.2026	26/15
3 Kommunestyret	18.06.2026	26/39

Råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse har behandlet saken i møte 10.06.2026 sak 26/21

Votering

Råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelses uttalelse

Rådet støtter kommunedirektørens vedtak med unntak av punkt 3, bokstav b, der de ønsker at teksten endres til: Nye Veier må innløse eiendommen i Øylandsdal når kommunedelplanen er vedtatt,

Formannskapet har behandlet saken i møte 11.06.2026 sak 26/15

Dag Eikeland (Frp) og Stian Lund (V) ba om at følgende protokolltilførsel blir lagt til i protokoll:

Protokolltilførsel

I mangel av andre alternativer blir vi i dag presset til å stemme for en vei som vi mener ikke er fremtidsrettet med 110 km/t./130km/t. som fartsgrense.

Da vi ser at dette er det eneste alternativet til å få en ny veistandard av E-18 igjennom vår kommune i vår levetid, velger vi på tross av våre meninger om valg av annen trase som ville gitt oss ønsket fremtidsrettet veistandard.

Stian Lund, Venstre
Dag Eikeland, Frp

Votering

Kommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Saksordfører: Stian Lund

Formannskapetets innstilling

1. Risør kommune vedtar kommunedelplan for E18 Tvedestrand – Risør, datert 19.03.2026, jfr. plan- og bygningsloven § 11-15.
2. Risør kommune opphever eksisterende kommunedelplan for E18 Dørdal – Grimstad fra 2019, på strekningen som ligger innenfor Risør kommunes grenser, jfr. plan- og bygningsloven § 11-17.
3. Risør kommune gir en sterk oppfordring til Nye Veier om at:
 - a. det igangsettes reguleringsplanprosess for E18 Tvedestrand – Risør uten unødig opphold,
 - b. Nye Veier igangsetter vurdering av innløsning av eiendommen i Øylandsdal når kommunedelplanen er vedtatt,
 - c. Nye Veier i den videre planleggingen ser E18, fv. 416, gang- og sykkelvei og lokal veistruktur i sammenheng. Gang- og sykkelveien må avsluttes på et naturlig og trafiksikkert sted ved et veikryss, helst ved Moen.

Kommunestyret har behandlet saken i møte 18.06.2026 sak 26/39

Andrew Windtwood (R) fremmet følgende forslag:

Nytt punkt:

3 d) Nye Veier igangsetter tiltak for å bedre trafiksikkerheten på eksisterende E18 mellom Risør og Tvedestrand.

Stian Lund (V) fremmet følgende protokolltilførsel:

Protokolltilførsel

I mangel av andre alternativer blir vi i dag presset til å stemme for en vei som vi mener ikke er fremtidsrettet med 110 km/t./130km/t. som fartsgrense.

Da vi ser at dette er det eneste alternativet til å få en ny veistandard av E-18 igjennom vår kommune i vår levetid, velger vi på tross av våre meninger om valg av annen trase som ville gitt oss ønsket fremtidsrettet veistandard.

Stian Lund (V)

Geir Magne Kile (Frp)

Mimmi Aas Søndeled (Frp)

Votering

Formannskapetets innstilling ble enstemmig vedtatt (27 stemmer).

Tilleggsforslag fra Andrew Windtwood (R) falt med 9 mot 18 stemmer.

For	Mot
Arbeiderpartiet (4/9) - Elen Lauvhjell - Odd Eldrup Olsen - Jan Frode Nilsen - Silje Dagmar Ibsen Høyre (1/7) - Anette Lunner Rødt (3/3)	Arbeiderpartiet (5/9) Fremskrittspartiet (3/3) Høyre (6/7) Venstre (4/4)
Senterpartiet (1/1)	

Kommunestyrets vedtak

1. Risør kommune vedtar kommunedelplan for E18 Tvedestrand – Risør, datert 19.03.2026, jfr. plan- og bygningsloven § 11-15.
2. Risør kommune opphever eksisterende kommunedelplan for E18 Dørdal – Grimstad fra 2019, på strekningen som ligger innenfor Risør kommunes grenser, jfr. plan- og bygningsloven § 11-17.
3. Risør kommune gir en sterk oppfordring til Nye Veier om at:
 - a. det igangsettes reguleringsplanprosess for E18 Tvedestrand – Risør uten unødig opphold,
 - b. Nye Veier igangsetter vurdering av innløsning av eiendommen i Øylandsdal når kommunedelplanen er vedtatt,
 - c. Nye Veier i den videre planleggingen ser E18, fv. 416, gang- og sykkelvei og lokal veistruktur i sammenheng. Gang- og sykkelveien må avsluttes på et naturlig og trafiksikkert sted ved et veikryss, helst ved Moen.

Sluttbehandling av kommunedelplan for E18 Tvedestrand - Risør

Kommunedirektørens forslag til vedtak

1. Risør kommune vedtar kommunedelplan for E18 Tvedestrand – Risør, datert 19.03.2026, jfr. plan- og bygningsloven § 11-15.
2. Risør kommune opphever eksisterende kommunedelplan for E18 Dørdal – Grimstad fra 2019, på strekningen som ligger innenfor Risør kommunes grenser, jfr. plan- og bygningsloven § 11-17.

3. Risør kommune gir en sterk oppfordring til Nye Veier om at:
 - a. det igangsettes reguleringsplanprosess for E18 Tvedestrand – Risør uten unødig opphold,
 - b. Nye Veier igangsetter vurdering av innløsning av eiendommen i Øylandsdal når kommunedelplanen er vedtatt,
 - c. Nye Veier i den videre planleggingen ser E18, fv. 416, gang- og sykkelvei og lokal veistruktur i sammenheng. Gang- og sykkelveien må avsluttes på et naturlig og trafiksikkert sted ved et veikryss, helst ved Moen.

Vedlegg

NV42E18TG-PLA-R001 Plankart Tvedestrand R001-004

NV42E18TG-PLA-R002 Plankart Risør R005

NV42E18TG-PLA-PLN-0003 Planbestemmelser kdp E18 Tvedestrand - Risør

NV42E18TG-PLA-PLN-0005 Planbeskrivelse

NV42E18TG-PLA-PLN-0007 Merknadsdokument - Høring planforslag 2025

Øvrige dokumenter og konsekvensutredninger kan leses på Nye Veier sin nettside:

[Revidert kommunedelplan for E18 Tvedestrand - Risør](#)

Sammendrag

Målet med den fremtidige E18 Tvedestrand – Risør er å bidra til bedre fremkommelighet for personer og gods, og sikre god flyt av varer og tjenester i regionen. Motorveien skal også ivareta trafiksikkerhet og redusere antall ulykker.

Kommunedelplanen båndlegger en korridor for fremtidig E18 i påvente av en reguleringsplan. En regulering på et senere tidspunkt vil blant annet avklare veistandard, utforming av samferdselsanlegget og krav til gjennomføring.

Veiklasse for nasjonal hovedvei (H3) med fire felt og en fartsgrense på 100 km/t, er lagt til grunn for planarbeidet med kommunedelplanen.

Planområdet ligger mellom Rødmyr i Tvedestrand kommune og Akland i Risør kommune, og strekningen er ca. 15 kilometer.

Det er utarbeidet en konsekvensutredning med fire ulike alternativer. Samlet sett ble alternativ 20 (K20) vurdert som best i den samfunnsøkonomiske analysen. Dette alternativet har størst fordel av gjenbruk, den laveste kostnaden for det offentlige og et akseptabelt klimagassutslipp. Alternativet gir også minst konsekvens for ikke-prissatte tema. I etterkant av konsekvensutredningen har det blitt sett på forbedrede løsninger ved Lunde og Akland. Alternativ 20 med forbedringer (K20-1) er lagt til grunn for kommunedelplanen for E18 Tvedestrand – Risør.

Planlagt E18 tilrettelegger for blant annet:

- 15 kilometer motorvei
- To tunneler
- Tre bruer
- Ett planskilt kryss, utformet som ruterkryss, ved Øylandsdal

Samlet sett vurderes virkningene av planen som akseptable for samfunnet, selv med de negative virkningene fremtidig E18 medfører for lokalsamfunn, klima og natur.

Kommunedelplanen erstatter deler av vedtatt kommunedelplan for Dørdal – Grimstad (2019) på strekningen Tvedestrand – Risør. Den gamle kommunedelplanen foreslås opphevet på strekningen mellom Rødmyr i Tvedestrand kommune og Lindtjenn i Gjerstad kommune.

Kommunestyret vedtok flere innspill til høringen av kommunedelplanen, som i stor grad ikke er blitt hensyntatt av Nye Veier i det endelige planforslaget. Kommunedirektøren anser at det vil være viktig i den videre planprosessen for E18 at Risør kommune følger opp kommunens og innbyggernes interesser tett, og fortsetter å jobbe for en snarlig utarbeidelse av reguleringsplan for strekningen.

Planen er utformet med fokus på gjenbruk, fremtidig arealbruksendring, konsekvenser for landskapsverdier, kostnader og klimabudsjett. Kommunedirektøren anbefaler at kommunestyret vedtar kommunedelplanen for E18 Tvedestrand – Risør, og opphever eksisterende kommunedelplan for strekningen fra 2019.

Bakgrunn

Kommunedelplanen for E18 Tvedestrand – Risør er i tråd med nasjonal transportplan og skal bidra til et effektivt, miljøvennlig og trygt transportsystem i 2050. Overordnede mål for kommunedelplanen er å oppnå høyest mulig samfunnsøkonomisk lønnsomhet, lavest mulig klimagassutslipp og Breeam Infrastructure-sertifisering.

Nye Veier er forslagsstiller av planen og står for planlegging av samferdselstiltaket. Planarbeidet ledes av Nye Veier i samarbeid med et interkommunalt plansamarbeid (IKP) mellom åtte kommuner i Agder og Telemark fylke. Kommunene Tvedestrand og Risør er planmyndighet for kommunedelplanen for E18 Tvedestrand - Risør. Sweco er rådgivende planforetak og bistår i planarbeidet.

Et sammenhengende planarbeid for E18 på strekningen har pågått over flere år i ulike faser. I 2019 ble kommunedelplan med konsekvensutredning for strekningen Dørdal – Grimstad vedtatt. Nye Veier fortsatte planleggingen med detaljregulering Tvedestrand – Bamble, hovedsakelig innenfor korridoren fra kommunedelplanen. I 2020 ble det varslet oppstart (28.08.2020) og fastsatt et planprogram (04.11.2020). I 2021 var et planforslag på offentlig ettersyn og høring. Summen av innkomne merknader og innsigelser viste at det ikke var tilslutning til planforslaget, og at det ikke ga et samfunnsøkonomisk lønnsomt prosjekt. En verdioptimalisering pekte på at økt grad av gjenbruk kan øke den samfunnsøkonomiske lønnsomheten.

For strekningen gjennom Tvedestrand og Risør kommuner fortsatte planprosessen med varsling av utvidet planområde og fastsettelse av et planprogram (29.06.2023). Deretter ble det utarbeidet en konsekvensutredning av fire alternativer (10, 20, 30 og 40). Nye Veier fulgte den faglige anbefalingen og gikk videre med planlegging av det høyest rangerte alternativet, som var alternativ 20 (K20), på strekningen Rødmyr - Akland.

I forlengelsen av konsekvensutredningen har det blitt sett på forbedrede løsninger ved Lunde og Akland. Alternativ 20 med forbedringer (K20-1) er lagt til grunn for kommunedelplan for E18 Tvedestrand – Risør.

Konsekvensutredningen viste at alle alternativene har en lav samfunnsøkonomisk lønnsomhet, sammenliknet med andre prosjekter i Nye Veier sin portefølje. Dette medførte en endring i prioritet og forventet gjennomføring av prosjektet. I den forbindelse anbefalte Nye Veier å endre plannivået fra en detaljregulering til en kommunedelplan. En kommunedelplan signaliserer det riktige plannivået, sett i lys av en forventet utbygging av strekningen.

IKP vedtok (03.02.2025) å be Nye Veier sette i gang planarbeid med kommunedelplan for E18 Tvedestrand – Risør, basert på korridor 20-1. Dette i tråd med delegert myndighet som styret har fått fra de respektive kommunestyrene til å fatte prosessledende beslutninger.

I møte 24.06.2025 vedtok IKP å sende forslag til kommunedelplan på høring og legge den ut til offentlig ettersyn. Samtidig ble det foreslått å oppheve del av kommunedelplan for Dørdal – Grimstad (2019), som erstattes av ny kommunedelplan. Hensikten med oppheving av den gamle kommunedelplanen er å tydeliggjøre hvilken plan som er gjeldende på strekningen. I møte 17.04.2026 fattet IKP følgende vedtak:

1. Styret i det interkommunale plansamarbeidet for E18 Dørdal – Grimstad anbefaler at Tvedestrand og Risør kommuner vedtar kommunedelplan for E18 Tvedestrand – Risør, datert 19.03.2026, i tråd med vedtektene for det interkommunale plansamarbeidet.

2. Styret i det interkommunale plansamarbeidet for E18 Dørdal – Grimstad anbefaler at Tvedestrand, Vegårshei, Risør og Gjerstad kommuner opphever eksisterende kommunedelplan E18 Dørdal – Grimstad (2019), på strekningen fra Rødmyr i Tvedestrand kommune til Lindtjenn i Gjerstad kommune, i tråd med vedtektene for det interkommunale plansamarbeidet

Nye Veier mottok 52 uttalelser i høringsperioden (26.06.2025 til 20.10.2025); hvorav 10 fra offentlige myndigheter, 11 fra organisasjoner/lag/foreninger og 31 fra grunneiere/privatpersoner. Planforslaget fikk tre innsigelser fra Statsforvalteren i Agder. Alle innsigelsene er løst.

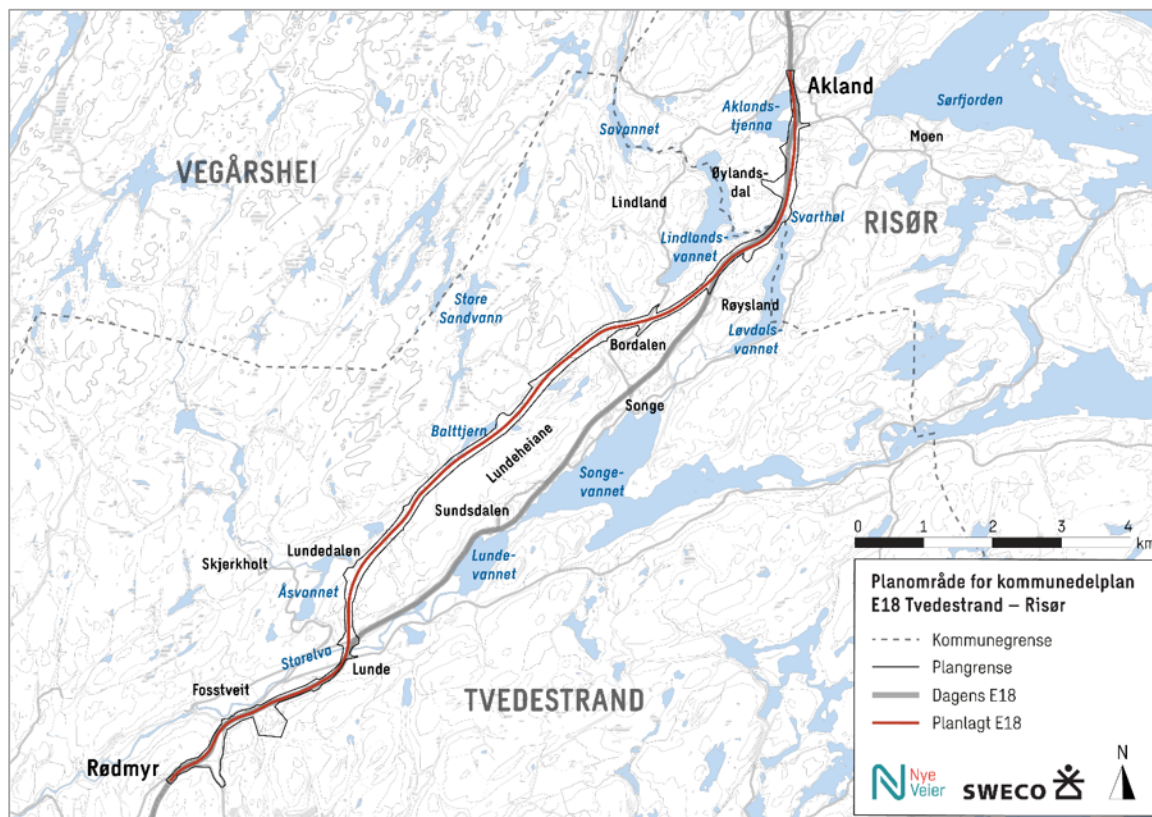
Høringsuttalelsene omhandlet bl.a. jordvern, faunapassasjer, leveområder for vilt og fisk, nærmiljø og friluftslivsinteresser, kulturmiljøverdier, vannmiljø og vassdrag, støy og støv, trafikksikkerhet og samfunnssikkerhet, anleggsgjennomføring og masselager og behov for ny vei.

Saksopplysninger

Kort beskrivelse av hele planområdet og korridor K20-1

Kommunedelplanen omfatter en strekning mellom Rødmyr i Tvedestrand kommune og Akland i Risør kommune. Strekningen er omtrent 15 kilometer. Landskapet i planområdet er i stor grad preget av dagens veiføring og av naturområder der korridoren avviker fra dagens E18.

Planarbeidet har forholdt seg til et varslet planområde (130 km²), hvor flere korridorer for fremtidig E18 er konsekvensutredet. Den anbefalte korridoren ligger til grunn for kommunedelplanen og det endelige planområdet (2 331 daa). Planområdet fremgår av plankartet og angir det området som båndlegges i påvente av en senere detaljregulering av fremtidig E18.

Kartet viser planområdet og eksempellinjen for planlagt E18. (Kilde: Sweco).

Veiklasse for nasjonal hovedvei (H3) med fire felt og en fartsgrense på 100 km/t, er lagt til grunn for planarbeidet med kommunedelplanen.

Kommunedelplanen legger til rette for blant annet 15 kilometer motorvei, to tunneler, tre bruer og ett planskilt kryss, utformet som ruterkryss, ved Øylandsdal i Risør. Planforslaget legger også til rette for sammenhengende lokalvei på strekningen. Planlagt E18 gjenbruker dagens E18 mellom Rødmyr – Lunde og Røysland – Akland. Mellom Lunde – Røysland går korridoren på nordvestsiden av Lundeheliane. I sørenden av strekningen kobles planlagt E18 på dagens firefelts vei (Fløyheitunnelen), og i nordenden (Akland) kobles den til dagens trefeltsvei mot Gjerstad.

Båndleggingssone

Kommunedelplanen fastsetter og sikrer korridor for fremtidig E18 gjennom en båndleggingssone, og gir føringer for videre reguleringsplanarbeid. Innenfor båndleggingssonen gis det et bygge- og deleforbud i 4 år fra planen er vedtatt. Båndleggingen skal gi nødvendig tid til å utarbeide en reguleringsplan som avklarer arealbruken, uten at det gjennomføres tiltak som kan være til hinder for planlegging og utbygging av fremtidig E18.

Båndleggingssonens utstrekning tar utgangspunkt i de arealene som det planlagte samferdselsanlegget omfatter. På strekninger med gjenbruk av dagens E18 og i områder med nærliggende bebyggelse, spesielt i Akland, er båndleggingssonen stedvis snevret inn. Handlingsrom utover dette vil være sikret gjennom gjeldende byggegrenser fra dagens E18, som må håndheves sammen med båndleggingssonen.

Båndleggingssonen oppheves når reguleringsplanen er vedtatt eller når perioden for båndlegging utgår. Perioden kan søkes forlenget med ytterligere 4 år ved behov.

Nærmere beskrivelse av strekningen i Risør kommune

Fra Røysland til Akland følger fremtidig E18 hovedsakelig parallelt med dagens E18. Nytt kryss til Risør er planlagt i Øylandsdal, sør for dagens kryss. Planlagt E18 går gjennom Brurknatten i tunnel og over Hammertjennbekken på bru, og videre langs Aklandstjenna på vestsiden av dagens E18. Dagens E18 opprettholdes som sidevei og kobles til Risørveien i ny rundkjøring ved Vinterkjær. Mellom nytt kryss og Vinterkjær planlegges det for separat gang- og sykkelvei vest for Brurknatten. Det planlegges for masselager ved Røysland og Øylandsdal.

Ved Svarthøl planlegges ny motorvei øst for dagens E18. For kryssing av elva planlegges det for ny bru øst for dagens Svarthøl bru. Tiltaket vil medføre utfylling i Svarthøl. Utforming av fylling skal skje slik at tiltaket i minst mulig grad innsnevrer elveløpet og ivaretar vannmiljøet.

Ved Øylandsdal planlegges et planskilt ruterkryss med kollektivholdeplasser i begge retninger og bru over E18. Dagens E18 kobles til nytt kryss, og opprettholdes som sidevei. Nord for krysset vil fremtidig E18 gå gjennom Brurknatten i toløpstunnel øst for dagens tunnel. Tunnelene vil fungere som en faunapassasje.

Nord for Brurknatten krysser planlagt E18 på bru over Hammertjennbekken. Dagens E18 krysser under planlagt vei, hvor den kobles til Risørveien.

Forbi Akland planlegges E18 på vestsiden av dagens E18, mot Aklandstjenna. Planlagt E18 vil legges oppå eksisterende veifylling mot Aklandstjenna, og det skal unngås utfylling i vassdraget så langt det er mulig. Løsningen vil gi lengre avstand til eksisterende bebyggelse, enn dagens E18, og på den måten begrense arealinngrep og støy. Dagens E18 opprettholdes som sidevei.

Illustrasjon av planlagt E18 og kryssløsning ved Øylandsdal, sett fra Sør (kilde Sweco)

Illustrasjon av planlagt E18 ved Vinterkjær og Akland og kobling til Risørveien, sett fra sør (kilde Sweco)

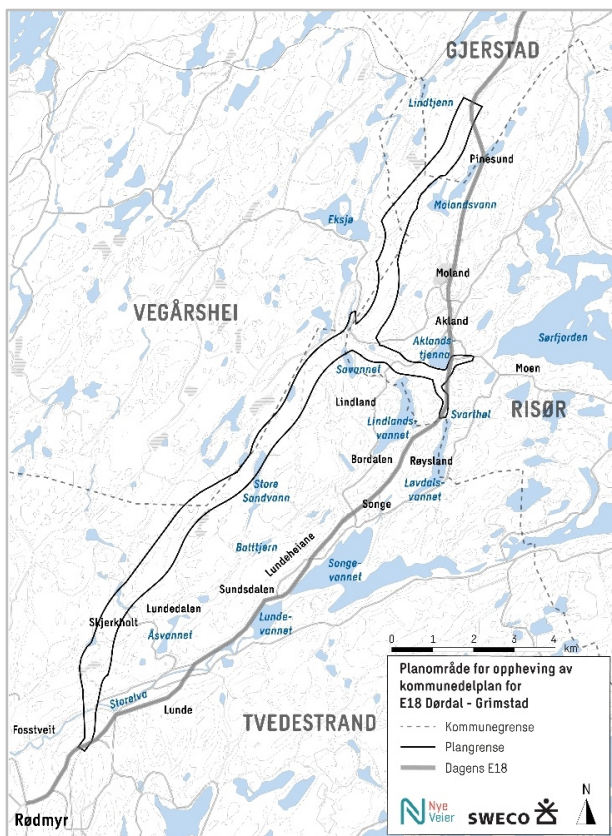

Illustrasjon av planlagt E18 ved Akland, sett fra nord (kilde Sweco)

Eksisterende kommunedelplan for E18 Dørdal – Grimstad

Kommunedelplanen for E18 Tvedestrand – Risør erstatter del av kommunedelplan for E18 Dørdal – Grimstad (2019), fra Rødmyr i Tvedestrand kommune til Lindtjenn i Gjerstad kommune. Opphevelse av denne strekningen har vært på høring sammen med høring av kommunedelplan for E18 Tvedestrand – Risør. Det har ikke kommet inn noen merknader på oppheving av denne strekningen av kommunedelplan E18 Dørdal – Grimstad (2019).

Det foreslås at kommunedelplanen fra 2019 oppheves i sin helhet gjennom Tvedestrand, Risør og Vegårshei kommuner, samt deler av Gjerstad kommune. Med opphevelsen av kommunedelplanen, vil denne ikke lenger ha rettsvirkning. Hver av de fire kommunene må oppheve den delen av kommunedelplanen som ligger innenfor egen kommune. Opphevelsen begrunnes med at korridoren ikke lenger er anbefalt, og erstattes av den nye kommunedelplanen for E18 Tvedestrand – Risør.

Kartet viser planområdet for oppheving av gjeldende kommunedelplan for E18 Dørdal – Grimstad (2019), på strekningen fra Rødmyr i Tvedestrand til Lindtjenn i Gjerstad. (Kilde: Sweco)

Tidligere vedtak og føringer

Kommunestyret fattet følgende vedtak i sak 25/60, 25.09.2025:

Eksempellinjen 20-1, som ligger til grunn for forslaget til kommunedelplanen for E18 Tvedestrand – Risør, vil i all hovedsak være en god løsning for Risør kommune og for regionen.

Kommunestyret mener følgende punkt må endres før Risør kommune kan vedta kommunedelplanen for E18 Tvedestrand – Risør:

1. *Eiendommen i Øylandsdal, Gnr. 56 bnr. 4 må tilbys innløst av Nye Veier når kommunedelplanen vedtas.*
2. *Eiendommen i Øylandsdal legges inn som eget bestemmelsesområde i plankartet og i planbestemmelsene som fremtidig område for næring/kollektiv/veiserviceanlegg.*
3. *Det permanente masselageret som er planlagt sør for Øylandsdal tas ut av planen, og massene benyttes til etablering av næringsområde i Øylandsdal.*
4. *I planbestemmelse punkt 3.1 legges det inn at det skal bygges en firefelts motorvei med midtdeler.*
5. *Det bør presiseres i planbestemmelsene punkt 3.14 at badeplassen i Aklandstjenna skal kompenseres med ny tilrettelagt badeplass.*
6. *I videre planlegging av E-18 fra Akland mot Gjerstad forutsettes det at krysset ved Moland Industriområde videreføres i ny plan.*
7. *Til planbestemmelse punkt 3.15 legges til: «Eventuelle nye retningslinjer som er gjeldende ved utbyggingstidspunktet skal legges til grunn for den endelige utformingen av avbøtende tiltak.»*

Økonomiske konsekvenser

Vedtak av kommunedelplanen for E18 Tvedestrand – Risør har ingen direkte økonomiske konsekvenser for Risør kommune.

Vurderinger

I henhold til vedtektene for det interkommunale plansamarbeidet for E18 Dørdal – Grimstad, er formålet med samarbeidet å sikre en helhetlig løsning på hele strekningen E18 Dørdal – Grimstad og at plansamarbeidet skal lede til at de kommunale vedtakene skal være i tråd med forslag som anbefales av IKP-styret:

«1.2 Formålet med samarbeidet er å sikre en helhetlig løsning på hele strekningen E18 Dørdal – Grimstad, herunder løsning for bompengefinansiering. I tillegg vil samarbeidet være en pådriver for raskest mulig utbygging av E18 i alle kommunene og innebære en raskere og mer effektiv planprosess i det det kan gjennomføres en felles planprosess for flere kommuner i stedet for en i hver kommune.

1.3 Målet er at plansamarbeidet skal lede frem til at hvert enkelte kommunale vedtak skal være i tråd med forslaget som anbefales av styret for det interkommunale plansamarbeidet.»

Overordnede vurderinger

Etter kommunedirektørens vurderinger vil kommunedelplanen for E18 Tvedestrand – Risør, i all hovedsak være en god løsning for Risør kommune og for regionen. Den vil bidra til at vi kommer nærmere målet om å sikre en helhetlig løsning på hele strekningen E18 Dørdal – Grimstad. Den gir en avkjøring til Risør som ikke gir særlig lenger avstand til E18 enn dagens kryss på Vinterkjær, og den opprettholder avkjøringen til Moland industriområde, noe som er svært viktig for industrien og de næringsdrivende på Moland.

Etter kommunedirektørens vurderinger er de samlede virkningene av planen akseptable for samfunnet, selv med de negative virkningene fremtidig E18 medfører. Planen er utformet

med fokus på gjenbruk, fremtidig arealbruksendring, konsekvenser for landskapsverdier, kostnader og klimabudsjett.

Etter kommunedirektørens vurdering vil fremtidig E18 Tvedestrand – Risør bidra til bedre fremkommelighet for personer og gods, og sikre en bedre flyt av varer og tjenester i regionen. Motorveien vil også ivareta trafikksikkerhet og redusere antall ulykker.

Kommunedelplanen båndlegger en korridor for fremtidig E18 i påvente av en reguleringsplan. En regulering på et senere tidspunkt vil blant annet avklare veistandard, utforming av samferdselsanlegget og krav til gjennomføring.

Nye Veier svarer på kommunes høringsinnspill at prinsipper for standard, utforming og avbøtende tiltak skal ivaretas i den videre reguleringsplanprosessen. Kommunedirektøren anser at det vil være viktig i den videre planprosessen for E18 at Risør kommune følger opp kommunens og innbyggernes interesser tett, og fortsetter å jobbe for en snarlig utarbeidelse av reguleringsplan for strekningen. Når det gjelder en eventuell innløsning av eiendommen på Øylandsdal, har Nye Veier gjort det klart at det må foreligge en vedtatt plan, før Nye Veier kan vurdere en innløsning av eiendom. I tillegg til å følge opp høringsinnspillene som ble vedtatt av kommunestyret, vil det være svært viktig å følge opp og jobbe for en bedre kobling og videreføring av gang- og sykkelsti langs Risørveien og fremkommelighet for myke trafikanter fra Akland og til krysset i Øylandsdal. I kommunedelplanen avsluttes gang- og sykkelveien som er planlagt fra kollektivknutepunkt ved Øylandsdal i den nye planlagte rundkjøringen på Risørveien. Dette oppleves som svært lite hensiktsmessig og trafikksikker for myke trafikanter. Kommunedirektøren forventer en bedre sammenkobling og utbygging mellom E8 og fv. 416 i tråd med vedtatt reguleringsplan for fv. 416 Øylandsdal – Dørsdal.

Kommunedirektøren forventer at kommunedelplanen følges opp, uten unødig opphold, med detaljreguleringsplan for å sikre at det blir en helhetlig løsning på hele strekningen av E18 fra Dørsdal til Grimstad.

Etter kommunedirektørens vurderinger bør kommunedelplanen fra 2019 oppheves på strekningen mellom Rødmyr i Tvedestrand kommune til Lindtjenn i Gjerstad kommune. Opphevelsen begrunnes med at korridoren ikke lenger er anbefalt, og erstattes av den nye kommunedelplanen for E18 Tvedestrand – Risør.

Klima og natur

Hensyn til klimagassutslipp og naturmangfold var en medvirkende årsak til at Nye Veier igangsatte verdioptimalisering, og konsekvensutredningen viser at den valgte linjen for E18 kom best ut i forhold til naturmangfold, og nest best (etter alternativet med gjenbruk av hele traseen) i forhold til klimagassutslipp. Utbygging av ny firefelts motorvei vil uansett ha stor påvirkning på klima og natur.

Folkehelse og levekår

Strekningen Tvedestrand Risør har gjennom årene hatt flere alvorlige ulykker, og dessverre har flere omkommet. I plandokumentene og konsekvensutredningene for dagens valgte trasé framgår det at den nye motorveistrekningen vil ivareta en god trafikksikkerhet og redusere antall ulykker, særlig når man unngår møtende trafikk i den fremtidige E18 strekningen. En trafikksikker motorvei med midtdeler er svært viktig i et folkehelseperspektiv. Samtidig vil bygging av ny vei påvirke lokalsamfunn og beboere nær den planlagte veien. Reguleringsplanen må derfor legge stor vekt på avbøtende tiltak.

I det videre arbeidet med en detaljreguleringsplan for E8 Tvedestrand – Risør må det legges større vekt på myke trafikanter. Kommunedirektøren forventer at Nye Veier i den videre planleggingen ser E18, fv. 416, gang- og sykkelvei og lokal veistruktur i sammenheng, og at totalkonsekvenser for arealbruk, berørte eiendommer og trafiksikkerhet vurderes. Gang- og sykkelveien må avsluttes på et naturlig og trafiksikkert sted ved et veikryss, helst ved Moen. Her kan vedtatt reguleringsplan for fv. 416 følges.

Kommuneplan

Utbygging av E18 er et svært viktig for samfunnsutviklingen både for Risør kommune og for regionen for øvrig, og støtter opp under målene i kommuneplanens samfunnsdel.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at kommunestyret vedtar kommunedelplanen for E18 Tvedestrand – Risør, og opphever kommunedelplanen fra 2019 E18 Dørdal – Grimstad, for den strekningen som ligger innenfor Risør kommune.

Kommunedirektøren anbefaler også at kommunestyret gir et signal til Nye Veier om at kommunen forventer at det igangsettes reguleringsplanprosess for E18 Tvedestrand – Risør uten unødig opphold, og at Nye Veier igangsetter vurdering av innløsning av eiendommen i Øylandsdal når kommunedelplanen er vedtatt.

Kommunedirektøren anbefaler videre at kommunestyret vedtar forventninger om at Nye Veier i den videre planleggingen ser E18, fv. 416, gang- og sykkelvei og lokal veistruktur i mer sammenheng, og at totalkonsekvenser for arealbruk, berørte eiendommer og trafiksikkerhet vurderes. Gang- og sykkelveien må avsluttes på et naturlig og trafiksikkert sted ved et veikryss, helst ved Moen.

Denne behandlingen '26/13 Orientering om sekretariatsarbeidet Østre Agder-samarbeidet' har ingen saksframlegg.

Denne behandlingen '26/14 Orientering om demens i Tvedestrand kommune' har ingen saksframlegg.

Denne behandlingen '26/15 Kommunedirektøren orienterer' har ingen saksframlegg.